

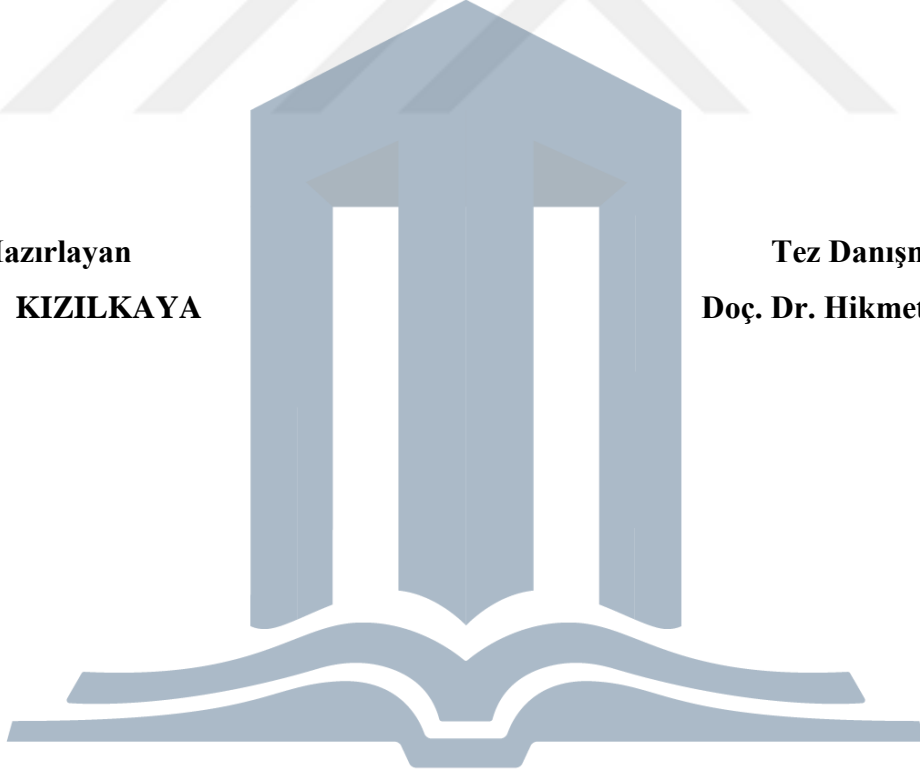
**T.C.
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI**

**KIRSAL ALANDA YEREL HİZMETLERİN SUNUMU:
TR 22 BALIKESİR ÇANAKKALE BÖLGE ANALİZİ**

Doktora Tezi

**Hazırlayan
Kemal KIZILKAYA**

**Tez Danışmanı
Doç. Dr. Hikmet YAVAŞ**

Çanakkale – 2019

TAAHHÜTNAME

Doktora Tezi olarak sunduğum “Kırsal Alanda Yerel Hizmetlerin Sunumu: TR 22 Balıkesir Çanakkale Bölge Analizi” adlı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı dűşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını, özđünlüđünü ve bir başka mecraya sunulmadığını, yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu ve yararlandığım kaynak ve verilerde hiçbir çarpıtma yapmadığımı belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

24/06/2019

Kemal KIZILKAYA

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne

Kemal KIZILKAYA' ya ait "Kırsal Alanda Yerel Hizmetlerin Sunumu: TR 22 Balıkesir Çanakkale Bölge Analizi" adlı çalışma, jürimiz tarafından Kamu Yönetimi Anabilim Dalında DOKTORA TEZİ olarak oybirliği/~~oyçokluğu~~ ile kabul edilmiştir.

Üyeler	İmza
Prof. Dr. Mustafa GÖRÜN	
Doç. Dr. Hikmet YAVAŞ (Danışman)	
Doç. Dr. Ali Şahin ÖRNEK	
Doç. Dr. Arife KARADAĞ	
Doç. Dr. Şerif ÖNER	

Tez No : 10250206
Tez Savunma Tarihi : 24/06/2019

ONAY

Prof. Dr. Şerif KORKMAZ
Enstitü Müdürü

08.07/2019

ÖZET

KIRSAL ALANDA YEREL HİZMETLERİN SUNUMU: TR 22 BALIKESİR ÇANAKKALE BÖLGE ANALİZİ

Kırsal alanda yerel hizmetlerin etkin ve başarılı olarak verilmesi oldukça önemlidir. Çünkü kırsalda yaşayan günümüz insanı kentlerde yaşayan insanlara sağlanan temel yerel hizmetlerin kırsalda da verilmesini talep etmektedir. Bu hizmetler yeterli ve etkili bir düzeyde sunulmadığı durumlarda kırsalda yaşayan insanlarda memnuniyet düzeyi düşmektedir. Bu memnuniyetsizlik kırdan kente göçün sebeplerinden biri haline gelmektedir. Kentlerde ise bu duruma bağlı sorunlar oluşmaktadır. Bunun yanında ekonomik bir model olan kırsal kalkınmayı da gerçekleştirmek güçleşmektedir.

Bu araştırma ile TR 22 Bölgesinde kırsal alanda yerel hizmetlerin sunumundaki güncel durum incelenmektedir. TR 22 bölgesinde özellikle 6360 sayılı yasa uygulaması sonrası, kırsal alanda yerel hizmetlerin sunumunda yaşanan değişim ve dönüşüm nicel analiz yöntemi ile değerlendirilmektedir. Araştırma TR 22 Bölgesindeki 2014 yerel seçimleri ile iş başına gelen ve aynı zamanda bölgenin kırsalında yaşayan ve halkın temsilcisi olan köy ve mahalle muhtarları üzerinde uygulanmıştır. Alan araştırması sonucunda, ortaya çıkan sonuçlar analiz edilmiştir.

Kırsal alanda yerel hizmetlerin sunumunun analiz edilmesi ile TR 22 Balıkesir Çanakkale Bölgesi kırsal alanındaki yerel hizmet sunumunda yaşanan dönüşüm ve değişimin nasıl sonuçlar ortaya çıkardığı belirlenmiştir. Araştırma sonucu ortaya çıkan sonuçlar, gelecekte ülkemiz geneli için kırsal alanlarda daha etkin bir yerel hizmet sunumu modelinin oluşturulmasına cevap arayan araştırmacı ve uygulayıcılara da ışık tutmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kırsal Alan, Yerel Hizmet, Merkezileşme, Yerellik, Dönüşüm, Katılım, Etkinlik.

ABSTRACT

DELIVERY OF LOCAL SERVICES IN RURAL AREAS: TR 22 BALIKESİR ÇANAKKALE REGION ANALYSIS

Effective and successful delivery of local services are vital in rural areas. Because contemporary people living in rural areas also demand the basic local service provided in urban areas in rural areas too. Satisfaction levels of people living in rural areas drop significantly if these services are not provided sufficiently and effectively. This dissatisfaction becomes one of the reasons for migration from rural areas to urban areas. And this creates problems in the urban areas too. Additionally, this poses a challenge for rural development as an economic model.

This study investigates the current situation of rural services in TR 22 region. Especially after the implementation of law numbered 6360, the transformation and transition of local services are assessed with quantitative analysis method. The research participants were local authorities living in the rural areas whom were elected during 2014 mayoral elections in TR 22 region and are also representatives of the people. The results of the field research were analyzed.

Analysis of local services revealed the results of the transition and transformation in local services in TR 22 Balıkesir Çanakkale rural areas. The results of the research also shed light to researchers and practitioners who are looking for a more effective local service delivery model in rural areas for our country.

Keywords: Rural Area, Local Service, Centralization, Subsidiarity, Transformation, Participation, Efficiency

ÖNSÖZ

Ülkeme 20 yılı aşkın süredir mülki idare amiri olarak hizmet vermekteyim. Bu zamana kadar idareci olarak mesleki tecrübemin tamamına yakını kırsal yörelerde geçti. Bu tecrübe bana kırsal alanda yaşanan beklenti ve ihtiyaçları tespit edebilme imkânı sağladı. Belki bundan da önemlisi söz konusu ihtiyaçlara gerek uygulamada gerek teoride çözüm üretme çabası içine girmemi sağladı. Bundan sonra söz konusu tecrübelerimi, alan bilgisi ile birlikte bilimsel yöntemle yazın dünyasına aktarmak benim için arzu ettiğim bir husus haline geldi. Bunu gerçekleştirebilmemin en güzel yolunun doktora eğitimi almak olduğunun bilincindeydim. 2013-2016 yılları arasında Çanakkale Bayramiç İlçesinde Kaymakam olarak çalıştım. Bu vesile ile Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'ne doktora öğrenimi için başvurudum. Mülki İdare Amirliği, Kaymakamlık gibi bir mesleğin yanında doktora eğitimi almanın oldukça yorucu bir çalışma olduğunu ifade etmem gerekir. Ancak doktora tezi olarak çalıştığım konunun mesleğimin uğraş alanı içinde olması vesilesi ile kendi mesleki ve kişisel gelişimim adına son derecede faydalı bir süreç olduğunu da memnuniyetle belirtmeliyim.

Araştırma sürecinde bana rehberlik ederek yol gösteren hoş görüleri ile bana sabır gösteren, bilgileri ile destekleyen, cesaret veren değerli hocalarım Doç. Dr. Hikmet YAVAŞ, Prof. Dr. Mustafa GÖRÜN, Prof. Dr. Çavuş ŞAHİN, Doç. Dr. Mustafa KARA ve Doktor Öğretim Görevlisi Serdar ARCAGÖK' e teşekkürlerimi sunarım.

Ayrıca doktora eğitim süreçlerim boyunca bana destek olarak ve onlardan aldığım zaman için müsamaha ve anlayışlarını esirgemeyen sevgili eşim Nurten KIZILKAYA, oğlum Mustafa Kerem ve kızım Rana' ya da teşekkür ederim.

Kemal KIZILKAYA

Çanakkale, 2019

İÇİNDEKİLER

ÖZET	i
ABSTRACT	ii
ÖNSÖZ	iii
İÇİNDEKİLER	iv
KISALTMALAR	ix
TABLOLAR	x
ŞEKİLLER	xiii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

KIRSAL ALAN VE KIRSAL ALANDA YEREL HİZMETLERİ SUNAN MAHALLİ İDARELER

1.1. Kırsal Alan Tanımı ve Belirlenmesinin Önemi.....	7
1.1.1. Kırsal Alan Tanımı	7
1.1.1.1. <i>Türkiye’ de Kırsal Alan Kavramı</i>	7
1.1.1.2. <i>Uluslararası Alanda Kırsal Alan Kavramı</i>	9
1.1.2. Kırsal Alanların Doğru Belirlenmesinin Önemi.....	10
1.1.3. Türkiye’ de Kırsal Alanların Tespiti	11
1.1.3.1. <i>Türkiye İstatistik Kurumu Verilerine Göre Türkiye’de Kırsal Alan</i>	12
1.1.3.2. <i>Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisine Göre Kırsal Alan</i>	12
1.1.3.3. <i>OECD Tanımına Göre Türkiye’ de Kırsal Alan</i>	13
1.2. Kırsal Alanda Yerel Hizmetler ve Yerel Hizmetlere Etki Eden Kavramlar	17
1.2.1. Yerel Hizmet Kavramı.....	17
1.2.1.1. <i>5393 Sayılı Belediye Kanuna Göre Yerel Hizmetler Nelerdir?</i>	19
1.2.1.2. <i>5216 Sayılı Büyükşehir Belediye Kanuna Göre Yerel Hizmetler Nelerdir?</i>	23
1.2.1.3. <i>5216 Sayılı Büyükşehir Belediye Kanununa Göre İlçe Belediyelerinde Yerel Hizmetler Nelerdir?</i>	27
1.2.1.4. <i>5302 Sayılı İl Özel İdaresi Kanuna Göre Yerel Hizmetler Nelerdir?</i>	28
1.2.1.5. <i>442 Sayılı Köy Kanununa Göre Yerel Hizmetler Nelerdir?</i>	29
1.2.2. Yerel Hizmetlere Etki Eden Kavramlar.....	31

1.2.2.1.	<i>Yerellik</i>	31
1.2.2.2.	<i>Etkinlik</i>	32
1.2.2.3.	<i>Merkezileşme</i>	33
1.2.2.4.	<i>Dönüşüm</i>	34
1.2.2.5.	<i>Katılım</i>	35
1.3.	Kırsal Alanda Yerel Hizmet Sunan Yerel Yönetim Birimleri	36
1.3.1	İl Özel İdaresi	36
1.3.1.1.	<i>İl Genel Meclisi</i>	38
1.3.1.2.	<i>İl Encümeni</i>	39
1.3.1.3.	<i>Vali</i>	40
1.3.1.4.	<i>İl Özel İdare Teşkilatı Ve Personeli</i>	41
1.3.2.	Belediye	42
1.3.2.1.	<i>Belediye Meclisi</i>	43
1.3.2.2.	<i>Belediye Encümeni</i>	45
1.3.2.3.	<i>Belediye Başkanı</i>	46
1.3.2.4.	<i>Belediye Teşkilatı Ve Personeli</i>	47
1.3.3.	Büyükşehir Belediyesi	48
1.3.3.1.	<i>Büyükşehir Belediye Meclisi</i>	49
1.3.3.2.	<i>Büyükşehir Belediye Encümeni</i>	50
1.3.3.3.	<i>Büyükşehir Belediye Başkanı</i>	50
1.3.3.4.	<i>Büyükşehir Belediye Teşkilatı ve Personeli</i>	52
1.3.4.	Köy İdaresi	52
1.3.4.1	<i>Köy Derneği</i>	53
1.3.4.2	<i>Köy İhtiyar Meclisi</i>	53
1.3.4.3	<i>Muhtar</i>	54
1.3.5.	Mahalli İdare Birlikleri	55
1.3.5.1.	<i>Birlik Meclisi</i>	56
1.3.5.2.	<i>Birlik Encümeni</i>	57
1.3.5.3.	<i>Birlik Başkanı</i>	57
1.3.5.4.	<i>Birlik Teşkilatı</i>	58
1.3.6.	Köylere Hizmet Götürme Birlikleri ve Köydes Projesi	59
1.3.6.1.	<i>Köylere Hizmet Götürme Birlikleri</i>	59
1.3.6.1.	<i>KÖYDES Projesi</i>	61

İKİNCİ BÖLÜM
TR 22 BALIKESİR ÇANAKKALE KIRSALINDA YEREL HİZMET SUNUMU
ARAŞTIRMASI

2.1. Problem Durumu.....	65
2.2. Araştırmanın Amacı.....	66
2.2.1. Alt Amaçlar / Hipotezler.....	67
2.2.2. Araştırmanın Hipotezleri.....	68
2.3. Araştırmanın Önemi.....	69
2.4. Araştırmanın Sayıltıları.....	69
2.5. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	70
2.6. İlgili Araştırmalar.....	70
2.6.1. Yurtiçi Araştırmalar.....	70
2.6.2. Yurtdışı Araştırmalar.....	73
2.7. Yöntem.....	78
2.7.1. Araştırma Modeli.....	78
2.7.2. Evren ve Örneklem.....	78
2.7.2.1. Evren.....	78
2.7.2.2. Örneklem.....	80
2.7.2.2.1. Örneklemi oluşturan Katılımcı Muhtarların Cinsiyet Değişkenine Göre Dağılımı.....	80
2.7.2.2.2. Örneklemi oluşturan Katılımcı Muhtarların Yaş Gruplarına Göre Dağılımı.....	82
2.7.2.2.3. Örneklemi oluşturan Katılımcı Muhtarların Görev Süresi, Döneme Göre Dağılımı.....	83
2.7.2.2.4. Örneklemi oluşturan Katılımcı Muhtarların İdari olarak Bağlı Oldukları İl Merkezine Göre Dağılımı	85
2.7.2.2.5. Örneklemi oluşturan Katılımcı Muhtarların Eğitim Durumlarına Göre Dağılımı.....	86
2.7.2.2.6. Örneklemi oluşturan Katılımcı Muhtarların İdari olarak Bağlı Oldukları İlçe Merkezine Göre Dağılımı.....	87
2.7.2.2.7. Örneklemi oluşturan Katılımcı Muhtarların Köylerinin / Mahallelerinin Nüfusuna Göre Dağılımı.....	89
2.7.2.2.8. Örneklemi oluşturan Katılımcı Muhtarların Köylerinin / Mahallelerinin İl Merkezine Uzaklığına Göre Dağılımı.....	90

2.7.2.2.9.	<i>Örnekleme oluşturan Katılımcı Muhtarların Köylerinin / Mahallelerinin İlçe Merkezine Uzaklığına Göre Dağılımı.....</i>	91
2.7.2.2.10.	<i>Örnekleme oluşturan Katılımcı Muhtarların Köylerinin / Mahallelerinin Birlik /Köydes Projelerinden Yararlanma Durumuna göre Dağılımı</i>	93
2.8.	Veri Toplama Aracı.....	94
2.9.	Verilerin Analizi.....	95
2.10.	Kırsal Alanda Yerel Hizmetlerin Sunumu TR 22 Bölge Analizine İlişkin Muhtar Görüşleri Ölçeği'nin Geliştirilmesi.....	95
2.10.1.	Açımlayıcı Faktör Analizi.....	96
2.10.2.	Doğrulayıcı Faktör Analizi.....	99
2.10.3.	Güvenirlilik Analizi.....	102

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TR 22 BALIKESİR ÇANAKKALE KIRSALINDA YEREL HİZMET SUNUMU ARAŞTIRMA BULGULARI ve ANALİZİ

3.1.	TR 22 Bölgesi Muhtarlarının Algı Düzeyi Bulguları.....	104
3.1.1.	TR 22 Bölgesinde Görev Yapan Köy ve Mahalle Muhtarlarının Kırsal Alanda Yerel Hizmetlerin Sunumunda Yerellik Boyutunda Algılarının İncelenmesi.....	104
3.1.2.	TR 22 Bölgesinde Görev Yapan Köy ve Mahalle Muhtarlarının Kırsal Alanda Yerel Hizmetlerin Sunumunda Merkezileşme Boyutunda Algılarının İncelenmesi.....	109
3.1.3.	TR 22 Bölgesinde Görev Yapan Köy ve Mahalle Muhtarlarının Kırsal Alanda Yerel Hizmetlerin Sunumunda Dönüşüm Boyutunda Algılarının İncelenmesi.....	113
3.1.4.	TR 22 Bölgesinde Görev Yapan Köy ve Mahalle Muhtarlarının Kırsal Alanda Yerel Hizmetlerin Sunumunda Katılım Boyutunda Algılarının İncelenmesi.....	118
3.1.5.	TR 22 Bölgesinde Görev Yapan Köy ve Mahalle Muhtarlarının Kırsal Alanda Yerel Hizmetlerin Sunumunda Etkinlik ve Başarı Boyutunda Algılarının İncelenmesi.....	122
3.2.	TR 22 Bölgesindeki Muhtarların Kırsal Alanda Yerel Hizmetlerin Sunumunda Algılarının Cinsiyet Değişkenine Göre İncelenmesi.....	132
3.3.	TR 22 Bölgesindeki Muhtarların Kırsal Alanda Yerel Hizmetlerin Sunumunda Algılarının KÖYDES Projelerinden Yararlanma Değişkenine Göre İncelenmesi.....	133
3.4.	TR 22 Bölgesindeki Muhtarların Kırsal Alanda Yerel Hizmetlerin Sunumunda Algılarının İdari Bakımdan Bağlı Olunan İl Değişkenine Göre İncelenmesi.....	135

3.5.	TR 22 Bölgesindeki Muhtarların Kırsal Alanda Yerel Hizmetlerin Sunumunda Algılarının Eğitim Durumu Değişkenine Göre İncelenmesi...	136
3.6.	TR 22 Bölgesindeki Muhtarların Kırsal Alanda Yerel Hizmetlerin Sunumunda Algılarının İdari Bakımdan Bağlı Olunan İlçe Merkezine Uzaklık Değişkenine Göre İncelenmesi.....	140
3.7.	TR 22 Bölgesindeki Muhtarların Kırsal Alanda Yerel Hizmetlerin Sunumunda Algılarının İdari Bakımdan Bağlı Olunan İl Merkezine Uzaklık Değişkenine Göre İncelenmesi.....	142
3.8.	TR 22 Bölgesindeki Muhtarların Kırsal Alanda Yerel Hizmetlerin Sunumunda Algılarının Nüfus Değişkenine Göre İncelenmesi.....	145
3.9.	TR 22 Bölgesindeki Muhtarların Kırsal Alanda Yerel Hizmetlerin Sunumunda Algılarının Yaş Değişkenine Göre İncelenmesi.....	147
3.10.	TR 22 Bölgesindeki Muhtarların Kırsal Alanda Yerel Hizmetlerin Sunumunda Algılarının Dönem, Görev Süresi Değişkenine Göre İncelenmesi.....	150
3.11.	TR 22 Bölgesindeki Muhtarların Kırsal Alanda Yerel Hizmetlerin Sunumunda Algılarının Bağlı Olunan İlçe Değişkenine Göre İncelenmesi.	152
3.12.	TR 22 Bölgesindeki Muhtarların Kırsal Alanda Yerel Hizmetlerin Sunumunda Analiz Boyutlarının Korelasyon İncelenmesi.....	163
	SONUÇ VE ÖNERİLER	169
	KAYNAKÇA	175
	EKLER	181
	EK 1. ANKET	181
	ÖZGEÇMİŞ	183

KISALTMALAR

AB	Avrupa Birliği
AK	Avrupa Konseyi
BK	Bakanlar Kurulu
BM	Birleşmiş Milletler
DPT	Devlet Planlama Teşkilatı
EUROSTAT	Avrupa İstatistik Ofisi
IPARD	Katılım Öncesi Yardım Aracı
KHK	Kanun Hükmünde Kararname
KÖYDES	Köylerin Altyapısını Destekleme Projesi
KHGB	Köylere Hizmet Götürme Birliği
MİGEM	Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü
OECD	Resmi Gazete
RG	Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü
STÖ	Sivil Toplum Örgütleri
T.C.	Türkiye Cumhuriyeti
TBMM	Türkiye Büyük Millet Meclisi
TKDK	Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
TİAV	Türk İdari Araştırmalar Vakfı
TİD	Türk İdare Dergisi
UKKS	Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisi
YPK	Yüksek Planlama Kurulu

TABLOLAR

Tablo No	Tablo Adı	Sayfa
Tablo 1.1.	Kent-Kır Yerleşim Yeri Nüfus Tablosu	12
Tablo 1.2.	Nüfus Eşiğine(20.Bin) Göre Kent-Kır Yerleşim Yeri Nüfus Tablosu	13
Tablo 1.3.	OECD Kriterine Göre Türkiye'nin Yerel Birimde (İlçe) Kırsal Alan Tablosu	14
Tablo 1.4.	Türkiye'nin Bölgesel (Düzey 3) İl Olarak OECD'ye Göre Kırsal Alan Tablosu	15
Tablo 1.5.	Yıllar İtibariyle İllerin Sayısı Tablosu	37
Tablo 1.6.	Köydes Projesi Yıllara Göre Ödenek Dağılımı Tablosu	63
Tablo 2.1.	Hipotez Tablosu	68
Tablo 2.2.	Araştırmanın Evreni Tablosu	79
Tablo 2.3.	Örnekleme oluşturan Katılımcı Muhtarların Cinsiyet Değişkenine Göre Dağılımı Tablosu	81
Tablo 2.4.	Örnekleme oluşturan Katılımcı Muhtarların Yaş Guruplarına Göre Dağılımı Tablosu	82
Tablo 2.5.	Katılımcı Muhtarların Görev Süresi, Döneme Göre Dağılımı Tablosu	83
Tablo 2.6.	Ankete Katılan Muhtarların İdari Olarak Bağlı oldukları İl Merkezine Göre Dağılımı Tablosu	85
Tablo 2.7.	Ankete Katılan Muhtarların Eğitim Durumlarına Göre Dağılım Tablosu	86
Tablo 2.8.	Ankete Katılan Muhtarların Bağlı oldukları İlçe Merkezine Göre Dağılım Tablosu	87
Tablo 2.9.	Ankete Katılan Muhtarların Köylerinin / Mahallelerinin Nüfusuna Göre Dağılım Tablosu	89
Tablo 2.10.	Ankete Katılan Muhtarların Köylerinin / Mahallelerinin İl Merkezine Uzaklığına Göre Dağılımı Tablosu	90
Tablo 2.11.	Ankete Katılan Muhtarların Köylerinin / Mahallelerinin İlçe Merkezine Uzaklığına Göre Dağılım Tablosu	91

Tablo 2.12.	Ankete Katılan Muhtarların Köylerinin / Mahallelerinin Birlik / Köydes Projelerinden Yararlanma Durumuna göre Dağılım Tablosu	93
Tablo 2.13.	Kırsal Alanda Yerel Hizmetlerin Sunumu TR 22 Bölge Analizine İlişkin Muhtar Görüşleri Ölçeğinin Kaiser – Meyer - Olkin (KMO) Örneklem Ölçüm ve Barlet’s Sphericity Testi Sonuçları	96
Tablo 2.14.	Kırsal Alanda Yerel Hizmetlerin Sunumu TR 22 Bölge Analizine İlişkin Muhtar Görüşleri Ölçeğinin Yük Değerleri	97
Tablo 2.15.	Kırsal Alanda Yerel Hizmetlerin Sunumu TR 22 Bölge Analizine İlişkin Muhtar Görüşleri Ölçeğinin Açıklayıcı Faktör Analiz Sonuçları	98
Tablo 2.16.	Kırsal Alanda Yerel Hizmetlerin Sunumu TR 22 Bölge Analizine İlişkin Muhtar Görüşleri Ölçeğine İlişkin Önerilen Modelin Uyum Değerleri	102
Tablo 2.17.	Kırsal Alanda Yerel Hizmetlerin Sunumu TR 22 Bölge Analizine İlişkin Muhtar Görüşleri Ölçeğinin Cronbach Alpha Güvenirlik Katsayısı Sonuçları	103
Tablo 3.1.	Kırsal Alanda Yerel Hizmetlerin Sunumu TR 22 Bölge Analizine İlişkin Muhtar Görüşleri Ölçeği Yerellik Algısı Boyutu	104
Tablo 3.2.	Kırsal Alanda Yerel Hizmetlerin Sunumu TR 22 Bölge Analizine İlişkin Muhtar Görüşleri Ölçeği Yereldeki Merkezileşme Algısı Boyutu	109
Tablo 3.3.	Kırsal Alanda Yerel Hizmetlerin Sunumu TR 22 Bölge Analizine İlişkin Muhtar Görüşleri Ölçeği Yereldeki Dönüşüm Algısı Boyutu	113
Tablo 3.4.	Kırsal Alanda Yerel Hizmetlerin Sunumu TR 22 Bölge Analizine İlişkin Muhtar Görüşleri Ölçeği Katılım Algısı Boyutu	118
Tablo 3.5.	Kırsal Alanda Yerel Hizmetlerin Sunumu TR 22 Bölge Analizine İlişkin Muhtar Görüşleri Ölçeği Etkinlik ve Başarı Algısı Boyutu	122
Tablo 3.6.	Kırsal Alanda Yerel Hizmetlerin Sunumu TR 22 Bölge Analizine İlişkin Muhtar Görüşleri Ölçeği Puanlarının Cinsiyete Göre t-Testi Sonuçları	132
Tablo 3.7.	Kırsal Alanda Yerel Hizmetlerin Sunumu TR 22 Bölge Analizine İlişkin Muhtar Görüşleri Ölçeği Puanlarının KÖYDES ’ten Yararlanma Durumuna Göre t-Testi Sonuçları	133
Tablo 3.8.	Kırsal Alanda Yerel Hizmetlerin Sunumu TR 22 Bölge Analizine İlişkin Muhtar Görüşleri Ölçeği Puanlarının Bağlı Olunan İl Merkezine Göre t-testi Sonuçları	135

Tablo 3.9.	Kırsal Alanda Yerel Hizmetlerin Sunumu TR 22 Bölge Analizine İlişkin Muhtar Görüşleri Ölçeği Puanlarının Eğitim Durumuna Göre Farklılaşmasının Anova Sonuçları	137
Tablo 3.10.	Kırsal Alanda Yerel Hizmetlerin Sunumu TR 22 Bölge Analizine İlişkin Muhtar Görüşleri Ölçeği Puanlarının İlçeye Uzaklığına Göre Farklılaşmasının Anova Sonuçları	140
Tablo 3.11.	Kırsal Alanda Yerel Hizmetlerin Sunumu TR 22 Bölge Analizine İlişkin Muhtar Görüşleri Ölçeği Puanlarının İl Merkezine Uzaklığına Göre Farklılaşmasının Anova Sonuçları	142
Tablo 3.12.	Kırsal Alanda Yerel Hizmetlerin Sunumu TR 22 Bölge Analizine İlişkin Muhtar Görüşleri Ölçeği Puanlarının Nüfusa Göre Farklılaşmasının Anova Sonuçları	145
Tablo 3.13.	Kırsal Alanda Yerel Hizmetlerin Sunumu TR 22 Bölge Analizine İlişkin Muhtar Görüşleri Ölçeği Puanlarının Yaşa Göre Farklılaşmasının Anova Sonuçları	148
Tablo 3.14.	Kırsal Alanda Yerel Hizmetlerin Sunumu TR 22 Bölge Analizine İlişkin Muhtar Görüşleri Ölçeği Puanlarının Döneme Göre Farklılaşmasının Anova Sonuçları	150
Tablo 3.15.	Kırsal Alanda Yerel Hizmetlerin Sunumu TR 22 Bölge Analizine İlişkin Muhtar Görüşleri Ölçeği Puanlarının İlçelere Göre Farklılaşmasının Anova Sonuçları	152
Tablo 3.16 .	TR 22 Bölgesindeki Muhtarların Kırsal Alanda Yerel Hizmetlerin Sunumunda Analiz Boyutlarının Korelasyon Analizi Sonuçları	163
Tablo 3.17.	Hipotezler Kabul / Red Tablosu	167

ŞEKİLLER

Şekil No	Şekil Adı	Sayfa
Şekil 1.1.	OECD OECD Ülkeleri Kırsal Alan Nüfusu Yaş Dağılımı Gösterimi	16
Şekil 1.2.	OECD Tanımına Göre Ülkemiz Kırsal Alanları Haritalı Gösterimi	16
Şekil 2.1.	Örnekleme oluşturan Muhtarların Cinsiyet Değişkeni Gösterimi	81
Şekil 2.2.	Örnekleme oluşturan Muhtarların Yaş Gurupları Değişkeni Gösterimi	82
Şekil 2.3.	Örnekleme oluşturan Muhtarların Görev Süresi, Dönem Değişkeni Gösterimi	84
Şekil 2.4.	Örnekleme oluşturan Muhtarların İdari Olarak Bağlı Oldukları İl Değişkeni Gösterimi	85
Şekil 2.5.	Örnekleme oluşturan Muhtarların Eğitim Durumları Değişkeni Gösterimi	86
Şekil 2.6.	Örnekleme oluşturan Muhtarların İdari olarak Bağlı olduğu İlçe Değişkenine göre Gösterimi	88
Şekil 2.7.	Örnekleme oluşturan Muhtarların Köy / Mahalle Nüfusu Değişkenine göre Gösterimi	89
Şekil 2.8.	Muhtarların Köy / Mahallelerinin Bağlı oldukları İl Merkezine olan Uzaklıkları Değişkenine göre Gösterimi	91
Şekil 2.9.	Muhtarların Köy / Mahallelerinin Bağlı oldukları İlçe Merkezine olan Uzaklıkları Değişkenine göre Gösterimi	92
Şekil 2.10.	Muhtarların Köy / Mahallelerinin Köylere Hizmet Götürme Birliği veya Köydes Projelerinden Yararlanma Durumları Değişkenine göre Gösterimi	93
Şekil 2.11.	Ölçeğin Gizil Değişkenlerin Gözlenen Değişkenleri Açıklama Oranlarının Manidarlık Düzeyleri	100
Şekil 2.12.	Ölçekte Yeralan Maddeler Yeniden Doğrulayıcı Faktör Analizi Uygulandığında Ölçeğin Gizil Değişkenlerin Gözlenen Değişkenleri Açıklama Oranlarının Manidarlık Düzeyleri	101
Şekil 3.1.	Köy/Mahalle İdaresinin hizmet için kaynak ve imkanları yetersizdir Maddesi Grafik Gösterimi	105
Şekil 3.2.	Köy/Mahalle gelirlerinin artırılması durumunda muhtarlar daha başarılı olur. Maddesi Grafik Gösterimi	106
Şekil 3.3.	Köyümüze/Mahallemize yönelik hizmetlerin İLÇE' den karar verilerek uygulanması gerekir Maddesi Grafik Gösterimi	107
Şekil 3.4.	İl Özel İdaresi / Büyükşehir Belediyesinin sorumluluk ve yetki sahası çok geniştir. Maddesi Grafik Gösterimi	108
Şekil 3.5.	Köyün / Mahallenin sorunlarını anlatmak ve çözüm istemek için yetkililere ulaşmakta zorlanıyorum. Maddesi Grafik Gösterimi	110
Şekil 3.6.	Köye/Mahalleye hizmet talep ederken görüşülecek kişiler ve bürokrasi, evrak işi eskiye göre artmıştır Maddesi Grafik Gösterimi	111
Şekil 3.7.	Muhtar olarak yetki ve gücümde azalma olmuştur Maddesi Grafik Gösterimi	112

Şekil 3.8.	Belediyenin gelir sağlamak amacıyla köye/mahalleye ait arazi, tarla, vb. gayrimenkulleri satması olumludur. Maddesi Grafik Gösterimi	114
Şekil 3.9.	Köy tüzel kişiliklerine son verilerek Mahalleye dönüştürülmesi uygulaması doğrudur. Maddesi Grafik Gösterimi	115
Şekil 3.10.	Köy / Mahallelere, kırsal alana İl Özel İdaresinin hizmet vermeye devam etmesi gerekir. Maddesi Grafik Gösterimi	116
Şekil 3.11.	Köy / Mahallelere, kırsal alana Büyükşehir Belediyesinin hizmet vermesini daha doğru buluyorum. Maddesi Grafik Gösterimi	117
Şekil 3.12.	Köye / Mahalleye hizmet verilirken köylünün/mahallelinin katkı ve katılımı artmıştır. Maddesi Grafik Gösterimi	119
Şekil 3.13.	Köye / Mahalleye sunulan yerel hizmetlerin verilme hızında artma olmuştur. Maddesi Grafik Gösterimi	120
Şekil 3.14.	Köye / Mahalleye sunulan yerel hizmetlerin kalitesi artmıştır. Maddesi Grafik Gösterimi	121
Şekil 3.15.	Köylere/Mahallelere genel olarak yeterli yerel hizmet verilmektedir. Maddesi Grafik Gösterimi	123
Şekil 3.16.	Yol yapım ve bakımı hizmetleri başarılıdır. Maddesi Grafik Gösterimi	124
Şekil 3.17.	İçme suyu temini hizmetleri başarılıdır. Maddesi Grafik Gösterimi	125
Şekil 3.18.	Kanalizasyon hizmetleri başarılıdır Maddesi Grafik Gösterimi	126
Şekil 3.19.	Çöp toplanması ve çevre temizliği hizmetleri başarılıdır Maddesi Grafik Gösterimi	127
Şekil 3.20.	İmar düzenlemesi ve ruhsatlandırma işleri başarılıdır Maddesi Grafik Gösterimi	128
Şekil 3.21.	Meydan, çevre, park düzenlemesi (<i>kilit parke, çocuk parkı vb. gibi</i>) hizmetleri başarılıdır. Maddesi Grafik Gösterimi	129
Şekil 3.22.	Ekonomik ve Sosyal Destek içerikli hizmetler başarılıdır. Maddesi Grafik Gösterimi	130
Şekil 3.23.	KÖYDES Projesi yol, su vb. gibi altyapı hizmetlerinin verilmesinde başarılı bir çalışmadır. Maddesi Grafik Gösterimi	131

GİRİŞ

1982 Anayasasının 127. maddesinde de belirtildiği üzere ülkemizde yerel hizmetlerin sunumu il, belediye ve köy halkının mahalli müşterek ihtiyaçların karşılanması için kanunla mahalli idare kuruluşu olarak belirtilen kamu tüzel kişilikleri eliyle gerçekleştirilmektedir. Kanunlarla kurulan, yerel hizmetleri sunan kamu tüzel kişiliğine haiz, mahalli idare kuruluşları ise il özel idareleri, belediyeler, köyler ve bunların kendi aralarında kurmuş olduğu birliklerdir. Günümüz toplumunda yerel hizmetlerin sunumunun belirli bir düzen ve süreklilik içinde gerçekleştirilebilmesi hususu, toplumsal refahı belirleyen ve bu sebeple de önemi artarak devam eden bir kamu hizmeti olarak karşımıza çıkmaktadır. Sağlıklı bir kalkınmanın, gelişmenin, kentleşmenin varlığı ve sürdürülebilirliği için yerel hizmetlerin belirli bir düzen ve süreklilik içinde sunulabilmesi vazgeçilmez bir gerekliliktir.

Ülkemizde yerel hizmetler ve sunumu konusundaki çalışmalar daha çok kalabalık kentler ve kent insanı için ele alınırken, kırsal alan olarak tanımlanan daha çok tarım ve hayvancılığa dayalı bir ekonomik hayata sahip, belirli bir nüfusun altındaki insanların yaşadığı alanlardaki durum, görece olarak kentlerdeki duruma göre daha az ele alınmaktadır. Bu durumu, yerel hizmetlerin kent ve insan hayatındaki yerinin önemi, kentlerdeki yaşayan insan yoğunluğu ve kentlerin kendine has sorun ve çözümleri karşısında nispeten doğal karşılamak gerekir. Ancak ülke ve kent ekonomilerinin temel konularından biri haline gelen kırsal kalkınmanın ön plana çıktığı günümüzde, kırsalda yaşayan insanların refahına katkı sağlayabilecek en önemli kamu hizmeti olarak kırsalda yerel hizmetlerin sunumu da göz ardı edilemeyecek kadar önem kazanmıştır.

Cumhuriyetin ilk yıllarında ülke nüfusunun % 75' i kırsal kesimde yaşarken 2012 yılına gelindiğinde bu oran tam tersine % 75 vatandaşımızın kentlerde yaşadığı bir duruma dönüşmüştür. Hatta 2013 yılında yürürlüğe giren 6360 sayılı yasa sonrasında bu oran bir gecede % 16 oranında azalarak değişmiştir. Böylece ülkedeki kent nüfusu % 91' e çıkarken kırsal nüfus % 9' lara gerilemiştir.¹ Kırsal alan tanımındaki, idari yapılanmayı esas alan yaklaşım sebebiyle bir gecede % 16' lik bir nüfus dilimi kentli addedilmiştir. Ancak bu ani değişimin aynı hızda kırsalda yerel hizmetlerin sunumuna yansımaları beklemek mümkün

---

¹ TÜİK, İstatistiklerle Türkiye 2013, Türkiye İstatistik Kurumu, Ankara, Haziran 2014, s. 11.

olmamaktadır. Bu yasayla birlikte, otuz ilimizde kırsal alanda köyler mahalleye dönüşürken bir çok beldede kapatılmıştır. Bu nedenle ülkemizde kırsal alanın tanımlanması veya belirlenmesinin mevcut tanımlamalar ve tespitler üzerinden devam ettirilmesi güçleşmiştir.

Cumhuriyetin ilanından günümüze kırsal alanda yerel hizmetler, yerel yönetim teşkilatı olarak köy idareleri, il özel idareleri ve buna ilaveten bir kısım hizmetler özelinde merkezi idare ve merkezi idarenin taşradaki hizmet birimleri olan teşkilatları eliyle görülmeye çalışılmıştır. Cumhuriyetin ilk kanunlarından olan ve 1924 yılında çıkarılan Köy Kanunu halen günümüzde geçerliğini korumaktadır. Ancak söz konusu kanunun içinde bulunduğumuz 21. yüzyıl gerçeklerine uygunluğu ise tartışma konusudur. Köy Kanununun yürürlüğe girdiği tarihten sonra iki yeni Anayasa ve birçok anayasal yenilik yürürlüğe girmiştir. Yerel yönetimlerin diğer saçı ayağını oluşturan belediye ve il özel idarelerinin hukuki yapıları, 2004 yılında yürürlüğe giren Büyükşehir Belediyesi Kanunu, 2005 yılında yürürlüğe giren yeni Belediye Kanunu ve yine 2005 yılında yürürlüğe giren yeni İl Özel İdaresi Kanunu ile yeniden düzenlenmiştir. Köy Kanununda ise bu güne kadar ciddi bir değişim veya yeniden düzenleme olmamıştır. Ancak yirminci yüzyılın son çeyreğinde ortaya çıkan kamu yönetimi anlayışındaki değişime uygun olarak, katılımcı bir yaklaşımla köy kanunununda yeniden düzenlenmesi zorunlu hale gelmiştir. Bunun için 60 ıncı Hükümet Programında köylerin idari ve mali kapasitelerinin güçlendirilmesi amacıyla yeni bir Köy Kanunu çıkarılması öngörülmüştür.² Hükümet programı doğrultusunda İçişleri Bakanlığı bünyesinde Köy Kanunu Hazırlama Grubu oluşturulmuş ve çalışma başlatılmıştır. 2008 yılında valilerin, kaymakamların, mahalli idare temsilcilerinin, il genel meclisi üyelerinin, muhtarların, bakanlık temsilcilerinin, üniversite öğretim üyelerinin ve ilgili diğer kişi ve kurum temsilcilerinin katıldığı bir Köy Kanunu Çalıştayı düzenlenmiştir.³ Ancak bu çalışmalar neticesinde istenen mevzuat değişikliğine de ulaşılamamıştır. Mer'i köy kanununda, köy tüzel kişiliğine ve organlarına kırsalda yerel hizmet ve mahallin müşterek ihtiyacı olarak duyulan birçok husus, görev olarak verilirken bu görevleri nasıl yerine getireceği ve köy tüzel kişiliğinin söz konusu hizmetleri yerine getirebilecek kapasiteye sahip olup olmadığı göz ardı edilmiştir. İçinde bulunduğumuz

² TBMM, Türkiye Büyük Millet Meclisi, 60 ıncı Hükümet Programı, <https://www.tbmm.gov.tr/hukümetler/HP60.htm>, (Erişim Tarihi: 12.12.2015).

³ Hasan Hüseyin Can, İlker Gündüzöz ve Kasım Turgut, *Köy Kanunu Çalıştayı*, T.C. İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü, Ankara 2010, s. 23

dönemde köylerimizin imardan, altyapıya, temizlikten, çevre düzenine kadar buldukları yetersiz durum ise bunun en belirgin göstergesidir. Köy tüzel kişiliğine ve köy muhtarına birçok görevler verilirken bunları yerine getirebilecek yeterli mali, personel ve araç gereç imkânları sunulmamıştır. Şüphesiz, yasa çıkarıldığı 1924 yılı şartları ile oluşturulmuş olsa da aradan geçen zamanda çağdaş bir yerel hizmet birimi olabilmesi için gerektirdiği imkânları tanıyan mevcut yapısını geliştirici bir düzenleme bugüne kadar yapılamamıştır.

İl özel idareleri de geçmişten günümüze kırsal alanda pek çok hizmetler gerçekleştirmiştir. İl özel idareleri, belediyelerin hizmet verdikleri alan ya da mücavir alanı dışında kalan ve daha çok kırsal alanlarda yerel hizmetleri yürütmektedirler. Ancak bunun dışında il özel idareleri, merkezi idarenin taşrada başta eğitim, sağlık, ulaşım gibi hizmetlerini de il valileri aracılığıyla yerine getirmişlerdir. Hatta öyle ki, bu durum kırsalda yürütülmesi gereken yerel hizmetlerin de önüne geçmiştir. Esasen 5302 sayılı yasaya kadar il özel idareleri, daha çok il valisinin hem meclis ve hem encümen başkanı sıfatıyla, merkezi yönetimin il deki atanmış temsilcisi olarak yönlendirmesi ile görev yapmıştır. Böylece il özel idareleri yerel demokrasi ve temsilden de oldukça uzak bir görüntü sergilemiştir. İl özel idareleri daha çok il valisinin emri altındaki merkezi idarenin, bakanlıkların taşra örgütlenmeleri il müdürlükleri ve onların uzmanlık alanlarından faydalanarak hizmetlerini yürütmüş ve böylece kendi örgütsel gelişmelerini de atıl bırakmışlardır.⁴ 2005 yılında kabul edilerek yürürlüğe giren 5302 sayılı yeni il özel idaresi yasası ile bu durum değişerek il özel idaresinin başına il genel meclisi üyelerinin kendi aralarında seçtikleri bir başkan getirilmiştir. Bununla birlikte il özel idaresi genel sekreterliği ihdas edilerek onun altında bir teşkilatlanma ve kendi uzmanlık birimlerini kurması sağlanmıştır. Böylece yerel demokrasiye daha uygun hem de kendi idari teşkilatlanmasını gerçekleştirerek, görece daha çağdaş bir yerel yönetim örgütü haline dönüşebilmiştir. Bununla birlikte 2013 yılına gelindiğinde Büyükşehir Belediye Kanununda 6360 sayılı kanunla yapılan bir değişiklikle, köy ve bir kısım beldeler, büyükşehir dönüşen yerlerde, önceden daha çok il özel idarelerinin hizmet sunduğu alanlarda yani kırsal alanda bulunan söz konusu teşkilatların tüzel kişiliği sonlandırılarak, bu alanlar büyükşehir belediyelerine görev alanı olarak verilmiştir. Bu noktadan itibaren gerek kentsel alanda gerekse de kırsal alanda mahalli müşterek ihtiyaçların sunulması

---

⁴ Ziya Çoker, *Yönetimde Yeniden Yapılanma Kırsal Yörede Yeni Bir Yönetim Modeli*, Çetin Ofset, İstanbul 1995, ss. 47-61

konusunda ve sorumlu örgüt sayısı ile yapısında ciddi bir değişim, dönüşüm yaşanmıştır. Söz konusu yasa ile birlikte gerek uygulamada gerek akademik çevrelerden gerekse de kırsal ve beldelerde yaşayanlardan itirazlar gelmiştir. Bu itirazlar yasanın ortaya konuluş usulü, uluslararası ölçütlere ve anayasaya uygunluğu, yasanın getirdikleri ile yasanın ortaya çıkardığı sonuçları üzerinde üç farklı boyutta ortaya çıkmıştır.⁵ Böylece ortaya çıkan yeni büyükşehir belediyesi modeli ile kapsamda bulunan diğer 28 büyükşehirimiz, İstanbul ve Kocaeli illerinden farklılaşarak, kırsalı oldukça geniş ve nüfus yoğunluğu düşük hizmet alanlarına dönüşmüştür. İstanbul’ da kilometrekareye düşen insan sayısı 2706/km², Kocaeli’ de 476/km² dir. Sanayileşme ve kentleşmenin ülkemizin bu bölgesi kadar yoğun olmayan ve kırsal alan ile buralarda yerleşimin fazla olduğu diğer büyükşehir olan illerde Erzurum’da 30/km², Konya’da 51/ km², Van 51/km², Eskişehir 58/km², Muğla 69/km², Balıkesir’ de 83/km², Mardin 89/km², Şanlıurfa 95/km²’ dedir.⁶ Böylece büyükşehir olan birçok vilayetimizde nüfus yoğunluğu iki haneli rakamları geçemezken üstelik Konya gibi yüzölçümü olarak dünya’daki yaklaşık 50 ülkesinden daha büyük bir alanda, 41.000 km² olan bir alanı kent kabul edilerek yerel hizmet vermeye çalışılmaktadır.⁷ Aynı şekilde çalışmanın uygulama alanında yer alan Balıkesir’de de, 14272 km² lik yüzölçümü ile bir ucu Bandırma ilçesi ile Marmara denizinde, diğer ucu Edremit ve Ayvalık ilçeleri ile Ege denizinde olan bir diğer ucu ise Dursunbey ilçesinde olan tüm ili, coğrafi ve sosyolojik farklılıklarına rağmen bütün bir kent olarak kabul ederek yerel hizmetler sunulmaya çalışılmaktadır. Bunun yanında büyükşehir belediyesine dönüşmeyen 51 ilde ise belediye hizmet sınırları dışında, kırsalda 5302 yasa kapsamında İl özel idareleri hizmet vermeye devam etmektedir. Böylece ülkemizde özellikle kırsal alanda yerel hizmetler farklı idari yapılar ile sunulmaktadır. Çünkü bazı illerde büyükşehir ve ilçe belediyeleri sunarken bazı illerde il, ilçe belediyeleri ve il özel idareleri, köyler ve bununla beraber başta köylere hizmet götürme birlikleri olmak üzere mahalli birlikler eliyle kırsalda yerel hizmetler sunulmaya çalışılmaktadır.

---

⁵ Kemal Gözler, “6360 Sayılı Kanun Hakkında Eleştiriler”, *Legal Hukuk Dergisi*, Cilt 11, Sayı 122, Şubat 2013, ss.37-82

⁶ TÜİK, Türkiye İstatistik Kurumu, Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi 2007-2014, http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1059 (Erişim Tarihi:12.12.2015)

⁷ Konya’ da Yatırım, <http://www.konyadayatirim.gov.tr/yatirim.asp?SayfaID=7>, (Erişim Tarihi: 12.12.2015)

Esasen yukarıda anlatılan tüm kamusal örgütlenme ve bunun üzerine gerçekleştirilen yasal düzenlemelere rağmen ülke genelinde özellikle kırsalda yerel hizmetlerin sunumu noktasında bir farklılaşma bulunmaktadır. Şöyle ki, ne köy idaresi kırsaldaki mahalli müşterek ihtiyaçları karşılayabilecek kurumsal kapasiteye sahiptir ne de il özel idareleri merkezi idarenin planlamaları doğrultusundaki merkezin taşradaki yatırımlarını takip etmekten, gerçekleştirmekten, gerçek ve çağdaş bir yerel yönetim gibi hareket edebilmektedir. Büyükşehir belediyeleri ise ilin tüm mülki sınırlarından oluşan oldukça geniş ve birbirinden farklı ihtiyaçları barındıran bir sorumluluk sahasında hizmet çabası içinde kalmıştır. Özetle ülkemizde kırsal alanda yerel hizmetlerin sunumunda vatandaşlarımıza daha iyi bir yerel hizmeti verme noktasında bir arayış yaşanmaktadır.

Avrupa Birliği'ne giriş sürecindeki ülkemizin önündeki Avrupa Birliği yasalarına uyum çerçevesindeki fasıllardan 11. sırada yer alan kırsal kalkınma başlığında yer alan, kırsal kalkınmanın gerçekleştirilebilmesi için kırsalda yaşayan insanların refahını, mutluluğunu sağlayabilmek oldukça önemlidir.⁸ Bunun gerçekleştirilebilmesi için kırsalın iyi yönetilmesi gerekmektedir. Bugün kırsal alanda yaşayan insanlar küreselleşmenin getirdikleri ile beraber artan biçimde ve kentlerde yaşayan insanlardan farklı olmaksızın temel insan hakkı olarak, bir kamu hizmeti olan yerel hizmetlerden istifade etmek istemeleri kadar doğal bir sonuç yoktur. Günümüzde kentlerde olduğu gibi kırsalda yaşayan nüfus için de yeterli temiz su temini ve bu sistemin sürekliliği, evsel atıkların düzenli olarak toplanabildiği katı atık toplama sisteminin varlığı, kanalizasyon şebekesinin kurularak sürdürülmesi, çevreyi ve tarımın geleceğini tehdit eden başta insektisitler ile onların ambalaj artıklarının bertaraf edilmesi gibi çevreye duyarlı hizmetlerin yerelde sunulması, ulaşım ve yol hizmetleri, yangın ve doğal afetlerde sunulacak yerel hizmetler gibi birçok başlıkta sayılabilecek hizmetlerin, düzenli olarak verilmesi gerekmektedir. Bunlar ve benzeri yerel hizmetler, kırsalda sürekli ve düzenli olarak sunulmadığı takdirde kırsalda sağlıklı ve sürdürülebilir kalkınmayı sağlamak mümkün olmayacaktır. Dolayısıyla kırsaldan kente olan kontrolsüz göç engellenemeyeceği gibi kentlerin sorunlarını da ağırlaştıracaktır. Kırsalda mutlu olmayan insanların ve iyi yönetilemeyen yerel süreçlerin sonucunda da arzulanan kırsal kalkınmayı başarmak da mümkün olmayacaktır.

---

⁸ Avrupa Birliği Bakanlığı, Müzakere Fasılları, <http://www.ab.gov.tr/index.php?p=62&l=1>, (Erişim Tarihi: 12.12.2015)

Ülkemizde kırsal alanda yerel hizmetlerin sunumunu ele alan bu çalışmada yukarıda anlatılmaya çalışılan ve son dönemde kırsal alanda yerel hizmetlerin sunumunda yaşanan değişimlerle ortaya çıkan durumun değerlendirilebilmesi için nicel araştırma metodu, tarama modeli tekniği ile TR 22 Balıkesir Çanakkale Bölge analizi yapılacaktır. Kısacası, kırsal alanda Balıkesir ilinde olduğu gibi il özel idaresi ve köy idareleri kaldırıldığı zaman mı yoksa Çanakkale ilinde olduğu gibi Belediyeler sadece kent merkezleri odaklı yerel hizmet sunumu gerçekleştirdiklerinde mi kırsal alanda yerel hizmetlerin sunumu iyi neticeler vermektedir. Bu bağlamda TR 22 Balıkesir Çanakkale Bölgesi kırsal alanda yerel hizmet sunumu bakımından özellikli bir bölgedir. Çünkü bu bölgenin kırsalında yerel hizmetleri Çanakkale ilinde aynı zaman hem il, ilçe, belde belediyeleri, il özel idareleri, köy tüzel kişilikleri ve onların bir araya gelmesi ile oluşturdukları hizmet birlikleri sunmakta iken Balıkesir ilinde şehrin tamamında büyükşehir belediyesi ve ilçe belediyeleri yerel hizmetlerin sunumunu üstlenmiş durumdadır. Bu şekilde araştırmacılara kırsalda iki yerel hizmet sunma modelini de birlikte değerlendirilebilme imkânı tanımaktadır. Ortaya çıkan sonuçlar yönetim bilimleri, yerel yönetimler alanında kabul görmüş kavramlar ve ilkeler çerçevesinde değerlendirilerek bölge ve ülkemiz için çıkarımlarda bulunulacaktır.

BİRİNCİ BÖLÜM

KIRSAL ALAN VE KIRSAL ALANDA YEREL HİZMETLERİ SUNAN MAHALLİ İDARELER

1.1. Kırsal Alan Tanımı ve Belirlenmesinin Önemi

1.1.1. Kırsal Alan

Kısaca ve genel geçer bir ifade ile kırsal alan, düşük yoğunlukta nüfusun yaşadığı, ekonomik olarak endüstriyel faaliyetlerden daha çok tarım ve hayvancılık temelli yaşamın sürdürüldüğü coğrafi alan olarak kabul edilmektedir. Ancak belirtmek gerekir ki, kırsal alanı tanımlamak her geçen gün daha önemli olmakta ve bununla beraber bir o kadar da zorlaşmaktadır. Çünkü kırsal alan ve kırsal alandaki gelişmeler, toplumun geleceği için gereken kalkınma ve kalkınma planlamaları için en önemli konulardan biri olarak görülmektedir. Birçok araştırmacı ve kuruluş OECD, EUROSTAT, vb. gibi uluslararası ya da TÜİK, DPT, Kalkınma Bakanlığı gibi ulusal kurum ve kuruluşlar kırsal alanı tanımlamak ve uygun politikalar geliştirmek üzere farklı göstergeler belirlemeye çalışmaktadırlar. Bu göstergeler nüfus, nüfus yoğunluğu, nüfus kaybı ve artış oranları, göç, yerleşim büyüklükleri, ekonomik yapı, sosyal refah, eşitlik, çevre ve sürdürülebilirlik, kent merkezine olan mesafe, ulaşım ve ulaşılabilirlik gibi geniş bir yelpazede yer almaktadır. Kırsal alan kavramındaki bu belirsizlik pek çok araştırmacıyı da kırsal alanı tanımlamaya yarayan göstergelerin tespitine yöneltmiştir.⁹

1.1.1.1. Türkiye’ de Kırsal Alan Kavramı

Ülkemizde de üzerinde anlaşılmış tek bir tanım bulunmamaktadır. Kırsal alan tanımları yapılmak istenen çalışmanın hedef ve içeriğine bağlı olarak kurumlar tarafından farklı ele alınmaktadır. Yerel yönetimler alanındaki hukuki düzenlemelerde de herhangi bir tanım yapılmaksızın sınırlar koyarak niteleme şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Örneğin 442 sayılı Köy Kanununun 1.maddesinde nüfusu iki binden aşağı yurlara köy, nüfusu 2.000 ile 20.000 arasında olanlara kasaba ve 20.000 den çok nüfusu olanlara şehir

---

⁹Aliye Ahu Gülümser, Tülin Baycan Levent, Peter Nijkamp, “Türkiyenin Kırsal Yapısı: AB Düzeyinde Karşılaştırma”, *İTÜ Dergisi Mimarlık Planlama Tasarım*, Cilt: 9, Sayı: 2, İstanbul, Eylül 2010, ss. 133-34

denilmektedir. Yine 5393 sayılı Belediye Kanunu 4. maddesi ile nüfusu 5.000 ve üzeri olan yerlerde belediye kurulabileceği hükmünü getirmektedir. TÜİK tarafından ortaya konulan kırsal alan istatistikler temel alındığında ise iki farklı tanımlama kullanıldığı görülmektedir. Buna göre, birinci tanımdaki esas kriteri yerleşim yerlerinin idari statüsü oluşturuyor. Bu yaklaşımdan hareketle Türkiye İstatistik Kurumu, il ve ilçe merkezleri dışında kalan tüm yerleşimleri köy (beldeler dâhil) kırsal alan kabul etmektedir. İkinci tanımda ise temel ölçütü idari yapı yerine nüfus oluşturuyor. Hacettepe Nüfus Etütleri Enstitüsü tarafından her beş yılda bir yapılan Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması (TNSA) nüfusu 10 bin den az olan yerleşimleri kırsal alan olarak kabul etmektedir.¹⁰ Kalkınma Bakanlığı tarafından yürütülen ve 1982 yılında sonuçlanan Kent Eşiği Araştırması'na göre asgari kentsel fonksiyonları gösteren yerleşimlerin nüfusu 20 bin olarak kabul ediliyor¹¹. TÜİK tarafından bu kapsamda 1988 yılından itibaren kır-kent ayrımında istatistikler üretiliyor. Kalkınma Bakanlığının teknik desteğinde Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığının koordinasyonunda hazırlanan ve 2020 yılını hedefleyen Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisi-1 (2007-2013) belgesinde ve uygulamasında ise kalkınma planları ile uyumun sağlanabilmesi amacıyla kırsal alanlar DPT' nin kabul ettiği 20 bin ve altındaki yerleşim yerleri olarak kabul edilmiştir.¹² Ancak ülkemizde 6360 Sayılı 14 İlde Büyükşehir Belediyesi ve 27 İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile birlikte büyükşehir belediyesi sınırları kırsal alanları da kapsayacak şekilde il sınırlarına genişletildi. Bu şekilde büyükşehir statüsü tanınan tüm illerdeki köy ve beldelerin tüzel kişilikleri kaldırılması sebebiyle kırsal alanda yaşayan insan sayısının tespiti ve nerelerin kırsal alan olduğunun belirlenmesinin mevcut kıstaslar üzerinden yürütülmesi ve sürdürülmesi güçleşmiştir. Özellikle yerel hizmetlerin sunumunda kırsal alan tanımlaması, yerleşim yerlerinin idari statüsüne göre belirlenmektedir. Örneğin 6360 sayılı yasa sonrası 100-150 nüfusa sahip kent merkezine kilometrelerce uzak eskiden köy olarak adlandırılan yerleşim yerleri bir anda kent mahalleleri ile aynı kavramın içinde anılır oldu. Kentlerdeki mahallelerle kırsalda eskiden tüzel kişiliği bulunan köy mahalleleri arasındaki ayırım zorlaştı. Bu sebeple

---

¹⁰ DPT, Devlet Planlama Teşkilatı, Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisi (2007-2013), Ankara, 2008, s.34

¹¹ Asuman Çezik, *Kent Eşiği Araştırması (Türkiye için Kent Tanımı)*, DPT Sosyal Planlama Başkanlığı Planlama Dairesi, Ankara, 1982, s.170

¹² DPT, a.g.e., s.3

ülkemizde kırsal alan tanımının yeniden yapılması ihtiyacı belirlemiştir. Bunun için başta Kalkınma Bakanlığı yeniden kırsal alan kavramını tanımlamaya çalışmaktadır. Ancak henüz ortaya bir tanım ortaya konulmadığı için kırsalda hizmet veren kurumlar mevcut tanımlamalar üzerinden hizmetlerini devam ettirmektedirler.

1.1.1.2. Uluslararası Alanda Kırsal Alan Kavramı

Uluslararası alanda da belirli bir tanım birliğine varılamamış olmakla birlikte, temelde nüfus yoğunluğu kıstasına dayalı iki tanımlama yapılmıştır. Bunlardan birisi Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü OECD (Organization for Economic Co-operation and Development)' nin çalışması diğeri ise Avrupa Birliği İstatistik Ofisi Eurostat (Statistical Office of the European Union)' ın çalışmasıdır.

OECD' nin tanımı nüfus yoğunluğu merkezli ve iki aşamalı bir yaklaşım üzerine kuruludur. OECD nin bu tanımlaması ülke içinde ya da ülkeler arası kentsel ve kırsal alanların belirlenmesi yada karşılaştırılmasında kullanılmaktadır. Buna göre ilk olarak yerel birimin nüfus yoğunluğunun kilometrekare başına 150 kişinin altında ise o yer kırsal alan olarak nitelendirilir. İkinci aşamada (ülkemizdeki 26 adet bölgeye tekabül eden) Düzey 2, (ve yine ülkemizdeki 81 il merkezine karşılık olan) Düzey 3 bölgelerinde yaşayan kırsal nüfusun oranına bakılarak üç kategoriye ayrılarak sınıflandırılma gerçekleştirilir. Buna göre;

- Yoğun kırsal bölge: nüfusun % 50'den fazlası kırsal alanlarda yaşayan,
- Orta düzey: Nüfusu % 15-50 oranında kırsal kesimlerden oluşan,
- Yoğun kentsel bölge: nüfusun % 15'inden azı kırsal alanlarda yaşayan olarak değerlendirilmektedir.¹³

Avrupa Birliği İstatistik Ofisi EUROSTAT' ın tanımına göre ise, kırsal alan kentleşme düzeyine göre üç tip yerleşim yeri olarak ve yine nüfus yoğunluğu esas alınarak belirlenmiştir. Bunlar;

Nüfusu yoğun alan: Her biri için nüfus yoğunluğu kilometrekareye 500 kişiden fazla ve toplam nüfus en az 50.000 olan yerel birimler grubu,

---

¹³ Osman Yıldız, Avrupa Birliği' nde Kırsal Kalkınma İstatistikleri ve Uyum Sürecinde Türkiye' nin Durumu, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara 2009, s.81

Orta yoğunlukta alan: Her biri kilometrekareye 100 kişiden fazla olup yoğun nüfuslu alanların dışında kalan ve toplam nüfusu 50.000'den fazla olan yerel birimler grubu,

Seyrek nüfuslu alan: Diğer iki ayırımın dışında kalan yerel birimlerdir.¹⁴

Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD) ve Avrupa Birliği İstatistik Ofisi' (EUROSTAT) nin yaptığı kırsal alan tanımlamalarının her ikisinde de nüfus yoğunluğu üzerinde durulmaktadır. Genel bir ifade ile OECD, kırsal alanları nüfus yoğunluğu km² başına 150, EUROSTAT ise 100 kişiden az olan yerler olarak tanımlamakta olduğu söylenebilir.

Bununla birlikte uluslararası standardizasyon ve mukayese imkânı veren bu kriterlerin dışında OECD üye ülkelerinin kendilerine özgü kırsal alan tanımları da mevcuttur. Örneğin Fransa, Portekiz, Avusturya' da kırsal alanlar kentsel olmayan veya kent merkezi olmayan alanlardır. Finlandiya kırsal alanları kalkınma tiplerine göre sınıflandırmıştır. Buna göre kente bitişik kırsal alanlar, kırsal merkez alanlar ve çevresel alanlar olarak belirlemiştir. Komşumuz Yunanistan' da 2.000 den az sayıda kişinin yaşadığı yerler olarak belirlenmiştir. İrlanda' da ise bu rakam 1.500 kişi olarak kabul edilmektedir.¹⁵

1.1.2. Kırsal Alanların Doğru Belirlenmesinin Önemi

Günümüzde kırsal alanların genellikle ekonomik, sosyal ve idari açıdan bakıldığında geri kalmış yerler olarak ifade edildiği görülmektedir. Bir üretim ölçeği olarak kırsal alan ya da köyler kentin çekiciliği karşısındaki konumu ile ve mahalli müşterek ihtiyaçların sağlanması konusundaki yaşadığı dezavantajlarıyla bu alanlarda yaşayan insanların daha az imkânlar sahip olduğu yerler olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu nedenle bu alanlara daha çok imkân, destek verilmesi ve hizmetlerin uygulanması gerekmektedir. Ancak buralara uygulanacak destek ve hizmet programların tespit edilmesi ve başarı sağlaması için de bu alanlara ilişkin göstergeler setinin oluşturulması gerekmektedir. Kırsal alanların tespiti ile kırsal kalkınma istatistiklerinin de toplanacağı alanlar belirlenmiş olacaktır. Kısacası kalkınma programlarının uygulamalarında ve kırsal alanlarda yerel

¹⁴ Osman Yıldız, a.g.e., s.81

¹⁵ A.g.e., s.81, s.55.

hizmet sunumunda kırsal alanların tanımının yapılmış olması gerekmektedir. Ancak böylece hedef kitlemizi tespit eder, buna göre çalışmalarımızı hazırlayabiliriz.

Bununla beraber başkaca yerlerle mukayese edilebilirlik açısından da kırsal alan tanımının yapılması gerekmektedir. Avrupa İstatistik Ofisi EUROSTAT belediye teşkilatı olan yerleşim yerlerinde, OECD'nin yapmış olduğu kırsal alan tanımının uygulanabileceğini söylemektedir. Birlik üyeleri de çalışmalarında bu tanıma kullanmaktadır. Türkiye'nin de bu tanıma kullanarak kırsal alanlarını tespit etmesi gerekmektedir. Özellikle istatistiki anlamda kırsal alan tanımı olmadığı ve farklı çalışmalarda farklı kriterlerin kullanılması rakamların karşılaştırılmasında sıkıntılara neden olmaktadır.¹⁶ Ülkemizde Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisi kapsamında belirlenen 20.000 nüfus ölçütü tek başına kırsal alanları belirlemek için yeterli olmamaktadır. AB istatistikleri ile Türkiye'de elde edilen veriler arasında kapsam farklılığı olduğu için mukayese yapılamamakta veya çevirme yapmak suretiyle karşılaştırma yapılabilmektedir. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) kırsal alanları il ve ilçe merkezleri dışında kalan belde, köy, mezra yerleşim yerleri olarak kabul etmektedir. Ancak gerçek şu ki, il ve ilçe merkezleri içinde de OECD ve EUROSTAT' ın kabul ettiği standartlar çerçevesinde kırsal alan olarak nitelendirilebilecek yerler de vardır. Bu durum ise Avrupa Birliğine uyum sürecinde ülkemizdeki kırsal kalkınma politikalarının uygulanmasını zorlaştırmaktadır. Öncelikle bu uyumsuzluk veri toplarken karşımıza çıkmaktadır. Daha da önemlisi Avrupa Birliğine katılım sürecinde kullanılan kırsal kalkınma desteklerinden, fonlarında yararlanacak ülkemizdeki bölgelerin tespitinde bazı sıkıntılar ortaya çıkarmaktadır.

1.1.3. Türkiye' de Kırsal Alanların Tespiti

Ülkemizde kırsal alanların tespitinde Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) nüfus sayımlarında yerleşiklerin yaşadıkları yerlerin idari bölümlenmelerini esas alarak bir tespitte bulunmaktadır. Buna göre il ve ilçe merkezlerini kent kabul ederek buralarda yaşayan nüfusu kentli nüfus geri kalanını ise kırsal nüfus olarak kabul etmektedir. Özellikle 2013 yılında 6360 sayılı yasa ile Büyükşehir sayısı 30' a yükseltilirken buralardaki köylerin tamamının mahalle statüsüne getirilmesi ile birlikte idari bölümlenme esas alınarak tespit edilen kırsal alan ve kırsal alan nüfusunun oranlarında dramatik ve keskin bir dönüşüm yaşanmıştır. Hâlbuki bu şekilde kentsel alan olarak belirlenen alanların

---

¹⁶ Osman Yıldız, a.g.e., s 83

önemli bir kısmında OECD ve AB kriterlerine göre kırsal alan olduğu görülebilecek yerler vardır.

1.1.3.1. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) Verilerine Göre Türkiye’ de Kırsal Alan

2017 Adrese Dayalı Nüfus sayımı sonuçlarına göre kent merkezi kabul edilen 921 İlçe 81 İl merkezi toplam 1.002 merkezde ülke nüfusunu % 92,5’ ine tekabül eden 74.761.132 kişi yaşamaktadır. 18.336 Köy ve 396 Belde de ise toplam 18.732 kırsal yerleşim yerinde yaşayan 6.049.393 kişi de ülkemizdeki kırsal nüfusu oluşturmaktadır.

Tablo 1.1.

Kent-Kır Yerleşim Yeri Nüfus Tablosu

Yerleşim Yeri	Yerleşim Yeri Sayısı	%	Nüfus	%
Kentsel	1002	5	74 761 132	92,5
Kırsal	18732	95	6 049 393	7,5
Türkiye Genel	19734	100	80 810 525	100

Kaynak: <http://www.tuik.gov.tr/genelnufussayimlari>

Bu tanımlama kırsal ve kentsel alanları tanım olarak belirleyememektedir. Nüfusun yaşadığı yerlerin idari olarak yapılanmasını temel alarak ancak sınırlar çizilmektedir. Bu nedenle bu tespit bize OECD ülkeleri ile ya da AB ülkeleri ile kırsal alanların mukayesesini yapma imkânı sağlamamaktadır. Bir yerleşim yerinin tek başına il veya ilçe merkezi olması onun kentsel alan olduğunu göstermez. Bu alanlarda yaşayan nüfus yoğunluğuna göre bu merkezlerin bir kısmı kırsal alan olarak da tanımlanabilecektir. Dolayısıyla günümüz koşullarında TÜİK’ in kırsal ve kent ayrımı anlamını yitirmiştir. Tek başına TÜİK’ in kent kır ayrımı esas alınarak yapılabilecek bir çalışma ülke gerçekleri ile örtüşmeyecektir.

1.1.3.2. Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisine (UKKS) Göre Kırsal Alan

UKKS-I (2007-2013) belgesinde Türkiye’ de kırsal alanları nüfus kriterini dikkate alarak nüfusu 20.000 altında olan alanları kırsal alan kabul etmektedir. DPT’ nin 1982 Kent Eşiği Araştırmasından UKKS-I (2007-2013)’ e ve hatta UKKS-II (2014-2020)’ e kadar önemli referans kurum ve belgelerinde kırsal alan tespitinde artık güncelliğini yetirmiş bu kriter kullanılmaktadır. Hâlbuki ülkemizde 20.000 nüfus eşiğinin üstünde olup da kırsal alan özellikler taşıyan, nüfus yoğunluğu oldukça düşük onlarca yerleşim yerimiz mevcuttur. UKKS-II (2014-2020)’ de de bu duruma dikkat çekilerek mahalli idareler yapısındaki değişimlerden asgari etkilenecek yeni bir kırsal alan tanımının üretilmesine ihtiyaç bulunduğu ifade edilmektedir.

Tablo 1.2.

Nüfus Eşiğine (20 Bin) Göre Kent-Kır Yerleşim Yeri Nüfus Tablosu

Nüfus Eşiği	Yerleşim Yeri Sayısı	%	Nüfus	%
20.000	19337	98	20.055.105	20
+20.000	397	2	60.755.420	80
Türkiye Genel	19734	100	80 810 525	100

Kaynak: <http://www.tuik.gov.tr>

Tabloda da görüldüğü gibi Ulusal Kırsal Kalkınma Strateji Belgesine göre; ülkemizde kırsal alanda yaşayan nüfus ülke nüfusunun % 40’ ı dolaylarında iken TÜİK verilerine göre bu rakam % 7,5 dolaylarındadır. Bu durum özellikle 2013 yılından sonra “6360 sayılı On Dört İlde Büyükşehir ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnemelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” ile birlikte Büyükşehir sınırları kırsal alanları da kapsayacak şekilde İl sınırlarına, İlçe Belediyesinin sınırları da ilçenin sınırını kapsayacak şekilde genişletilmiştir. Daha öncede ifade edildiği gibi bu şekilde büyükşehir statüsü tanınan tüm illerdeki köy ve beldelerin tüzel kişilikleri kaldırılması sebebiyle kırsal alanda yaşayan insan sayısının tespiti ve nerelerin kırsal alan olduğunun belirlenmesinin mevcut kıstaslar üzerinden yürütülmesi ve sürdürülmesi güçleşmiştir. Kentlerdeki mevcut mahalleler ile kırsal alandaki bu yeni mahalleler arasında istatistiki olarak bir ayrıma gitmek mümkün olmamaktadır. Dolayısıyla mutlaka yeni bir kırsal alan tanımının ortaya konulmasına ihtiyaç bulunmaktadır.

1.1.3.3. OECD Tanımına Göre Türkiye’ de Kırsal Alan

Daha öncede değinildiği üzere OECD’ nin kırsal alan tanımı iki aşamalıdır. İlk olarak OECD’ nin yerel birimler olarak esas aldığı belediyelerin nüfus yoğunluğunu dikkate almıştır. Buna göre eğer söz konusu belediyenin nüfus yoğunluğu km² başına 150 kişinin altında ise o bölge kırsal olarak tanımlanmaktadır. Burada belirtmek gerekir ki 6360 sayılı yasa OECD kriterlerinin ülkemiz için uygulamasını da güçleştirmiştir. Söz konusu yasa ile belediye sınırları o ilin ya da ilçenin sınırları ile örtüştürüldüğü için ülkemizde belediyeler çok geniş alanlardan sorumlu hale gelmiş bu durumda Büyükşehirlerin bile bir kaçı dışında hepsi kırsal alan durumuna gelmiştir.

Tablo 1.3.

OECD Kriterine Göre Türkiye’nin Yerel Birimde (İlçe) Kırsal Alan Tablosu

Yoğunluk	Kişi/km ²	İlçe Sayısı	%	Alan km ²	%	Nüfus	%
-150		745	80	690.284	89	37.057.837	45
+150		178	20	79.320	11	43.752.688	55
Toplam		923	100	769.604	100	80 810 525	100

Kaynak: <http://www.tuik.gov.tr>

OECD’ nin bu tanımlamasına göre ülkemizdeki ilçelerin % 89 Kırsal alan olup bu bölgelerde nüfusun % 45’ i yani 37 milyon insanımız yaşamaktadır. Bu da göstermektedir ki ülkemiz kırsal özelliğine sahip bir yapıdadır.

İkinci kritere göre bölgeler (-ki ülkemizde Düzey 3 bölgeler İllere tekabül etmektedir) üç düzeyde kategorize edilmiştir. Bu sınıflandırmaya göre bir bölgede nüfusun % 50 den fazlası kırsal (km² başına 150 kişiden daha az) alanlarda ilçelerde yaşıyorsa bu bölgeler yoğun kırsal bölgedir. Eğer bölgenin nüfusu % 15 ile 50 arası kırsal ilçelerde yaşıyorsa orta düzeyde kırsal, eğer bir bölgenin nüfusunun % 15’ inden azı kırsal yerel birimlerde (ilçelerde) yaşıyorsa orası Kent yoğun bölge olarak tanımlanmaktadır.¹⁷

¹⁷ Sabrina Kayıkçı, *Türkiye’ de Kırsal Alan Yönetimi*, Sosyal Araştırmalar Vakfı, İstanbul Mayıs 2009, s.31

Tablo 1.4.

Türkiye'nin Bölgesel (Düzey 3) İl Olarak OECD'ye Göre Kırsal Alan Tablosu

Kırsallık	Kırsal Nüfusun İl Nüfusuna Oranı	İl Sayısı	%	Alan Km2	%	Nüfus	%
Yoğun Kırsal	% 50' den fazla	54	64,2	533.320	68,1	30.043.928	37
Orta Kırsal	% 15 – 50 arası	24	33,3	224.134	30,4	33.257.204	42
Kent yoğun	% 15'den az	3	2,5	12.150	1,5	17.509.393	21
Türkiye		81	100	769604	100	80.810.525	100

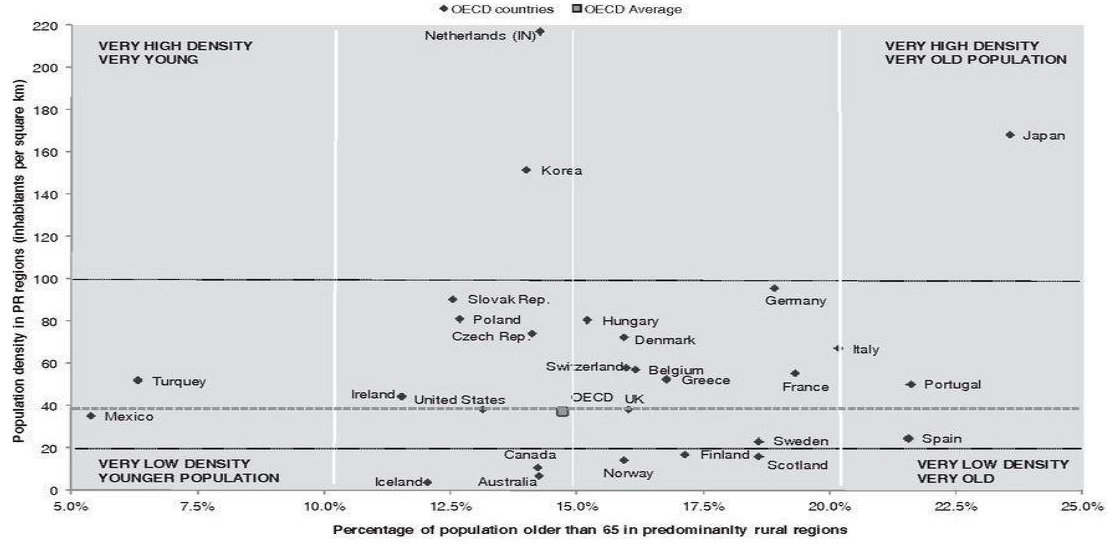
Kaynak: <http://www.tuik.gov.tr>

OECD' nin Bölgesel ya da il düzeyinde yaptığı kırsal alan değerlendirmesine göre ülkemizde 54 il yoğun kırsal, 24 il orta yoğunlukta kırsal, 3 ilimiz ise kentsel yoğun bölgeler olarak değerlendirilmektedir. Ülkemiz toplam nüfusunun % 21' i kent yoğun illerde yaşarken % 42' si Orta düzeyde kırsal ve % 37' si ise Yoğun kırsal illerde yaşamaktadırlar. Bu göstermektedir ki, ülkemiz esasen kırsal ağırlıklı bir ülke ve vatandaşlarımızın çok büyük bir kısmı kırsalla ve kırsaldan neşet eden meselelerle yüz yüze yaşamaktadırlar. Bununla birlikte OECD' nin yaşlara göre kırsal alanda yaşayan nüfusun dağılımı ile ilgili yaptığı çalışmada 36 üye ülkenin içinde ülkemiz Türkiye kırsalda en genç nüfusu barındıran Meksika ile birlikte iki ülkeden birisidir. (Şekil 1.1.)

Şekil 1.1.

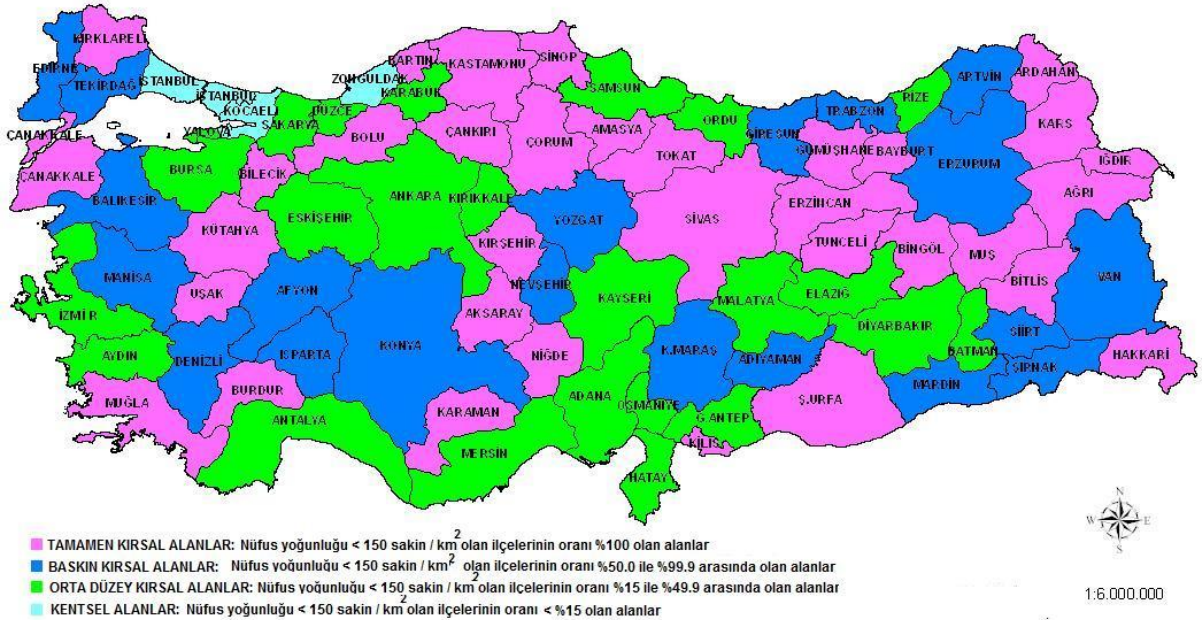
OECD Ülkeleri Kırsal Alan Nüfusu Yaş Dağılımı Gösterimi

Kaynak: <http://www.oecd.org/cfe/regional-policy/regionalstatisticsandindicators.htm>

Şekil 1.2.

OECD Tanımına Göre Türkiye Kırsal Alanları Haritalı Gösterimi

Kaynak: <https://www.tdk.gov.tr/Ipard/IpardProgrami>

OECD tanımına göre çıkan neticeler ile ülkemizin kullandığı resmi kırsal alan tanımı arasında çok büyük farklılıklar olduğu bariz bir biçimde görülmektedir. Buna göre ülkemizin yeni bir kırsal tanımı üretmesine ihtiyacı bulunmaktadır. Aksi durumda özellikle uluslararası düzeyde karşılaştırmalarda ya da kırsal alan kalkınma ve destek programlarının (IPARD gibi) hayata geçirilmesinde çelişkiler ve zorluklar yaşamamız kaçınılmaz olacaktır. Bunun yanında ülke gerçeklerini de görmemiz zorlaşacaktır. Örneğin kentin kilometrelerce uzağındaki bir köy yerleşim yerinin mahalle statüsüne kavuşmuş olması onun kırsallığı gerçeğini de değiştirmeyecektir. Mevcut durum karşısında Ulusal Kırsal Kalkınma Strateji Belgesinde Yüksek Planlama Kurulu da bu ihtiyacı görerek Kalkınma Bakanlığı tarafınca yeni bir kırsal alan tanımı çalışmalarını 2014 yılı Programının ilgili hükümlerince yürütüleceğini ifade etmiştir.¹⁸

1.2. Kırsal Alanda Yerel Hizmetler ve Yerel Hizmetlere Etki Eden Kavramlar

1.2.1. Yerel Hizmet Kavramı

Kamu hizmetlerinin tamamını merkezden yürütmenin ekonomik, sosyal, siyasal ve fiziki güçlükleri vardır. Vatandaşlara sunulan hizmetlerde hizmetlerin etkinliği ve verimliliğini azaltan bu güçlüklerin yanında halkın yönetime katılımını sağlamak bakımından da kamu yönetiminin yerel düzeyde de teşkilatlanması ve hizmetler sunması gerekmektedir. Yerel yönetimlerin teşkilatlanması ve işleyişi, ülkelerin tarihi, sosyo kültürel yapısı, siyasi ve idari geleneklerine göre değişmekle birlikte, genel kabul gören uygulama yerinden yönetim ilkesinin de merkezden yönetim ilkesiyle birlikte kamu yönetiminde kullanılmasıdır.

Günümüz değişen ve gelişen dünya şartları, ekonomik yapısı, insanların yaşam koşulları karşısında ortaya çıkan kamu hizmetlerine hızlı ve kolay erişim talebi karşısında bunların insanlara sunumu ve kimin tarafından yerine getirilmesi gerektiği daha da bir önem kazanmıştır. Toplumsal, ekonomik ve sosyal gelişmeler karşısında geleneksel yerel yönetim anlayışı ve yerel hizmet kavramında değişime uğramıştır. Özellikle ekonomi ve teknolojideki ilerlemeler toplumda yerel hizmet konusudaki geleneksel yöndeki beklenti ve

¹⁸ Resmi Gazete, 21 Şubat 2015, Sayı: 29274, Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisi 20014-2020, s.8

algılarına değiştirmiştir. Geçmişte merkezi yönetimler tarafından gerçekleştirilen kimi hizmetler de artık yerel yönetimler tarafından gerçekleştirilir olmuştur.

Genel kabul gören tanımıyla ile yerel yönetimler ise, belirli bir coğrafi yerde yaşayan yerel topluluğun ortak ihtiyaçlarını karşılamak üzere, karar organları yine o bölgede yaşayan halk tarafından seçilen, yasalarla belirlenmiş görev, yetkilere sahip, özel gelir, bütçe ve personeli olan kamu tüzel kişileridir.¹⁹ Buna göre yerel hizmetleri kısaca tanımlayacak olursak, yerel yönetimler tarafından gerçekleştirilen ve kendisine kanun ile verilen görevlerin tümünü yerel hizmetler olarak tanımlamak mümkün olabilecektir. Ancak bununla birlikte önemli olan hususlardan biride nelerin yerel hizmet konusu olmadığının veya olamayacağının tespitidir.

Anayasamızın 127. maddesi mahalli idareleri tanımlarken “Mahalli idareler; il, belediye veya köy halkının **mahalli müşterek** ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları, gene kanunda gösterilen, seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişileridir.” diyerek mahalli müşterek kavramını belirtmiştir. Dolayısıyla anayasamız neyin yerel hizmet olduğu konusunda önemli bir ölçüt olarak **hizmetin ortak ve yerel olması hususunu** vurgulamıştır. Bununla birlikte 5272 sayılı Belediye Kanunu 14 maddesi, 5302 sayılı İl zel İdaresi Kanunu 6. maddesinde, Köy Kanunu 12. ve 14. maddelerinde de bu husus sayılmıştır. Anayasamıza göre yerel müşterek ihtiyaç niteliğindeki her konu yerel hizmetin konusu olabilecektir. Bu durumda sunulan kamu hizmetinin yerel hizmetin konusunu teşkil etmesi bakımından iki boyut ortaya çıkmaktadır. Birincisi bu hizmetin faydası ve ilgisi o belde kapsamında mı kalmaktadır. İkinçisi bu hizmetin ekonomik olarak belde veya bölge için üretilbilir büyüklükte olup olmadığı yani hizmetin yerine getirilmesinin o ölçek için optimal olup olmadığı yada teknik uzmanlık gerektirip gerektirmediğidir. Örneğin karayolları, enerji yatırım hizmetleri gibi birden çok belde ve bölgeyi ilgilendiren ve ekonomik olarak maliyeti yüksek ve teknik bilgi kapasitesi gerektiren hizmetlerdir. Bu hizmetler de şüphesiz ihtiyaç olmakla birlikte yerel hizmet olarak leklenemeyecek kadar geniş kapsamlı kamusal hizmetlerdir. Yerel hizmetler ile kamu hizmetlerinin keskin biçimde birbirinden ayıracak bir ölçüt bulunmamakla birlikte, yerel hizmet olarak yerel yönetimlerin görev alanına giren konuların belirlenmesinde bazı özelliklerin aranması gerekmektedir. Buna

---

¹⁹ Mustafa kmen ve Bekir Parlak, *Kuramdan Uygulamaya Yerel Yönetimler İlkelere Yaklaşımlar ve Mevzuat*, Bursa 2010, s.7

göre yerel halkın ihtiyaçlarına yönelik olması ve yerel halkın katılımına açık olması, bölgesel veya ulusal düzeyde bir koordinasyon gerektirmemesi, yerel yönetimlerin gücü ve kaynakları ile orantılı yatırımları ya da özel teknikleri ve uzmanlığı gerektirmemesi gerekmektedir.²⁰

Anayasamızın 127. maddesinde yerel yönetimleri il, belediye ve köy idareleri olarak nitelendirmiştir. Buralarda yaşayan insanlarımızın mahalli müşterek ihtiyaçlarını yerine getirmek içinde belediyeler, il özel İdareleri ve köy tüzel kişilikleri kanunla kurulmuştur. Anayasamız mahalli müşterek ihtiyaçların tanımını yapmadığı gibi merkezi hükümetin yapmakla mükellef olduğu hizmetlerin de tanımını yapmamıştır.

Bunun yerine İlgili kanunları yoluyla yerel yönetimlerin görevlerin ve yetkilerini liste halinde sayma yoluna gitmiştir. Bununla birlikte 21.11.1988 tarihinde Strasburg’ da imzalanan ve 8.5.1991 tarih ve 3723 sayılı Kanunla TBMM’ de onaylanarak 6.8.1992 Bakanlar Kurulu kararı ile ülkemizde yürürlüğü sağlanan Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartının 4. maddesinin 2. fıkrasında “Yerel yönetimler, kanun tarafından belirlenen sınırlar içersinde, yetki alanları dışında bırakılmış olmayan veya başka herhangi bir makamın görevlendirilmemiş olduğu tüm konularda faaliyette bulunma açısından tam takdir hakkına sahip olacaklardır.” hükmünü tanınmıştır. Nitekim 2005 de kabul edilen 5393 sayılı Belediye Kanununun Belediyenin yetkileri ve imtiyazlarını düzenleyen 15. maddesinin 1. fıkrasında belediyelerin, “Belde sakinlerinin mahallî müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla her türlü faaliyet ve girişimde bulunmak.” biçiminde düzenlemek yoluyla belediyelere geniş bir alan açılmıştır.

Mahalli idarelere yerel hizmet olarak hangi hususlarda görevlendirildikleri 5393 sayılı Belediye Kanunu, 5216 Büyükşehir Belediye Kanunu, 5302 İl Özel İdaresi, 442 sayılı Köy Kanununda görev, yetki, sorumlulukları başlıkları ile belirtilmiştir. Buna göre;

1.2.1.1. 5393 Sayılı Belediye Kanununa Göre Yerel Hizmetler Nelerdir?

Belediyenin görev ve sorumlulukları 5393 sayılı Belediye Kanununun 14. maddesinde sayılmıştır. Bu madde bize belediye kanununa göre kanun koyucunun neler yerel hizmet olarak kabul ettiğini ortaya koymaktadır. Buna göre mahallî müşterek nitelikte olmak şartıyla;

²⁰ TODAİE, *KAYA Yerel Yönetimler Araştırma Gurubu Raporu*, Ankara 1992, TODAİE Yyn, s. 64

- Belediyeler ; “İmar, su ve kanalizasyon, ulaşım gibi kentsel alt yapı; coğrafî ve kent bilgi sistemleri; çevre ve çevre sağlığı, temizlik ve katı atık; zabıta, itfaiye, acil yardım, kurtarma ve ambulans; şehir içi trafik; defin ve mezarlıklar; ağaçlandırma, park ve yeşil alanlar; konut; kültür ve sanat, turizm ve tanıtım, gençlik ve spor orta ve yüksek öğrenim öğrenci yurtları, sosyal hizmet ve yardım, nikâh, meslek ve beceri kazandırma; ekonomi ve ticaretin geliştirilmesi hizmetlerini yapar veya yaptırır. Büyükşehir belediyeleri ile nüfusu 100.000’in üzerindeki belediyeler, kadınlar ve çocuklar için konukevleri açmak zorundadır. Diğer belediyeler de mali durumları ve hizmet önceliklerini değerlendirerek kadınlar ve çocuklar için konukevleri açabilirler.”
- “Devlete ait her derecedeki okul binalarının inşaatı ile bakım ve onarımını yapabilir veya yaptırabilir, her türlü araç, gereç ve malzeme ihtiyaçlarını karşılayabilir; sağlıkla ilgili her türlü tesisi açabilir ve işletebilir; mabetlerin yapımı, bakımı, onarımını yapabilir; kültür ve tabiat varlıkları ile tarihî dokunun ve kent tarihi bakımından önem taşıyan mekânların ve işlevlerinin korunmasını sağlayabilir; bu amaçla bakım ve onarımını yapabilir, korunması mümkün olmayanları aslına uygun olarak yeniden inşa edebilir. Gerekteğinde, sporu teşvik etmek amacıyla gençlere spor malzemesi verir, amatör spor kulüplerine ayni ve nakdî yardım yapar ve gerekli desteği sağlar, her türlü amatör spor karşılaşmaları düzenler, yurt içi ve yurt dışı müsabakalarda üstün başarı gösteren veya derece alan öğrencilere, sporculara, teknik yöneticilere ve antrenörlere belediye meclisi kararıyla ödül verebilir. Gıda bankacılığı yapabilir.”

Belediyenin sayılan bu görev ve sorumluluklarının yanında 5393 sayılı Belediye Kanununda sayılan yetkileri ve imtiyazları ise şunlardır:

- “Belde sakinlerinin mahallî müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla her türlü faaliyet ve girişimde bulunmak.”
- “Kanunların belediyeye verdiği yetki çerçevesinde yönetmelik çıkarmak, belediye yasakları koymak ve uygulamak, kanunlarda belirtilen cezaları vermek.”
- “Gerçek ve tüzel kişilerin faaliyetleri ile ilgili olarak kanunlarda belirtilen izin veya ruhsatı vermek.”
- “Özel kanunları gereğince belediyeye ait vergi, resim, harç, katkı ve katılma paylarının tarh, tahakkuk ve tahsilini yapmak; vergi, resim ve harç dışındaki özel

hukuk hükümlerine göre tahsili gereken doğal gaz, su, atık su ve hizmet karşılığı alacakların tahsilini yapmak veya yaptırmak.”

- “Müktesep haklar saklı kalmak üzere; içme, kullanma ve endüstri suyu sağlamak; atık su ve yağmur suyunun uzaklaştırılmasını sağlamak; bunlar için gerekli tesisleri kurmak, kurdurmak, işletmek ve işlettirmek; kaynak sularını işletmek veya işlettirmek.”
- “Toplu taşıma yapmak; bu amaçla otobüs, deniz ve su ulaşım araçları, tünel, raylı sistem dâhil her türlü toplu taşıma sistemlerini kurmak, kurdurmak, işletmek ve işlettirmek.”
- “Katı atıkların toplanması, taşınması, ayrıştırılması, geri kazanımı, ortadan kaldırılması ve depolanması ile ilgili bütün hizmetleri yapmak ve yaptırmak.”
- “Mahallî müşterek nitelikteki hizmetlerin yerine getirilmesi amacıyla, belediye ve mücavir alan sınırları içerisinde taşınmaz almak, kamulaştırmak, satmak, kiralamak veya kiraya vermek, trampa etmek, tahsis etmek, bunlar üzerinde sınırlı aynî hak tesis etmek.”
- “Borç almak, bağış kabul etmek.”
- “Toptancı ve perakendeci hâlleri, otobüs terminali, fuar alanı, mezbaha, ilgili mevzuata göre yat limanı ve iskele kurmak, kurdurmak, işletmek, işlettirmek veya bu yerlerin gerçek ve tüzel kişilerce açılmasına izin vermek.”
- “Vergi, resim ve harçlar dışında kalan dava konusu uyuşmazlıkların anlaşmayla tasfiyesine karar vermek.”
- “Gayrisihhî müesseseler ile umuma açık istirahat ve eğlence yerlerini ruhsatlandırmak ve denetlemek.”
- “Beldede ekonomi ve ticaretin geliştirilmesi ve kayıt altına alınması amacıyla izinsiz satış yapan seyyar satıcıları faaliyetten men etmek, izinsiz satış yapan seyyar satıcıların faaliyetten men edilmesi sonucu, cezası ödenmeyerek iki gün içinde geri alınmayan gıda maddelerini gıda bankalarına, cezası ödenmeyerek otuz gün içinde geri alınmayan gıda dışı malları yoksullara vermek.”
- “Reklam panoları ve tanıtıcı tabelalar konusunda standartlar getirmek.”
- “Gayrisihhî işyerlerini, eğlence yerlerini, halk sağlığına ve çevreye etkisi olan diğer işyerlerini kentin belirli yerlerinde toplamak; hafriyat toprağı ve moloz döküm alanlarını; sıvılaştırılmış petrol gazı (LPG) depolama sahalarını; inşaat

malzemeleri, odun, kömür ve hurda depolama alanları ve satış yerlerini belirlemek; bu alan ve yerler ile taşımalarda çevre kirliliği oluşmaması için gereken tedbirleri almak.”

- “Kara, deniz, su ve demiryolu üzerinde işletilen her türlü servis ve toplu taşıma araçları ile taksi sayılarını, bilet ücret ve tarifelerini, zaman ve güzergâhlarını belirlemek; durak yerleri ile karayolu, yol, cadde, sokak, meydan ve benzeri yerler üzerinde araç park yerlerini tespit etmek ve işletmek, işletirmek veya kiraya vermek; kanunların belediyelere verdiği trafik düzenlemesinin gerektirdiği bütün işleri yürütmek.”
- “Belediye mücavir alan sınırları içerisinde 5/11/2008 tarihli ve 5809 sayılı Elektronik Haberleşme Kanunu, 26/9/2011 tarihli ve 655 sayılı Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ve ilgili diğer mevzuata göre kuruluş izni verilen alanda tesis edilecek elektronik haberleşme istasyonlarına kent ve yapı estetiği ile elektronik haberleşme hizmetinin gerekleri dikkate alınarak ücret karşılığında yer seçim belgesi vermek.”
- “Belediye sınırları içerisinde, yapı ruhsatı veya yapı kullanma izni hangi idare tarafından verilmiş olursa olsun, hizmete sunulacak olan asansörlerin tescilini yapmak, ilgili teknik mevzuat çerçevesinde yıllık periyodik kontrollerini yapmak ya da yetkilendirilmiş muayene kuruluşları aracılığıyla yaptırmak, gerekli hâllerde asansörleri hizmet dışı bırakmak.”
- “İl sınırları içinde büyükşehir belediyeleri, belediye ve mücavir alan sınırları içinde il belediyeleri ile nüfusu 10.000' i geçen belediyeler, meclis kararıyla; turizm, sağlık, sanayi ve ticaret yatırımlarının ve eğitim kurumlarının su, termal su, kanalizasyon, doğal gaz, yol ve aydınlatma gibi alt yapı çalışmalarını faiz almaksızın on yıla kadar geri ödemeli veya ücretsiz olarak yapabilir veya yaptırabilir, bunun karşılığında yapılan tesislere ortak olabilir; sağlık, eğitim, sosyal hizmet ve turizmi geliştirecek projelere İçişleri Bakanlığının onayı ile ücretsiz veya düşük bir bedelle amacı dışında kullanılmamak kaydıyla taşınmaz tahsis edebilir. Belediye ve bağlı idareler, meclis kararıyla mabetlere, eğitim kurumlarına, yurtlara, okul pansiyonlarına ve hastanelere indirimli bedelle ya da ücretsiz olarak içme ve kullanma suyu verebilirler.”

- “Belediye, belde sakinlerinin belediye hizmetleriyle ilgili görüş ve düşüncelerini tespit etmek amacıyla kamuoyu yoklaması ve araştırması yapabilir.”²¹

1.2.1.2. 5216 Sayılı Büyükşehir Belediye Kanununa Göre Yerel Hizmetler Nelerdir?

5216 sayılı Büyükşehir Belediye yasasının 7. maddesinde Büyükşehir belediyelerinin görev, yetki ve sorumlulukları belirtilmiştir. Bu madde çerçevesinde büyükşehir ölçeğinde ülkemizde kanun koyucunu hangi kamusal hizmetleri yerel hizmet olarak nitelediğini görebilmemiz mümkün olmaktadır. Buna göre Büyükşehir belediyeleri sorumluluk alanlarında;

- “Çevre düzeni plânına uygun olmak kaydıyla, büyükşehir belediye sınırları içinde 1/5.000 ile 1/25.000 arasındaki her ölçekte nazım imar plânını yapmak, yaptırmak ve onaylayarak uygulamak; büyükşehir içindeki belediyelerin nazım plâna uygun olarak hazırlayacakları uygulama imar plânlarını, bu plânlarda yapılacak değişiklikleri, parselasyon plânlarını ve imar ıslah plânlarını aynen veya değiştirerek onaylamak ve uygulanmasını denetlemek; nazım imar plânının yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içinde uygulama imar plânlarını ve parselasyon plânlarını yapmayan ilçe belediyelerinin uygulama imar plânlarını ve parselasyon plânlarını yapmak veya yaptırmak.”
- “Kanunlarla büyükşehir belediyesine verilmiş görev ve hizmetlerin gerektirdiği proje, yapım, bakım ve onarım işleriyle ilgili her ölçekteki imar plânlarını, parselasyon plânlarını ve her türlü imar uygulamasını yapmak ve ruhsatlandırmak, 20.7.1966 tarihli ve 775 sayılı Gecekondu Kanununda belediyelere verilen yetkileri kullanmak.”
- “Büyükşehir belediyesi tarafından yapılan veya işletilen alanlardaki işyerlerine büyükşehir belediyesinin sorumluluğunda bulunan alanlarda işletilecek yerlere ruhsat vermek ve denetlemek.”
- “Büyükşehir ulaşım ana plânını yapmak veya yaptırmak ve uygulamak; ulaşım ve toplu taşıma hizmetlerini plânlamak ve koordinasyonu sağlamak; kara, deniz, su

---

²¹ Resmi Gazete, 13 07 2005, Sayı: 25874, 5393 Belediye Kanunu

ve demiryolu üzerinde işletilen her türlü servis ve toplu taşıma araçları ile taksi sayılarını, bilet ücret ve tarifelerini, zaman ve güzergâhlarını belirlemek; durak yerleri ile karayolu, yol, cadde, sokak, meydan ve benzeri yerler üzerinde araç park yerlerini tespit etmek ve işletmek, işlettirmek veya kiraya vermek; kanunların belediyelere verdiği trafik düzenlemesinin gerektirdiği bütün işleri yürütmek.”

- “Büyükşehir belediyesinin yetki alanındaki mahalleleri ilçe merkezine bağlayan yollar, meydan, bulvar, cadde ve ana yolları yapmak, yaptırmak, bakım ve onarımı ile bu yolların temizliği ve karla mücadele çalışmalarını yürütmek; kentsel tasarım projelerine uygun olarak bu yerlere cephesi bulunan yapılara ilişkin yükümlülükler koymak; ilân ve reklam asılacak yerleri ve bunların şekil ve ebadını belirlemek; meydan, bulvar, cadde, yol ve sokak ad ve numaraları ile bunlar üzerindeki binalara numara verilmesi işlerini gerçekleştirmek.”
- “Coğrafi ve kent bilgi sistemlerini kurmak.”
- “Sürdürülebilir kalkınma ilkesine uygun olarak çevrenin, tarım alanlarının ve su havzalarının korunmasını sağlamak; ağaçlandırma yapmak; gayrisihhî işyerlerini, eğlence yerlerini, halk sağlığına ve çevreye etkisi olan diğer işyerlerini kentin belirli yerlerinde toplamak; inşaat malzemeleri, hurda depolama alanları ve satış yerlerini, hafriyat toprağı, moloz, kum ve çakıl depolama alanlarını, odun ve kömür satış ve depolama sahalarını belirlemek, bunların taşınmasında çevre kirliliğine meydan vermeyecek tedbirler almak; büyükşehir katı atık yönetim plânını yapmak, yaptırmak; katı atıkların kaynakta toplanması ve aktarma istasyonuna kadar taşınması hariç katı atıkların ve hafriyatın yeniden değerlendirilmesi, depolanması ve bertaraf edilmesine ilişkin hizmetleri yerine getirmek, bu amaçla tesisler kurmak, kurdurmak, işletmek veya işlettirmek; sanayi ve tıbbî atıklara ilişkin hizmetleri yürütmek, bunun için gerekli tesisleri kurmak, kurdurmak, işletmek veya işlettirmek; deniz araçlarının atıklarını toplamak, toplatmak, arıtmak ve bununla ilgili gerekli düzenlemeleri yapmak.”
- “Gıda ile ilgili olanlar dâhil birinci sınıf gayrisihhî müesseseleri ruhsatlandırmak ve denetlemek, yiyecek ve içecek maddelerinin tahlillerini yapmak üzere laboratuvarlar kurmak ve işletmek.”

- “Büyükşehir belediyesinin yetkili olduğu veya işlettiği alanlarda zabıta hizmetlerini yerine getirmek.”
- “Yolcu ve yük terminalleri, kapalı ve açık otoparklar yapmak, yaptırmak, işletmek, işlettirmek veya ruhsat vermek.”
- “Büyükşehirin bütünlüğüne hizmet eden sosyal donatılar, bölge parkları, hayvanat bahçeleri, hayvan barınakları, kütüphane, müze, spor, dinlenme, eğlence ve benzeri yerleri yapmak, yaptırmak, işletmek veya işlettirmek; gerektiğinde amatör spor kulüplerine nakdî yardım yapmak, malzeme vermek ve gerekli desteği sağlamak, amatör takımlar arasında spor müsabakaları düzenlemek, yurt içi ve yurt dışı müsabakalarda üstün başarı gösteren veya derece alan sporculara, teknik yönetici, antrenör ve öğrencilere belediye meclis kararıyla ödül vermek.”
- “Gerektiğinde mabetler ile sağlık, eğitim ve kültür hizmetleri için bina ve tesisler yapmak, kamu kurum ve kuruluşlarına ait bu hizmetlerle ilgili bina ve tesislerin her türlü bakımını, onarımını yapmak ve gerekli malzeme desteğini sağlamak.”
- “Kültür ve tabiat varlıkları ile tarihî dokunun ve kent tarihi bakımından önem taşıyan mekânların ve işlevlerinin korunmasını sağlamak, bu amaçla bakım ve onarımını yapmak, korunması mümkün olmayanları aslına uygun olarak yeniden inşa etmek.”
- “Büyükşehir içindeki toplu taşıma hizmetlerini yürütmek ve bu amaçla gerekli tesisleri kurmak, kurdurmak, işletmek veya işlettirmek, büyükşehir sınırları içindeki kara ve denizde taksi ve servis araçları dahil toplu taşıma araçlarına ruhsat vermek. Büyükşehir içindeki toplu taşıma hatlarıyla ilgili olarak; şehir merkezine olan uzaklık, nüfus ve hattı kullanan sayısı kriterleri esas alınarak tespit edilecek hatlarla ilgili toplu taşıma hizmetlerinin işlettilmesine karar vermek.”
- “Su ve kanalizasyon hizmetlerini yürütmek, bunun için gerekli baraj ve diğer tesisleri kurmak, kurdurmak ve işletmek; derelerin ıslahını yapmak; kaynak suyu veya arıtma sonunda üretilen suları pazarlamak.”
- “Mezarlık alanlarını tespit etmek, mezarlıklar tesis etmek, işletmek, işlettirmek, defin ile ilgili hizmetleri yürütmek.”
- “Her çeşit toptancı hallerini ve mezbahaları yapmak, yaptırmak, işletmek veya işlettirmek, imar plânında gösterilen yerlerde yapılacak olan özel hal ve mezbahaları ruhsatlandırmak ve denetlemek.”

- “İl düzeyinde yapılan plânlara uygun olarak, doğal afetlerle ilgili plânlamaları ve diğer hazırlıkları büyükşehir ölçeğinde yapmak; gerektiğinde diğer afet bölgelerine araç, gereç ve malzeme desteği vermek; itfaiye ve acil yardım hizmetlerini yürütmek; patlayıcı ve yanıcı madde üretim ve depolama yerlerini tespit etmek, konut, işyeri, eğlence yeri, fabrika ve sanayi kuruluşları ile kamu kuruluşlarını yangına ve diğer afetlere karşı alınacak önlemler yönünden denetlemek, bu konuda mevzuatın gerektirdiği izin ve ruhsatları vermek.”
- “Sağlık merkezleri, hastaneler, gezici sağlık üniteleri ile yetişkinler, yaşlılar, engelliler, kadınlar, gençler ve çocuklara yönelik her türlü sosyal ve kültürel hizmetleri yürütmek, geliştirmek ve bu amaçla sosyal tesisler kurmak, meslek ve beceri kazandırma kursları açmak, işletmek veya işlettirmek, bu hizmetleri yürütürken üniversiteler, yüksek okullar, meslek liseleri, kamu kuruluşları ve sivil toplum örgütleri ile işbirliği yapmak.”
- “Merkezî ısıtma sistemleri kurmak, kurdurmak, işletmek veya işlettirmek.”
- “Afet riski taşıyan veya can ve mal güvenliği açısından tehlike oluşturan binaları tahliye etme ve yıkım konusunda ilçe belediyelerinin talepleri hâlinde her türlü desteği sağlamak.”
- “Büyükşehir belediyeleri yetkilerini, imar plânlarına uygun olarak kullanmak ve ilgili belediyeye bildirmek zorundadır. Büyükşehir belediyeleri yolcu ve yük terminalleri, kapalı ve açık otoparklar yapmak, yaptırmak, işletmek, işlettirmek veya ruhsat vermek, Mezarlık alanlarını tespit etmek, mezarlıklar tesis etmek, işletmek, işlettirmek, defin ile ilgili hizmetleri yürütmek, her çeşit toptancı hallerini ve mezbahaları yapmak, yaptırmak, işletmek veya işlettirmek, imar plânında gösterilen yerlerde yapılacak olan özel hal ve mezbahaları ruhsatlandırmak ve denetlemek görevleri ile temizlik hizmetleri ve adres ve numaralandırmaya ilişkin görevlerini belediye meclisi kararı ile ilçe belediyelerine devredebilir veya ilçe belediyeleri ile birlikte yapabilirler. Büyükşehir belediyeleri, kriterler esaslara uygun biçimde büyükşehir belediye meclisi kararıyla belirlenen yerlerdeki toplu taşıma hatlarının işletmesinin o bölgede kurulu taşıma birlik veya kooperatiflerinden temin edilmesine karar verebilir. Bu durumda ihaleye katılacaklarda ve kullanılacak taşıma araçlarında aranacak şartlar belediyelerce belirlenir. Taşıma birlik veya kooperatiflerine,

belediye bütçelerinden toplu taşıma hizmetlerinden ücretsiz veya indirimli olarak yararlanacaklara ilişkin gelir desteği ödemeleri yapılabilir.”²²

1.2.1.3. 5216 Sayılı Büyükşehir Belediye Kanununa Göre İlçe Belediyelerinde Yerel Hizmetler Nelerdir?

Ülkemizde büyükşehir belediyesi olan illerdeki İlçe Belediyelerinin yerel hizmet olarak yerine getirmesi gereken görev ve yetkileri yine 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanununda ifade edilmiştir. Buna göre ilçe belediyelerine verilen yerel hizmet görev yetki ve sorumlulukları şunlardır:

- “Kanunlarla münhasıran büyükşehir belediyesine verilen görevler dışında kalan görevleri yapmak ve yetkileri kullanmak.”
- “Büyükşehir katı atık yönetim plânına uygun olarak, katı atıkları toplamak ve aktarma istasyonuna taşımak.”
- “Sıhî işyerlerini, 2 nci ve 3 üncü sınıf gayrisıhî müesseseleri, umuma açık istirahat ve eğlence yerlerini ruhsatlandırmak ve denetlemek.”
- “775 sayılı Gecekondu Kanununda belediyelere verilen yetkileri kullanmak, otopark, spor, dinlenme ve eğlence yerleri ile parkları yapmak; yaşlılar, engelliler, kadınlar, gençler ve çocuklara yönelik sosyal ve kültürel hizmetler sunmak; mesleki eğitim ve beceri kursları açmak; mabetler ile sağlık, eğitim, kültür tesis ve binalarının yapım, bakım ve onarımı ile kültür ve tabiat varlıkları ve tarihî dokuyu korumak; kent tarihi bakımından önem taşıyan mekânların ve işlevlerinin geliştirilmesine ilişkin hizmetler yapmak.”
- “Defin ile ilgili hizmetleri yürütmek.”
- “Afet riski taşıyan veya can ve mal güvenliği açısından tehlike oluşturan binaları tahliye etmek ve yıkmak.”

Büyükşehir ve ilçe belediyeleri tarım ve hayvancılığı desteklemek amacıyla her türlü faaliyet ve hizmette bulunabilirler.²³

Görüldüğü üzere büyükşehir ölçeğinde görev yetki ve sorumluluk daha çok büyükşehir belediyelerine verilmiştir. İlçe belediyeleri daha sınırlı görevler ve büyükşehir

²² Resmi Gazete, 23 07 2004, Sayı: 25531, 5216 Büyükşehir Belediye Kanunu

²³ Resmi Gazete, a.g.k.

belediyesinin kendisine bıraktığı insiyatif alanında yerel hizmet sunması mümkün görünmektedir.

1.2.1.4. 5302 Sayılı İl Özel İdaresi Kanununda Yerel Hizmetler Nelerdir?

5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu ile il özel idarelerine yerel hizmet olarak verilen ve böylece kanununda sayılan görev ve sorumlulukları Kanunun 6. maddesinde belirtmiştir. İl Özel İdare Kanununda da 5393 sayılı Belediye Kanununda da özellikle belirttiği gibi Anayasanın 127. maddesinde ifadesini bulan mahalli müşterek olmak şartının özellikle altını çizerek şunları yerel hizmet ifadesi olarak sıralamıştır.

- “Gençlik ve spor, sağlık, tarım, sanayi ve ticaret; belediye sınırları il sınırı olan büyükşehir belediyeleri hariç ilin çevre düzeni plânı, bayındırlık ve iskân, toprağın korunması, erozyonun önlenmesi, kültür, sanat, turizm, sosyal hizmet ve yardımlar, yoksullara mikro kredi verilmesi, çocuk yuvaları ve yetiştirme yurtları; ilk ve orta öğretim kurumlarının arsa temini, binalarının yapım, bakım ve onarımı ile diğer ihtiyaçlarının karşılanmasına ilişkin hizmetleri il sınırları içinde,
- İmar, yol, su, kanalizasyon, katı atık, çevre, acil yardım ve kurtarma; orman köylerinin desteklenmesi, ağaçlandırma, park ve bahçe tesisine ilişkin hizmetleri belediye sınırları dışında, yapmakla görevli ve yetkilidir.
- Bakanlıklar ve diğer merkezi idare kuruluşları; yapım, bakım ve onarım işleri, devlet ve il yolları, içme suyu, sulama suyu, kanalizasyon, enerji nakil hattı, sağlık, eğitim, kültür, turizm, çevre, imar, bayındırlık, iskân, gençlik ve spor gibi hizmetlere ilişkin yatırımlar ile bakanlıklar ve diğer merkezi idare kuruluşlarının görev alanına giren diğer yatırımları, kendi bütçelerinde bu hizmetler için ayrılan ödenekleri il özel idarelerine aktarmak suretiyle gerçekleştirebilir. Aktarma işlemi ilgili bakanın onayıyla yapılır ve bu ödenekler tahsis amacı dışında kullanılamaz. İş, il özel idaresinin tabi olduğu usul ve esaslara göre sonuçlandırılır. İl özel idareleri de bütçe imkânları ölçüsünde bu yatırımlara kendi bütçesinden ödenek aktarabilir. Bu fıkraya göre, bakanlıklar ve diğer merkezi idare kuruluşları tarafından aktarılacak ödenekler ile gerçekleştirilecek yatırımlar, birinci fıkrada öngörülen görev alanı sınırlamasına tabi olmaksızın bütün il sınırları içinde yapılabilir. Bu fıkra kapsamında belirli bir projenin gerçekleştirilmesi amacıyla il özel idaresine aktarıldığı halde, aktarıldığı mali yılı takip eden yıl sonuna kadar tahsis edildiği proje için kullanılamayacağı anlaşılan ödenekler, ilgili Bakanın

onayı ile bu fıkra kapsamında değerlendirilmek ve başka bir projede kullanılmak üzere aynı veya başka bir il özel idaresine veya ilgili mevzuatı çerçevesinde kullanılmak üzere Toplu Konut İdaresine aktarılabilir.

- Kamu kurum ve kuruluşlarının 5/1/1961 tarihli ve 237 sayılı Taşıt Kanunu kapsamındaki araçlarının alımı, işletilmesi, bakım ve onarımı ile bürolarının ihtiyaçları; kamu konutlarının yapım, bakım, işletme ve onarımı ile emniyet hizmetlerinin gerektirdiği teçhizat alımıyla ilgili harcamalar il özel idaresi bütçesinden karşılanabilir.
- İl çevre düzeni plânı; valinin koordinasyonunda, büyükşehirlerde büyükşehir belediyeleri, diğer illerde il belediyesi ve il özel idaresi ile birlikte yapılır. İl çevre düzeni plânı belediye meclisi ile il genel meclisi tarafından onaylanır. Belediye sınırları il sınırı olan Büyükşehir Belediyelerinde il çevre düzeni planı ilgili Büyükşehir Belediyeleri tarafından yapılır veya yaptırılır ve doğrudan Belediye Meclisi tarafından onaylanır.
- Hizmetlerin yerine getirilmesinde öncelik sırası, il özel idaresinin malî durumu, hizmetin ivediliği ve verildiği yerin gelişmişlik düzeyi dikkate alınarak belirlenir.
- İl özel idaresi hizmetleri, vatandaşlara en yakın yerlerde ve en uygun yöntemlerle sunulur. Hizmet sunumunda engelli, yaşlı, düşkün ve dar gelirlilerin durumuna uygun yöntemler uygulanır.
- Hizmetlerin diğer mahallî idareler ve kamu kuruluşları arasında bütünlük ve uyum içinde yürütülmesine yönelik koordinasyon o ilin valisi tarafından sağlanır.”²⁴

1.2.1.5. 442 Sayılı Köy Kanunda Yerel Hizmetler Nelerdir ?

442 sayılı Köy Kanunu cumhuriyetimizin ilk yasalarındandır. Bu aynı zamanda Cumhuriyetimizin kuruluş yıllarında kırsal alanda yerel hizmet sunumuna ne kadar önem verildiğinin de bir göstergesidir. 1924 yılı şartlarına göre kaleme alınan ve artık bir çok maddesi, değişen zaman ve toplumsal yapı sebebiyle uygulanabilir olmaktan uzak kalan Köy Kanunu, buna rağmen yüzyıla yakın zamandır yürürlüğünü korumaktadır. Yeni Köy Kanunu yapılması noktasında zaman zaman girişimler olmuş olsada bunlar sonuç vermemiştir. Son olarakta köy idarelerinin bir çok görev yetki ve sorumluluklarında başta

²⁴ Resmi Gazete, 04 03 2005, Sayı: 25745, 5302 İl Özel İdare Kanunu

belediyeler olmak üzere başka kurum ve kuruluşlar tarafından yerine getirilir olmuştur. 442 sayılı Köy Kanunu, 12 ve 14. maddelerinde yerel hizmet görevi olarak “Köy İşleri” başlığında, köyde yerine getirilmesi gereken yerel hizmetleri ayrıntılı biçimde saymıştır. Buna göre köye ait işler kanun koyucu tarafından ikiye ayrılmıştır. Bunlardan biri köyün mecburi olan işleri ve diğeri de köylünün isteğe bağlı işleridir. Köyün zorunlu işleri olarak köy idaresine yerine getirme zorunluluğu içeren yerel hizmetler 13. maddede 37 fıkra olarak detaylı olarak sıralanmıştır. Bunları özetleyecek yada guruplayacak olursak daha çok tarım, eğitim, bayındırlık, sağlık ve temizlik alanlarındaki hizmetler olmuştur. Köye temiz ve sağlıklı içme suyu getirmek, kuyu ve su kanallarının temiz tutmak, evlerin etrafını ve çevresini temiz tutmak, sinekle zararlı böceklerle mücadele etmek, köy içi yollar, mescit, okul, konuk odası gibi sosyal tesisler yapmak gibi görevler örnek verilebilir. Köy Kanununun 12. maddesine göre köyün mecburi işleri köylüler için bir kamu yükümlülüğü sayılmakta ve köylü bu görevini yerine getirmezse cezalandırılmaktadır. Köyün İsteğe bağlı işleri ile ilgili ise eğer köy derneği sayılı isteğe bağlı görevlerden birisini oylama ile zorunlu hale getirerek zorunlu hale dönüştürmediği müddetçe yerine getirilmemesi durumunda bir ceza söz konusu olmamaktadır. Köyün isteğe bağlı işleri kanununun 14. maddesinde 13 fıkra olarak sayılmıştır. Bunlar genellikle köyün ekonomik ve sosyal yönden gelişimi ve estetik açıdan güzelleştirilmesi ile ilgili işleridir. Köyde çarşı, hamam, pazaryeri yapmak, köye ortaklaşa tarım aleti almak, köy mezarlığını düzenlemek gibi görevler sayılmıştır.²⁵ Bunun yanında köy idarelerine özellikle muhtar eliyle merkezi yönetimin bir çok görevini köyde yerine getirme görevleri de verilmiştir. Bunlar güvenlik, nüfus, askere alma, orman muhafaza ve geliştirme, kanun ve uygulamaları halka duyurmak gibi çeşitli görevlerde köy kanunu dışında görev olarak verilmiştir.

Yukarıda görev, yetki ve sorumlulukları 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu, 5393 sayılı Belediye Kanunu, 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu ve 442 sayılı Köy Kanunlarında belirtilen ilgili yerel yönetimlerde aynı nitelikte olan bazı görevlerin birden çok yerel yönetim birime verildiği görülmektedir. Yerel yönetim birimi olarak hizmet gören bu kuruluşlar ve hatta yerelde hizmet sunan merkezi hükümetin temsilcisi kamu kurum ve kuruluşları arasında hangi hizmetin hangi yerel birim ya da kamu kurum ve kuruluş tarafından yerine getirileceği, uygulamada karşılaşılan önemli bir husus olarak

---

²⁵ Resmi Gazete, 07 04 1924, Sayı: 68, 442, Köy Kanunu

karşımıza çıkmaktadır. Yerel hizmetlerin sunumuna etki eden, kaynağını uluslararası ve ulusal normatif belgeler, yerel yönetim bilimleri alanında literatürde ifadesini bulmuş ve uygulamada yerini alarak genel kabul görmüş olan bir takım temel ölçütler ve bunu ifade eden kavramlar bulunmaktadır. Aynı zamanda bu kavramlar ülkemizde kırsal alanda yerel hizmetlerin sunumunu ele alan bu çalışmanın TR 22 Bölgesi saha analizinde de araştırma boyutları olarak incelenmiştir. Ele alacağımız bu ölçütler Yerellik, Katılım, Merkezleşme, Dönüşüm ve Etkinlik kavramlarıdır.

1.2.2. Yerel Hizmetlere Etki Eden Kavramlar

1.2.2.1. Yerellik

Hizmette halka yakınlık (*Subsidiarity*) olarak da ifade edilen yerellik kavramı kısaca yetkinin ya da görevin kamusal ihtiyacı karşılayacak en yakın yönetim birimince kullanılması bununla birlikte alt düzeyin yetkisini bir üst örgüte ve düzeye mutlaka gerekli olduğunda ve hizmetin daha iyi sunulmasının sağlanması için lüzumlu olduğu durumlarda devretmesi şeklinde ifade edilebilir.²⁶ Yerellik ilkesi bir ölçüt olarak Avrupa Konseyi tarafından 1985 yılında kabul edilen Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartında 4. maddenin 3. bendinde yer almıştır. Buna göre kamu hizmetleri tercihen vatandaşa en yakın yetkili idare tarafından yerine getirilecektir. Ancak görevin niteliği karşısında yerel yönetimlerin bunu yerine getirebilecek ekonomik ve idari kapasiteleri olmamaları durumunda bu kuraldan vazgeçilebilir. Karşılanması gereken müşterek ihtiyaç köy ve mahallenin sınırlarını aşıyor ise, bu ihtiyacı karşılayabilecek elverişli ölçekteki idare örneğin belediye görevli olacaktır. Yerel yönetimlerin boyunu aşan güvenlik, adalet, dış politika gibi kamusal görevler şüphesiz merkezi idare tarafından yerine getirilecektir. İlkenin temel noktası hizmetlerin “yerinden” görülmesi, merkezleşmenin önüne geçilerek yerel birimlerin karar verme yetkilerinin genişletilmesi ile yerel yönetimlerin güçlenmesinin sağlanmasıdır.²⁷ Hizmete halka yakınlık ve yerellik ilkesi daha üst idari yapıların kendinden aşağıdaki yerel idari yapılara yardımda bulunmasını da kapsamaktadır. Bir yerel yönetim birimi hizmeti etkin ve verimli olarak başaramıyorsa yetkilerini bir üst

---

²⁶ Halil Kalabalık “*AB Ülkeleri ile Karşılaştırmalı Yerel Yönetim Hukuku Teori-Uygulama*” Seçkin Yayınları, Ankara 2005, s 286

²⁷ Ruşen KELEŞ, “Hizmette Halka Yakınlık (Subsidiarity) İlkesi ve Yerel Yönetimler”, *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, Cilt: 5, Sayı:1, 1995, s.4.

ölçekteki idari yapıya devretmelidir. Bu durum yerel idarelerin özerkliğine zarar veren değil aksine onları güçlendiren bir yardımdır.²⁸

1.2.2.2. Etkinlik

Genel olarak etkinlik kavramını en az maliyet ile en yüksek faydanın elde edilmesi olarak ifade edebiliriz. Yerel hizmetlerin sunumunda etkinlik ise en uygun maliyetle vatandaşın ihtiyaç duyduğu yerel hizmetin karşılanması ile tanımlanabilir. Verimliliği de içine alan bir kavram olarak etkinlik, bir çok kamu ve özel kurum ve kuruluşlarının verimliliğinin ölçülmesini de sağlamak amacıyla gündeme gelmektedir. Literatürde etkinlik kavramı üzerinde farklı tanımlar ve farklı ifadeler yer almaktadır. Barnard, Etzioni, Price ve Hall'a göre kamu kuruluşlarında etkinlik, hedeflerin sağlanma noktasıdır. Kahn ve Katz etkinliği, kurum ve kuruluşların faaliyetlerinin mümkün olan bütün alternatiflere göre en iyi neticeleri vermesi olarak tanımlamaktadır. Chris Argyris'e göre etkinlik tanımı, hedeflerin gerçekleştirilmesinde denge ya da en uygun olarak ortaya çıkan noktadır. Bu çerçeveden bakıldığında yerel hizmetleri gerçekleştirme görev ve sorumluluğundaki mahalli idareler etkili, verimli hizmet üretme ve dağıtma yükümlülüğündedirler.²⁹ Esasen mahalli idarelerde etkinlik kavramı, daha çok yerel hizmetlerin sunumunda küçük yerel yönetim birimlerinin mali, idari ve teknik açıdan kendi imkanları ile hizmeti yerine getirememeleri neticesi ya da yüksek maliyetlerle bu hizmeti gerçekleştirmek zorunda kalmaları ile gündeme gelen bir kavramdır. Yerel yönetimler söz konusu bu etkinliği ancak optimal hizmet alanı içersinde gerçekleştirebilirler. Yerel yönetimlerde en uygun yada optimal hizmet alanının belirlenebilmesi için hizmetin kalitesi ile beraber hizmet verilen yerdeki nüfusun yoğunluğuna da bakmak gerekmektedir. Hizmetin kalitesi ve nüfus yoğunluğu esas olarak ele alındığında hizmetlerin sunulduğu alan azalan maliyetler ile birlikte hizmetlerin devam ettirebileceği noktaya kadar genişletilecektir. Söz konusu bu alan yerel yönetimler bakımından optimal hizmet alanıdır.³⁰

²⁸ Ruşen KELEŞ, a.g.e., s.5

²⁹ İsmail CERİTLİ, "Yerel Kent Hizmetlerinin Verimli Sunumu Açısından En Uygun Kent Büyüklüğü ve Türkiye Örneği", *İçişleri Bakanlığı, Türk İdare Dergisi*, Yıl:73, Sayı:430, Mart 2001, s.137-156.

³⁰ Cüneyt TUNCER, "Mahalli İdarelerin Hizmet Sunumunda Etkinlik: Salihli Belediyesi Jeotermal Örneği", *Yönetim ve Ekonomi: Celal Bayar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt:14 Sayı:1, 2007, s 91-108

Yerel yönetimler optimal hizmet sınırında hizmet sundukları ölçüde etkin bir hizmet vermiş ve böylece başarılı kamu hizmeti sunmuş olurlar. Buna göre optimal hizmet alanı dışında hizmet verildiğinde etkinlik ve başarı da kolay olmayacaktır. Günümüzde etkinlik ve verimlilik kavramlarının değer kazanmasının önemli bir sebebi de yeni kamu yönetimi anlayışının küreselleşme süreciyle birlikte hızla benimsenmesindedir. Yerel yönetimler ise halka yakınlıkları ve merkezi yönetime göre sahip oldukları esnek yönetim anlayışından dolayı merkezi yönetime göre etkinlik ve verimlilik konusunda daha hızlı gelişmektedirler. Böylece ülkemizde de son dönemde yapılan yasal değişikliklerde temel amaç olarak etkinlik kavramı hedeflenmiştir.³¹

1.2.2.3. Merkezileşme

Dünyada sanayileşme ile birlikte şehirleşmede yaşanan değişimler neticesinde yerel yönetimler alanında da birçok ülkede yeniden yapılanma ve reform çalışmaları zorunlu hale gelmiştir. Yerel yönetimler büyüyen ve kalabalıklaşan böylece ihtiyaçları değişen şehirlerin sorunları karşısında yeniden yapılanma ihtiyacı içine girmiştir. Yerel yönetimler alanındaki bu yeniden yapılanma süreci dünyada ve ülkemizde de yürütülmüş ve halen devam etmektedir. Ülkemizde de 2005 yılından bugüne yerel yönetimler alanında devam eden bir değişim ve yeniden organize olma durumu söz konusudur. Ülkemizdeki son dönemde yaşanan yerel yönetimler yasalarındaki değişimler bunun en canlı örneğini teşkil etmektedir. Son yıllarda yerel yönetimlerde gerçekleştirilen bu reformların gerçek hedefi daha çok yerel hizmetlerin sunumunda etkinlik, en fazla verimliliğin ve ulusal uyumun sağlanması, ekonomik kalkınmanın teşvik edilmesi olmuştur. Yerel yönetim reformlarının çeşitli ülkelerde gelişimi incelendiğinde vatandaşın yönetime katılmasında teknik etkinlik ve ölçek ekonomisine dayalı optimal hizmet ölçeği üzerinde durulurken yerel yönetimlerde merkezileşme teşvik edilmiştir.³² Yerel yönetimlerin yeniden düzenlemesi maksadıyla yapılan halktan uzaklaşmış idari yapılar, yerel yönetimler alanında merkezileşme sonucunu doğurabilecek düzenlemeler, yerelde halktan uzak bir bürokrasinin oluşmasına hizmet edecektir. Kendinden küçük yerel birimlerin üstünde güçlü bir vesayet kurumu oluşmasına da sebep olunabilecektir. Ülkedeki yerel demokrasiyi zayıflatacaktır. Bu durumda yerel

³¹ Belli, Aziz; Aydın, Abdullah (2016). 6360 Sayılı Yasa İle Kapatılan Belde Belediyelerinin Hizmette Etkinlik, Verimlilik ve Temsil Sorunsalı Üzerine Bir Alan Araştırması: Önsen Belediyesi Örneği. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(43),1698-1711.

³² Halil Kalabalık, a.g.e., s.169

halkın katılımından uzak karar ve hizmet süreçlerinin olduğu idari bir yapıya ise gerçek manada yerel yönetim demek mümkün olmayacaktır. Küçük yerel yönetim birimlerinin hizmeti yerine getirmesi etkinlik ve verimlilik açısından olumsuz olduğu durumlarda en azından karar alma mekanizmasının içinde yer alması sağlanabilmelidir. Merkezileşmeye karşı alternatifler geliştirilmelidir.

1.2.2.4. Dönüşüm

Yerel yönetimlerde dönüşüm, halkın gelişen ve değişen istek ve talepleri karşısında yerel yönetimlerin kendi organizasyon yapısında göstermesi gereken çaba ve bunun sonucunun yerel hizmetlerin halka sunumuna yansımaları ifade etmektedir. Günümüzde dünyanın yaşadığı hızlı değişim karşısında bireylerin kamu hizmeti sunan örgütlerden beklentileri de hızla değişmektedir. Tüm devlet, özel sektör kuruluşları gibi yerel yönetimlerde esen bu değişim rüzgârlarından kendini hariç tutamazlar. Kamu yönetiminde halka en yakın mesafede ilişki içinde bulunan yapılar yerel yönetimlerdir. Kamu yönetiminde ve dolayısıyla yerel yönetimlerde yaşanan dönüşüm daha çok "organizasyon ve yöntem" anlayışı, yerine "toplam kalite" ve "müşteri memnuniyeti" hedefleriyle iş gören ve paydaşların katılımına dayanan verimlilik yönetimi anlayışının hâkim olması şeklinde karşımıza çıkmaktadır. İdare üzerinde her geçen gün daha çok belirleyici olan ve beklentileri yükselen bireylerin memnuniyeti odaklı, "müşteri" olarak görülmeye başlanmakla birlikte, kamu kuruluşlarının çalışmaları da kalite standartları devamlı yükseltilmesi gereken "hizmetler" olarak kabul edilmeye başlanmıştır.³³

Günümüzde yerel yönetimler, etkinliğe, verimliliğe ve vatandaşın ihtiyaçlarını tatmine yönelik başarılı yönetsel uygulamalara başvurmak durumundadır. Küreselleşme olgusu ve bilgi toplumuna doğru yaşanan gelişmeler karşısında dünyadaki gelişmiş ya da gelişmekte olan tüm devletlerinin kamu yönetiminde, merkezi yönetimden yerel yönetimlere tüm hizmet organizasyonlarının değişim ve dönüşüm etkinliği içinde yer aldığı görülmektedir. Son günlerde kamu yönetiminde ve de yerel yönetimlerde dönüşüm kavramı daha çok işletme modeline doğru bir gidişi göstermektedir. Yerel yönetimlerde de etkinlik, verimlilik, ölçek ve maliyet ekonomisi, katılım gibi kavramlar daha ön planda yer almaktadır. Dönüşüm, insanoğlunun daha iyiyi arama çabalarının bir sonucu olarak hiç

---

³³ H.Burçin HENDEN ve Rıfki HENDEN, "Yerel Yönetimlerin Hizmet Sunumlarındaki Değişim ve E-Belediyecilik", *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi* www.e-sosder.com ISSN:1304-0278, Güz 2005, C.4, N:14, ss.48-66

bitmeyecek bir sürecin ifadesidir. Kamu yönetiminde ve yerel hizmetlerin halka sunumunda dönüşüm, hızı azalıp artmakla birlikte hiç bitmeyecek dinamik bir kavramdır.

1.2.2.5. Katılım

Geniş bir yelpazede kullanılan oldukça yaygın ve pek çok farklı disiplin tarafından kullanılan bir terimdir. Günlük anlamıyla bir işte yer alma, ortaklık etme, paydaş olma anlamlarında toplum ve birey hayatında sıkça kullanılmaktadır. Yerel yönetimler alanında ise yerel halkın, yönetimin seçimi ve/veya belirlenmesinden, idari işlem ve kararların alınmasına, alınan kararların uygulanmasına ve denetimine kadar çeşitli aşamalarda doğrudan doğruya ya da dolaylı olarak etkide bulunması olarak ifade edilebilir.³⁴ Yerel yönetimlerde halkın doğrudan ya da dolaylı olarak yönetim sürecine katılım sağlayabilmesinin ve onu denetleyebilmesinin mümkün olması için bir takım şartların varlığına ihtiyaç duyulmaktadır. Bunların en önemlisi ve başta geleni demokratik rejim gerekliliğidir. Daha sonra halkın bilgilendirilmesi yani yönetim süreçlerinden bilgi alma hakkı çerçevesinde halkın zamanında konuları öğrenmelerini sağlayacak ilke ve kuralların önceden belirlenerek buna uygun hareket edilmesidir. Bu çerçevede yerel hizmetlere katılımında, yerel basın kuruluşları ve gönüllü sivil toplum örgütlerinin önemi oldukça fazladır. Bir diğer şart yönetimde şeffaflık ilkesinin sağlanmasıdır. Böylece hemşeriler, ilgili karara itiraz etme, sürece katılma ve denetim hakkını kullanırken idareciler de yanlış yapmamaya veya hatalarını düzeltmeye çalışacaklardır. Dördüncü şart ise kitle haberleşme araçlarının varlığıdır. Yerel hizmetlerin işleyişinde kamuoyuna bilgi veren etkili araçların olmaması halinde halkın yönetimi denetlemesi mümkün olmayacaktır.³⁵ Ülkemizde de yerel yönetimler için yukarıda sayılan gerekli tüm şartlar sağlanarak vatandaşların katılımının önü açılmıştır. Ancak şunu da belirtmek gerekir ki, büyük kentlerin etrafındaki küçük yerel yönetimlerin birleştirilerek büyükşehir haline getirilmesi ile yerel hizmetlerde etkinlik sağlanması söz konusu olabilmektedir. Ancak yerel yönetimlerde böyle bir yapılanmanın halkın yönetime katılımını olumsuz etkilemesi kaçınılmazdır.³⁶

---

³⁴ Halil Kalabalık, a.g.e., s.671

³⁵ Halil Kalabalık, a.g.e., s.674

³⁶ İlhan Tekeli, Yerel Yönetimlerde Demokrasi ve Türkiye' de Belediyelerin Gelişimi, *Amme İdaresi Dergisi*, C.16, S 2, 1983, s.21

1.3. Kırsal Alanda Yerel Hizmet Sunan Yerel Yönetim Birimleri

Ülkemizin Avrupa Birliğine katılım süreci kırsal kalkınma politikalarını da etkileyerek kırsal alanda yerel hizmet sunumunu gerçekleştiren yerel yönetimlere verilen önemi de büyük ölçüde arttırmıştır. Bu kapsamda yerel yönetimler alanında pek çok yasal düzenleme ile Türkiye' nin idari yapılanmasında daha fazla yerelleşme hedeflenmiştir. Bu hedefle birlikte sonuçta elde edilmek istenen kaynak dağılımında ve hizmet sunumunda etkinliğin artması beklentisi olmuştur. Anayasamızın 127. maddesi “Mahalli idareler; il, belediye veya köy halkının mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları, gene kanunda gösterilen, seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzelkişileridir. Mahalli idarelerin kuruluş ve görevleri ile yetkileri, yerinden yönetim ilkesine uygun olarak kanunla düzenlenir.” hükmü ile yerel yönetimlerin genel çerçevesini ve anayasal ve yasal altlığını sağlamıştır.

Kırsal kalkınmanın sağlanması ve yerel demokrasinin güçlendirilmesi Avrupa Birliğine üye olma yolunda ülkemizin çözmesi gereken önemli sorunları arasındadır. Bu açıdan kamu yönetimi ve yerel yönetimler reformları kapsamında hazırlanıp yürürlüğe konulan 5302 sayılı İl özel idaresi kanunu ve 5355 sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanunu kırsal alanların kalkındırılması ve yerel demokrasinin güçlendirilmesi açısından çok önemli düzenlemeler içermektedir.³⁷

1.3.1. İl Özel İdaresi

İl özel idarelerinin Türk İdare sisteminde kırsal alanda yerel hizmet sunumu hususundaki yeri oldukça eskilere dayanmaktadır. İl Özel idarelerinin tarihçesi esasen 1864 tarihli Teşkilî Vilayet Nizamnamesi ile kurulan vilayet umumi meclislerine kadar uzanmaktadır. Ancak İl özel idarelerinin kuruluş ve görevlerini düzenleyen ilk esaslı düzenleme İdare-i Umumiye-i Vilayat Kanun-u Muvakkati 1913 tarihli geçici bir kanundur. Bu kanun Osmanlı Devleti zamanında yürürlüğe girmiş olmasına rağmen Cumhuriyet döneminde de yürürlüğünü korumuş ve Kanunun adı 1987 tarih ve 3360 sayılı Kanunla İl Özel İdaresi Kanunu olarak değiştirilmiştir. Bu Kanunu ek ve değişiklikleriyle birlikte yürürlükten kaldıran 22.02.2005 tarih ve 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu 04.03.2005 tarih ve 25745 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu

³⁷ Mustafa Kara ve Mustafa Görün, “Kırsal Kalkınmada İl Özel İdarelerinin Köylere Hizmet Götürme Birliklerinin ve İlçe Yönetimlerinin Rolü ve Bazı Uygulamalar”, *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, C.13, S.1, 2008 s. 430

Kanundada daha sonra 5340, 5391, 5393, 5538, 5594, 5675, 5728, 5766 ve 5917 sayılı Kanunlarla değişiklikler yapılmıştır. Kanuna göre İl Özel İdaresi; İl halkının mahalli müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan, idari ve mali özerkliğe sahip kamu tüzel kişiliği olarak tanımlanmıştır. İl özel idaresi, ilin kurulmasına dair kanunla kurulur ve ilin kaldırılmasıyla tüzel kişiliği sona erer.³⁸

Tablo 1.5.

Yıllar İtibariyle İl Özel İdareleri Sayısı Tablosu

YIL	İL ÖZEL İDARE SAYISI
1913	71
1920	74
1924	63
1926	57
1933	62
1936	63
1939	66
1954	67
1957	71
1989	73
1990	74
1991	76
1992	79
1995	80
1996	81
2014	51

Kaynak: <http://www.illeridaresi.gov.tr/ozel-idare1>

İl özel idaresinin organları, İl Genel Meclisi, İl Encümeni ve Vali' den oluşmaktadır.

³⁸ T.C. İçişleri Bakanlığı İller İdaresi Genel Müdürlüğü, <http://www.illeridaresi.gov.tr/ozel-idare1> (Erişim Tarihi.20.11.2018).

1.3.1.1. İl Genel Meclisi

İl genel meclisi, İl özel idaresinin karar organıdır ve kanunda gösterilen esas ve usullere göre ildeki seçmenler tarafından seçilmiş üyelerden oluşur. 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanununun 10. maddesinde belirtilen yetki ve görevleri kullanır. İl genel meclisi başkanı, üyeleri arasından gizli oyla seçilir. Başkana başkan vekilleri ve kâtip üyeler çalışmalarında yardımcı olurlar. Başkan vekilleri ve kâtip üyeler de başkanın seçildiği aynı toplantıda meclis üyelerince seçilerek göreve getirilirler ve böylece Meclis Başkanlık Divanı teşekkül ettirilir. 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanununun 10. maddesine göre, il genel meclisinin görev ve yetkileri şunlardır;

- “Stratejik plân ile yatırım ve çalışma programlarını, il özel idaresi faaliyetlerini ve personelinin performans ölçütlerini görüşmek ve karara bağlamak.”
- “Bütçe ve kesin hesabı kabul etmek, bütçede kurumsal kodlama yapılan birimler ile fonksiyonel sınıflandırmanın birinci düzeyleri arasında aktarma yapmak.”
- “Belediye sınırları il sınırı olan Büyükşehir Belediyeleri hariç İl çevre düzeni plânı ile belediye sınırları dışındaki alanların imar plânlarını görüşmek ve karara bağlamak.”
- “Borçlanmaya karar vermek.”
- “Bütçe içi işletmeler ile Türk Ticaret Kanununa tâbi ortaklıklar kurulmasına veya bu ortaklıklardan ayrılmaya, sermaye artışına ve gayrimenkul yatırım ortaklığı kurulmasına karar vermek.”
- “Taşınmaz mal alımına, satımına, trampa edilmesine, tahsisine, tahsis şeklinin değiştirilmesine veya tahsisli bir taşınmazın akar haline getirilmesine izin; üç yıldan fazla kiralanmasına ve süresi yirmibeş yılı geçmemek kaydıyla bunlar üzerinde sınırlı aynî hak tesisine karar vermek.”
- “Şartlı bağışları kabul etmek.”
- “İl özel idaresi adına imtiyaz verilmesine ve il özel idaresi yatırımlarının yap-işlet veya yap-işlet-devret modeli ile yapılmasına, il özel idaresine ait şirket, işletme ve iştiraklerin özelleştirilmesine karar vermek.”
- “Encümen üyeleri ile ihtisas komisyonları üyelerini seçmek.”

- “İl özel idaresi tarafından çıkarılacak yönetmelikleri kabul etmek.”
- “Norm kadro çerçevesinde il özel idaresinin ve bağlı kuruluşlarının kadrolarının ihdas, iptal ve değiştirilmesine karar vermek.”
- “Yurt içindeki ve yurt dışındaki mahallî idareler ve mahallî idare birlikleriyle karşılıklı işbirliği yapılmasına karar vermek.”
- “Diğer mahallî idarelerle birlik kurulmasına, kurulmuş birliklere katılmaya veya ayrılmaya karar vermek.”
- “İl özel idaresine kanunlarla verilen görev ve hizmetler dışında kalan ve ilgililerin isteğine bağlı hizmetler için uygulanacak ücret tarifesini belirlemek.”

1.3.1.2. İl Encümeni

İl Özel İdaresinin diğer bir karar organı il encümenidir. İl encümeni Valinin başkanlığında, genel sekreter ile il genel meclisinin her yıl kendi üyeleri arasından seçeceği üç üye ve valinin her yıl birim amirleri arasından seçeceği iki üyeden oluşur. Valinin katılmadığı encümen toplantısına genel sekreter başkanlık eder. İl Encümenin görev ve yetkileri 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanununun 26. maddesinde belirtilmiştir. Buna göre, encümenin görev ve yetkileri şunlardır:

- “Stratejik plân ve yıllık çalışma programı ile bütçe ve kesin hesabı inceleyip il genel meclisine görüş bildirmek.
- Yıllık çalışma programına alınan işlerle ilgili kamulaştırma kararlarını almak ve uygulamak.
- Öngörülme-yen giderler ödeneğinin harcama yerlerini belirlemek.
- Bütçede fonksiyonel sınıflandırmanın ikinci düzeyleri arasında aktarma yapmak.
- Kanunlarda öngörülen cezaları vermek.
- Vergi, resim ve harçlar dışında kalan ve miktarı beşmilyar Türk Lirasına kadar olan ihtilafların sulhen halline karar vermek.
- Taşınmaz mal satımına, trampa edilmesine ve tahsisine ilişkin kararları uygulamak, süresi üç yılı geçmemek üzere kiralanmasına karar vermek.

- Belediye sınırları dışındaki umuma açık yerlerin açılış ve kapanış saatlerini belirlemek.
- Vali tarafından havale edilen konularda görüş bildirmek.
- Kanunlarla verilen diğer görevleri yapmak.”

1.3.1.3. Vali

Vali, il özel idaresinin tüzel kişiliğini temsil eder. Aynı zamanda en tepe yöneticisidir. Vali her zaman yetki devrinde bulunabilir. Bu çerçevede görev ve yetkilerinden uygun gördüğü bir kısmını vali yardımcılara, yöneticilik sıfatı bulunan il özel idaresi görevlileri ile ilçelerde kaymakamlarla devredebilir. İlçelerde ise il özel idaresi işlerini yürütmek amacıyla kaymakama bağlı ilçe özel idare teşkilatı oluşturulabilir. Kanunun 30. Maddesi Valinin görev ve yetkilerini ayrıntısıyla düzenlemiştir. Buna göre Valinin görev ve yetkileri şunlardır:

- “İl özel idaresi teşkilâtının en üst amiri olarak il özel idaresi teşkilâtını sevk ve idare etmek, il özel idaresinin hak ve menfaatlerini korumak.
- İl özel idaresini stratejik plâna uygun olarak yönetmek, il özel idaresinin kurumsal stratejilerini oluşturmak, bu stratejilere uygun olarak bütçeyi, il özel idaresi faaliyetlerinin ve personelinin performans ölçütlerini hazırlamak ve uygulamak, izlemek ve değerlendirmek, bunlarla ilgili raporları meclise sunmak.
- İl özel idaresini Devlet dairelerinde ve törenlerde, davacı veya davalı olarak da yargı yerlerinde temsil etmek veya vekil tayin etmek.
- İl encümenine başkanlık etmek.
- İl özel idaresinin taşınır ve taşınmaz mallarını idare etmek.
- İl özel idaresinin gelir ve alacaklarını takip ve tahsil etmek.
- Yetkili organların kararını almak şartıyla sözleşme yapmak.
- İl genel meclisi ve encümen kararlarını uygulamak.
- Bütçeyi uygulamak, bütçede meclis ve encümenin yetkisi dışında kalan aktarmaları yapmak.
- İl özel idaresi personelini atamak.

- İl özel idaresi, bağlı kuruluşlarını ve işletmelerini denetlemek.
- Şartsız bağışları kabul etmek.
- İl halkının huzur, esenlik, sağlık ve mutluluğu için gereken önlemleri almak.
- Bütçede yoksul ve muhtaçlar için ayrılan ödeneği kullanmak.

Kanunlarla il özel idaresine verilen ve il genel meclisi veya il encümeni kararını gerektirmeyen görevleri yapmak ve yetkileri kullanmak.”

1.3.1.4. İl Özel İdaresi Teşkilatı ve Personeli

5302 sayılı Kanununun 35. maddesine göre, İl özel idaresi teşkilatı; genel sekreterlik, malî işler, sağlık, tarım, imar, insan kaynakları, hukuk işleri birimlerinden oluşur. Maddeye göre, İl genel meclisinin kararıyla, ihtiyaç duyulması durumunda bu birimlerin dışında da birimler oluşturulabilir. Söz konusu birimler büyükşehir belediyesi olan illerde daire başkanlığı ve müdürlük, diğer illerde müdürlük şeklinde kurulabilmektedir. İhtiyaca göre oluşturulacak birimlerin kurulması, kaldırılması veya birleştirilmesi il genel meclisi kararı ile olmaktadır. Kanun İl özel idaresi teşkilatına ilişkin iki önemli hususu düzenlemektedir. Bunlardan biri Genel Sekreterlik müessesesi diğeri norm kadro uygulamasıdır.

Genel Sekreter, İl özel idaresi hizmetlerini vali adına ve onun emirleri yönünde, mevzuat hükümlerine, il genel meclisi ve il encümeni kararlarına, İl özel idaresinin amaç ve politikalarına, stratejik plan ve yıllık çalışma programına göre düzenler ve yürütür. Norm kadro etkin ve rasyonel personel istihdamı amacına yönelik yaklaşımın bir yansıması olarak getirilmiştir. Norm kadro ilke ve standartları İçişleri Bakanlığı ve Devlet Personel Başkanlığı tarafından müştereken belirlenir. Bu ilke ve standartlar çerçevesinde norm kadro çalışmasını il özel idaresi yapar veya yaptırır. Bunun yanında 36. madde ile il özel idarelerinde sözleşmeli personel çalıştırabilme ve kamu kurumlarından personel görevlendirebilme imkânı tanımaktadır. Böylece yerel hizmetleri sunma konusunda görev yapacak personel ihtiyacının karşılanması konusunda daha esnek bir teşkilat yapısına sahip olduğu söylenebilecektir.

Sonuçta il özel idareleri yerel topluluğun ihtiyaçlarını hem il hem de ilçe örgütleri aracılığıyla hem de il genel meclisi vasıtasıyla geniş kapsamlı bir şekilde tespit edip, il düzeyinde il düzeyinde tek elden hizmetlerin yürütülmesini yerine getirmektedir. Teşkilat

yapısıyla İl özel idareleri toplum kalkınmasını hem kentsel alanda hem de kırsal alanda uygulayabilecek bir yapıya sahiptir. İl özel idarelerinin hizmet alanı belediyelerin hizmet ve görev alanlarının dışında kalan yer ve toplulukları kapsamakla birlikte bütçelerinde bulunan birliklere yardım faslı gibi kaynaklarla başta mahalli idare birlikleri gibi birçok kamu kurum ve kuruluşuna yardım etmek suretiyle işbirliğine gidebilmektedir. Dolayısıyla il özel idareleri tarafından yapılan hizmetler hem kırsal hem de kentsel kalkınmayı kapsamaktadır.³⁹

İl özel idaresi, ilin kurulmasına dair kanunla kurulur ve ilin kaldırılmasıyla tüzel kişiliği sona ermektedir. Ancak 2012 yılında kabul edilen 6360 sayılı On dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun' un 2014 yılındaki Mahalli idareler seçimlerinde uygulamaya konulmasıyla on dört ilde daha büyükşehir belediyesi kurularak Türkiye'deki büyükşehir belediyesi sayısı 30' a yükseltilmiştir. Bu illerdeki il özel idarelerinin ve bu illere bağlı ilçelerin mülki sınırları içerisinde yer alan köy ve belde belediyelerinin tüzel kişilikleri kaldırılmış, köyler mahalle olarak; belediyeler ise belde adını taşıyan tek bir mahalle olarak bağlı buldukları ilçenin belediyesine katılmıştır.⁴⁰

1.3.2. Belediye

Belediye belde sakinlerinin mahallî müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan, idarî ve malî özerkliğe sahip kamu tüzel kişisidir. Belediyelerde büyükşehir, büyükşehir ilçe, il, ilçe ve belde belediyesi olarak karşımıza çıkmaktadır.

Büyükşehir Belediyesi sınırları il mülki sınırı olan ve sınırları içerisindeki ilçe belediyeleri arasında koordinasyonu sağlayan; idarî ve malî özerkliğe sahip olarak kanunlarla verilen görev ve sorumlulukları yerine getiren, yetkileri kullanan; karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişisidir. Büyükşehir İlçe belediyesi ise Büyükşehir belediyesi sınırları içinde kalan ilçe belediyesini ifade etmektedir. 2012 yılı sonunda yürürlüğe giren 6360 sayılı yasa ile ülkemizde büyükşehir belediyesi sayısı 30' a

³⁹ Mehmet Sülün, İl Özel İdareleri ve Toplum Kalkınması, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi ve Siyaset Bilimi Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2004 s.40

⁴⁰ Resmi Gazete, 04 03 2005, Sayı: 25745, 5302 İl Özel İdare Kanunu

çıkarılmıştır. Yapılan düzenlemeyle toplam il nüfusu 750 bin üzerinde olan illerin tamamında büyükşehir belediyesi kurulmuş, imar, planlama, ulaşım, itfaiye gibi eşgüdüm ve bütünlük içersinde yürütülmesi gereken mahalli müşterek niteliğindeki kamu hizmetlerinin sunumunda etkinlik sağlanması amaçlanmıştır. Büyükşehir belediyesi bulunan bütün illerde İl özel idareleri, belde belediyeleri ve köylerin tüzel kişilikleri kaldırılmıştır. Böylece bu 30 büyükşehirde kırsal alanda yerel hizmetlerin de tüm sorumlusu büyükşehir ve ilçe belediyeleri olmuştur.

Belediyelerin organları, belediye meclisi, belediye encümeni ve belediye başkanından oluşmaktadır.

1.3.2.1. Belediye Meclisi

Belediye meclisi, belediyenin karar organıdır. 2972 sayılı Mahalli İdareler ile Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkındaki Kanunda gösterilen esas ve usullere göre seçilmiş üyelere oluşur. Belediye Meclisi üyelikleri için son genel nüfus sayımı sonuçlarına göre: Nüfusu 10 000' e kadar olan beldelerde 9, Nüfusu 10 001'den 20 000'e kadar olan beldelerde 11, Nüfusu 20 001'den 50 000'e kadar olan beldelerde 15, Nüfusu 50 001'den 100 000'e kadar olan beldelerde 25, Nüfusu 100 001'den 250 000'e kadar olan beldelerde 31, Nüfusu 250 001'den 500 000'e kadar olan beldelerde 37, Nüfusu 500 001'den 1 000 000'a kadar olan beldelerde 45, Nüfusu 1 000 000'dan fazla olan beldelerde 55, Asıl ve aynı sayıda yedek üyelik hesaplanır.

Belediye Meclisine, belediye başkanı başkanlık eder. Belediye Başkanının katılamaması durumunda birinci başkan vekili, onun da katılamaması durumunda ikinci başkan vekili meclise başkanlık etmektedir. Ancak yıllık faaliyet raporunun görüşüldüğü meclis toplantısına belediye başkanının başkanlık etmesi mümkün değildir. Söz konusu toplantı başkan vekilinin başkanlığında gerçekleşmektedir.

5393 sayılı Kanununun 18. maddesine göre belediye meclisinin görev ve yetkileri şunlardır:

- Stratejik plân ile yatırım ve çalışma programlarını, belediye faaliyetlerinin ve personelinin performans ölçütlerini görüşmek ve kabul etmek.
- Bütçe ve kesin hesabı kabul etmek, bütçede kurumsal kodlama yapılan birimler ile fonksiyonel sınıflandırmanın birinci düzeyleri arasında aktarma yapmak.

- Belediyenin imar plânlarını görüşmek ve onaylamak, büyükşehir ve il belediyelerinde il çevre düzeni plânını kabul etmek. Belediye sınırları il sınırı olan Büyükşehir Belediyelerinde il çevre düzeni planı ilgili Büyükşehir Belediyeleri tarafından yapılır veya yaptırılır ve doğrudan Belediye Meclisi tarafından onaylanır.
- Borçlanmaya karar vermek.
- Taşınmaz mal alımına, satımına, takasına, tahsisine, tahsis şeklinin değiştirilmesine veya tahsisli bir taşınmazın kamu hizmetinde ihtiyaç duyulmaması hâlinde tahsisin kaldırılmasına; üç yıldan fazla kiralanmasına ve süresi otuz yılı geçmemek kaydıyla bunlar üzerinde sınırlı aynî hak tesisine karar vermek.
- Kanunlarda vergi, resim, harç ve katılma payı konusu yapılmayan ve ilgililerin isteğine bağlı hizmetler için uygulanacak ücret tarifesini belirlemek.
- Şartlı bağışları kabul etmek.
- Vergi, resim ve harçlar dışında kalan ve miktarı beşbin TL'den fazla dava konusu olan belediye uyuşmazlıklarını sulh ile tasfiyeye, kabul ve feragat karar vermek.
- Bütçe içi işletme ile 6762 sayılı Türk Ticaret Kanununa tâbi ortaklıklar kurulmasına veya bu ortaklıklardan ayrılmaya, sermaye artışına ve gayrimenkul yatırım ortaklığı kurulmasına karar vermek.
- Belediye adına imtiyaz verilmesine ve belediye yatırımlarının yap-işlet veya yap-işlet-devret modeli ile yapılmasına; belediyeye ait şirket, işletme ve iştiraklerin özelleştirilmesine karar vermek.
- Meclis başkanlık divanını ve encümen üyeleri ile ihtisas komisyonları üyelerini seçmek.
- Norm kadro çerçevesinde belediyenin ve bağlı kuruluşlarının kadrolarının ihdas, iptal ve değiştirilmesine karar vermek.
- Belediye tarafından çıkarılacak yönetmelikleri kabul etmek.

- Meydan, cadde, sokak, park, tesis ve benzerlerine ad vermek; mahalle kurulması, kaldırılması, birleştirilmesi, adlarıyla sınırlarının tespiti ve değiştirilmesine karar vermek; beldeyi tanıtıcı amblem, flama ve benzerlerini kabul etmek.
- Diğer mahalli idarelerle birlik kurulmasına, kurulmuş birliklere katılmaya veya ayrılmaya karar vermek.
- Yurt içindeki ve İçişleri Bakanlığının izniyle yurt dışındaki belediyeler ve mahalli idare birlikleriyle karşılıklı iş birliği yapılmasına; kardeş kent ilişkileri kurulmasına; ekonomik ve sosyal ilişkileri geliştirmek amacıyla kültür, sanat ve spor gibi alanlarda faaliyet ve projeler gerçekleştirilmesine; bu çerçevede arsa, bina ve benzeri tesisleri yapma, yaptırma, kiralama veya tahsis etmeye karar vermek.
- Fahri hemşehrilik payesi ve beratı vermek.
- Belediye başkanıyla encümen arasındaki anlaşmazlıkları karara bağlamak.
- Mücavir alanlara belediye hizmetlerinin götürülmesine karar vermek.
- İmar plânlarına uygun şekilde hazırlanmış belediye imar programlarını görüşerek kabul etmek.

1.3.2.2. Belediye Encümeni

Belediye encümeni 5393 Sayılı Kanununun 33. maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre belediye encümeni, belediye başkanının başkanlığında; İl belediyelerinde ve nüfusu 100.000' in üzerindeki belediyelerde, belediye meclisinin her yıl kendi üyeleri arasından bir yıl için gizli oyla seçeceği üç üye, mali hizmetler birim amiri ve belediye başkanının birim amirleri arasından bir yıl için seçeceği iki üye olmak üzere yedi kişiden oluşur. Diğer belediyelerde, belediye meclisinin her yıl kendi üyeleri arasından bir yıl için gizli oyla seçeceği iki üye, mali hizmetler birim amiri ve belediye başkanının birim amirleri arasından bir yıl için seçeceği bir üye olmak üzere beş kişiden oluşmaktadır.

Belediye başkanının katılmadığı toplantılarda, belediye başkanının görevlendireceği başkan yardımcısı veya encümen üyesi, encümene başkanlık eder. Encümen toplantılarına gündemdeki konularla ilgili olarak ilgili birim amirleri, belediye başkanı tarafından oy hakkı olmaksızın görüşleri alınmak üzere çağrılabilir.

Encümen gündemi belediye başkanı tarafından hazırlanmakta ve belediye başkanı tarafından havale edilmeyen konular encümende görüşülememektedir. Ancak encümen üyeleri başkanın uygun görüşü ile gündem maddesi teklif edebilmektedirler.

Belediye encümeninin görev ve yetkileri şunlardır:

- Stratejik plân ve yıllık çalışma programı ile bütçe ve kesin hesabı inceleyip belediye meclisine görüş bildirmek.
- Yıllık çalışma programına alınan işlerle ilgili kamulaştırma kararlarını almak ve uygulamak.
- Öngörülme-yen giderler ödeneğinin harcama yerlerini belirlemek.
- Bütçede fonksiyonel sınıflandırmanın ikinci düzeyleri arasında aktarma yapmak.
- Kanunlarda öngörülen cezaları vermek.
- Vergi, resim ve harçlar dışında kalan dava konusu olan belediye uyumsuzluklarının anlaşma ile tasfiyesine karar vermek.
- Taşınmaz mal satımına, trampasına ve tahsisine ilişkin meclis kararlarını uygulamak; süresi üç yılı geçmemek üzere kiralanmasına karar vermek.
- Umuma açık yerlerin açılış ve kapanış saatlerini belirlemek.
- Diğer kanunlarda belediye encümenine verilen görevleri yerine getirmek.

1.3.2.3. Belediye Başkanı

Belediye başkanı, belediye idaresinin başı ve belediye tüzel kişiliğinin temsilcisidir. Belediye başkanı, tek seçim çevreli dar bölge sistemine göre çoğunlukla seçilir. Belediye başkanı, görevinin devamı süresince siyasî partilerin yönetim ve denetim organlarında görev alamaz; profesyonel spor kulüplerinin başkanlığını yapamaz ve yönetiminde bulunamaz. Belediye başkanının izin, seyahat vb gibi nedenlerle görevi başında olmadığı durumlar için kendisine vekâlet etmek üzere belediye meclis üyelerinden birisini başkan vekil olarak görevlendirmektedir. 5393 sayılı Belediye Kanununun 38. maddesine göre belediye başkanının görev ve yetkileri şunlardır:

- Belediye teşkilâtının en üst amiri olarak belediye teşkilâtını sevk ve idare etmek, belediyenin hak ve menfaatlerini korumak.

- Belediyeyi stratejik plâna uygun olarak yönetmek, belediye idaresinin kurumsal stratejilerini oluşturmak, bu stratejilere uygun olarak bütçeyi, belediye faaliyetlerinin ve personelinin performans ölçütlerini hazırlamak ve uygulamak, izlemek ve değerlendirmek, bunlarla ilgili raporları meclise sunmak.
- Belediyeyi Devlet dairelerinde ve törenlerde, davacı veya davalı olarak da yargı yerlerinde temsil etmek veya vekil tayin etmek.
- Meclise ve encümene başkanlık etmek.
- Belediyenin taşınır ve taşınmaz mallarını idare etmek.
- Belediyenin gelir ve alacaklarını takip ve tahsil etmek.
- Yetkili organların kararını almak şartıyla sözleşme yapmak.
- Meclis ve encümen kararlarını uygulamak.
- Bütçeyi uygulamak, bütçede meclis ve encümenin yetkisi dışındaki aktarmalara onay vermek.
- Belediye personelini atamak.
- Belediye ve bağlı kuruluşları ile işletmelerini denetlemek.
- Şartsız bağışları kabul etmek.
- Belde halkının huzur, esenlik, sağlık ve mutluluğu için gereken önlemleri almak.
- Bütçede yoksul ve muhtaçlar için ayrılan ödeneği kullanmak, engellilere yönelik hizmetleri yürütmek ve engelliler merkezini oluşturmak.
- Temsil ve ağırlama giderleri için ayrılan ödeneği kullanmak.
- Kanunlarla belediyeye verilen ve belediye meclisi veya belediye encümeni kararını gerektirmeyen görevleri yapmak ve yetkileri kullanmak.

1.3.2.4. Belediye Teşkilatı ve Personeli

Belediye teşkilâtı, 5393 sayılı kanunun 48. maddesinde göre düzenlemiştir. Buna göre belediye teşkilatı norm kadroya uygun olarak yazı işleri, malî hizmetler, fen işleri ve zabıta birimlerinden oluşur. Beldenin nüfusu, fizikî ve coğrafi yapısı, ekonomik, sosyal ve kültürel özellikleri ile gelişme potansiyeli dikkate alınarak, norm kadro ilke ve

standartlarına uygun olarak gerektiğinde sağlık, itfaiye, imar, insan kaynakları, hukuk işleri ve ihtiyaca göre diğer birimler oluşturulabilir. Bu birimlerin kurulması, kaldırılması veya birleştirilmesi belediye meclisinin kararıyla olur. Böylece belediye yönetimi için ihtiyaca ve değişen şartlara göre esnek bir örgüt yapısı sağlanmıştır.

Belediye personeli, belediye başkanı tarafından atanmaktadır. 5393 sayılı Kanunun 49. maddesi, belediyeye norm kadroya uygun olmak koşuluyla sözleşmeli personel istihdam etmesine imkân verdiği gibi geçici görevlendirmeye de imkân vermektedir. Buna göre belediye ve bağlı kuruluşlarında ihtiyaç duyulan teknik uzman ve personel yıllık veya kısmi zamanlı sözleşme ile çalıştırılabilmektedir. Yine kamu kurum ve kuruluşlarında istihdam edilen memurlar belediye başkanının talebi, kendilerinin ve kurumlarının muvafakatiyle belediyelerin birim müdürü ve üstü yönetici kadrolarında geçici olarak görevlendirilebilir.⁴¹

1.3.3. Büyükşehir Belediyesi

Büyükşehir belediyesi anayasada açıkça ifade edilen bir yerel yönetim birimi değildir. Ancak 1982 Anayasasının 127. maddesinde yer alan “Kanun, büyük yerleşim merkezleri için özel yönetim biçimleri getirebilir.” İfadesine atfen kurulduğu söylenebilir. Ülkemizde uzun bir büyükşehir belediyeciliği geçmişi ve geleneğinden bahsetmek mümkün değildir. Türkiye’ de Büyükşehir Belediye sistemi, 1984 tarihinde kabul edilen 3030 sayılı Büyükşehir Belediyelerinin Yönetimi hakkında kanun hükmünde kararnamenin değiştirilerek kabulü hakkındaki kanun ile ortaya çıkmıştır. Geçen zaman içinde ve büyükşehir belediyeciliğinde ortaya çıkan ihtiyaçlar üzerine 23.07.2004 tarihinde 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu kanunla kanımca önemli iki husus gündeme getirilmiştir. Bunlardan birincisi büyükşehir belediyesi kurulabilmesi için daha önceki 3030 sayılı kanunda olmayan nüfus şartı getirilmiş olmasıdır. Buna göre son nüfus sayımında belediye sınırları içinde ve bu sınırlara en fazla 10 bin metre uzaklıktaki yerleşim birimlerinde yaşayanların toplam nüfusu 750 bini geçmesi gerekmektedir. İkinci önemli sonuçları olan değişim ise kanunun 6. maddesinde ifadesini bulan ve büyükşehir belediyesi kurulan yerlerde nüfusu 50 bini geçen ilçelerin büyükşehir ilçe veya alt kademe belediyesine dönüşürken 50 bin altı diğer

---

⁴¹ Resmi Gazete, 13 07 2005, Sayı: 25874, 5393 Belediye Kanunu

belediyelerin ve köylerin tüzel kişiliğinin kaldırılarak mahalleye dönüşmesidir. Böylece bu madde ile birlikte 2004 yılında ülkemizde büyükşehir belediyciliği yerel hizmetleri kırsal alanda da sunma görev yetki ve sorumluluğu ile resmen karşılaşmış olmaktadır. Daha sonra 6360 sayılı “On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması İle Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun” 6. maddesi ile 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanununun 5. maddesinde getirdiği büyükşehir belediyelerinin sınırlarını ilin mülki sınırlarına eşitleyen değişiklikle ülkemizde büyükşehir belediyciliği çok daha farklı bir boyut kazanmıştır.

6360 sayılı On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması İle Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun bu zamana kadar büyükşehir belediyciliği alanındaki en köklü değişimleri beraberinde getirmiştir. Böylece büyükşehir belediyesi kurmak kolaylaşmıştır. Çünkü büyükşehir belediyesi kurulabilmesi için gerekli 750 bin nüfus kriteri ilin mülki sınırlarının tamamı bazında arandığından bunu sağlamak nispeten daha kolay olmuştur. Ama kırsal alan için daha önemli sonuçlar doğuran değişim ise büyükşehir kurulan illerde kırsal alanda yerel hizmetleri sunan başta İl özel idareleri, belde belediyeleri, köy idarelerinin tüzel kişiliklerinin bundan böyle kaldırılması olmuştur. Uzak yakın tüm köyler ve beldeler mahalleye dönüşmüştür. 6360 sayılı Kanun ile getirilen bu yeniliklerle büyükşehir belediyeleri artık sadece kent belediyciliği ile değil kırsal alanda da yerel hizmetlerden sorumlu en büyük yerel yönetim birimi haline dönüşmüştür.

Kanundaki tanımı ile büyükşehir belediyesi sınırları il mülki sınırı olan ve sınırları içerisindeki ilçe belediyeleri arasında koordinasyonu sağlayan; idarî ve malî özerkliğe sahip olarak kanunlarla verilen görev ve sorumlulukları yerine getiren, yetkileri kullanan; karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişisidir. Büyükşehir belediyesinin organları ise Büyükşehir belediye meclisi, büyükşehir belediye encümeni ve büyükşehir belediye başkanıdır.

1.3.3.1. Büyükşehir Belediye Meclisi

Büyükşehir belediye meclisi, büyükşehir belediyesinin karar organıdır. Her ilçe belediye meclisi üyelerinin beşte birinin büyükşehir belediye meclisine seçilmesi ile oluşur. Büyük şehir belediyesi sınırlarındaki ilçe belediye başkanları büyükşehir belediye meclisinin tabii üyesidir. Büyükşehir belediye başkanı belediye meclisinin de başkanıdır.

Büyükşehir ilçe belediyeleri arasında hizmetlerin yürütülmesi bakımından uyum ve koordinasyonunu sağlamak adına çıkabilecek ihtilafları çözmeye büyükşehir belediye meclisi yetkilidir. Kanun belediye meclisinin görevlerini münhasıran belirtmemiştir. Ancak ilçe belediyelerinin imara ilişkin olarak kararlarının kesinleşmesi konusunda ayrıca bir düzenlemeye gidilmiştir. Buna göre ilçe belediyelerinde intikal eden kararın gelişinden itibaren üç ay içinde büyükşehir belediye meclisi tarafından nazım imar plânına uygunluğu yönünden incelenerek aynen veya değiştirilerek kabul edildikten sonra büyükşehir belediye başkanına gönderilir. Üç ay içinde büyükşehir belediye meclisinde görüşülmeyen kararlar onaylanmış sayılır denilmektedir.

Son olarak belirtmek gerekir ki, kanun koyucu büyükşehir belediye meclisleri için ilçe belediye meclisleri ile bunların çalışma usul ve esaslarına ilişkin diğer hususlarda Belediye Kanunu hükümleri uygulanır demek suretiyle çalışma usul ve esaslarına dair genel çerçeveyi çizmiştir.

1.3.3.2. Büyükşehir Belediye Encümeni

Büyükşehir belediye encümeni, belediye başkanının başkanlığında, belediye meclisinin kendi üyeleri arasından bir yıl için gizli oyla seçeceği beş üye ile biri genel sekreter, biri malî hizmetler birim amiri olmak üzere belediye başkanının her yıl birim amirleri arasından seçeceği beş üyeden oluşur. Belediye başkanının katılmadığı toplantılarda, encümen toplantılarına genel sekreter başkanlık eder.⁴²

Büyükşehir belediye encümeni 5216 sayılı yasa ile idari bir organ olarak düşünülerek daha önceki büyükşehir belediye yasası olan 3030 sayılı yasaya göre daha katılımcı bir yapıya dönüştürülmüştür. Ayrıca yeni kanunda büyükşehir belediye encümeninin görev ve yetkileri açıkça belirtilmemiştir. Dolayısıyla büyükşehir belediyesine ilişkin kanunda açıklık bulunmayan hallerde Belediye Kanunu hükümlerinin uygulanacağı kuralına binaen büyükşehir belediye encümeninin görev ve yetkilerinin, belediye encümeninin görev ve yetkileriyle benzer olduğu söylenebilecektir.⁴³

⁴² Resmi Gazete, 23 07 2004, Sayı: 25531, 5216 Büyükşehir Belediye Kanunu

⁴³ Mustafa Ökmen, a.g.e., s. 268

1.3.3.3. Büyükşehir Belediye Başkanı

Büyükşehir belediye başkanı, büyükşehir belediye idaresinin başı ve tüzel kişiliğinin temsilcisidir. Büyükşehir belediye başkanı, büyükşehir belediyesi sınırları içindeki seçmenler tarafından 5 yıl için doğrudan seçilir. Büyükşehir ve ilçe belediye başkanları görevlerinin devamı süresince siyasi partilerin yönetim ve denetim organlarında görev alamaz; profesyonel spor kulüplerinin başkanlığını yapamaz ve yönetiminde bulunamaz. Büyükşehir kapsamındaki ilçe belediye başkanları büyükşehir belediye başkan vekili olamaz. Dolayısıyla büyükşehir belediye başkanlığı ile ilçe belediye başkanlığı bir kişinin şahsında birleşmesi mümkün değildir.

Büyükşehir belediye başkanının görev ve yetkileri şunlardır:

- Belediye teşkilatının en üst amiri olarak belediye teşkilâtını sevk ve idare etmek, beldenin ve belediyenin hak ve menfaatlerini korumak.
- Belediyeyi stratejik plâna uygun olarak yönetmek, belediye idaresinin kurumsal stratejilerini oluşturmak, bu stratejilere uygun olarak bütçeyi hazırlamak ve uygulamak, belediye faaliyetlerinin ve personelinin performans ölçütlerini belirlemek, izlemek ve değerlendirmek, bunlarla ilgili raporları meclise sunmak.
- Büyükşehir belediye meclisi ve encümenine başkanlık etmek, bu organların kararlarını uygulamak.
- Bu Kanunla büyükşehir belediyesine verilen görev ve hizmetlerin etkin ve verimli bir şekilde uygulanabilmesi için gerekli önlemleri almak.
- Büyükşehir belediyesinin ve bağlı kuruluşları ile işletmelerinin etkin ve verimli yönetilmesini sağlamak, büyükşehir belediyesi ve bağlı kuruluşları ile işletmelerinin bütçe tasarılarını, bütçe üzerindeki değişiklik önerilerini ve bütçe kesin hesap cetvellerini hazırlamak.
- Büyükşehir belediyesinin hak ve menfaatlerini izlemek, alacak ve gelirlerinin tahsilini sağlamak.
- Yetkili organların kararını almak şartıyla, büyükşehir belediyesi adına sözleşme yapmak, karşılıksız bağışları kabul etmek ve gerekli tasarruflarda bulunmak.

- Mahkemelerde davacı veya davalı sıfatıyla ve resmî mercilerde büyükşehir belediyesini temsil etmek, belediye ve bağlı kuruluş avukatlarına veya özel avukatlara temsil ettirmek.
- Belediye personelini atamak, belediye ve bağlı kuruluşlarını denetlemek.
- Gerektiğinde bizzat nikâh kıymak.
- Diğer kanunların belediye başkanlarına verdiği görev ve yetkilerden büyükşehir belediyesi görevlerine ilişkin olan hizmetleri yerine getirmek ve yetkileri kullanmak.
- Bütçede yoksul ve muhtaçlar için ayrılan ödeneği kullanmak, engellilerle ilgili faaliyetlere destek olmak üzere engelli merkezleri oluşturmak.

1.3.3.4. Büyükşehir Belediye Teşkilatı ve Personeli

Büyükşehir belediyesi teşkilâtı norm kadro esaslarına uygun olarak genel sekreterlik, daire başkanlıkları ve müdürlüklerden oluşur. Birimlerin kurulması, kaldırılması veya birleştirilmesi büyükşehir belediyesi meclisinin kararı ile olur. Büyükşehir belediyesinde başkan yardımcısı bulunmaz. Hizmetlerin etkili ve verimli bir şekilde yürütülebilmesi için, genel sekretere yardımcı olmak üzere, norm kadroya uygun olarak genel sekreter yardımcısı atanabilir. Büyükşehir belediyesinde hizmetlerin yürütülmesi belediye başkanı adına onun direktifi ve sorumluluğu altında mevzuat hükümlerine, belediyenin amaç ve politikalarına, stratejik plânına ve yıllık programlarına uygun olarak genel sekreter ve yardımcıları tarafından sağlanır.

Büyükşehir belediyesinin personel istihdamı 5216 sayılı yasanın 22. maddesinde açıklanmaktadır. Buna göre Büyükşehir belediyesi personeli büyükşehir belediye başkanı tarafından atanır. Personelden müdür ve üstü unvanlı olanlar ilk toplantıda büyükşehir belediye meclisinin bilgisine sunulur. Bununla birlikte Genel sekreter, belediye başkanının teklifi üzerine İçişleri Bakanı tarafından atanır. Ayrıca kanunla büyükşehir belediye başkanına danışman istihdamı imkânı tanınmıştır. Nüfusu 2 milyonu aşan büyükşehirlerde on diğerlerinde en fazla 5 başkan danışmanı görevlendirme imkânı getirilmiştir.

5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu ile büyükşehir belediyelerinin teşkilat ve personel yapısı mahalli hizmetlerin etkin, verimli, hızlı ve kaliteli sunulabilmesi için ihtiyaçlara göre değişebilen esnek bir yapıya kavuşturulmuştur.⁴⁴

1.3.4. Köy İdaresi

Köy idaresi, kırsal alanda yer alan ve en küçük mahalli idare birimi olarak karşımıza çıkmaktadır. Tüzel kişiliğini, Anayasamızın 127. maddesi ve Cumhuriyetimizin ilk ve en eski kanunlarından olan 442 sayılı Köy Kanunundan alan köy idaresi, yöneticilerinin seçimle iş başına geldiği, halkın ortak ihtiyaçlarını karşılamayı amaçlayan bir yerel yönetim birimidir. Esasen köyler geçmişten beri var oldukları için yeni bir köyün kurulması çok olağan bir durum değildir. Ancak doğal afetler ya da göçer toplulukları gibi belli bir gurubun bir yere yerleşmeye karar vermesi ile yeni bir köy kurulması mümkün olabilmektedir. Böyle bir durumda köy idari bir kararla İçişleri Bakanlığı tarafından kurulmaktadır. Köyün organları köy derneği, köy ihtiyar meclisi ve muhtardır. Muhtar yürütme organı, ihtiyar meclisi ve köy derneği danışma ve karar organıdır.

1.3.4.1. Köy Derneği

Köy derneği, 442 sayılı Köy kanununun 20. maddesinde göre köyde 18 yaşını geçmiş kadın erkek tüm seçmenlerden oluşan ve esasen köy muhtarı ve ihtiyar heyetini de seçen bir kuruldur.

Köy derneği kanunda köy idaresine verilen vazifelerden isteğe bağlı olanlarını zorunlu hale getirilmesine karar verebilmektedir. Bunun yanında merkezi idare tarafından atanan imamın bulunmaması durumunda köy imamını seçmek ve ödeneğini belirlemek, köy bekçisinin ücretini belirlemek gibi bazı idari görevleri vardır.

Köy derneği yerel yönetimlerde doğrudan demokrasinin en canlı örneğidir. Köylü köy derneği vasıtasıyla doğrudan yönetime katılmaktadır. Bu durumda köy derneği, yerel yönetimlerde katılım ilkesinin en güzel uygulaması olarak karşımıza çıkmaktadır.

1.3.4.2. Köy İhtiyar Meclisi

Köy ihtiyar heyetinin seçimle iş başına gelen üyelerinin yanında bir de tabii üyeleri söz konusudur. Seçimle iş başına gelen üyeleri köyde en az altı aydır oturmakta olan 25

---

⁴⁴ Resmi Gazete, 23 07 2004, Sayı: 25531, 5216 Büyükşehir Belediye Kanunu

yaşını aşmış kısıtlı olmayan Türk vatandaşları arasından seçilmektedir. Doğal üyeleri ise köy öğretmeni ve köy imamıdır.

İhtiyar meclisinin vazifeleri yasanın 43. ile 48. maddelerinde sayılmıştır. Köyün bütçesini kabul etmek, köy imecesine ve salmaya karar vermek, muhtarın harcamalarını denetlemek, kamulaştırmaya karar vermek ve köy kararlarına katılmayanlara idari para cezaları vermek, köylüleri uzlaştırmak gibi görevleri sayılmıştır.

1.3.4.3. Muhtar

Muhtar 442 sayılı Köy Kanununun 12. maddesinde köy idaresinin başı, yürütme organı olarak ifade edilmiştir. Ayrıca aynı maddede muhtarın devletin köydeki temsilcisi olduğu hususu da belirtilmiştir. Muhtar, Köy Derneği tarafından ihtiyar meclisine seçilme yeterliliğine sahip köylüler arasından 5 yıllığına çoğunluk sistemine göre seçilerek iş başına getirilirler.

Kanun muhtarın vazifelerini köy işleri ve devlet işleri olmak üzere ikiye ayırarak tanımlamıştır. Buna göre muhtarın devlet işleri hükümetçe kendisine bildirilen mevzuatı köyde ilan etmek, mevzuatla yada emirle kendisine verilen işleri görmek, köyün güvenliğini ve sağlığını korumak için tedbir almak, görevlilerinin asker ve vergi toplamasına yardımcı olmak şeklinde belirtilebilir. Muhtarın köy işleri ise, köy tüzel kişiliğini temsil etmek, köy ihtiyar meclis kararlarını uygulamak, köy işleri için toplanacak parayı toplamak ve bu paraları gerekli yerlere harcamak olarak ifade edilebilir.

Muhtarları tüm kararları kaymakam veya valinin vesayet denetimine tabidir. Mülki idare amiri muhtarın köyün yararına olmayan kararını bozabilmekte ancak onun yerine karar alamamaktadır. Karar yine köylü tarafından verilmektedir. Ayrıca görevini yerine getirmediği tespit edilen muhtar il ya da ilçe idare kurulu tarafından görevinden alınabilmektedir.

Muhtarın dışında köy idaresinin personeli yani köy adamları bulunmaktadır. Bunlar köy kâtabi, köy korucusu, köy imamı ve köy öğretmenidir.⁴⁵

---

⁴⁵ Resmi Gazete, 07 04 1924, Sayı: 68, 442, Köy Kanunu

1.3.5. Mahalli İdare Birlikleri

Mahalli idare birlikleri hukuki temelini Anayasanın 127. maddesinin son fıkrasındaki, “Mahalli idarelerin belirli kamu hizmetlerinin görülmesi amacı ile kendi aralarında Cumhurbaşkanının izni ile birlik kurmaları, görevleri, yetkileri, maliye ve kolluk işleri ve merkezi idare ile karşılıklı bağ ve ilgileri kanunla düzenlenir. Bu idarelere, görevleri ile orantılı gelir kaynakları sağlanır” hükmünden almaktadır. Mahalli idare birlikleri hakkında 26.05.2005 tarihinde çıkarılan “Mahalli İdare Birlikleri Kanunu” na kadar hususi bir yasal bir düzenleme yapılmamıştır. Çeşitli kanunlardaki tek maddelik atıflar ve bunlara dayalı çıkarılan alt hukuki normlarla varlıklarını sürdürmüştür. Bu yasal düzenlemeden sonra mahalli idare birliklerinin hukuki olarak daha sağlıklı bir zemine oturduğu rahatlıkla söylenebilir.

Mahalli idare birliklerinin ortaya çıkması daha çok toplum kalkınması veya bundan hareketle köy kalkınmasına verilen önemle birlikte 1960’ lardan sonra daha çok köy birlikleri şeklinde ortaya çıkmıştır. Köy idarelerinin tek başına gerçekleştirmesi zor olan hizmetleri eğitilmiş birer yönetici olan mülki idare amirleri, kaymakamların öncülüğünde köy birliklerinin kurulması yoluyla mahalli idare birlikleri varlıklarını belirginleştirmiştir. Köy birliklerinin toplum kalkınmasında, kırsal alanda yerel hizmet sunumunda gösterdikleri başarılı performans mahalli idare birliklerinin dahada güçlenerek günümüze kadar gelmesine vesile olmuştur. Yapılan 5355 sayılı yasal düzenleme ile mahalli idare birlikleri esasen zorunlu ve ihtiyari birlikler şeklinde ikiye ayrılmıştır. Su, katı sıvı atık depolama, bertaraf işi gibi çevre ve ekolojik dengenin korunması amaçlı projeler söz konusu olduğunda ilgili yerel idarelerin kurulacak bu birliğe katılımı zorunlu tutulmuştur. Hatta zorunlu kurulan bu mahalli idare birliğinden ayrılma da Bakanlar Kurulu* iznine tabi bırakılmıştır. Bu düzenleme, mahalli idarelerin kendi karar organlarından bir katılma yada ayrılma karar almaksızın bir birliğe üye yapılmasının idari özerklik ilkesi bakımından olumsuzluk oluşturacağı bakış açılarını da beraberinde getirmiştir.⁴⁶ Bununla beraber 5355 sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanunundada belirtildiği üzere genel amaçlı yada amaçları açık ve net olarak belirtilmemiş bir birlik kurulması mümkün değildir.

⁴⁶ Zerrin Toprak, *Yerel Yönetimler*, Birleşik Matbaacılık, İzmir 2010, s.248

* 2/7/2018 tarihli ve 700 sayılı KHK'nin 166 ncı maddesiyle, “Bakanlar Kurulunun” ibaresi “Cumhurbaşkanı” şeklinde değiştirilmiştir.

Mahalli idare birliklerinin birlik meclisi, birlik encümeni ve birlik başkanı olmak üzere üç organı söz konusudur.

1.3.5.1. Birlik Meclisi

Meclis birliğin karar organıdır. Birlik meclisinin oluşumunda üye mahalli idarenin kendi meclis üyeleri içersinden birlik tüzüğünde belirlenen sayıda ve gizli oyla seçtikleri üyelere oluşmaktadır. Meclisin kaç kişiden oluşacağı birlik tüzüğü ile belirlenmektedir. Bunun yanında birlik meclisinde ayrıca doğal üyeler söz konusudur. Birliğin üyesi il özel idaresi ise vali, belediye ise belediye başkanı ve köy idaresi için muhtar doğal üyedir.

5355 sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanunu nun 9. maddesinde düzenlenmiş olan meclisin görev ve yetkileri şunlardır;

- a) Yatırım plânı ve çalışma programını görüşmek ve kabul etmek.
- b) Bütçe ve kesinhesabı kabul etmek, bütçede kurumsal kodlama yapılan birimler ile fonksiyonel sınıflandırmanın birinci düzeyleri arasında aktarma yapmak.
- c) Borçlanmaya karar vermek.
- d) Taşınmaz mal alımına, satımına, kiralanmasına ve takasına karar vermek.
- e) Birlik tarafından yürütülecek hizmetler için uygulanacak ücret tarifelerini belirlemek.
- f) Şartlı bağışları kabul etmek.
- g) Dava konusu olan ve miktarı ikibin Yeni Türk Lirasından onbin Yeni Türk Lirasına kadar birlik alacaklarının sulhen halline karar vermek.
- h) Birlik yatırımlarının yap-işlet veya yap-işlet-devret modeli ile yapılmasına karar vermek.
- i) Birlik başkanlık divanını, birlik encümen üyelerini ve meclis ihtisas komisyonu üyelerini seçmek.
- j) Birlik teşkilâtına ait birimlerin kurulmasına karar vermek.
- k) Birlik tüzüğünde öngörülmesi halinde tüzük değişikliğini kabul etmek.
- l) Birlik tarafından çıkarılacak yönetmelikleri kabul etmek.
- m) Birlik başkanıyla birlik encümeni arasındaki anlaşmazlıkları karara bağlamak.”

1.3.5.2. Birlik Encümeni

Birlik Encümeni ile 5355 sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanununun 12. Maddesinde şöyle ifade edilmiştir.

“Birlik encümeni, birlik başkanı ile sayısı yediyi geçmemek üzere birlik tüzüğünde gösterilecek sayıda meclis üyesinden oluşur. Ülke düzeyinde kurulan birliklerde bu sayı iki kat olarak uygulanır. Bu üyeler, birlik meclisince, dönem başı toplantısında kendi üyeleri arasından gizli oyla bir yıllığına görev yapmak üzere seçilir. Birlik başkanı, encümeninin de başkanıdır.”⁴⁷

Birlik encümeni birliğin yönetim organıdır. Encümen, birliğin tüzüğünde belirlenen süreler çerevesinde toplanır. Köylere Hizmet Götürme Birliklerinde encümen birlik başkanın kaymakamın başkanlığında, meclisin kendi üyeleri arasından seçeceği iki muhtar ve iki il genel meclis üyesinden oluşmaktadır. Birlik encümeninin görev ve yetkileri kanunda belirtilmiştir. Buna göre başlıca görevleri “yatırım planı ve çalışma programı ve kesin hesabı inceleyip birlik meclisine görüş bildirmek, taşınmaz mal alımına, satımına, kiralanmasına ve takasına ilişkin meclis kararlarını uygulamak, öngörülmeyen giderler ödeneğinin harcama yerini belirlemek, bütçede fonksiyonel sınıflandırmanın ikinci düzeyleri arası aktarma yapmak, kanunlarda verilen cezaları vermek, kamulaştırma işlemlerinin gerektirdiği kamu yararı kararı almak” olarak sayılmıştır.

1.3.5.3. Birlik Başkanı

Birlik başkanı birliğin tüzel kişiliğini temsil eder. Aynı zamanda birlik idaresinin de en üst yöneticisi konumundadır. Birlik bütçesinin harcama yetkilisi birlik başkanıdır. Birlik başkanı bu yetkisini isterse genel sekretere veya birlik müdürüne de devredebilir. Köylere hizmet götürme birliklerinde birlik başkanı atanmış mülki idare amirleridir. Merkez ilçelerde bu görevi vali yada vali yardımcısı ilçelerde ise ilçe kaymakamı yürütür. Vilayetler hizmet birliğinin başkanı birlik merkezinin bulunduğu ilin valisidir. Diğer birliklerde ise genel olarak birlik meclisi kendi üyeleri arasından iki yıl için görev yapmak üzere gizli oyla seçerler. 5355 sayılı kanunun 14. maddesine göre birlik başkanı;

“a) Birliği yönetmek ve birliğin hak ve menfaatlerini korumak.

⁴⁷ Resmi Gazete, 11 06 2005, Sayı: 25842, 5355 Mahalli İdare Birlikleri Kanunu

b) Yatırım plânı ve çalışma programı ile bütçeyi ve kesin hesabı hazırlamak, uygulamak, izlemek, değerlendirmek ve bunlarla ilgili olarak hazırlayacağı yıllık faaliyet raporunu meclise sunmak.

c) Birliği temsil etmek veya vekil tayin etmek.

d) Birlik meclisine ve birlik encümenine başkanlık etmek.

e) Birliğin taşınır ve taşınmaz mallarını idare etmek.

f) Birliğin gelir ve alacaklarını takip ve tahsil etmek.

g) Yetkili organların kararını almak şartıyla sözleşme yapmak.

h) Birlik meclisi ve birlik encümeni kararlarını uygulamak.

i) Birlik meclisi ve birlik encümeninin yetkisi dışında kalan diğer ödenek aktarmalarını yapmak.

j) Birlik personelini atamak.

k) Birliği denetlemek.

l) Şartsız bağışları kabul etmek.

m) Kanunlarla birliğe verilen ve birlik meclisi veya birlik encümeni kararını gerektirmeyen görevleri yapmak ve yetkileri kullanmak.⁴⁸ ile görevlidir.

1.3.5.4. Birlik Teşkilatı

Mahalli idare Birlikleri kanunu 2005 yılında yürürlüğe girinceye kadar Birliklerin personel ve teşilatlanmasında esas olan düzenleyici belge birlik tüzüğü olmuştur. Bu tüzüklerin çoğu özellikle de köylere hizmet götürme birlikleri için içişleri bakanlığı mahalli idareler genel müdürlüğüne tavsiye edilen tip tüzük olmuştur. Bu tip tüzükte ve birlik teşkilatı için detaylı yada esnek bir model öngörülmemiştir. Daha çok sade, dar ve katı bir teşkilat yapısı kabul edilmiştir. Bununda bilinçli olarak tercih edildiğini görüyoruz. Bununda sebebi birliklerin mali kaynaklarının fazlasını teşkilat yapısına aktarmak istememesi olarak ifade edilebilir. Özellikle Köylere hizmet götürme birliklerinde vali ve kaymakamlar tarafından birlik hizmetlerini yürütmek üzere diğer kamu kurum ve kuruluşlarından personeller görevlendirilme yoluna gidilmiştir. Genel olarak kanun önce

⁴⁸ Resmi Gazete, 11 06 2005, Sayı: 25842, 5355 Mahalli İdare Birlikleri Kanunu

birliklerde birlik müdürü, yazı işleri ve mali işleri yürüten birimler ile teknik işlerden sorumlu birim yada personellerden oluşan bir yapı söz konusuydu. Kanun yürürlüğe girdikten sonra da bu yapı devam ettirilerek 17. madde ile ifade edilmiştir. Böylece birliklerde Belediye ve bağlı kuruluşları ile Mahalli İdare Birlikleri Norm Kadro ilke ve Standartlarına dair Yönetmelik hükümleri ile aynı çerçevede yürütmek durumunda olmuşlardır. Birlikler personel ve teşkilat yapısı ile ilgili birlik kanununda hüküm bulunmaması durumunda Belediye Kanununa aykırı olmamak koşuluyla yine birlik tüzüğüne göre hareket edebilmektedirler. Kanun 19. Madde yoluyla köylere hizmet götürme birlikleri personel yapısı ile ilgili hususi düzenlemelerde getirmiştir. Buna göre: “Köylere hizmet götürme birlikleri, ihtiyaca göre hizmet akdiyle personel istihdam edebilir. Ancak, köylere hizmet götürme birliklerinin yıllık toplam personel giderleri, gerçekleşen en son yıl bütçe gelirlerinin Vergi Usul Kanununda belirlenen yeniden değerlendirme katsayısı ile çarpımı sonucu bulunacak miktarın % 10'unu aşamaz. Vali ve kaymakamlar birlik hizmetlerini yürütmek üzere diğer kamu kurum ve kuruluşlarından personel görevlendirebilir.”⁴⁹ denilmektedir.

1.3.6. Köylere Hizmet Götürme Birlikleri ve Köydes Projesi

1.3.6.1. Köylere Hizmet Götürme Birlikleri

Köylere Hizmet Götürme Birlikleri (KHGB) özellikle kırsal alanda, köylerde duyulan yol, içme suyu, sulama gibi temel altyapı ihtiyaçlarını ve eğitim, sağlık, tarım ve hayvancılığa dayalı kırsal alan ekonomisini canlandırmaya yönelik bir takım tedbirleri, örnek çalışmaları hayata geçirmek ihtiyacı üzerine doğmuş yerel yönetim birimleridir. Aynı zamanda KHGB’ leri, köy tüzel kişiliklerinin kanununda sayılan ve köy idarelerinin tek başına yerine getirme konusunda zorlandıkları görevlerini, oluşturdukları bu birlik marifetiyle yerine getirme ihtiyaç ve çabasının da bir ürünü olarak karşımıza çıkmaktadırlar.

1960’lı yıllara kadar mülki idare amirleri önderliğinde yol, su, elektrik, telefon hizmetlerini yürütmek için sınırlı alanlarda faaliyet gösteren mahalli idare birlikleri kurulmuştur. Bu dönemde çeşitli amaçlar için kurulan bu birliklerin sayısı 34’ tür.⁵⁰ 1964

⁴⁹ Resmi Gazete, 11 06 2005, Sayı: 25842, 5355 Mahalli İdare Birlikleri Kanunu

⁵⁰ TİAV, *Köydes Projesinde Mülki İdare Amirleri 2018, Köylere Hizmet Götürme Birlikleri ve Kırsal Kalkınma*, Türk İdari Araştırmalar Vakfı, Ankara, s.91

yılında Köy İşleri Bakanlığının faaliyete geçmesiyle birlikte köy yolları, köy içme ve sulama suları gibi konularda hizmet vermek üzere Köylere Hizmet Götürme Birlikleri kurulmaya başlanmış ve birlik sayısında büyük artışlar olmuştur.⁵¹ Köylere Hizmet Götürme Birlikleri, 442 sayılı Köy Kanununun 47. ve 48. maddelerine ve 5442 sayılı İl İdaresi Kanunundaki 56. maddesine ve bunlarla beraber 1982 Anayasasının 127. maddesinde ifadesini bulan hükümlere dayanarak bir hukuki temel üzerinde kurulmuşlardır. Ancak bu dar hukuki zemin, birliklerin yerine getirdiği çok önemli kırsal kalkınma projeleri karşısında bir takım hukuki sorunları çözmekten uzak ve hatta daha sağlam kurumsal yapının veya kurumsal kimliğin oluşmasını önünde bir zorluk olarak yaşanmıştır. KHGB' lerinin hukuki zeminde yaşadıkları bu zorluk 2005 yılında çıkarılan 5355 sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanunu ile birlikte aşılmıştır. Böylece KHGB' leri varlığını hukuki anlamda bir yasal düzenleme ile tescil ettirebilmiştir. Özellikle 5355 sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanunundan sonra KHGB' ler tüm il ve ilçelerde örgütlenmesini tamamlamıştır.

Köylere Hizmet Götürme Birlikleri ilçe ölçeklidir. Kırsal alanların politikalarının belirlenmesi ve uygulamasını ilçe üzerinden yürütmektedirler. Esasen Köylere Hizmet Götürme Birlikleri modeli, merkezi yönetim temsilcisinin önderliğinde yerel önceliklerle uyumlu kalkınma anlayışının bir sonucudur. Merkezi yönetimin ilçedeki temsilcisi Kaymakamın başkanı olduğu birlikler marifetiyle ilçe ölçeğinde köylerin, kırsalın gelişmesi hızlandırılmaktadır. Köylere Hizmet Götürme Birliği ile birlikte Kaymakam ilçede hükümetin emirlerini uygulayan otorite durumundan, politika üreten ve uygulayan bir konuma geçmiştir. İl genel meclis üyelerinin birlik organlarında yer alması ise hem yerel halkın demokratik alışkanlıklarının gelişmesi hem de il özel idaresinden kırsal kalkınma için mali kaynak sağlaması bakımından olumlu olmuştur.⁵²

Köylere Hizmet Götürme Birlikleri merkezi idare ile yerel halk arasında da köprü olmuştur. Merkezi idareden aldığı mali kaynaklarla köylünün istek ve ihtiyaçları doğrultusunda köylerin sorunlarının çözülmesini sağlamıştır. Katılım konusunda ciddi örnekler sergilemiştir. Köylere Hizmet Götürme Birlikleri organizasyon modeli ile

---

⁵¹ Yılmaz Arslan, Köylere Hizmet Götürme Birlikleri, Problemleri ve Çözüm Önerileri, Ankara, *Türk İdare Dergisi*, 2003, Sayı: 438, Ss.209-223,

⁵² Görün Mustafa, Kara Mustafa ve Kara Canan Öykü, "*Bir Kırsal Kalkınma Girişimi Olarak Köydes Projesi ve Çanakkale Örneği*", Asde Reklam ve Matbaa San. Tic. Ltd.Şti. Çanakkale 2014, s 36-38

köylünün katkı ve katılımını da sağlayarak sorunların yerinde çözümünü sağlamıştır. Yerinden yönetim ilkesinin çok güzel bir uygulamasıdır. Türkiye’ nin de onay verdiği Birleşmiş Milletler (BM) Çevre ve Kalkınma Konferansının 1992’de Rio de Janeiro’ da geliştirdiği belgeye göre kırsal kalkınma stratejileri için üç araç önerilmektedir. Bunlar, teknik işbirliği faaliyetlerinin artırılması, kamu ve özel gruplar arasındaki ortaklıkların güçlendirilmesi, toplumlardaki gurupların karar alma sürecine katılımının güçlendirilmesidir. Köylere Hizmet Götürme Birliği Modeli ve bu model çerçevesinde ortaya çıkan KÖYDES Projesi aslında bu araçların tamamına cevap vermektedir.⁵³

1.3.6.2. KÖYDES Projesi

Köydes projesi yaygın kullanılan bir tanımla; bugüne kadar çeşitli nedenlerle daha sağlıklı ve düzenli içme suyuna kavuşturulmamış ve yol standartları yükseltilmemiş köylerin sorunlarını, vali ve kaymakamların önderliğinde il özel idareleri ve köylere hizmet götürme birlikleri vasıtasıyla yerel imkân ve kabiliyetleri en verimli şekilde kullanarak kısa sürede çözümlenmesidir. Proje Mahalli İdareler Genel Müdürlüğünün talebi ve İçişleri Bakanlığının uygun görmesi üzerine, İçişleri Bakanlığı, Maliye Bakanlığı ve Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığının işbirliği ve koordinasyonunda 2005 yılı Mayıs ayında hayata geçirilmiştir.⁵⁴

2006 yılından itibaren kırsal alanda sunulan kapsamlı bir altyapı hamlesine dönüştürülen Köydes Projesinin amacı Yüksek Planlama Kurulu kararlarında; “...susuz veya suyu yetersiz köy ve bağlılarının sağlıklı ve yeterli içme suyuna kavuşturulması, köy yollarının kalite ve standartlarının yükseltilmesi kırsal alanın ülke ekonomisine katkısının artırılması ve kırsal yaşam kalitesinin yükseltilmesi suretiyle bölgeler ve kır kent arasındaki gelişmişlik farkının azaltılması” biçiminde ifade edilmiştir.⁵⁵

Köydes Projesi esasen ülkemizin kırsal kalkınma hedeflerine, kırsal alandaki altyapı sorunlarını çözerek ulaşmayı hedefleyen bir projedir. Hali hazırda 30 Büyükşehir

⁵³ Gündüzöz İlker, “Kırsal Kalkınma Ekseninde KÖYDES Projesi ve Köy Reformu”, *Türk İdare Dergisi*, Haziran-Eylül 2011, Sayı 471-472, s.113

⁵⁴ Said Dağdaş “Türkiye Kırsalında Köklü Değişim: KÖYDES Projesi ve Uygulamaların Değerlendirilmesi”, 4. Ulusal Yerel Yönetimler Sempozyumu Bildirileri 2, TODAİE- Ankara, , 2009, Ss.1083-1103, s.1084

⁵⁵ YPK Kararları Yüksek Planlama Kurulu Kararları 2009, <http://www3.kalkinma.gov.tr/PortalDesign/PortalControls/WebContentGosterim.aspx?Enc=51C9D1B02086EAFB35DA5809A41F5B8A>, (Erişim Tarihi: 16.12.2018)

dışındaki 51 vilayetimizde uygulanmaya devam etmektedir. Esasen 2005 yılından 2013 yılına kadar alınan başarılı sonuçlar üzerine İstanbul ve Kocaeli hariç 79 vilayette bu proje büyük bir hızla uygulanmıştır. Projenin ismi ilk YPK kararında Köye Yönelik Altyapı Yatırımları iken 2007 yılından itibaren Köylerin Altyapısının Desteklenmesi Projesi olmuştur. Ancak 2012 yılı sonu itibari ile büyükşehir belediyesi kanununda 6360 sayılı yasa ile yapılan değişiklikler sonucunda kırsal alanlarda da altyapı ve Köydes Projesi kapsamında yerine getirilen hizmetler büyükşehir belediyeleri tarafından yerine getirilmesi durumu ortaya çıktığından büyükşehir statüsüne kavuşan tüm illerde Köydes Projesi devam ettirilememiştir.

Köylere Hizmet Götürme Birlikleri Köydes projesini hayata geçirme noktasında en önemli yapı olmuştur. Projenin başlarında merkezi bütçeden illere ayrılan ve il özel idarelerine gönderilen ve oradan da İl tahsisat Komisyonları marifetiyle ilçe KHGB' lere aktarılan ödenek aktarımı 2010' dan itibaren doğrudan ilçe KHGB' lerine yapılmıştır. Doğrudan ilçe yönetimine yapılan bu kaynak aktarımı yöntemi Avrupa Birliği tarafından önemli bir ölçüt kabul edilen yerellik (subsidiarite) ilkesine de uygun olmuştur.

Görün ve Kara tarafından 2009 yılında Çanakkale' de KHG Birlik başkanları ile görüşme yöntemiyle yapılan bir alan çalışması sonuçlarında KÖYDES projesi ile kırsal alanda sunulan yol, su, kanalizasyon gibi altyapıya dair yerel hizmetlerin önemli bir kısmının bölgede tamamlandığı ve böylece Köydes projesinin kırsal kalkınmanın sağlanmasında ortaya çıkardığı olumlu neticeler görülmüştür.⁵⁶

---

⁵⁶ Görün Mustafa, Kara Mustafa ve Kara Canan Öykü, a.g.e., s. 42

Tablo.1.6.

Köydes Projesi Yıllara Göre Ödenek Dağılımı

Yıl	Tahsis Edilen Ödenek (TL)
2005	200.000.000
2006	2.000.000.000
2007	2.000.000.000
2008	500.000.000
2009	500.000.000
2010	1.550.000.000
2011	550.000.000
2012	550.000.000
2013	878.049.000
2014	346.000.000
2015	366.760.000
2016	391.699.000
2017	900.000.000

Kaynak: MİGEM, 2017

Tabloda da görüldüğü üzere 2005- 2007 yılları arasında KÖYDES projesi için toplam 10 milyar 732 milyon 508 bin TL tahsisat yapılmıştır. Görüldüğü gibi en fazla ödenek projenin başlangıç yılları olan 2006 ve 2007 yıllarında olmuştur. Daha sonra ihtiyaca göre azalma ve artışlar olmuştur. Tahsis edilen bu ödeneklerle kırsal alanda başta yol ve su olmak üzere altyapı hizmetleri verilerek kırsal alanların altyapı sorunları çözümlenmiştir. Merkezi idare tarafından il bazında tahsis edilen ödenekler yerel temsilcilerin ve idarecilerin içinde bulunduğu il tahsisat komisyonu tarafından nüfusu yüzölçümü köy ve bağlı sayısı ve ihtiyaçları nispetinde dağıtılmıştır. Söz konusu bu dağıtım 2011 yılından itibaren merkezi idare tarafından doğrudan ilçe köylere hizmet götürme birlikleri hesabına yine yukarıdaki kıstaslar göz önünde bulundurularak dağıtılmıştır. İlçelere tahsis edilen bu ödenekler köylere hizmet götürme birliklerinin karar organları tarafından ihtiyaca göre kullanılmıştır. Bu projede özellikle KHGB Başkanı sıfatıyla mülki idare amirleri, ilçelere tahsisi edilen kaynakların etkin ve verimli kullanılmasında ve projenin başarısında çok önemli rol oynamışlardır. Köylere hizmet

götürme birlikleri 4734 sayılı Devlet İhale Kanunu dışındadır. 5355 sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanununun 18 inci maddesine dayanılarak hazırlanmış olan Köylere hizmet götürme birliği harcama yönetmeliğine tabidirler. Bu yönetmelik birliklere ihale yöntem ve harcama usulleri konusunda 4734 sayılı Devlet İhale Kanununa göre ciddi esneklik ve hız sağlamıştır. Kaynakların etkin ve verimli kullanılması hedeflenmiştir. Ancak bu noktada Köydes projesi ile etkinliği artan KHGB' lerinin ihale yöntem ve usullerinin KÖYDES çalışmalarında keyfilik ve tek yanlılık olasılığını arttırdığını ve projelerin denetlenmesinde aksamalara yol açtığı hususunda eleştiriler de söz konusudur.⁵⁷ Bunun yanında Köydes projelerinin planlaması ve projelendirilmesinde teknik destek konusunda yaşanan yetersizlikler üretilen hizmetin kalitesini olumsuz yönde etkilemekte olduğu da projeye getirilen eleştiriler arasındadır.⁵⁸

Bununla birlikte yukarda sayılan eleştirilere rağmen Köydes Projesi kırsal alan yaşayan insanlarımızın refahı için ülkemizde kırsalda uygulanan en kapsamlı ve en başarılı çalışma olmuştur.⁵⁹ Köydes projesi kırsal kalkınmayı tüm yönleriyle ele almaktan ziyade kırsal alanda yaşayan insanların temel ihtiyaçları arasındaki altyapı hizmetlerinin verilmesi ve mevcut imkânların iyileştirilmesini sağlamıştır. Ülkemizde kırsal alanda yerel hizmet sunumunda başarı ile uygulanan KÖYDES projesi yurtdışında da alanında iyi uygulamalara örnek gösterilebilecek bir projedir.

---

⁵⁷ Neslihan Sayılğan, Kırsal Yerleşmelerde İçme Suyu Hizmetlerinin Sağlanmasında Köylerin Altyapısının Desteklenmesi Projesinin (Köydes) Rolü, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Şehir ve Bölge Planlama Yüksek Lisans Tezi Ankara 2010, s.53

⁵⁸ Görün Mustafa, Kara Mustafa, Kara Canan Öykü a.g.e., s.113

⁵⁹ TİAV, *Köydes Projesinde Mülki İdare Amirleri 2018, Köylere Hizmet Götürme Birlikleri ve Kırsal Kalkınma*, Türk İdari Araştırmalar Vakfı, Ankara, s.191,

İKİNCİ BÖLÜM

TR 22 BALIKESİR ÇANAKKALE KIRSALINDA YEREL HİZMET SUNUMU ARAŞTIRMASI

Çalışmanın bu kısmında öncelikle araştırmanın problem durumu, amacı, alt amaçları, önemi, sayıltıları, sınırlılıkları, tanımlar ve ilgili araştırmalar yer almaktadır. Ayrıca çalışmanın planı hakkında genel bir bilgi verilmektedir.

2.1. Problem Durumu

Kırdan kente göçün başta sosyal ve ekonomik sebepler olmak üzere birçok sebebi bulunmaktadır. Bununla beraber kırsal alanda sunulan yerel hizmetlerin yetersizliğinin de kırsal alanda yaşamayı daha az tercih edilir hale getirdiği ülke içi nüfus hareketlerinden anlaşılmaktadır. Özellikle çağın getirdiği yenilikler ve yaşam tarzı tüm dünyayı değiştirirken kırsal alanlardaki ihtiyaçları ve beklentileri de değiştirmiştir. Bu değişim kırsalda yaşayan insanların yerel yönetim birimlerinden beklentisini de arttırmıştır. Kırdan kente göçünde önlenmesi ve hatta tersine göç olabilmesi için kırsal alanda asgari yerel hizmetlerin ilgili kurumlar tarafından aksaksız ve sürekli verilmesi beklenir olmuştur. Kırsal alanda yerel hizmet sunan kurum ve kuruluşlar bu değişime ayak uydurmak ve vatandaşın taleplerine cevap vermek durumundadır.

2005 yılında 5302 sayılı İl Özel İdare yasasında yapılan değişim ve yenilenme vatandaşların bu beklentilerini karşılamaya yönelik çabaların önemli bir hamlesi olmuştur. Aynı yıl başlatılan Köylerin Altyapısının Desteklenmesi Projesi (KÖYDES) yine bu ihtiyacın karşılanması için başlatılan önemli bir çalışma olmuştur. 2008 yılında İçişleri Bakanlığı Cumhuriyetimizin en eski yasal düzenlemelerinden biri olan 442 sayılı Köy Kanununda değişiklik yapmak üzere toplumun birçok kesiminin katılımı ile Ankara’ da Köy Kanunu Çalıştayı düzenlemiştir. Bu çalışma yeni bir köy kanunu ile neticelenememiş ancak kırsal alanda nitelikli yerel hizmet sunumu hususunda duyulan beklentinin karşılanması yönündeki arayışların önemli bir göstergesi olmuştur. Kırsal alanda yerel hizmetlerin sunumunda esaslı ve keskin değişim 2012 yılında 6360 sayılı Kanun ile Büyükşehir Belediye yasasında yapılan köklü değişimler olmuştur. Bu yasa ile Büyükşehir sayılabilme kolaylaştırılmıştır. Bununla beraber büyükşehir kabul edilen yerlerde de kırsal

alanda yerel hizmet sunma yetki, görev ve sorumluluğu başta büyükşehir belediyeleri olmak üzere belediye teşkilatlarına verilmiştir. Bundan başka ayrıca büyükşehir kabul edilen yerlerde kırsal alanda hizmet veren İl Özel İdareleri, kırsal alandaki tüm belde belediyeleri ile köylerin tüzel kişilikleri ve bununla beraber Köy tüzel kişiliklerinin oluşturduğu Köylere Hizmet Götürme Birlikleri gibi mahalli idari birlikler de kaldırılmıştır.

2012 yılı sonu yürürlüğe giren bu yasal düzenlemenin bir kısım hükümleri ise 2014 Mahalli seçimleri sonrası hayatiyet bulmuştur. Böylece İlk defa büyükşehir olan 14 il ile birlikte toplam 30 büyükşehir olan illerimizde belediyeler kentin yanında kırsal bölgelere de yerel hizmet vermekle görevli ve sorumlu olmuşlardır. Çalışma alanımız olan TR 22 Balıkesir Çanakkale bölgesinde de bu değişim yaşanmıştır. Özellikle Balıkesir ilinin Büyükşehir ilan edilmesi ile Balıkesir'e bağlı kırsal alanda artık il özel idaresi ve onun hizmet birimleri olmadığı gibi köy tüzel kişilikleri, köylere hizmet götürme birlikleri de kaldırılmıştır. Çanakkale ise nüfus kriterini sağlayamadığı için büyükşehir ilan edilememiştir. Böylece Çanakkale, 6360 sayılı yasanın getirdiği değişimden Balıkesir bölgesine göre daha az etkilenmiştir.

Uygulamayı daha iyiye yönlendirebilmek için 6360 sayılı yasa sonrası kırsal alanda yaşanan bu değişim ve dönüşümün neticelerinin de öğrenilmesi gerekmektedir. Halkın yaşanan değişim ve dönüşüm karşısındaki algı ve beklentilerini yansıtabilecek en önemli kesim ise, kırsal alanda halkın temsilcisi olarak seçimle iş başına gelen bölge muhtarlarıdır. Böylece araştırma ile, TR 22 Bölgesi (Balıkesir ve Çanakkale) Muhtarlarının kendi yaşadığı kırsal yerleşim yeri köy ya da mahallesini esas alarak düşündüğünde, yerel hizmetlerin sunumunda algılarının hangi düzeyde olduğu ortaya konulmuş olacaktır.

2.2. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı, TR 22 bölgesinde kırsal alanda yerel hizmetlerin sunumunu incelemek ve 6360 sayılı yasanın uygulaması neticesinde yaşanan değişimle birlikte TR 22 Bölgesindeki Balıkesir ve Çanakkale illerinde kırsal alanda yerel hizmetlerin sunumundaki durumu, bu bölgede görev yapan muhtarların algıları üzerinden analiz etmektir. Bu araştırmada özellikle muhtarlar bu bölgenin kırsalında yaşayan ve yöre halkının 2014 mahalli idareler seçimi ile temsilcisi olarak seçtiği, halka en yakın ve halkın içinden kişiler

olarak kırsal alanda yerel hizmetlerin sunumunu yetkin olarak değerlendirebilecek bir kesim olduğu için konu edinilmiştir.

Muhtarlar üzerinden TR 22 bölgesinde her iki ilde kırsal alanda sunulan yerel hizmetleri ve bununla birlikte 6360 sayılı yasa ile birlikte TR 22 Bölgesinde yaşanan değişim ve dönüşümün algısını analiz etmek önemlidir. Böylece çıkan neticelere göre uygulamayı değerlendirmek hem bölge için hem de ülkemiz kırsalında eksiksiz ve sürekli yerel hizmet veren bir yerel yönetim modeli oluşturulması adına da bir o kadar mühim ve gereklidir.

2.2.1. Alt Amaçlar

Araştırmanın amacı doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevaplar aranmıştır.

- 1) Kırsal alanda yerel hizmetlerin sunumunda muhtarların algısı hangi düzeydedir?
- 2) Kırsal alanda yerel hizmetlerin sunumunda muhtarların algısı **cinsiyet** değişkenine göre anlamlı fark göstermekte midir?
- 3) Kırsal alanda yerel hizmetlerin sunumunda muhtarların algısı **yaş** değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
- 4) Kırsal alanda yerel hizmetlerin sunumunda muhtarların algısı **eğitim** değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
- 5) Kırsal alanda yerel hizmetlerin sunumunda muhtarların algısı **görev yaptıkları dönem** sayısı değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
- 6) Kırsal alanda yerel hizmetlerin sunumunda muhtarların algısı **bağlı oldukları il** değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
- 7) Kırsal alanda yerel hizmetlerin sunumunda muhtarların algısı **bağlı olduğu ilçe** değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
- 8) Kırsal alanda yerel hizmetlerin sunumunda muhtarların algısı **köyün veya mahallenin nüfus** değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
- 9) Kırsal alanda yerel hizmetlerin sunumunda muhtarların algısı köyün veya mahallenin **il merkezine uzaklığı** değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

- 10) Kırsal alanda yerel hizmetlerin sunumunda muhtarların algısı köyün veya mahallenin **İlçe merkezine uzaklığı** değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
- 11) Kırsal alanda yerel hizmetlerin sunumunda muhtarların algısı köyün veya mahallenin **Köydes ya da Köylere Hizmet Götürme Birliği Projelerinden yararlanma** değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

2.2.2. Araştırmanın Hipotezleri

Araştırma kapsamında Tablo 2.1' de görüldüğü üzere TR 22 Bölge Muhtarlarının algıları test edilecektir.

Tablo 2.1. Hipotezler Tablosu

H₁: Kırsal alanda yerel hizmetlerin sunumunda muhtarların algılarının düzeyleri farklılık göstermektedir.
H₂: Kırsal alanda yerel hizmetlerin sunumunda muhtarların algıları cinsiyet değişkenine göre anlamlı fark göstermektedir.
H₃: Kırsal alanda yerel hizmetlerin sunumunda muhtarların algıları yaş değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir.
H₄: Kırsal alanda yerel hizmetlerin sunumunda muhtarların algıları eğitim değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir.
H₅: Kırsal alanda yerel hizmetlerin sunumunda muhtarların algıları görev yaptıkları dönem sayısı değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir.
H₆: Kırsal alanda yerel hizmetlerin sunumunda muhtarların algıları bağlı oldukları il değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir.
H₇: Kırsal alanda yerel hizmetlerin sunumunda muhtarların algıları bağlı olduğu ilçe değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir.
H₈: Kırsal alanda yerel hizmetlerin sunumunda muhtarların algıları köyün veya mahallenin nüfus değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir.
H₉: Kırsal alanda yerel hizmetlerin sunumunda muhtarların algıları köyün veya mahallenin il merkezine uzaklığı değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir.
H₁₀: Kırsal alanda yerel hizmetlerin sunumunda muhtarların algıları köyün veya mahallenin İlçe merkezine uzaklığı değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir.

H11: Kırsal alanda yerel hizmetlerin sunumunda muhtarların algıları köyün veya mahallenin **Köydes ya da Köylere Hizmet Götürme Birliği Projelerinden yararlanma** değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir.

2.3. Araştırmanın Önemi

Yerel yönetimler üzerine akademik alanda araştırmalarda yerel hizmetlerin sunumu daha çok kent odaklı yapılmaktadır. Kırsal alan araştırmaları daha arka planda kalmaktadır. Hâlbuki kırsalda yaşayan vatandaşımıza özellikle yerel hizmetlerin sunumunda üstün kalite sağlanabilmesi durumunda hem kırsalda yaşan insanımız mutlu olacak hem de başta kentlerde köyden kente göç odaklı yaşanan sorunlar hafifleyecektir. Aynı zamanda ülke kalkınması adına önemli bir husus olan kırsal kalkınma hedefleri için yaşanılabilir ve sağlıklı bir ortam oluşturulmuş olacaktır. Bu kapsamda ve bu amaçlar doğrultusunda son yıllarda ciddi yasal düzenlemeler ile kırsal alanda yerel hizmetlerin sunumunda farklı çözüm modelleri ortaya konulmaktadır. Bu araştırma ile TR 22 Bölgesinde kırsal alanda yerel hizmetlerin sunumunun güncel haline bir ışık tutulmuş olacaktır. Bununla birlikte kırsal alanda cumhuriyetin ilk yıllarından bu yana kırsalda yerel hizmet sunma modeli olarak ifade edebileceğimiz eski yerel yönetim modeli ile 6360 sayılı yasa ile ilin mülki sınırlarının tamamını belediye sınırı kabul edilerek, kent merkezlerinin yanında ve ondan ayrılmadan kırsalda da hizmetlerin verilmeye çalışıldığı yeni yerel yönetim modelinin karşılaştırmalı bir çalışması yapılmış olacaktır. Kırsal alanda iki sistemin mukayeseli araştırıldığı başka bir çalışmanın bulunmayışı araştırmanın bir ilk olması açısından önemlidir. Ayrıca araştırmanın ülkemizde vatandaşlarımıza yüksek kalitede ve ihtiyaçlarına cevap verebilmek için öncelikle mevcut hizmet sunumunda iyi veya eksik yönlerinin tespiti ve bunun üzerine ülkemiz gerçeklerine ve kırsalının ihtiyaçlarına uygun bir kırsalda yerel hizmet sunumu modeli ortaya koyma çabalarında araştırmacı ve uygulamacılara yardımcı olacağı değerlendirilmektedir.

2.4. Araştırmanın Sayıtları

- a) Araştırmada kullanılan veri toplama araçlarına araştırmaya katılan bireylerin doğru ve içten cevap verdikleri varsayılmıştır.
- b) Araştırmada kullanılan veri toplama araçları köy muhtarlarının kırsal alanda yerel hizmetlerinin sunumu hakkındaki görüşlerini ölçebilecek niteliktedir.
- c) Araştırmadaki tüm katılımcılar ölçeği aynı koşullar altında yanıtlamışlardır.

- d) Katılımcılar ölçeği yanıtlarken gerçek durumlarını yansıtmışlardır.
- e) Köy muhtarlarının seçimle iş başına gelmesi nedeniyle yaşadıkları kırsal alanı, köyü, görüş ve düşünceleri ile temsil ettikleri varsayılmıştır.

2.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmanın sınırlılıkları şunlardır:

- Balıkesir ve Çanakkale İllerinde 2014 yılı mahalli seçimlerinde seçilerek işbaşına gelen 1252 köy ve mahalle muhtarları ile sınırlandırılmıştır.
- Uygulama bölgesi Balıkesir Çanakkale illeri yani TR 22 Bölgesi içinde yer alan 1252 muhtar ile sınırlandırılmıştır.

2.6. İlgili Araştırmalar

2.6.1. Yurtiçi Araştırmalar

Murat Okçu, Hüseyin Özgür, Nilüfer Negiz, Pınar savaş Yavuzçehre, Gökçen Kılınç Ürkmez, Elvettin Akman, Çiğdem Akman (2016), “6360 Sayılı Kanun Sonrası Yerel Hizmet Sunumunda Etkinlik”, çalışmasında 6360 sayılı Kanunla gelen kapsamlı dönüşümün gerek yerel yönetimler gerekse de yerel yönetimlerden hizmet alan halkın hayatına nasıl etki ettiğine ve halkın bu dönüşüm karşısındaki algısına yönelik araştırmasında temel sorular ölçek ve etkinlik üzerinde olmuştur. Bu çalışmada geliştirilen 5’ li likert tipi ölçek üç bölümden oluşturulmuş olup birinci bölümde 6360 sonrası yaşanan dönüşümden memnuniyet, ikinci bölümde büyükşehir belediyesinin sunduğu hizmetler için etkinliğin değerlendirilmesi ve üçüncü bölümde ise büyükşehir yönetim ve hizmet sunumuna ilişkin öneriler başlığı altında gerçekleştirilmiştir. Yapılan araştırma sonucunda 6360 sonrası yaşanan dönüşümden memnuniyeti; yaş, cinsiyet, meslek, eğitim, gelir, büyükşehir merkeze olan mesafe faktörlerinin etkilediği sonucuna varılmıştır. Ayrıca yaşanan yerin merkeze olan mesafesi büyükşehir alanında sunulan hizmetlerin algısında farklılık yarattığı anlaşılmıştır. Araştırma sonucunda vatandaşın hizmet etkinliğinden memnun olmakla birlikte hizmet etkinliğini sağlamak için bunun maliyetine katılmayı istemediği sonucuna ulaşılmıştır.⁶⁰

---

⁶⁰ Murat Okçu vd., “6360 Sayılı Kanun Sonrası Yerel Hizmet Sunumunda Etkinlik”, 13. Kamu Yönetimi Kongresi, Kayfor 13 Bildiri Kitabı, Selçuk Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Kamu Yönetimi Bölümü, Konya-Türkiye (15-17 Ekim 2015), s.1508

Abdullah Uzun, Çağrı D. Çolak (2016), “6360 Sayılı Kanun Kapsamında Kapatılan Geyikli ve Söğütlü Belde Belediyelerindeki Yerel Vatandaşların Yeni Yapıya İlişkin Algı ve Tutumlarına İlişkin Bir Araştırma”, çalışmasında yerel hizmetlerin sunumundaki etkinlik düzeyi, hizmetlere erişilebilirlik (hizmetlerin halka yakınlığı), hizmetlere katılım ve mali boyutlardaki yeni yapıya yönelik algılarını ve tutumlarını eski yapıyla kıyaslamalı olarak Söğütlü ve Geyikli mahalleleri özelinde inceleyerek değerlendirmeye tabi tutmuşlardır. Araştırmada Kamil Özasan, Rüveyda Kızılböğâ, Hüsniye Akıllı (2014) “6360 Sayılı Kanun Çerçevesinde Gümüşlük Belde Belediyesinin Kapatılmasına İlişkin Yöre Halkının Algısı” çalışmasında kullanılan ölçekten faydalanılmıştır.⁶¹ Araştırma neticesinde 6360 sayılı yasa ile büyükşehir sınırları içerisinde kapatılan belde belediyelerinde yaşayan vatandaşın geçen süre zarfında olumsuz yargı ve memnuniyetsizliğe sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır.⁶²

Mustafa Ökmen, Uluç Çağatay, Ahmet Uçar, Recep Arslan (2016), Köylerin Mahalleye Dönüşüm Kararının Etkilerini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma: Manisa Büyükşehir Belediyesi Örneği, çalışmasında yeni büyükşehir modelinin uygulamaya girmesinden bu yana geçen süre zarfında, Manisa İlinde mahalleye dönüşen köylerde yaşayan vatandaşlar tarafından genel anlamda dönüşüm kararına olumlu bakılmadığı, köylerin kentle bütünleşmediği ve köylülerin eski yaşantılarına devam ettikleri, değişimin genelde tabela değişikliğinden ibaret olduğunu ifade ettikleri, sosyolojik açıdan vatandaşların kendilerini kentli gibi hissetmedikleri, hak ve sorumluluklarında önemli değişikliklerin olmadığı ancak bununla birlikte hayatlarına girecek yeni katılım ve vergi artışları ile bir takım ekonomik yükümlülüklerinin artacağını düşündüklerini tespit etmişler. Söz konusu çalışmada Yakup Bulut ve Mehmet Kara tarafından 9. Kamu Yönetimi Sempozyumunda sunulan “Köylerin Mahalleye Dönüşmesinin Reel Yansımaları: Hatay’ da Bir Uygulama” isimli çalışmanın anket sorularından yararlanılmış ancak çalışmada herhangi bir istatistiksel veri analiz programı ile değişkenler arasında ilişki

---

⁶¹ Kamil Özasan, Rüveyda Kızılböğâ ve Hüsniye Akıllı, “6360 Sayılı Kanun Çerçevesinde Gümüşlük Belde Belediyesinin Kapatılmasına İlişkin Yöre Halkının Algısı”, *Marmara Üniversitesi İ.İ.B. Dergisi*, Cilt.36, S.2, 2014, Ss.215-235

⁶² Abdullah Uzun, Çağrı D. Çolak. “6360 Sayılı Kanun Kapsamında Kapatılan Geyikli ve Söğütlü Belde Belediyelerindeki Yerel Vatandaşların Yeni Yapıya İlişkin Algı ve Tutumlarına İlişkin Bir Araştırma”, 13. Kamu Yönetimi Kongresi, Kayfor 13 Bildiri Kitabı, Selçuk Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Kamu Yönetimi Bölümü, Konya-Türkiye, (15-17 Ekim 2015), s.1450

belirlenememiştir. Sadece Microsoft Excel 2010 programı ile yüzdesel dağılımlar belirlenmiş ve buna bağlı olarak grafikler oluşturulmuştur.⁶³

Yusuf Uysal, Mehmet Mecek (2016), “Köylere Sunulan Kamu Hizmetleri Nitelik ve Niceliği: Kütahya İli Örneği” çalışmasında Kütahya ilinde köylere sunulan kamu hizmetlerinin nitelik ve niceliği ile köy halkının bu hizmetlerden memnuniyet oranları ölçülmüştür. Araştırmada köylerin hizmet taleplerinin öncelik sıralamasında yol yapım ve bakım hizmetleri, sağlık hizmetleri, içme suyu ve tarımsal amaçlı kullanma suyu hizmetlerinin en çok ihtiyaç duyulan hizmetler olduğu görülmüştür. Elektrik, eğitim, yaşlılara yönelik hizmetler, çöp ve kanalizasyon, iletişim hizmetleri ve internet ile çocuk parkı ise en az talep edilen hizmetler olduğu görülmüştür.⁶⁴

Nazım Kartal, Yılmaz Demirhan (2015), “Yerel Hizmetlerin Kırsal Alanlara Götürülmesi ve Kent Belediyeciliğinden Alan Belediyeciliğine Geçiş: Bir Model Önerisi” çalışmalarında, Türkiye’deki kırsal alanlar ve kırsal alanlara kamu hizmetlerinin götürülme biçimiyle ilgilenmişlerdir. Bu çerçevede çalışmada kırsal alanların yönetiminde ve buralara hizmet götürülmesinde kent belediyeciliğinden alan belediyeciliğine geçişi gerektiren bir belediye modeli önerilmiştir. Çalışmada kırsal alanda mahalli idare örgütlenmesi olarak en uygun ölçeğin ilçe olması gerektiği sonucunu içeren bütün ilçe modeli önerilmiştir. Ancak bu sonuca ulaşırken nicel ya da nitel araştırma metodu kullanılarak çıkan sonuçlara göre desteklemek yerine öteden beri savunulan ilçe özel idareleri kurulması savı üzerinden hareketle ve de artık büyükşehir ilan edilen illerde ilçe özel idarelerin de tekrar kurulamayacağı çıkarımına göre, ilçe belediyelerinin bütün ilçe modeli ile hizmet vermesi gerektiği ifade edilmiştir.⁶⁵

Hale Biricikoğlu, Yasemin Yalınzoğlu (2018), “6360 Sayılı Kanun’un Etkinlik-Verimlilik İle Hizmette Yerellik İlkeleri Açısından Değerlendirilmesi: Kocaali İlçesinde

---

⁶³ Mustafa Ökmen, Uluç Çağatay, Ahmet Uçar, Recep Arslan, Köylerin Mahalleye Dönüşüm Kararının Etkilerini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma: Manisa Büyükşehir Belediyesi Örneği, 13. Kamu Yönetimi Kongresi, Kayfor 13 Bildiri Kitabı, Selçuk Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Kamu Yönetimi Bölümü, Konya-Türkiye, (15-17 Ekim 2015), s1475.

⁶⁴ Yusuf Uysal, Mehmet Mecek, “Köylere Sunulan Kamu Hizmetleri Nitelik ve Niceliği: Kütahya İli Örneği”, 13. Kamu Yönetimi Kongresi, Kayfor 13 Bildiri Kitabı, Selçuk Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Kamu Yönetimi Bölümü, Konya-Türkiye, (15-17 Ekim 2015), 2015 s. 1169.

⁶⁵ Nazım Kartal ve Yılmaz Demirhan, “Yerel Hizmetlerin Kırsal Alanlara Götürülmesi ve Kent Belediyeciliğinden Alan Belediyeciliğine Geçiş: Bir Model Önerisi”, *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı 7, 2015, s.13

Yapılan Bir Araştırma” isimli çalışmalarında kırsal alanlar içinde yeni düzenlemeler yapılması gereği ortaya çıktığından bahsetmişlerdir. Kırsal alanlardaki hizmetler için büyükşehir ve ilçe belediyeleri arasındaki görev ve yetki paylaşımının yeniden düzenlenmesi ve bu paylaşımın ilçe belediyelerinin lehine olması görüşleri ile birlikte hizmetlerin en yakın ilçe belediyesi tarafından sunulması hizmetlerin önceliği ve yerelliği konusunda olumlu olacağını ifade etmişlerdir. Bununla birlikte ilçe belediyelerinin paylarının arttırılması gerektiğini belirtmişleridir.⁶⁶ Alan araştırmanın sadece Sakarya’ nın en uzak ilçesi Kocaali ile sınırlı olması araştırmayı zayıflatmış olsa da vardığı sonuçların kendinden önceki araştırmaları doğruluyor olması açısından oldukça dikkate değer ve etkili bir çalışmadır.

Belli, Aziz; Aydın, Abdullah (2016), 6360 Sayılı Yasa İle Kapatılan Belde Belediyelerinin Hizmette Etkinlik, Verimlilik ve Temsil Sorunsalı Üzerine Bir Alan Araştırması: Önsen Belediyesi Örneği isimli çalışmalarında, ülkemizde son dönemde yerel yönetimler alanında yapılan değişiklikler ile ve de özellikle 6360 sayılı yasa ile yerel yönetimlerde hizmette etkinlik ve verimlilik hedeflendiği ifade edilmiştir. Yapılan alan çalışması neticesinde de, ilçe belediyelerinin kapatılan belde belediyelerine göre yerel hizmetlerin sunumunda verimlilik ve etkinlik açısından vatandaşlar tarafından daha iyi algılandığı bununla beraber vatandaşların demokratik temsili bakımından da sorun oluşturmadığı neticesine varılmıştır.⁶⁷ Bu araştırma dar bir alanda gerçekleştirilmiş olmakla birlikte, kendinden önceki ve sonraki çalışmalarla birlikte değerlendirildiğinde yerel hizmetlerin ülkemiz açısından vatandaşlara sunumunda en uygun ve güçlendirilmesi gereken kademenin ilçe olması yargısını güçlendirmesi açısından oldukça önemli ve kayda değer bir çalışmadır.

2.6.2. Yurtdışı Araştırmalar

OECD’ nin bölgesel kalkınma çalışmaları kapsamında 2010 yılında yayımladığı “Kırsal Hizmet Sunumunu İyileştirme Stratejileri Çalışması” bu alanda yer alan çalışmalar

---

⁶⁶ Hale Biricikoğlu, Yasemin Yalınzoğlu, “6360 Sayılı Kanun’un Etkinlik-Verimlilik İle Hizmette Yerellik İlkeleri Açısından Değerlendirilmesi: Kocaali İlçesinde Yapılan Bir Araştırma”, *Yönetim Bilimleri Dergisi*, Cilt 16, Sayı 32, 2018, Ss.255-284

⁶⁷ Aziz Belli ve Abdullah Aydın, “6360 Sayılı Yasa İle Kapatılan Belde Belediyelerinin Hizmette Etkinlik, Verimlilik ve Temsil Sorunsalı Üzerine Bir Alan Araştırması: Önsen Belediyesi Örneği”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Cilt 9, N: 43, 2016, 1698-1711.

arasında oldukça önemlidir. Bu çalışmada özellikle kırsal alan hizmet sunumunda değişen çağla birlikte yeni yaklaşımlar getirildiği görülmektedir.

Küresel ölçekte bölgesel kalkınma ve kırsal alan yerel hizmetlerin sunumu konusunda yapılan en kapsamlı çalışmalar Ekonomi İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı Organization for Economic Cooperation and Development (OECD) çatısı altında yapılmaktadır. OECD Demokratik yapılara ve piyasa ekonomisine sahip 36 ülkenin küreselleşmenin ekonomik, sosyal ve yönetim sorunlarını çözmek ve bu sürecin fırsatlarından faydalanmak üzere müştereken çalıştıkları bir örgüttür. Ekonomik büyüme, mali istikrar, ticaret ve yatırım, teknoloji, yenilik, girişimcilik ve kalkınma alanlarında işbirliği yoluyla refahın sağlanması ve yoksullukla mücadele konularında hükümetlere yardımcı olmak en önemli hedeflerindedir. Bunun yanında ekonomik ve sosyal gelişme ile çevrenin korunması arasındaki dengeyi gözetmek. Herkes için iş imkânı yaratılması ve sosyal eşitlik ile etkin ve sağlıklı bir yönetim gerçekleştirilmesi. Yeni gelişme ve sorunları anlamak ve bunlara çözüm üretmek konularında hükümetlere tavsiyelerde bulunmak gibi hedefleri bulunmaktadır.

2010 yılında yayımlanan “Kırsal Hizmet Sunumunu İyileştirme Stratejileri Çalışması” nda öncelikle genel bir bakışla kırsal bölgelere hizmet sunmadaki temel sorunlara yer verilmiştir. Buna göre kırsal alanlarda hizmet sunumu kentsel alanlara göre daha maliyetlidir. Bu durum tüm ülkeler için geçerli kilit bir sorundur. Kırsal alanda hizmet sunmanın getirdiği yüksek maliyetler, topluma sağlanan genel faydalarla birlikte toplam nüfusun küçük bir payına olan faydalara karşı mukayese edilmesi gerekmektedir. Kırsal bölgeler, bir takım faktörler nedeniyle nispeten yüksek hizmet sunumu maliyetleri şeklinde belirli bir zorluklarla karşı karşıyadır: Düşük yoğunluklu nüfus ve bununla beraber hizmet alan kesim ve hizmet sunanlar açısından kat edilmesi gereken daha büyük mesafelerin yani uzaklık sorununun bulunması önemli zorluklardandır. Bununla beraber bir başka zorlukta ölçek ekonomilerini engelleyen herhangi bir yerde az sayıda insan bulunmasıdır.

“Kırsal Hizmet Sunumunu İyileştirme Stratejileri Çalışması”, kavramsal bir yapı oluşturmakla birlikte hizmet sunumunda hükümetlerin rollerini ve kırsal hizmet sunumundaki sorunlarına değinilmektedir. Aynı zamanda çalışmada daha iyi hizmet sunum yaklaşımlarının tasarlanmasında, inovasyon ve ortak yönetim araçları ile ortak

tasarım ve eş-tedarik gibi rollerin tartışıldığı başlıklara yer verilmiştir. Ayrıca, çalışmaya OECD ülkelerinden alınan farklı ve başarılı politika stratejilerinin örnekleri de dâhil edilmiştir.

Günümüzde dünyanın her yerinde hükümetler kamu hizmetlerinin tasarımı ve dağıtımını konusunda artan zorluklarla karşı karşıyadır. Bu zorluklar hayati kamu hizmetlerinin sayısı genişlemesi, insanların istediği hizmetlerin karışımının daha çeşitli hale gelmesi ve hükümetlerin mali kapasitesinin daha da kısıtlanması olarak ifade edilmiştir. Sunulan hizmetler ekonominin ve vatandaşların yaşam kalitesinin hayati bir parçası olduğu için, hükümetin vatandaşların taleplerine uygun bir hizmet karmasına erişebilmelerini sağlaması önemlidir. Hizmetler hem bireylere sağladıkları doğrudan faydalar açısından hem de bölgelerin veya ulusal mekanizmaların rekabetçi durumunun desteklenmesinde önemli bir rol oynadıkları için değerli ve önemlidir.

Çalışmaya göre kırsal alanlarda yerel hizmetlerin sunumunda geleneksel hükümet çözümlerinden başka düşünmemiz gerektiği ifade edilmektedir. Kentsel alanlarda da bunun aynısını yapmak gerekliliği ile birlikte hizmetlerin tasarlanmasında kırsal-kentsel ilişkilerin yeniden dengelenmesinin faydaları üzerinde de durulmaktadır. Buna göre çalışmada, hizmet sunulan vatandaşlarla birlikte ortak tasarım ve birlikte hizmet sunma fikri, hizmetleri oluşturmak ve sunmak için heyecan verici yeni bir yol sunacağı belirtilmektedir. Bununla birlikte çalışmada hizmet sunumunda yenilikçilik yani inovasyonun rolü ve ortak tasarım ve eş-dağıtım gibi kamu yönetimi araçlarının kırsal bölgelerde hizmet sunumunun iyileştirilmesinde oynayabileceği rolün olumlu etkileri üzerinde durulmaktadır. Bu şekilde, kırsalda hizmetlerin yararlanıcıları, hizmet türlerini tasarlamada yer aldıklarından ve birlikte sağlandıklarından dolayı, kırsalda hizmet bekleyen vatandaşların istedikleri hizmeti istedikleri şekilde almak, vermek için daha iyi bir fırsat oluşmuş olacağı ifade edilmektedir. Bu yaklaşımın, geleneksel hizmet sunum yaklaşımlarının çok pahalı veya uygunsuz olabileceği kırsal alanlarda büyük potansiyele sahip olabileceği ileri sürülmektedir. Çünkü kırsal alanlarda hizmet sunumu büyük ölçüde zor bir iştir. Kırsalda sunulan yerel hizmetlerin sunumunun her aşamasında faydalanıcının akılda tutulması önemlidir.⁶⁸

---

⁶⁸ OECD, OECD Rural Policy Reviews “Strategies to Improve Rural Services Delivery”, OECD Publishing, Paris, France, 09.03.2010, page 117.

Niels Christian Nielsen, Annette Aagaard, Anne-Mette Hjalager Güney Danimarka Üniversitesi, Danimarka Kırsal Araştırmalar Merkezi, (2012) AB-Interreg Kuzey Denizi programı - Hayati Kırsal Alan Projesi kapsamında “Kırsal Alanlarda Hizmet Sağlanması Hayati Kırsal Alandan Kavramlar” isimli çalışmalarında yerel hizmetlerden sorumluluk ve yetki konusundaki kavramsallaştırmanın tarihsel ve politik farklılıkların bir sonucu olarak ülkeler arasında önemli ölçüde farklılaştığını göstermektedirler. Çalışmalarında çıkarımda buldukları Hayati Kırsal Alan Projesi (2009-2014), kırsal alanların güçlendirilmesi için altı Kuzey Denizi ülkesinden 13 proje ortağının bir araya geldiği bölgesel bir Avrupa işbirliği projesidir. Proje Avrupa Bölgesel Kalkınma Fonu (ERDF) tarafından desteklenmektedir. Proje ile, çok sayıda en iyi uygulama pilot vakası oluşturulmuş ve proje boyunca sürdürülebilir bölgesel kalkınma için genel bir çalışma yöntemi olan Kırsal Güç Paketi oluşturulmuştur. Bu Kırsal Güç Paketi, EU27' (1 Ocak 2007 - 30 Haziran 2013 tarihleri arasında AB ye üye ülkeler)' nin diğer bölgelerinde uygulanacak etkileşimli bir yaklaşım sunmaktadır.

Bu çalışmada öncelikle kırsal alanlarda hizmet sunumunun karmaşıklığını ortaya koymaktadır. Kırsal alanda yerel hizmetlerin sunumu konusunda belirli hizmet türlerinin kamu kurum ve kuruluşlarının yetki ve sorumluluk alanında olduğunu, ancak bazılarının ise ticari ve bazılarının da gönüllü kuruluşlar tarafından yerine getirilmesinin mümkün olduğu ifade edilmektedir. Buna göre, Kırsal alanlardaki hizmetlerin gelecekteki gelişimi açısından birçok zorluk söz konusudur. Ayrıca, hizmetlerin sağlanmasının, politik, ekonomik ve teknolojik değişimler nedeniyle ve yerel vatandaşların ve işletmelerin taleplerine cevap olarak sürekli bir değişim meselesi olduğunu da göstermektedir. Kırsal alanlardaki hizmet sunumunun kısıtlı olduğu, alan çalışmasındaki kanıtların çoğundan anlaşılmaktadır. Örneğin kırsal-kentsel hiyerarşisin de ve yerin kırsal ya da kentsel kabul edilmesi hususunda farklılık ve çeşitlilik vardır.

Çalışma, Vital Kırsal Alan projesine ve daha geniş alandaki (EU 27) kırsal alanlar için bazı önemli sonuçlara işaret etmektedir. Çalışmada ortaya çıkan ve üzerinde durulan stratejiler ve kavramlar ise şunlardır;

De-standardizasyon: Kırsalda göz önünde bulundurularak yerel hizmetlerin standardının yeniden belirlenmesi ihtiyacı söz konusudur. Hizmet sunumunun kırsal bir bağlamda acil olarak yeniden tanımlanma ihtiyacı vardır. Bu alışılmış ulusal standartlardan

ve “normal” tedarik yöntemlerinden oldukça farklı standart tanımlarının getirilmesine neden olabilir. Bu yeni standart geliştirme çalışması mevcut yasal gerekliliklerin daha geniş yorumlarına ve daha geniş esnekliğe uyum sağlayabilecek yeni yasal düzenlemelerin başlatılmasına da açık olması gerekmektedir. Buna göre “Yeniden Standartlaştırma” ya da “kayan standartların” kırsal alanda daha düşük hizmet kalitesine ya da aynı amaçların başka yollarla ulaşıldığı farklı standartlara sahip olup olmayacağını belirlemek çok önemlidir.

Entegrasyon: Ölçek ekonomilerinin elde edilmesi ve hizmetlerin kullanıcılara cazip hale getirilmesi için hizmetlerin entegrasyonunun daha yaygın hale gelmesi gerekmektedir. Buna göre bazı yerel hizmetler bütünleştirilerek birleştirilerek sunulması gerekmektedir. Benzer hizmetler veya ikame hizmetlerin birleştirme ve tek bir hizmet haline getirmektedir.

Mobilizasyon: hizmetlere olan talebin yaygın olarak dağıldığı durumlarda, hizmeti kullanıcıya sunmak daha etkili olabilir. Örneğin mobil kütüphane hizmetleri, diş klinikleri ve doktorlar.

Toplum temelli çözümler: gönüllü itfaiye birimleri, topluluk sahipliğine ait dükkanlar gibi.

Dijitalleşme ya da Bilgi Teknolojilerinden Faydalanma: günümüzde kırsalda yerel hizmet sunumunda bilgi ve iletişim teknolojileri, hizmet sunumunun geliştirilmesi ve sürdürülebilirliği için bir fırsattır. Teknolojinin çoğu hâlihazırda geliştirilmiş ve ulaşılabilir durumdadır ancak bunların uygun ve yenilikçi kullanımını geliştirebilecek sosyal yapılar ve organizasyonları hala yetersizdir. Kırsal alanların kent kurumları ile hem altyapı olarak hem de kullanıcı insanların beceri olarak uygun yeterlilikte olması gerekmektedir. Kuşaklar ve sosyal gruplar arasındaki “dijital uçurumu” kapatmaksızın Bilgi İletişim Teknolojilerindeki son gelişmelerden tam olarak yararlanmanın gerçekten mümkün olup olmadığı tam olarak açıklığa kavuşturulmamıştır. Üstelik kırsal alanlara yönelik zorluk iki katına çıkmaktadır. Teknik olarak gerekli olan bilişim altyapısının karşılanması gerekliliği (fiber vb kablolu bağlantı gibi) ve aynı zamanda halkı fırsatlardan en iyi şekilde yararlanmak için eğitmek.

Yenilik (İnovasyon): Bölgeler arasında AB yasama gücünün bir sonucu olarak bir miktar yakınlaşma olmasına rağmen, çerçeve koşulları ve düzenleyici gelenek Avrupa

Kırsal alanı boyunca oldukça farklıdır. Bununla beraber kırsal alanda yerel hizmetlerin sunumundaki zorluklar karşısında sürekli bir yerel yaratıcılık ve çeşitlilik içeren yeniliklere acilen ihtiyaç vardır.⁶⁹

2.7. Yöntem

Bu bölümde sırasıyla araştırmanın modeli, evreni, örnekleme; veri toplama aracı, verilerin toplanmasında izlenen yol ve verilerin analizinde kullanılan istatistiksel teknikler açıklanmıştır.

2.7.1. Araştırma Modeli

Araştırmada, TR 22 Bölgesi kırsalındaki muhtarların, kırsal alanda yerel hizmetlerin sunumu hakkındaki ölçeğin uygulandığı güncel durum göz önünde bulundurularak görüş ve değerlendirmeleri belirlenmeye çalışılmıştır. Saptama yapılırken şartların önceden ayarlanması ve bireylerin belirli cevapları vermeleri yönünde etkilenmeleri söz konusu olmamıştır. Bu çerçevede araştırmada genel tarama modeli kullanılmıştır.

Genel tarama modeli, çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacı ile evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup, örnek ya da örneklem üzerinde yapılan tarama çalışmasıdır.⁷⁰ Ekonomi, işletme, kamu yönetimi ve siyaset bilimi konularında sıklıkla kullanılan yöntemlerden olan genel tarama modeli, olguları var olduğu şekli ile betimlemeyi amaçlayan, durum tespitinden sonra geleceğe dair yön ve yöntemlerin belirlenmesinde elde edilen verilere göre çıkarımlarda bulunulmasını sağlayan bir yöntemdir.⁷¹

2.7.2. Evren ve Örneklem

2.7.2.1. Evren

Araştırmanın evreni TR22 Bölgesini meydana getiren Balıkesir ve Çanakkale kırsalında, 2014 Mahalli Seçimleri sonucu seçilerek iş başına gelen Balıkesir kırsalında

---

⁶⁹ Niels Christian Nielsen, Annette Aagaard Thuesen, Anne-Mette Hjalage, "Service Provision In Rural Areas Concepts From Vital Rural Area", July 2012, <http://www.vitalruralarea.eu/scientific-articles> (Erişim Tarihi: 15.12.2018)

⁷⁰ Niyazi Karasar, *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara 2012, , s.77.

⁷¹ Rauf Arıkan, *Araştırma Teknikleri ve Rapor Hazırlama*, 4. Baskı, Asil Yayın Dağıtım, Ankara 2004, s.80.

görev yapan 779 ve Çanakkale kırsalında görev yapan 473 olmak üzere toplam 1252 köy ve kırsal mahalle muhtarlarından oluşmaktadır. Araştırmanın evreni Tablo 2.2 de gösterilmiştir.

1252 kişilik bir evren büyüklüğüne göre örneklem büyüklüğünün en az 223 kişiden oluşması gerekmektedir.⁷² Araştırmanın güven seviyesini en üst düzeyde sağlayabilmek için en fazla sayıda muhtara ulaşılmaya çalışılmıştır. Araştırmada tabakalı örneklem kullanılmıştır. Tabakalı örnekleme, sınırları belirlenmiş bir evrende alt tabakalar veya alt birim gruplarının var olduğu durumlarda kullanılır. Burada önemli olan, evren içindeki alt tabakaların varlığından yola çıkarak evren üzerinde çalışmaktır. Saptanan alt tabakalardan örneklemler basit tesadüfî örnekleme ile seçilebilir.⁷³

Balıkesir de görev yapan muhtarların evrene oranı % 62 iken Çanakkale’ de görev yapan muhtarların evrendeki oranı % 38’ dir. Araştırmada belirlenen tabakalar arasındaki bu oran gözetilerek seçkisiz yolla belirlenmiştir.

Tablo 2.2.

Araştırmanın Evreni Tablosu

Balıkesir	Muhtar Sayıları	Çanakkale	Muhtar Sayıları
Ayvalık	16	Merkez Köyler	52
Balya	43	Ayvacak	64
Bandırma	32	Biga	108
Bigadiç	69	Çan	65
Burhaniye	25	Eceabat	12
Edremit	20	Ezine	48
Gömeç	9	Gökçeada	9
Erdek	20	Lapseki	40
Gönen	89	Yenice	75

⁷² Nevin Uzgören, *Bilimsel Araştırmalarda Kullanılan Temel İstatistiksel Yöntemler ve SPSS Uygulamaları*, Ekin Basım Yayın Dağıtım, Bursa 2012, s.182.

⁷³ Ali Yıldırım ve Hasan Şimşek, *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2005, s.105

İvrindi	59	Bozcaada	-
Kepsut	63		
Manyas	43		
Marmara	4		
Savaştepe	44		
Sındırgı	64		
Susurluk	44		
Altıeylül	81		
Karesi	54		
Balıkesir	779	Çanakkale	473
Toplam		1252	

2.7.2.2. Örneklem

Yukarıda da ifade edildiği gibi 1252 kişilik bir evren büyüklüğüne göre örneklem büyüklüğünün en az 223 kişiden oluşmasının yeterli olmasına rağmen araştırmının güven seviyesini en üst düzeyde olmasını sağlayabilmek için en fazla sayıda muhtara ulaşılmaya çalışılmıştır. Bunun için evreni oluşturan 1252 Köy ve mahalle muhtarına tek tek ulaşılmıştır. Yapılan çalışmanın neticesinde söz konusu muhtarlardan 1079' undan geri dönüş alınabilmiştir. Bu şekilde oluşan örneklem ise evrenin % 86' sına tekabül etmektedir ki araştırmının güven seviyesini bu manada da en üst seviyelere çıkarmaktadır. Böylece araştırmının örneklemini TR 22 bölgesinde görev yapan 1079 köy ve mahalle muhtarı oluşturmuştur.

2.7.2.2.1. Örnekleme oluşturan Katılımcı Muhtarların Cinsiyet Değişkenine Göre Dağılımı

Araştırmının örneklemini oluşturan TR 22 Bölgesinde hali hazırda görev yapan ve 2014 Mahalli Seçimleri ile iş başına gelen Çanakkale ve Balıkesir bölgesindeki 1079 Köy ve mahalle muhtarının Cinsiyet değişkenine göre dağılımları ise aşağıda tablo olarak Tablo 2 de ve Şekil 1.' de gösterilmiştir.

Tablo 2.3.

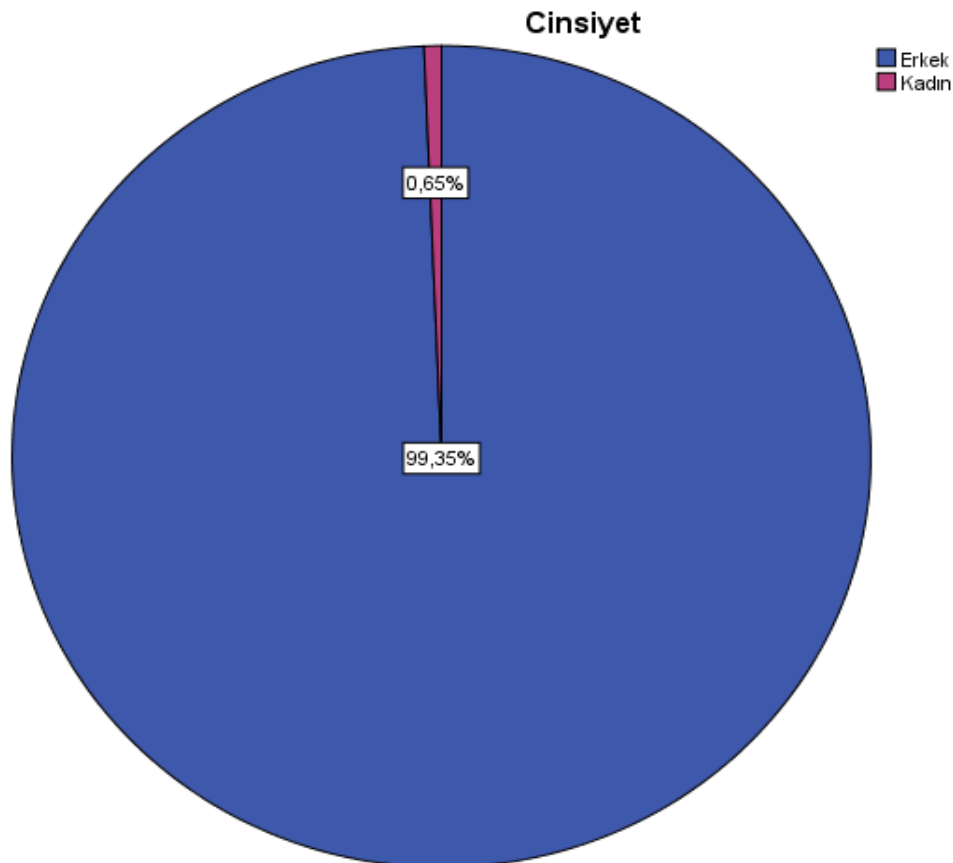
Örnekleme Oluşturan Katılımcı Muhtarların Cinsiyet Değişkenine Göre Dağılımı Tablosu

Cinsiyet	Katılımcı Muhtar Sayısı	Yüzde
Erkek	1072	99,4
Kadın	7	0,6
Toplam	1079	100,0

Buna göre Tablo 2.3 de TR 22 Bölgesinde görev yapan ve çalışmaya katılan muhtarların ancak % 0,6'lık bir kesimi bayanlardan oluşmaktadır. Toplumun yarıya yakınının bayanlardan oluştuğu ülkemizde seçimle göreve gelen köy ve mahalle muhtarlarının temsilde cinsiyet açısından bayanlar aleyhine adil olmayan bir görüntü ortaya çıktığı söylenebilir. Aynı zamanda özellikle kırsalda erkek egemen bir toplum yapısının söz konusu olduğunun tezahürü biçiminde de değerlendirilebilir.

Şekil 2.1.

Örnekleme oluşturan Muhtarların Cinsiyet Değişkeni Gösterimi

2.7.2.2.2. Örnekleme oluşturan Katılımcı Muhtarların Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

Tablo 2.4.

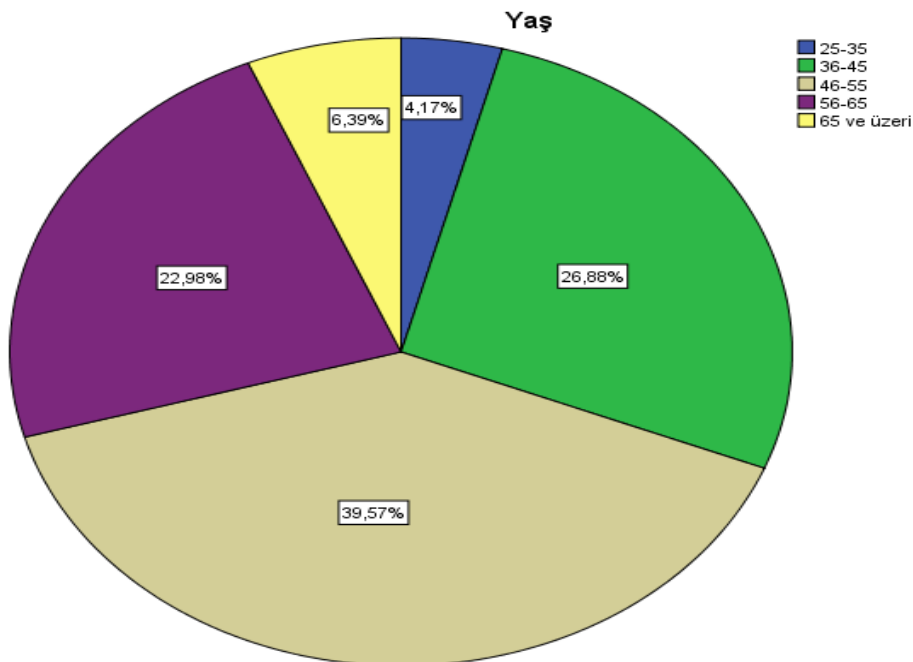
Örnekleme oluşturan Katılımcı Muhtarların Yaş Gruplarına Göre Dağılımı Tablosu

Muhtar Yaş Grupları	Muhtar Sayısı	Yüzde
25-35	45	4,2
36-45	290	26,9
46-55	427	39,6
56-65	248	23,0
65 ve +	69	6,4
Toplam	1079	100,0

Örnekleme oluşturan ve ankete katılan TR 22 Bölgesi muhtarlarının yaş gruplarına göre dağılımını Tablo 2.4. de incelediğimizde 45 muhtarın 25-35 yaş arasında olduğu, 290 muhtarın ise 36-45 yaş arasında olduğu görülmektedir. En fazla sayıda muhtarın ise 427 kişi ile 46-55 yaş arasında yer aldığı görülmektedir. 56-65 yaş aralığında muhtarların sayısı 248 kişi iken 65 yaş üstü muhtarların sayısı ise 69 kişi olmuştur.

Şekil 2.2.

Örnekleme oluşturan Muhtarların Yaş Grupları Değişkeni Gösterimi

Şekil 2.2 incelendiğinde daha çok muhtarların 46-55 yaş arasında bulunduğunu görmekteyiz. Daha genç muhtarların oranının % 4' lerde kaldığı ve bu oranın 65 yaş üstü muhtarların da gerisinde bir oran olduğu görülmektedir.

2.7.2.2.3. Örneklemi oluşturan Katılımcı Muhtarların Görev Süresi, Döneme Göre Dağılımı

Tablo 2.5.

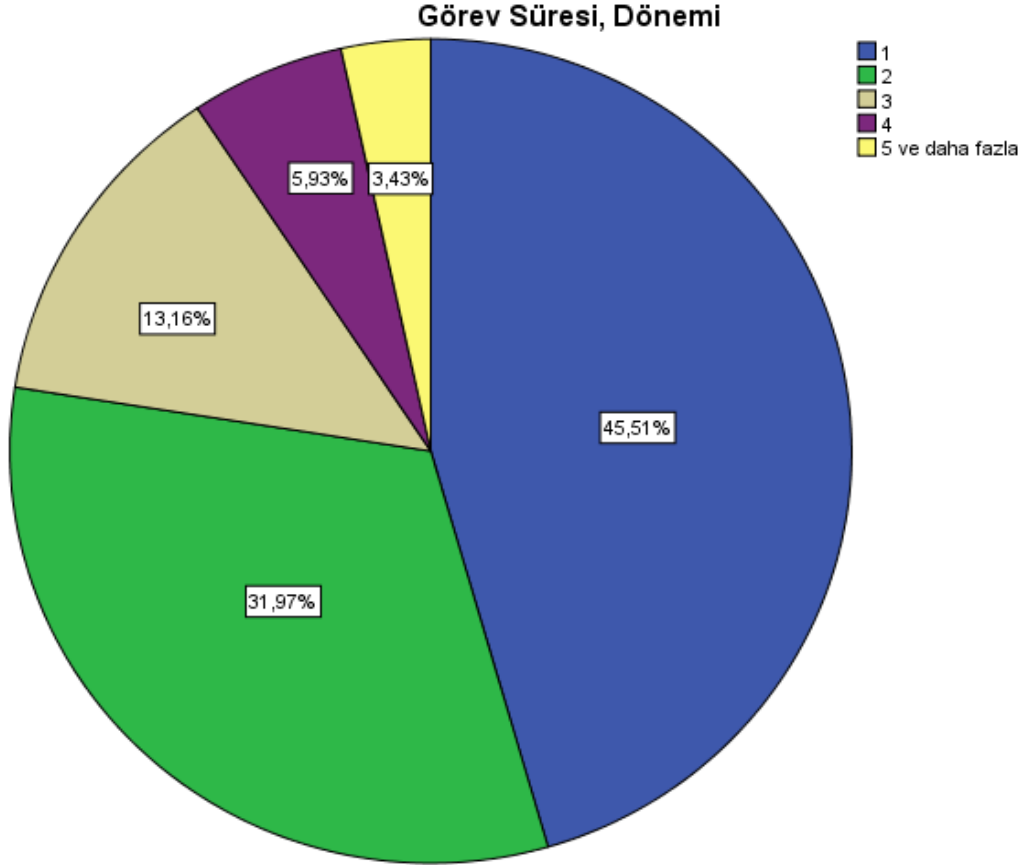
Katılımcı Muhtarların Görev Süresi, Döneme Göre Dağılımı Tablosu

Muhtarlık Görevindeki Dönemi	Muhtar Sayısı	Yüzde
1	491	45,5
2	345	32,0
3	142	13,2
4	64	5,9
5 ve +	37	3,4
Toplam	1079	100,0

Tablo 2.5. de Araştırmada yer alan TR 22 Bölgesindeki katılımcı köy ve mahalle muhtarlarının görev sürelerine ve muhtarlık görevlerini kaç dönem boyunca sürdürdükleri incelenmiştir. Araştırmaya katılan muhtarların tamamı 2014 Mahalli seçimleri ile işbaşına gelmiş olmakla birlikte öncesinde de yıllardır muhtarlık görevini yürüten muhtarların da olduğu görülmektedir. Buna göre ankete katılan muhtarların 491' i yani % 45' i ilk defa bu görevi üstlenmiştir. Muhtarlıkta ikinci dönemini geçirenlerin sayısı ise % 32 ile 345 kişidir. 142 muhtar ise 3 dönemdir muhtarlık yaparken 64 muhtar ise 4 dönemdir aynı görevi yürütmektedir. Beş dönem ve üzeri muhtar sayısı ise yalnızca % 3,4 ile 37 kişidir.

Şekil 2.3.

Örnekleme oluşturan Muhtarların Görev Süresi, Dönem Değişkeni Gösterimi

Ülkemizde yerel seçimler 5 senelik dönemler halinde gerçekleştirilmektedir. Bu sebeple her bir dönem muhtarlar adına 5 senelik bir tecrübeyi göstermektedir. Çalışmada bu sebeple bir değişken olarak ele alınmıştır. Şekil 3.3 incelendiğinde Muhtarların büyük kesiminin % 45, 51' le ilk kez muhtarlık görevini üstlenenlerden oluştuğu daha sonra ise % 31,97 oran ile ikinci kez muhtarlık görevinin üstlenen kesimin geldiği görülmektedir. Beş dönem ve üzeri ise 37 muhtarla ancak % 3,43' lük bir kesimi oluşturmaktadır.

2.7.2.2.4. Örnekleme oluşturan Katılımcı Muhtarların İdari olarak Bağlı Oldukları İl Merkezine Göre Dağılımı

Tablo 2.6.

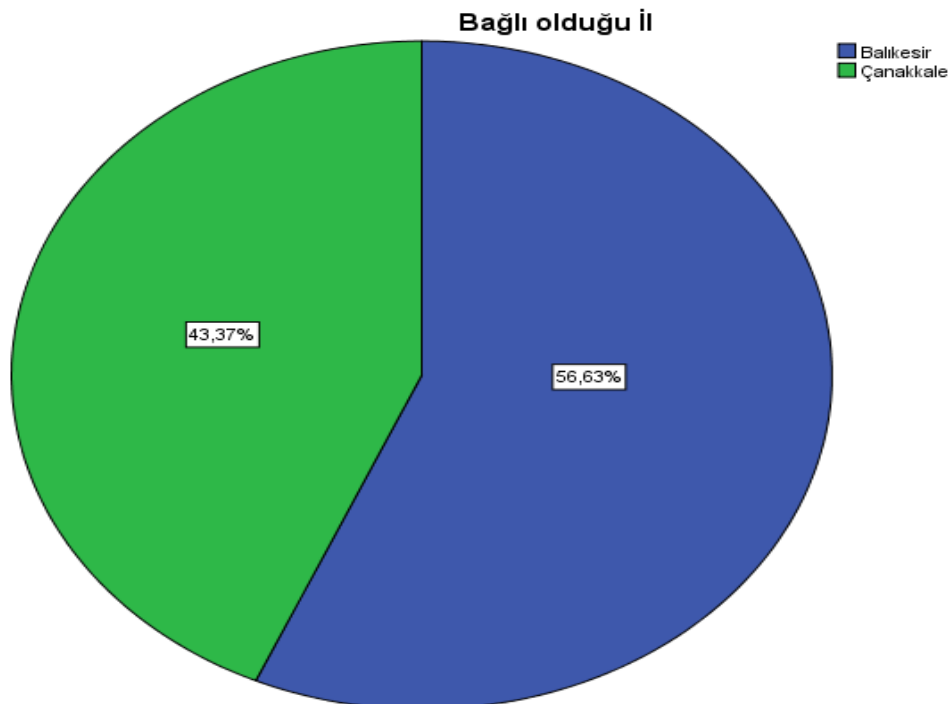
Ankete Katılan Muhtarların İdari Olarak Bağlı oldukları İl Merkezine Göre Dağılımı Tablosu

İl Merkezi	Muhtar Sayısı	Yüzde
Balıkesir	611	56,6
Çanakkale	468	43,4
Toplam	1079	100,0

Tablo 2.6. da araştırmada yer alan TR 22 Bölgesindeki katılımcı köy ve mahalle muhtarlarının idari olarak bağlı oldukları İl Merkezine göre dağılımları incelenmiştir. Araştırmaya katılan muhtarların 611' i Balıkesir İline bağlı köy ve mahallerde muhtarlık yaparken 468 tanesi Çanakkale vilayetine bağlı köy ve mahallelerde görev yapmakta olduğu görülmektedir.

Şekil 2.4.

Örnekleme oluşturan Muhtarların İdari Olarak Bağlı Oldukları İl Değişkeni Gösterimi

2.7.2.2.5. Örnekleme oluşturan Katılımcı Muhtarların Eğitim Durumlarına Göre Dağılımı

Tablo 2.7.

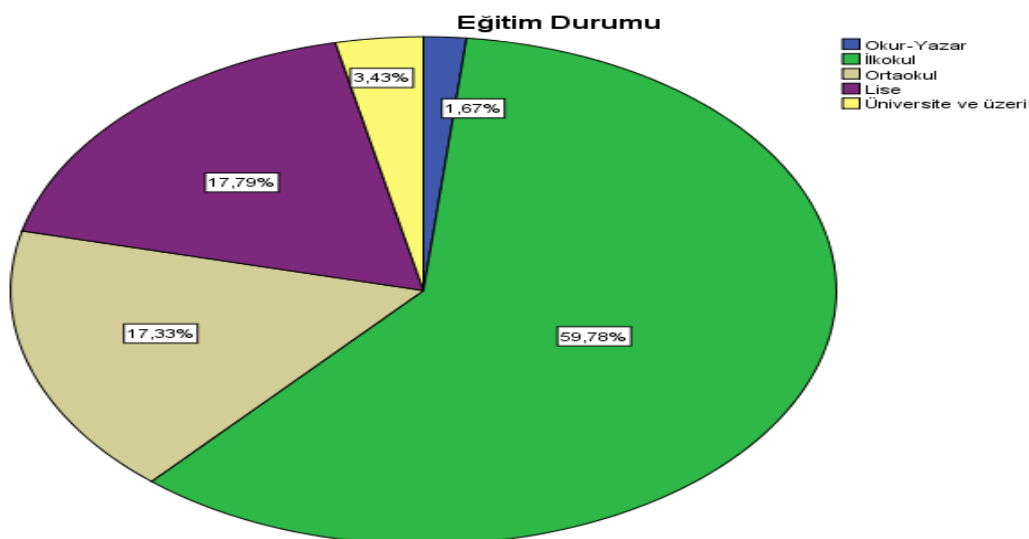
Ankete Katılan Muhtarların Eğitim Durumlarına Göre Dağılım Tablosu

Muhtarların Eğitim Durumları	Muhtar Sayısı	Yüzde
Okur-Yazar	18	1,7
İlkokul	645	59,8
Ortaokul	187	17,3
Lise	192	17,8
Üniversite ve üzeri	37	3,4
Toplam	1079	100,0

Tablo 2.7. de Araştırmada yer alan TR 22 Bölgesindeki katılımcı köy ve mahalle muhtarlarının Eğitim durumlarına göre dağılımları incelenmiştir. Araştırmaya katılan muhtarların 18' i ancak Okuryazar durumda iken 645' i nin yani % 59,8' inin ilkökul mezunu düzeyinde eğitime sahip olduğu görülmektedir. Ortaokul düzeyinde eğitime sahip muhtarların sayısı 167 iken Lise mezunu muhtarların sayısı 192 olarak görülmüştür. Araştırmaya katılan muhtarların ancak 37' si Üniversite ve üzeri eğitim almıştır.

Şekil 2.5.

Örnekleme oluşturan Muhtarların Eğitim Durumları Değişkeni Gösterimi

2.7.2.2.6. Örnekleme oluşturan Katılımcı Muhtarların İdari olarak Bağlı Oldukları İlçe Merkezine Göre Dağılımı

Tablo 2.8.

Ankete Katılan Muhtarların Bağlı oldukları İlçe Merkezine Göre Dağılım Tablosu

İlçe Merkezi	Muhtar Sayısı	Yüzde
Ayvacık	64	5,9
Biga	109	10,1
Çan	62	5,7
Ecebat	12	1,1
Ezine	48	4,4
Gökçeada	9	,8
Lapseki	36	3,3
Yenice	75	7,0
Altıeylül	74	6,9
Ayvalık	16	1,5
Balya	41	3,8
Bandırma	27	2,5
Bigadiç	49	4,5
Burhaniye	12	1,1
Edremit	20	1,9
Erdek	20	1,9
Gömeç	9	,8
Gönen	87	8,1
İvrindi	54	5,0
Karesi	31	2,9
Kepsut	51	4,7
Manyas	41	3,8
Marmaraadası	4	,4
Savaştepe	26	2,4
Sındırgı	9	,8
Susurluk	41	3,8
Çanakkale Mrz. İlçe	52	4,8
Toplam	1079	100,0

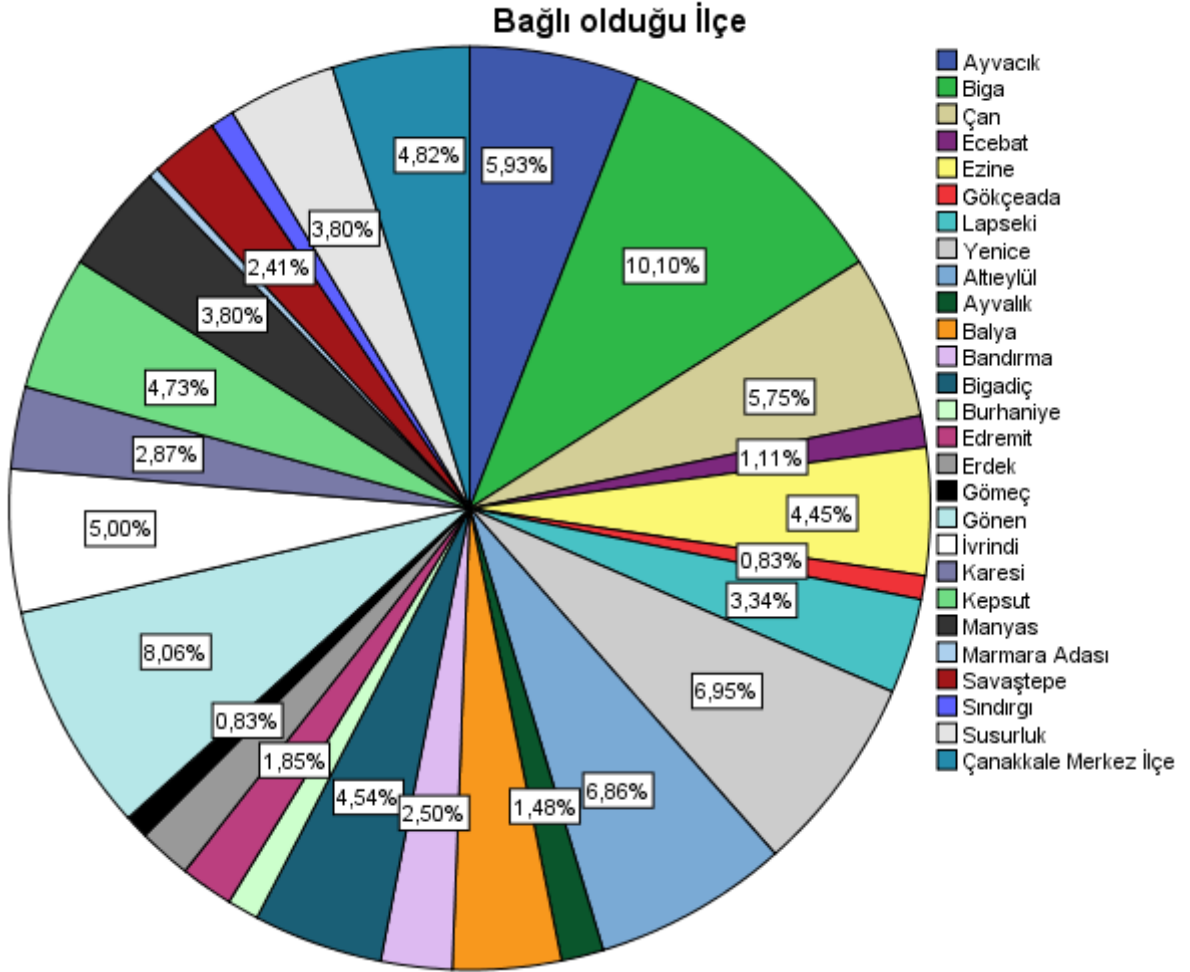
Tablo 2.8. de Araştırmada yer alan TR 22 Bölgesindeki katılımcı köy ve mahalle muhtarlarının idari olarak bağlı oldukları ilçelere göre dağılımları incelenmiştir. Araştırmaya katılan muhtarlardan en fazlası 109 muhtar ve % 10,1' lik oranla Çanakkalenin Biga ilçesi olurken en az muhtarın bu araştırmaya katıldığı ilçe

Marmaraadası olmuştur. Araştırmaya katılan muhtarların İdari olarak Bağlı olduğu İlçe Değişkenine göre yüzdeleri aşağıda pie chart olarak da şekil 2.6 da gösterilmiştir.

Şekil 2.6.

Örnekleme oluşturan Muhtarların İdari olarak Bağlı olduğu İlçe Değişkenine göre Gösterimi

2.7.2.2.7.Örnekleme oluşturan Katılımcı Muhtarların Köylerinin / Mahallelerinin Nüfusuna Göre Dağılımı

Tablo 2.9.

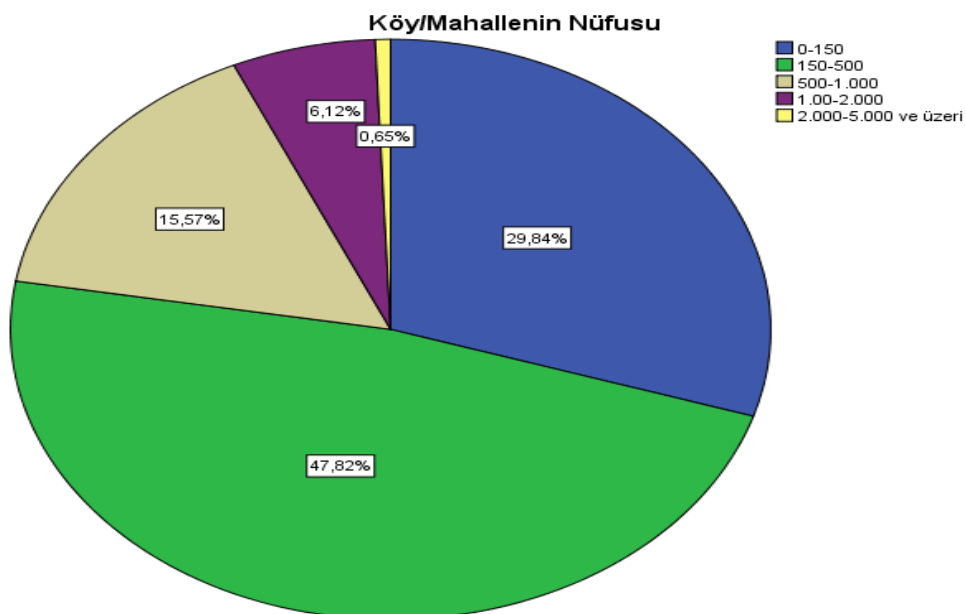
Ankete Katılan Muhtarların Köylerinin / Mahallelerinin Nüfusuna Göre Dağılım Tablosu

Köylerin Nüfusu	Muhtar sayısı	Yüzde
0-150	322	29,8
150-500	516	47,8
500-1.000	168	15,6
1.000-2.000	66	6,1
2.000-5.000 +	7	,6
Toplam	1079	100,0

Tablo 2.9. da Araştırmada yer alan TR 22 Bölgesindeki katılımcı köy ve mahalle muhtarlarının köy veya mahallelerinin nüfus durumu gösterilmiştir. Buna göre araştırmaya katılan muhtarların 322 sinin köyü veya mahallesi 150 kişiye kadar nüfusu barındırmaktadır. Ancak ankete katılan muhtarların % 47 sini oluşturan büyük çoğunluk olan 516 muhtar ise 150 ile 500 kişinin yaşadığı köy ve mahallelerde görev yapmaktadırlar. 500 ile 1000 kişinin yaşadığı yerlerde görev yapan muhtarların sayısı ise 168' dir. Ankete katılan 66 muhtar ise nüfusu 1000 ile 2000 arasında olan yerleşim yerlerinde görev yapmaktadır. Nüfusu 2000 ile 5000 arasındaki köy ya da mahallerde görev yapan muhtarların sayısı sadece 7 dir.

Şekil 2.7.

Örnekleme oluşturan Muhtarların Köy / Mahalle Nüfusu Değişkenine göre Gösterimi

2.7.2.2.8. Örnekleme oluşturan Katılımcı Muhtarların Köylerinin / Mahallelerinin İl Merkezine Uzaklığına Göre Dağılımı

Tablo 2.10.

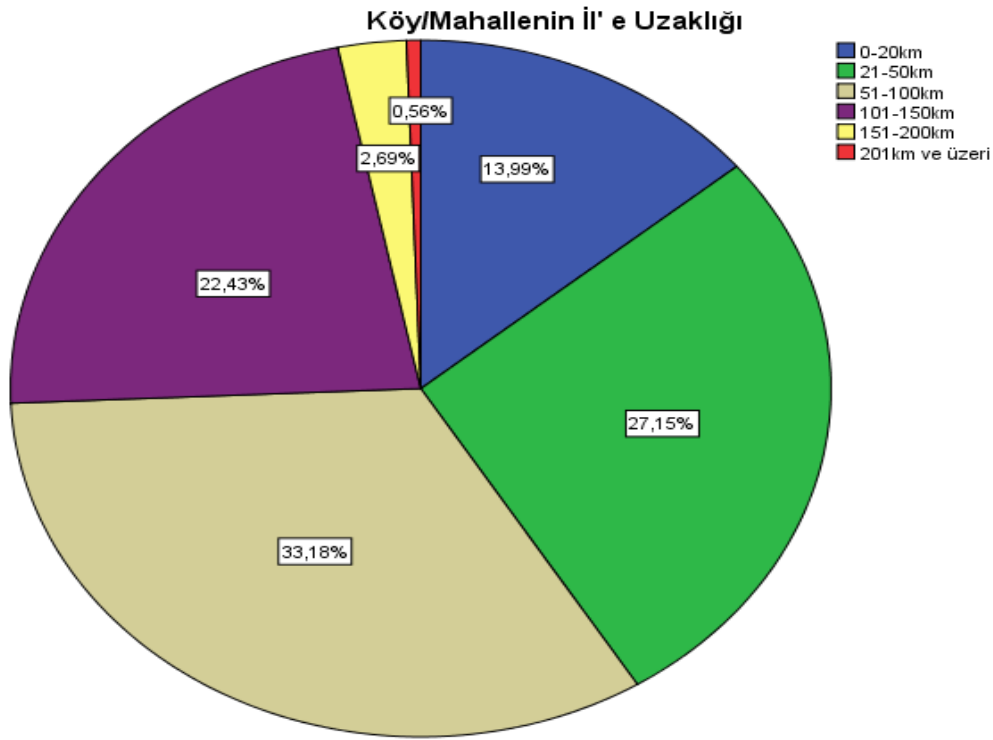
Ankete Katılan Muhtarların Köylerinin / Mahallelerinin İl Merkezine Uzaklığına Göre Dağılımı Tablosu

İl Merkezine Uzaklık	Muhtar sayısı	Yüzde
0-20km	151	14,0
21-50km	293	27,2
51-100km	358	33,2
101-150km	242	22,4
151-200km	29	2,7
201km ve +	6	0,6
Toplam	1079	100,0

Tablo 2.10. da ise ankete katılan TR 22 Bölgesindeki katılımcı köy ve mahalle muhtarlarının köy veya mahallelerinin idari olarak bağlı oldukları İl merkezine olan uzaklıklarına göre dağılımı gösterilmiştir. Bu değişkenle Kırsal alanda yerel hizmetlerin sunumunda çoğu zaman ilden yapılan planlama, karar ve uygulamaların yerel hizmetlerin sunumuna etkisinin ölçülmesi amaçlanmıştır. Buna göre araştırmaya dâhil olan muhtarlardan 151' inin köy veya mahalleleri 0-20 km arasındır. 293 muhtarın ise 21-50 km arası iken büyük çoğunluğu oluşturan 358 muhtarın köy veya mahalleleri 51 ile 100 km arası uzaklığa sahiptir. 100 Km' nin üzerinde 150 km' e kadar olan köy ya da mahallelerde 242 muhtar, 151 km ile 200 km arası 29 köy veya mahalle muhtarı, 201 ve üzeri ise 6 muhtar bulunmaktadır.

Şekil 2.8

Muhtarların Köy / Mahallelerinin Bağlı oldukları İl Merkezine olan Uzaklıkları Değişkenine göre Gösterimi

2.7.2.2.9. Örneklemi oluşturan Katılımcı Muhtarların Köylerinin / Mahallelerinin İlçe Merkezine Uzaklığına Göre Dağılımı

Tablo 2.11.

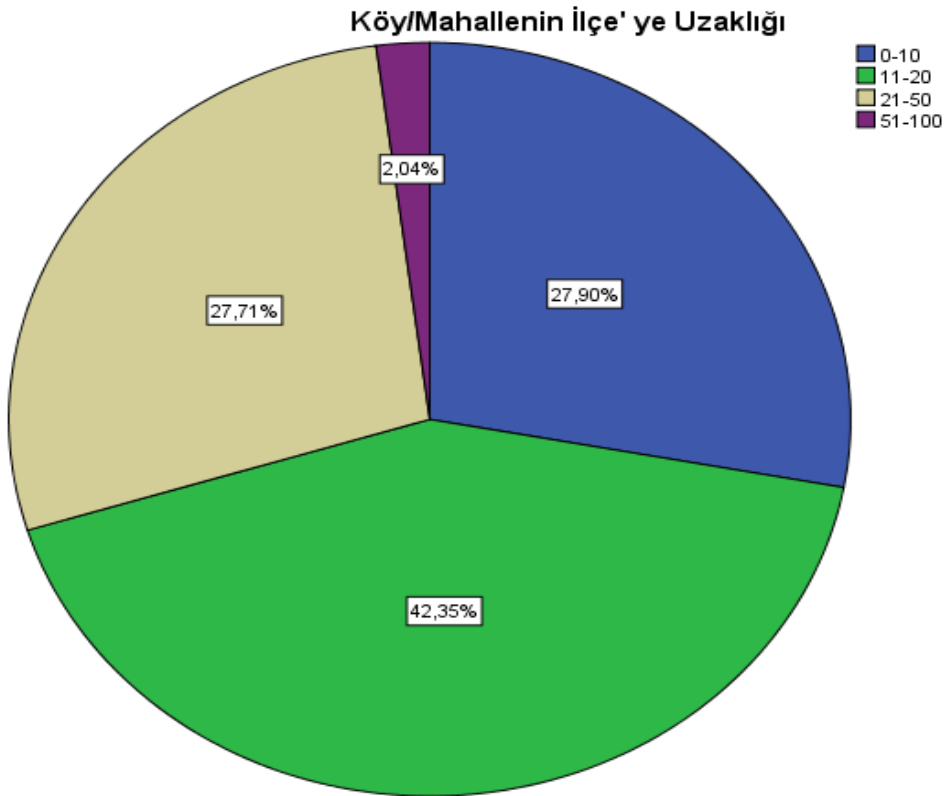
Ankete Katılan Muhtarların Köylerinin / Mahallelerinin İlçe Merkezine Uzaklığına Göre Dağılım Tablosu

İlçe Merkezine Uzaklık	Muhtar sayısı	Yüzde
0-10	301	27,9
11-20	457	42,4
21-50	299	27,7
51-100	22	2,0
Toplam	1079	100,0

Tablo 2.11 de ise ankete katılan TR 22 Bölgesindeki katılımcı köy ve mahalle muhtarlarının köy veya mahallelerinin idari olarak bağlı oldukları İlçe merkezine olan uzaklıklarına göre dağılımı gösterilmiştir. Buna göre 301 muhtarın görev yaptığı köy /mahalle ilçe merkezine 10 km kadar uzaklıkta iken 457 muhtarın köy ya da mahallelerinin uzaklığı 11-20 km arasındadır. Ankete katılan 299 muhtarın köy yada mahalleleri ise ilçe merkezine 21-50 km uzaklıktadır. 22 muhtarın köy yada mahallesi ise ilçe merkezine 51-100 km arasında uzaklıktadır.

Şekil 2.9.

Muhtarların Köy / Mahallelerinin Bağlı oldukları İlçe Merkezine olan Uzaklıkları Değişkenine göre Gösterimi

2.7.2.2.10. Örnekleme oluşturan Katılımcı Muhtarların Köylerinin / Mahallelerinin Birlik /Köydes Projelerinden Yararlanma Durumuna göre Dağılımı

Tablo 2.12.

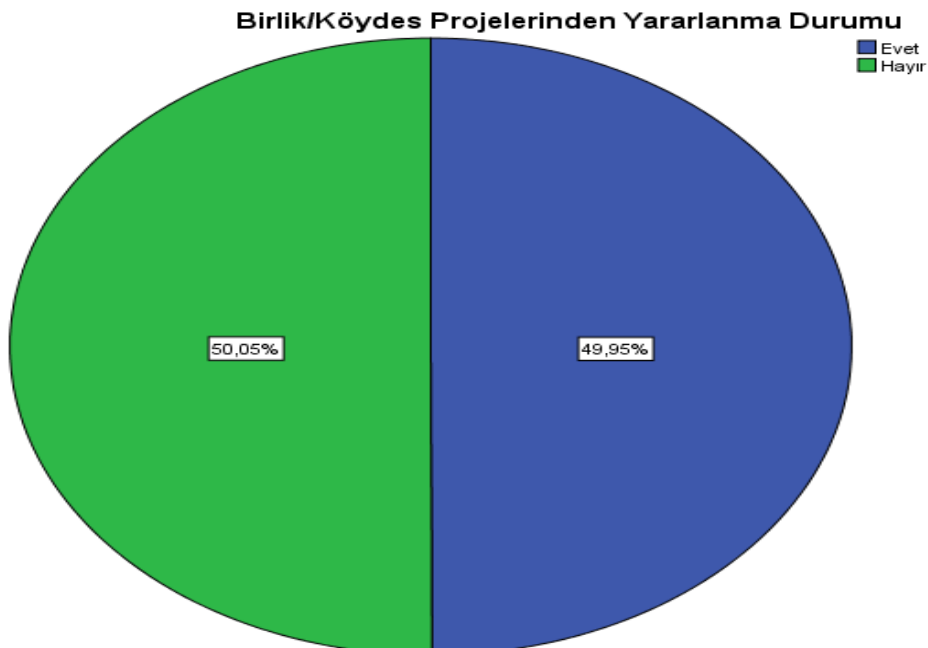
Ankete Katılan Muhtarların Köylerinin / Mahallelerinin Birlik / Köydes Projelerinden Yararlanma Durumuna göre Dağılım Tablosu

Proje Yararlanıcısı	Muhtar Sayısı	Yüzde
Evet	538	49,95
Hayır	541	50,05
Toplam	1079	100,0

Tablo 2.12. de ise ankete katılan TR 22 Bölgesindeki katılımcı köy ve mahalle muhtarlarının köy veya mahallelerinin idari olarak bağlı oldukları il veya ilçe de bulunan Köylere Hizmet Götürme Birliklerinin yürütmüş olduğu projelerden veya KÖYDES projesinden yararlanıp yararlanmamalarına göre dağılımı gösterilmiştir. Buna göre ankete katılan muhtarların köy ya da mahallerinin nerdeyse eşit oranda söz konusu çalışmalardan yararlandıkları görülmüştür.

Şekil 2.10.

Muhtarların Köy / Mahallelerinin Köylere Hizmet Götürme Birliği veya Köydes Projelerinden Yararlanma Durumları Değişkenine göre Gösterimi

2.8. Veri Toplama Aracı

Araştırma kapsamında verilerin toplanmasında araştırmacı tarafından geliştirilen 5'li Likert tipindeki “**Kırsal Alanda Yerel Hizmetlerin Sunumu TR 22 Bölge Analizine İlişkin Muhtar Görüşleri Ölçeği**” (Ek-1) kullanılmıştır.

Genel tarama yönteminde en çok kullanılan tekniklerden biri olan ölçek, katılımcıların araştırma yapılan konuyla ilgili fikirleri, inançları, algıları, görüş ve önerilerini elde etmek için kullanılması en uygun yöntemlerden birisidir. Ölçek tekniği, geniş bir örneklem grubundan veri elde etme imkânı sağlar.⁷⁴

Araştırmada kullanılan ölçek, 5'li Likert tipindedir. Likert ölçeğinde en olumlu seçenek en yüksek, en olumsuz seçenek ise en düşük puan alacak şekilde sıralanır. Buna göre anketteki maddeler “kesinlikle katılıyorum”, “katılıyorum”, “kararsızım”, “katılmıyorum”, “kesinlikle katılmıyorum” şeklinde 5’ li Likert dereceleme ölçeğinde düzenlenmiştir.

Geliştirilen ölçek iki kısımdan oluşmaktadır. Birinci kısımda katılımcıların demografik özellikleri ile köyün ve muhtarın özelliklerini belirlemeye yönelik genel bilgiler yer almaktadır. Ölçeğin ikinci bölümü 24 maddeden oluşup muhtarların kırsal alanda yerel hizmetlerin sunumunda; yerellik, yerelde merkezîyetçilik, yerelde yaşanan dönüşüm, katılım ve verimlilik, etkinlik ve başarı durumları hakkındaki algı ve değerlendirmeleri saptanmaya çalışılmıştır.

Veri toplama aracı geliştirilirken yerel yönetimler, yerel hizmetler, kırsal alan yönetimi konularında ve özellikle son on onbeş yıllık dönemde ülkemizde yerel yönetimler alanında yapılan yasal değişimlerle beraber, 6360 sayılı yasa ile yapılan değişiklik sonrası kırsal alanda yaşanan değişim hakkında da literatür taraması yapılmıştır. Literatürde ve uygulamada ifade edilen sorunlar doğrultusunda ölçek maddeleri hazırlanmıştır. Ölçek üzerinde gerçekleştirilen çalışmalarda öncelikle 36 maddeden oluşan taslak bir soru kâğıdı hazırlanmış, alınan uzman görüşleri neticesinde yanlış ifade edilen, eksik, hatalı ve kapsam geçerliliğine uymayan 12 madde uzman görüşler doğrultusunda ölçekten çıkarılmıştır. Bu işlem sonucunda 24 maddeden oluşan ölçek asıl uygulamada gerçekleştirilmiştir.

---

⁷⁴ Niyazi Karasar, a.g.e., s.83.

2.9. Verilerin Analizi

Araştırma verilerinin analizinde SPSS paket programından yararlanılmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistiksel metotlar frekans (f), yüzde (%), aritmetik ortalama ($\bar{x}$), standart sapma (Ss) kullanılmıştır. Ayrıca veriler parametrik (normal dağılım gösterdiğinden) dağıldığından t testi (Bağımsız örneklem t- testi), tek yönlü anova (F), Tukey testi kullanılmıştır. Bununla birlikte araştırmada, asıl uygulamada Lisrel programı ile veri analizi gerçekleştirilerek ölçek geçerli hale getirilmiştir.

2.10. “Kırsal Alanda Yerel Hizmetlerin Sunumu TR 22 Bölge Analizine İlişkin Muhtar Görüşleri Ölçeği” nin Geliştirilmesi

Kırsal Alanda Yerel Hizmetlerin Sunumu TR 22 Bölge Analizine İlişkin Muhtar Görüşleri Ölçeği, bölgedeki muhtarların, kırsal alandaki yerel hizmetlerin sunumu ve son dönemde başta 6360 sayılı yasa ile yerel yönetimler alanında yapılan yasal değişimlerin hizmetlere olan etkisi hakkındaki değerlendirme, algılarını ölçmek amacıyla hazırlanmıştır. Ölçek hazırlanırken alana ilişkin kuramsal çalışmalar ve alanda kullanılan ölçekler incelenmiştir.

Bu çerçevede (Okçu, Özgür, Negiz, Yavuzçehre, Ürkmez, E. Akman, Ç. Akman 2016 ⁷⁵; Özaslan, Kızılboğa, Akıllı 2014 ⁷⁶; Uzun, Çolak 2016 ⁷⁷; Ökmen, Çağatay, Uçar, Arslan 2016 ⁷⁸; Uysal, Mecek 2016 ⁷⁹.) çalışmaları incelenmiştir.

“Kırsal Alanda Yerel Hizmetlerin Sunumu TR 22 Bölge Analizine İlişkin Muhtar Görüşleri Ölçeği” geliştirilmesi çalışması kapsamında öncelikle 36 maddeden oluşan bir soru havuzu oluşturulmuştur. Ayrıca 3 öğretim üyesine danışarak ölçekte ortaya çıkan eksiklikler düzeltilerek giderilmiştir. Bunun yanında sorularda olabilecek noktalama, imla ve yazım hataları bakımından bir Türkçe öğretimi alan uzmanına danışılarak giderilmiştir. Daha sonra hazırlanan ölçek maddeleri bir grup muhtarla görüşülerek, muhtarlara ölçek maddelerinin anlaşılır olup olmadığı, yazı karakter ve punto büyüklüklerinin okumayı

⁷⁵ Murat Okçu vd., a.g.e., s.1508

⁷⁶ Kamil Özaslan vd., a.g.e., s.215

⁷⁷ Abdullah Uzun ve Çağrı D. Çolak., a.g.e., s.1450

⁷⁸ Mustafa Ökmen v.d., a.g.e., s.1475.

⁷⁹ Yusuf Uysal ve Mehmet Mecek, a.g.e., s.1169.

olumsuz etkileyip etkilemediği sorulmuştur. Muhtarların anlamadıkları maddeler öğretim üyelerinin görüşleri de dikkate alınarak çıkartılmış veya yeniden düzenlenmiştir. Böylece 12 madde çıkartılarak 24 maddelik deneme formuna ulaşılmıştır.

Kırsal Alanda Yerel Hizmetlerin Sunumu TR 22 Bölge Analizine İlişkin Muhtar Görüşleri **Ölçeğinin geçerlilik ve güvenilirlik çalışmalarına** Çanakkale (Bayramiç İlçesinden 75, Gelibolu ilçesinden 26) 101 ve Balıkesir' den (Dursunbey İlçesinden 96, Havran İlçesinden 34) 130 olmak üzere TR 22 Bölgesinden **toplam 231 muhtar katılmıştır.**

2.10.1. Açıklayıcı Faktör Analizi

Kırsal Alanda Yerel Hizmetlerin Sunumu TR 22 Bölge Analizine İlişkin Muhtar Görüşleri Ölçeğinin faktör analizinden önce verilerin faktör analizine uygunluğunun belirlenebilmesi için Kaiser – Meyer – Olkin (KMO) katsayısı hesaplanmış ve Barlett' s Sphericity testi uygulanmıştır. KMO katsayısı .768 olarak hesaplanmıştır. Bu verinin .60' dan büyük olması veri setinin faktör analizine uygun olduğuna işaret etmektedir.⁸⁰ Bunun yanında Barlett küresellik testi sonucunun da ($X^2 = 1474,221$ p < .05) anlamlı olduğu anlaşılmıştır. Bu değer değişkenler arasında yüksek kolerasyonların olduğuna ve böylece veri setinin faktör analizi için uygun olduğunu ortaya koymaktadır. Kaiser – Meyer - Olkin (KMO) ve Barlet's Sphericity Testi Sonuçları Tablo 2.13' de sunulmuştur.

Tablo 2.13.

Kırsal Alanda Yerel Hizmetlerin Sunumu TR 22 Bölge Analizine İlişkin Muhtar Görüşleri Ölçeğinin Kaiser – Meyer - Olkin (KMO) Örneklem Ölçüm ve Barlet's Sphericity Testi Sonuçları

Kaiser – Meyer - Olkin (KMO) Örneklem Ölçüm	,768		
Barlet's Sphericity Testi Ki – Kare Değeri	1474,221	Sd=276	P=,000

Tablo 2.13. incelendiğinde Kırsal Alanda Yerel Hizmetlerin Sunumu TR 22 Bölge Analizine İlişkin Muhtar Görüşleri Ölçeğinin Kaiser – Meyer - Olkin (KMO) Örneklem Ölçüm ve Barlet's Sphericity Testi sonuçlarının faktör analizine uygun olduğu ortaya çıkmaktadır.

⁸⁰ Şener Büyüköztürk, *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı*, 19. Baskı, Pegem Akademi, Ankara 2014, s.136.

Açımlayıcı faktör analizinde ele alınması gereken bir başka değer ise, faktör yük değerleridir. Maddelerin yer aldıkları faktördeki yük değerlerinin 0.60 ve üstü yük değeri yüksek; 0.30 - 0.59 arası yük değeri orta düzeyde değerler olarak kabul edilmektedir.⁸¹

Ölçekteki maddelerin faktör yük değerleri Tablo 2.14.' de sunulmuştur.

Tablo 2.14.

Kırsal Alanda Yerel Hizmetlerin Sunumu TR 22 Bölge Analizine İlişkin Muhtar Görüşleri Ölçeğinin Yük Değerleri

Maddelerin Ortak Faktör Varyans Değerleri			Maddelerin Ortak Faktör Varyans Değerleri		
Maddeler	Başlangıç Değerleri	Ekstraksiyon	Maddeler	Başlangıç Değerleri	Ekstraksiyon
M1	1.00	.519	M13	1.00	.386
M2	1.00	.475	M14	1.00	.585
M3	1.00	.502	M15	1.00	.475
M4	1.00	.532	M16	1.00	.461
M5	1.00	.421	M17	1.00	.594
M6	1.00	.373	M18	1.00	.654
M7	1.00	.481	M19	1.00	.516
M8	1.00	.353	M20	1.00	.548
M9	1.00	.426	M21	1.00	.443
M10	1.00	.543	M22	1.00	.515
M11	1.00	.719	M23	1.00	.392
M12	1.00	.698	M24	1.00	.394

Tablo 2.14. incelendiğinde, maddelerin ortak faktör varyanslarının 0.353 ile 0.719 arasında değerler aldığı görülmektedir. Bu durumda hiçbir madde 0.30' un altında değer almamıştır.

⁸¹ Şener Büyüköztürk, a.g.e., s 134

Ölçekteki 24 maddeye döndürülmüş temel bileşenler testi (Rotated Component Matrix) uygulanmış ve 24 maddenin 5 faktörlü yapısındaki faktör yükleri Tablo 4. de gösterilmiştir.

Tablo 2.15.

Kırsal Alanda Yerel Hizmetlerin Sunumu TR 22 Bölge Analizine İlişkin Muhtar Görüşleri Ölçeğinin Açıklayıcı Faktör Analiz Sonuçları

Madde	Faktör 1	Faktör 2	Faktör 3	Faktör 4	Faktör 5
M1	,689	-,060	,067	-,063	,182
M2	,648	,016	,130	-,193	-,027
M3	,646	,184	-,065	,061	,206
M4	,635	-,084	-,241	,222	,122
M5	,622	,145	-,013	,053	,103
M6	,562	,001	,122	-,047	-,202
M7	,515	,397	-,137	-,062	,188
M8	,485	,266	-,150	-,146	,057
M9	,458	,331	-,100	,000	-,311
M10	,005	,719	,004	,069	-,143
M11	,391	,646	,187	-,325	,097
M12	,377	,614	,149	-,320	,231
M13	,033	,601	-,121	-,052	-,078
M14	-,063	,091	,747	-,026	-,117
M15	,024	-,012	,743	,103	-,174
M16	,028	,001	,663	-,133	-,131
M17	,035	,208	-,620	-,176	-,022
M18	-,061	-,017	,005	,804	,055
M19	-,031	-,392	,179	,585	,140
M20	-,015	-,026	,007	,710	,106
M21	-,009	-,079	,005	,022	,660
M22	,020	,118	-,239	,022	,666
M23	,248	-,108	-,234	,056	,514
M24	,157	-,046	-,084	,261	,538

Tablo 2.15. incelendiğinde 1., 2., 3., 4., 5., 6., 7., 8., 9. maddeler **birinci faktör altında** ; 10., 11., 12. ve 13. maddeler **ikinci faktör altında** ; 14.,15., 16. ve 17. maddeler **üçüncü faktör altında**; 18.,19. ve 20. maddeler **dördüncü faktör altında**; 21., 22., 23. ve 24. maddeler **beşinci faktör altında** toplanmaktadır. Bu faktörler altında toplanan maddeler, literatür doğrultusunda, yerel yönetim alanında yer alan ilkeler ve konu başlıkları ile birlikte 6360 sayılı yasa sonrası uygulamaya getirilen eleştiriler de göz önünde bulundurularak; faktörlerin isimlendirilmesine çalışılmıştır. Buna göre; birinci faktör “**Etkinlik ve Başarı**” algısı, ikinci faktör “**Katılım**” algısı, üçüncü faktör “**Dönüşüm**” algısı, dördüncü faktör “**Merkezileşme**” algısı ve beşinci faktör “**Yerellik**” algısı olarak adlandırılmıştır.

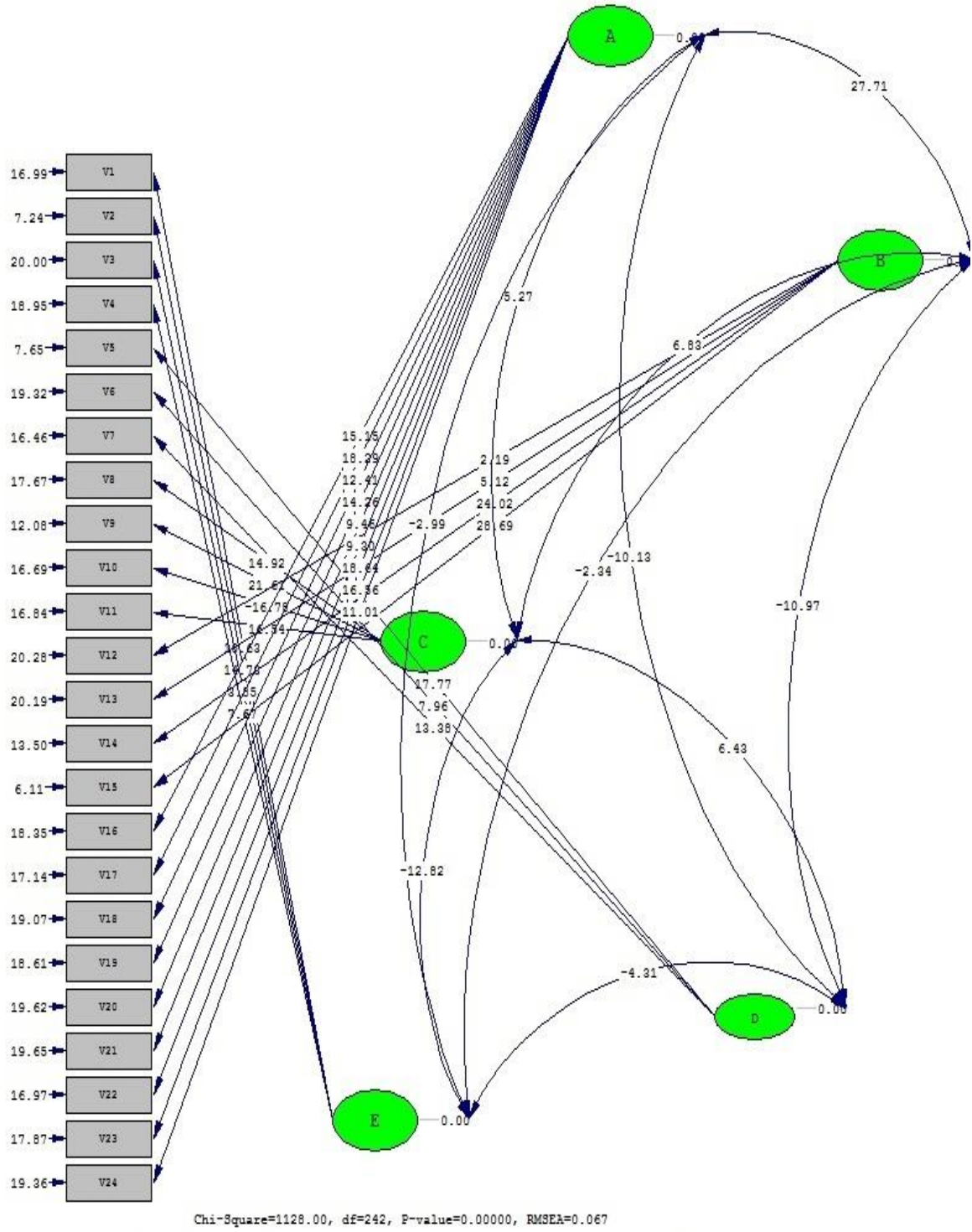
2.10.2. Doğrulayıcı Faktör Analizi

Açımlayıcı faktör analizi sonucunda ortaya çıkan faktörlerin (ölçeği oluşturan alt boyutların) yapısının uygun olup olmadığını belirlemek amacıyla doğrulayıcı faktör analizi (confirmatory factor analysis) **LISREL** programı kullanılarak belirlenmiştir. Şekil 2.11. ve Şekil 2.12. de ölçeğe ilişkin gizil değişkenlerin gözlenen değişkenleri açıklama oranlarının manidarlık düzeyleri belirtilmiştir.

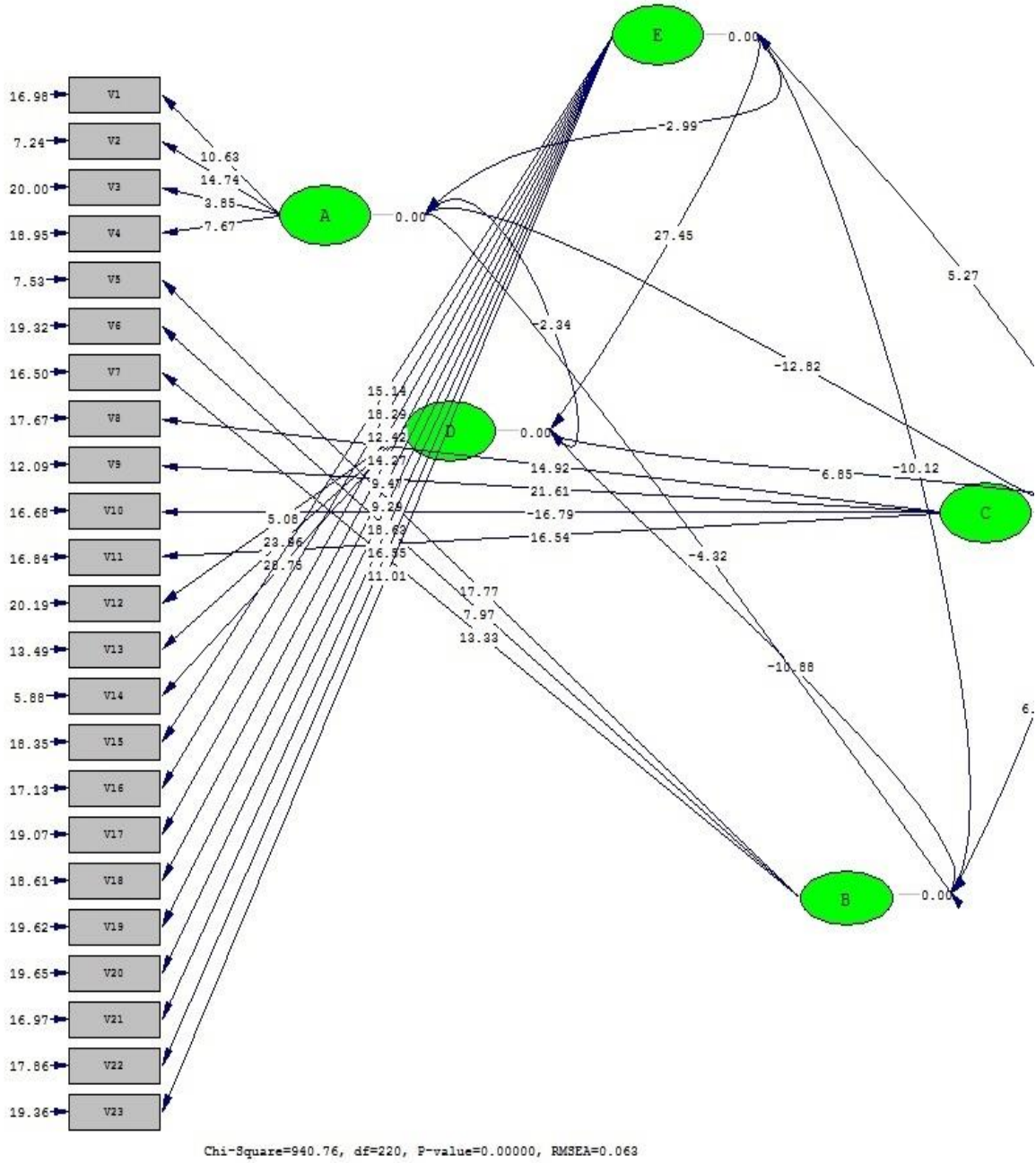
Şekil 2.11. incelendiğinde, gizil değişkenlerin gözlenen değişkenleri açıklama durumlarına yönelik t değerleri oklarla gösterilmiştir. T değerleri 1.96’yı aştığı durumlarda .05 düzeyinde, 2.56’yı aştığı durumlarda ise .01 düzeyinde manidar kabul edilmektedir.⁸² Bu noktadan hareketle Şekil 2.11. incelendiğinde ölçekte yer alan maddelerden olan 12. Maddenin (V12), 2.19’luk yük değerine sahip olduğu dikkate alınarak söz konusu madde, ölçekten çıkarılmış ve ölçekte yer alan maddeler yeniden doğrulayıcı faktör analizi uygulanmış ve şekil 12. de gösterilmiştir.

---

⁸² Ömay Çokluk, Güçlü Şekerci ve Şener Büyüköztürk, *Sosyal Bilimler İçin Çok Değişkenli İstatistik: Spss ve Lisrel Uygulamaları*, 3. Baskı, Pegem Akademi, 2014 Ankara, s.75

Şekil 2.11. Ölçeğin Gizil Değişkenlerinin Gözlenen Değişkenlere Açıklama Oranlarının Manidarlık Düzeyleri

Şekil 2.12. Ölçekte Yer Alan Maddeler Doğrulayıcı Faktör Analizi Uygulandığında Ölçeğin Gizil Değişkenleri Gözlenen Değişkenleri Açıklama Oranlarının Manidarlık Düzeyleri

Şekil 2.12. incelendiğinde, gizil değişkenlerin gözlenen değişkenleri açıklama durumlarına yönelik t değerlerinin 2.56' yı aştığı ve .01 düzeyinde anlamlı olduğu görülmektedir.⁸³ Bu noktadan hareketle ölçekte yer alan ölçekte yer alan bütün maddelerin .01 düzeyinde manidar t değerleri verdiği görülmektedir.

Tablo 2.16' da önerilen modelin uyum değerleri belirtilmiştir.

Tablo 2.16.

Kırsal Alanda Yerel Hizmetlerin Sunumu TR 22 Bölge Analizine İlişkin Muhtar Görüşleri Ölçeğine İlişkin Önerilen Modelin Uyum Değerleri

X^2	sd	p	X^2/sd	CFI	SRMR	GFI	AGFI	RMSEA	NNFI
940.76	220	0.00	4.27	0.83	0.06	0.90	0.89	0.063	0.80

Tablo 2.16 incelendiğinde doğrulayıcı faktör analizi sonuçlarına göre, elde edilen uyum indeksi değerleri $X^2 = 940.76$, $GFI=0.90$, $AGFI=0.89$, $CFI=0.83$, $NNFI=0.80$, $SRMR= 0.06$ ve $RMSEA= 0.063$ olarak hesaplanmıştır. Ki-kare oranını serbestlik derecesine oranı (x^2/sd) 4.27'dir. Bu oranın 5'in altında olması modelin kabul edilebilir uyum değerlerine sahip olduğunu göstermektedir.⁸⁴ Bunun yanı sıra, 0.063 değerine sahip olması modelin iyi uyum gösterdiğine işaret etmektedir. Ayrıca, SRMR'nin 0.08 'den küçük olması modelin iyi uyum değerlerine sahip olduğunu göstermektedir. Bunun yanı sıra NNFI'nın 0.80, AGFI 'nin 0.89, CFI'nin 0.83 değerlerine sahip olması modelin kabul edilebilir uyum değerlerine sahip olduğunu ortaya çıkarmaktadır.⁸⁵

2.10.3. Güvenirlilik Analizi

Ölçeğin bütünü ve alt faktörleri için Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı hesaplanmıştır. Ölçeğin bütünü için hesaplanan Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı 0.70' dir. Ölçeğin faktörlerine göre güvenirlik katsayılarına bakıldığında ise birinci faktörün

⁸³ Ömay Çokluk vd., a.g.e.,s.97

⁸⁴ Rex B. Kline, *Principles and Practice of Structural Equation Modeling*, 2.Ed., The Guilford Press, 2005 New York, p.385.

⁸⁵ Nebi Sümer, *Yapısal Eşitlik Modelleri: Temel Kavramlar ve Örnek Uygulamalar. Türk Psikoloji Yazıları*, Ankara 2000, C:3, S:6, 49-74.

0.79, ikinci faktörün 0.73, üçüncü faktörün 0.70, dördüncü faktörün 0.63, beşinci faktörün 0.53 olarak değer aldığı görülmektedir.

Alfa (a) katsayısına bağlı olarak ölçeğin güvenilirlik katsayısı

$0.00 \leq a < 0.40$ ise ölçek güvenilir değildir,

$0.40 \leq a < 0.60$ ise ölçek güvenilirliği düşük,

$0.60 \leq a < 0.80$ ise oldukça güvenilir,

$0.80 \leq a < 1.00$ ise ölçek yüksek düzeyde güvenilir olarak yorumlanmaktadır.⁸⁶

Bu aralık değerleri çerçevesinde beşinci faktörün diğer faktörlere nispeten güvenilirliğinin düşük olduğu görülse de “Kırsal Alanda Yerel Hizmetlerin Sunumu TR 22 Bölge Analizine İlişkin Muhtar Görüşleri Ölçeği” nin tamamının ve dört alt faktörünün oldukça güvenilir olduğu ortaya çıkmaktadır.

Ölçeğin bütünü ve alt faktörleri için Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı Tablo 2.17. de gösterilmiştir.

Tablo 2.17.

Kırsal Alanda Yerel Hizmetlerin Sunumu TR 22 Bölge Analizine İlişkin Muhtar Görüşleri Ölçeğinin Cronbach Alpha Güvenirlik Katsayısı Sonuçları

Faktörler	Cronbach Alpha
1.Faktör (Etkinlik ve Başarı Algısı)	0.79
2.Faktör (Katılım Algısı)	0.73
3.Faktör (Yereldeki Dönüşüm Algısı)	0.70
4.Faktör (Yerelde Merkezileşme Algısı)	0.63
5.Faktör (Yerellik Algısı)	0.53
Toplam	0.70

⁸⁶ Şeref Kalaycı, *SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri*, Asil Yayın Dağıtım A.Ş., 6.Baskı, Ankara 2014, s.405

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TR 22 BALIKESİR ÇANAKKALE KIRSALINDA YEREL HİZMET SUNUMU ARAŞTIRMA BULGULARI ve ANALİZİ

Bu bölümde, araştırmanın amaçlarına uygun olarak elde edilen nicel bulgulara ve elde edilen sonuçların analizine yer verilmiştir.

3.1. TR 22 Bölgesi Muhtarlarının Algı Düzeyi Bulguları

Verilerin analiz edildiği bu bölümde “Kırsal Alanda Yerel Hizmetlerin Sunumu TR 22 Bölge Analizine İlişkin Muhtar Görüşleri Ölçeği” adlı ölçeğin verileri 5 Boyutta analiz edilmiştir. Böylece TR 22 Bölgesinde kırsal alanda yerel hizmetlerin sunumunda bölgede görev yapan muhtarların algılarının 5 ayrı boyutta hangi düzeyde olduğu incelenmiştir.

3.1.1. TR 22 Bölgesinde Görev Yapan Köy ve Mahalle Muhtarlarının Kırsal Alanda Yerel Hizmetlerin Sunumunda Yerellik Boyutunda Algılarının İncelenmesi

Tablo 3.1.

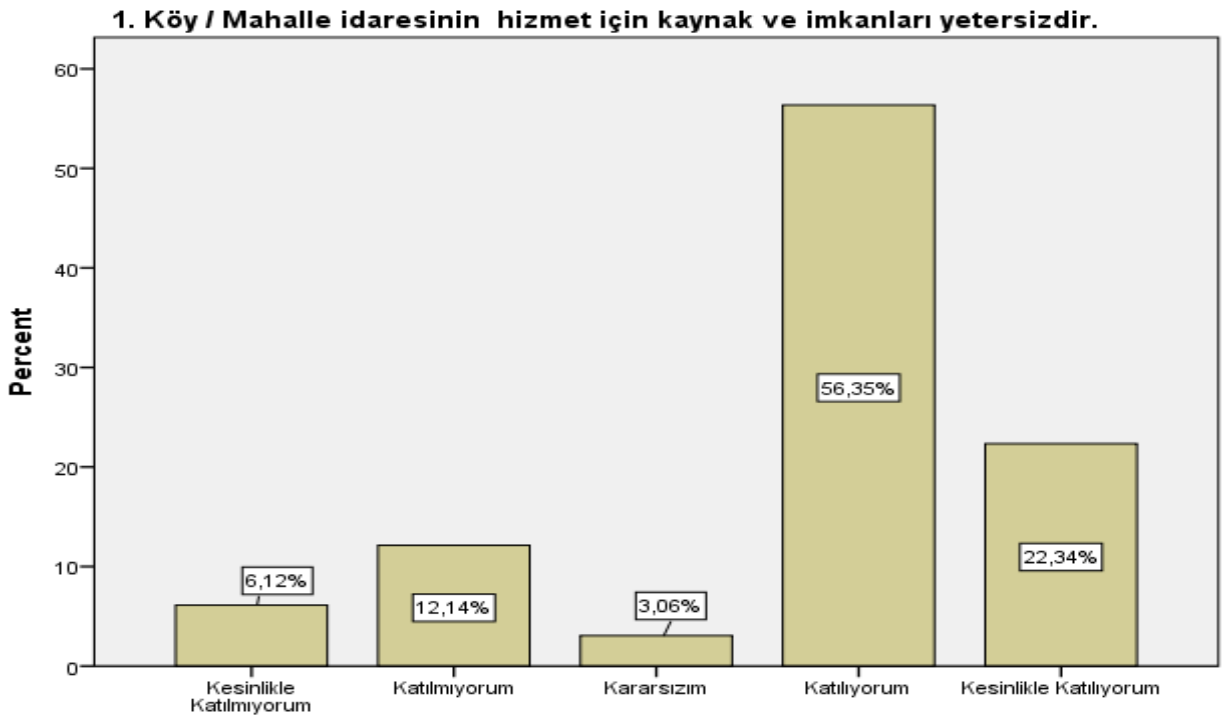
Kırsal Alanda Yerel Hizmetlerin Sunumu TR 22 Bölge Analizine İlişkin Muhtar Görüşleri Ölçeği Yerellik Algısı Boyutu

Madde		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	$\bar{X}$	S
1. Köy / Mahalle idaresinin hizmet için kaynak ve imkânları yetersizdir.	f	66	131	33	608	241	3,7665	1,11206
	%	6,1	12,1	3,1	56,3	22,3		
2. Köy/Mahalle gelirlerinin artırılması durumunda muhtarlar daha başarılı olur.	f	11	28	25	695	320	4,1909	0,69231
	%	1,0	2,6	2,3	64,4	29,7		
3. Köyümüze/Mahallemize yönelik hizmetlerin İLÇE' den karar verilerek uygulanması gerekir.	f	62	210	100	604	103	3,4411	1,08285
	%	5,7	19,5	9,3	56,0	9,5		
4. İl Özel İdaresi / Büyükşehir Belediyesinin sorumluluk ve yetki sahası çok geniştir.	f	16	69	99	729	166	3,8897	0,78947
	%	1,5	6,4	9,2	67,6	15,4		

Tablo 3.1. de görüldüğü gibi TR 22 Bölgesinde görev yapan muhtarların yerel hizmetlerin sunumunda Yerellik algıları şu şekildedir:

Araştırmaya katılan TR 22 Bölgesindeki 1079 Muhtardan 608' i Köy ya da Mahalle idarelerinin hizmet için kaynak ve imkânlarının yetersiz olduğu şeklindeki ifadeye Katıldığını ifade ederken 241' i Kesinlikle Katıldığını söylemiştir. Muhtarların % 56,3' ü bu maddeye katılıyorum derken % 22,3' ü kesinlikle katılıyorum şeklinde cevaplamıştır. Dolayısıyla Muhtarlar, bu maddeyi Köy ya da Mahalle idarelerinin hizmet için kaynak ve imkânlarının yetersiz olduğu şeklinde algılamaktadırlar ($\bar{X} = 3,7665$).

Şekil 3.1.

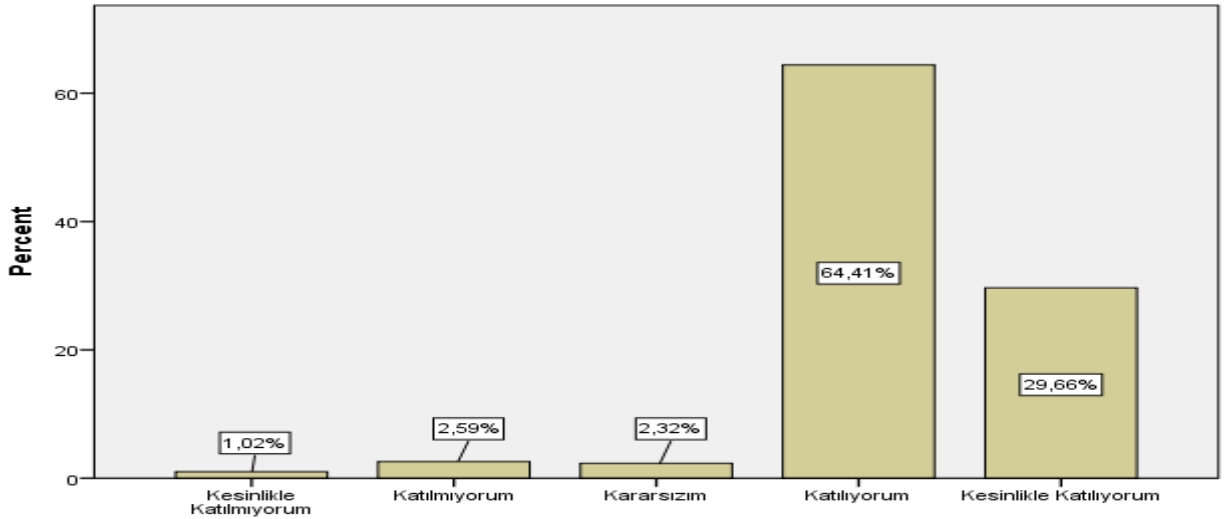
Yukarıda Şekil 3.1. de bar grafik olarak da bu durum gösterilmiştir. Kaynak ve imkânlardan mahrum kalan muhtarlıklar karşılaştıkları sorunlara çözüm üretmekte zorlanmaktadırlar. Bu durumda muhtarlıklar çoğu zaman köyün veya mahallenin sorunlarını kaynak ve imkânları bakımından çözebilecek mercilere iletmekten öteye gidemeyen bir konumda kalmaktadırlar. Uygulamada çok basit temel hizmetlerin dahi talep edilmek durumunda kaldığı görülmektedir. Bu durum, köy ve mahalle muhtarlıklarını etkisiz hale getirmektedir. Hâlbuki sorunu bizzat yaşayan yerdeki insanların en yakınındaki

yerel yönetim birimi olan muhtarlıkların, sorunun çözümünde de etkin olması çağdaş bir kıstas olarak yerel yönetimlerde yerellik İlkesinin (subsidiarite) de gereğidir. Buradan da anlaşılmaktadır ki köy ve mahalle muhtarlıkların etkin bir hale gelmesi isteniyorsa köyün veya mahallenin sorunlarına çözüm üretebilmek ve katkı sağlayabilmek için mevcut kaynak ve imkânlarının, ölçek ekonomisi de göz önünde bulundurularak artırılması önemli bir husustur. Böylece kaynak ve imkânlar bakımından muhtarlıklara hizmet için tanınan mevcut durumun yetersiz ve böylece yerellik ilkesinden de uzak olduğu anlaşılmaktadır.

Kırsal Alanda Yerel Hizmetlerin Sunumunu TR 22 Bölgesinde Analizine İlişkin Muhtar Görüşlerini Yerellik boyutu ile ölçen çalışmanın bir diğer maddesi ise “Köy / Mahalle idarelerinin gelirlerinin artırılması durumunda muhtarlar daha başarılı olur.” İfadesidir. Bu maddeye ankete katılan 1079 muhtardan 695’ i Katıldığını ifade ederken 320’ si Kesinlikle katılıyorum diyerek görüşünü ifade etmiştir. Muhtarların çok büyük bir kısmının maddeye olumlu yönde cevap verdiği görülmektedir ($\bar{x} = 4,1909$). Buna göre muhtarların % 64,4’ ü katılıyorum derken % 29,7’ si kesinlikle katılıyorum şeklinde bu maddeyi cevaplamışlardır.

Şekil 3.2.

2. Köy / Mahalle gelirlerinin artırılması durumunda muhtarlar daha başarılı olur.

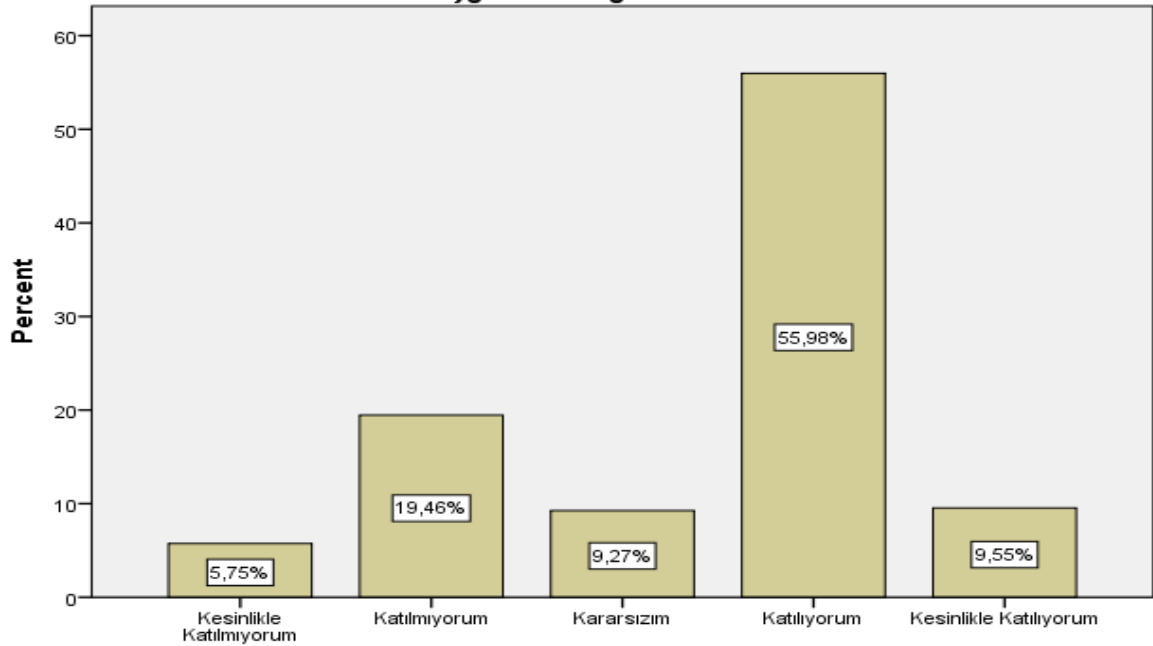
Muhtarların bu maddeye verdikleri cevaplar ayrıca yukarıdaki bar grafikte şekil 3.2. de gösterilmiştir. Söz konusu maddeye olumlu cevap veren muhtarların oranı % 94’ ün

üzerinde gerçekleşmiştir. Çanakkale’de Köy tüzel kişiliğine ve köy bütçesine sahip muhtarlar gelirlerinin arttırılmasını isterken Balıkesir’ de tüzel kişiliği 6360 sayılı yasa ile kaldırılan ve bundan dolayı bütçesi olmayan muhtarlıklar da soruya aynı şekilde cevap vererek gelirlerinin arttırılmasını istemişlerdir. Burada da birinci maddeyi destekleyici bir sonucu görmekteyiz. Muhtarlar etkin olmak istemektedirler ve bu etkinliğin sağlanabilmesi için gelirlerinin arttırılmasını istemektedirler. Buna göre mevcut durumun, uygulamanın, yerellik ilkesi ile ters olduğu algısının muhtarlarda oldukça güçlü olduğu rahatlıkla söylenebilecektir.

Muhtarlar, “Köyümüze/Mahallemize yönelik hizmetlerin İLÇE' den karar verilerek uygulanması gerekir.” maddesine ise yerel hizmetlerin çoğunlukla ilçeden verilmesi yönünde değerlendirdikleri ortaya çıkmaktadır ($\bar{x} = 3,4411$). Araştırmaya katılan muhtarların 103’ ü “Kesinlikle Katılıyorum” derken maddeye Katıldığını ifade eden muhtar sayısı 604 olmuştur. Muhtarların % 56,0’ sı “Katılıyorum” derken % 9,5’ i “Kesinlikle Katılıyorum” şeklinde yanıtlamıştır. Maddeye “Katılmıyorum” şeklinde cevap veren muhtarların sayısı 210 iken “Kesinlikle Katılmıyorum” diyenlerin sayısı 62 olmuştur.

Şekil 3.3

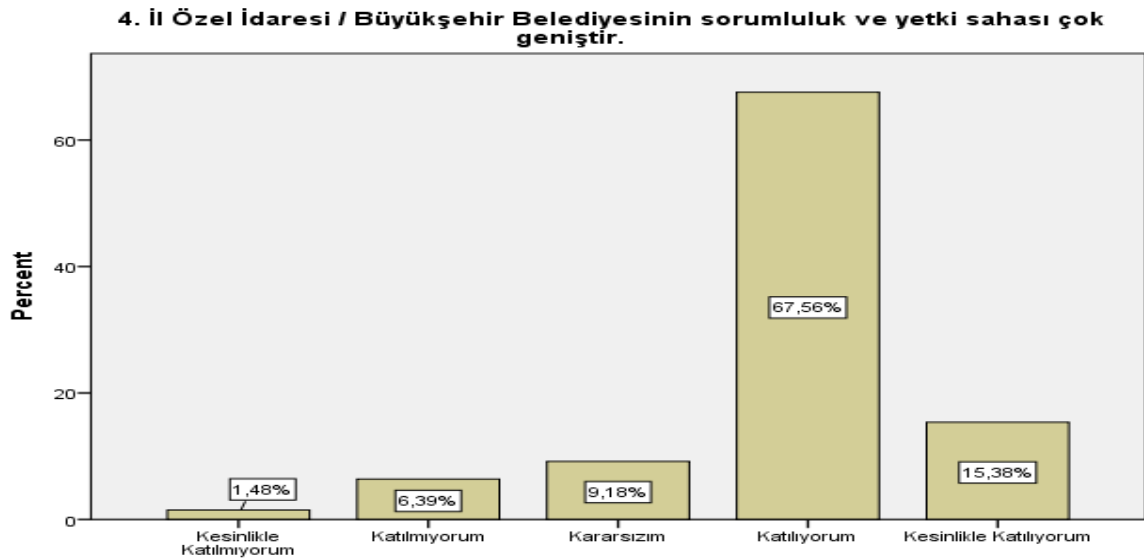
3. Köyümüze / Mahallemize yönelik hizmetlerin İLÇE' den karar verilerek uygulanması gerekir.

Bu maddeye verilen cevaplar da şekil 3.3’ de bar grafik olarak yukarıda gösterilmiştir. Açıkça görülmektedir ki muhtarlar, yerel hizmetlerin muhtarların bağlı buldukları ilçeler düzeyinde verilmesine olumlu bakmaktadırlar. Dolayısıyla TR 22 Bölgesinde görev yapan muhtarların yerel hizmetlerin sunumu bakımından optimal (en uygun) büyüklüğün İlçe olması hususunu olumlu değerlendirdikleri anlaşılmaktadır. Ölçek ekonomisi açısından değerlendirildiğinde bazı yerel hizmetlerin belli düzeylerde verilmesi zorunluluğu karşısında da yerel hizmetlerin ilçe düzeyinde karar verilerek uygulanmasına olumlu baktıklarını da değerlendirebiliriz. Muhtarlar tarafından İlçe düzeyinde alınan yerel kararlar ve gerçekleştirilen yerel hizmetler, köye ya da mahalleye yakınlık açısından da değerlendirildiği için yerellik ilkesi ve algısı bakımından da olumlu algılandığı anlaşılmaktadır.

Muhtarlar, İl Özel İdaresi ya da Büyükşehir Belediyesinin sorumluluk ve yetki sahasının çok geniş olup olmadığı sorusuna ise İl Özel İdaresi ya da Büyükşehir Belediyesinin sorumluluk ve yetki sahasının çok geniş olduğunu ifade ederek cevap vermişlerdir ($\bar{x} = 3,8897$). Buna göre araştırmaya katılan 1079 muhtarın 729’ u diğer bir şekilde % 67,6’ sı maddede ifadesini bulan köy ve mahallelerinde yerel hizmetleri sunan İl Özel İdaresi veya Büyükşehir Belediyesinin yetkili ve sorumlu olduğu alanın geniş olduğu hususuna katılırken 166’ sı yani % 15,4’ ü de “Kesinlikle Katılıyorum” diyerek bu algıyı desteklemişlerdir.

Şekil 3.4

Bu çerçevede muhtarların maddeye verdikleri cevaplar hazırlanan şekil 3.4' de bar grafik olarak yukarda sunulmuştur. Buna göre muhtarların % 83' ü tarafından İl Özel İdaresi veya Büyükşehir Belediyelerinin sorumluluk ve yetki sahaları çok geniş bulunmaktadır. Bu durum bize İl Özel İdaresi veya Büyükşehir Belediyelerinin muhtarlar nezdinde yerellik algısının olumsuz olduğunu, aynı zamanda en uygun ölçeğin il kapsamlı olmadığı algısına sahip olduklarını göstermektedir. Araştırmaya katılan 1079 muhtarın ancak 16 kişisi maddeye kesinlikle katılmıyorum demiştir.

Araştırmada yerel hizmet ihtiyacının yâda sorunun en yakınındaki yerel birim olarak karşımıza çıkan muhtarların, kendilerini imkân ve kaynaklar açısından yetersiz ancak imkân tanındığında ise başarılı olacakları algısını taşıdıkları görülmektedir. Bununla beraber kendilerine yerel hizmetlerin sunumu noktasında karar ve uygulamada kendilerinden uzak ve yetki sahası oldukça geniş olan İl Özel İdaresi veya Büyükşehir Belediyelerini, İlçeye göre sorunların ve çözümün uzağında, sorumluluk sahalarının çok geniş oldukları algısını taşıdıkları anlaşılmaktadır. Muhtarların kırsalda yerel hizmet sunumunda en uygun ölçeğin ilçe ölçeği olduğu algısına sahip olduklarını göstermektedir.

3.1.2.TR 22 Bölgesinde Görev Yapan Köy ve Mahalle Muhtarlarının Kırsal Alanda Yerel Hizmetlerin Sunumunda Merkezileşme Boyutunda Algılarının İncelenmesi

Tablo 3.2.

Kırsal Alanda Yerel Hizmetlerin Sunumu TR 22 Bölge Analizine İlişkin Muhtar Görüşleri Ölçeği Yereldeki Merkezileşme Algısı Boyutu

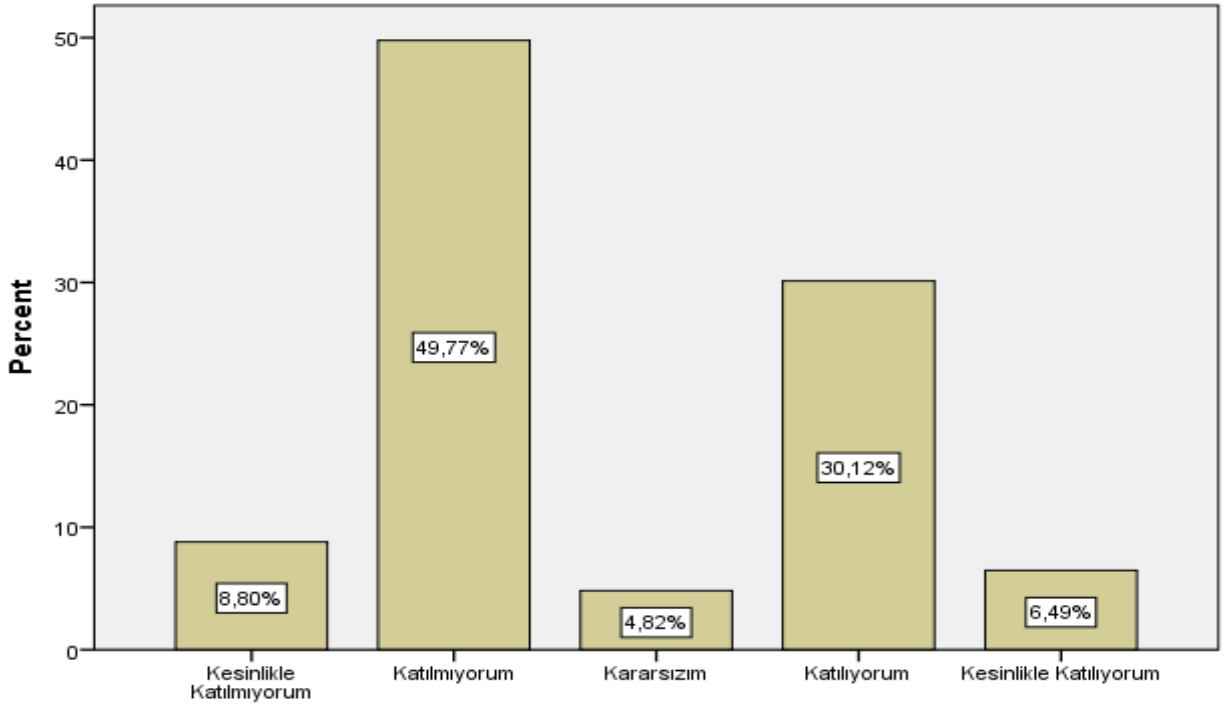
Madde	f	Kesinlikle	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle	$\bar{X}$	S
		Katılmıyorum	Katılmıyorum	Katılıyorum	Katılıyorum			
5. Köyün / Mahallenin sorunlarını anlatmak ve çözüm istemek için yetkililere ulaşmakta zorlanıyorum.	95	537	52	325	70		2,7572	1,16312
	% 8,8	49,8	4,8	30,1	6,5			
6.Köye/Mahalleye hizmet talep ederken görüşülecek kişiler ve bürokrasi, evrak işi eskiye göre artmıştır.	35	448	102	427	67		3,0399	1,09022
	% 3,2	41,5	9,5	39,6	6,2			
7. Muhtar olarak yetki ve gücümde azalma olmuştur.	70	325	50	456	178		3,3216	1,24145
	% 6,5	30,1	4,6	42,3	16,5			

Kırsal Alanda Yerel Hizmetlerin Sunumu TR 22 Bölge Analizine İlişkin Muhtar Görüşleri Ölçeği Yereldeki Merkezileşme Algısı Boyutunda sorulan sorulara muhtarlar tarafından verilen cevaplar şu şekildedir:

Muhtarların büyük bölümünün, “Köyün / Mahallenin sorunlarını anlatmak ve çözüm istemek için yetkililere ulaşmakta zorlanıyorum” maddesine katılmadıkları görülmektedir ($\bar{x}=2,7572$). Araştırmaya katılan muhtarların 537’ si yani % 49,8’ i “Katılmıyorum” derken 95 tanesi yani % 8,8’ i “Kesinlikle Katılmıyorum” şeklinde cevaplamıştır. Bu maddeyi katılıyorum diyen muhtar sayısı 325, Kesinlikle katılıyorum diye görüş bildiren muhtar sayısı ise 70 dir.

Şekil 3.5.

5. Köyün / Mahallenin sorunlarını anlatmak ve çözüm istemek için yetkililere ulaşmakta zorlanıyorum.

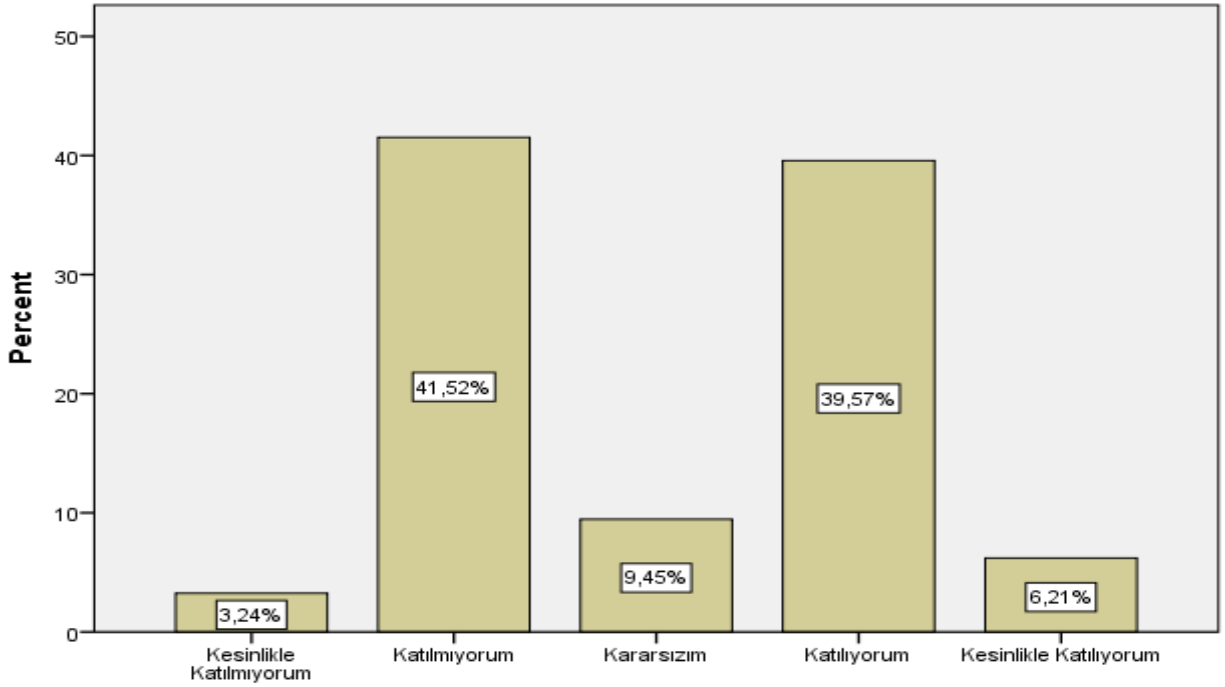
Bu maddeye Muhtarların % 30,12’ si “Katılıyorum” derken sadece % 6,49’ u “Kesinlikle Katılıyorum” şeklinde cevap vermişlerdir. Yukarıda Şekil 3.5. de maddeye verilen cevaplar grafik olarak da gösterilmiştir. Buna göre muhtarların % 58’ de fazlası yereldeki bürokrasiyi oluşturan yetkililere ulaşmakta ve derdini anlatmakta zorlanmamaktadır. Ancak % 36’ dan fazla muhtarın yetkililere ulaşmak ve çözüm

istemekte zorlanması oldukça manidardır. Henüz hizmetlerin başlangıcında sorunları anlatmak ve çözüm istemek yani talep halinde iken karşılaşılan bu zorluk, bize yerelde merkezileşmenin ve yereldeki bürokrasinin kırsal alana hizmet sunumunda getirdiği önemli zorluklarda olduğunun göstermektedir.

“Köye/Mahalleye hizmet talep ederken görüşülecek kişiler ve bürokrasi, evrak işi eskiye göre artmıştır.” ifadesine muhtarların 448’ i yani % 41,5’ inin “Katılmıyorum”, 35’ i yani % 3,2’ si Kesinlikle Katılmıyorum derken, 427’ si yani % 39,6’ sı “Katılıyorum” derken, 67’ si yani % 6,2’ si Kesinlikle Katılıyorum şeklinde cevap vermişlerdir.

Şekil 3.6.

6. Köye / Mahalleye hizmet talep ederken görüşülecek kişiler ve bürokrasi, evrak işi eskiye göre artmıştır.

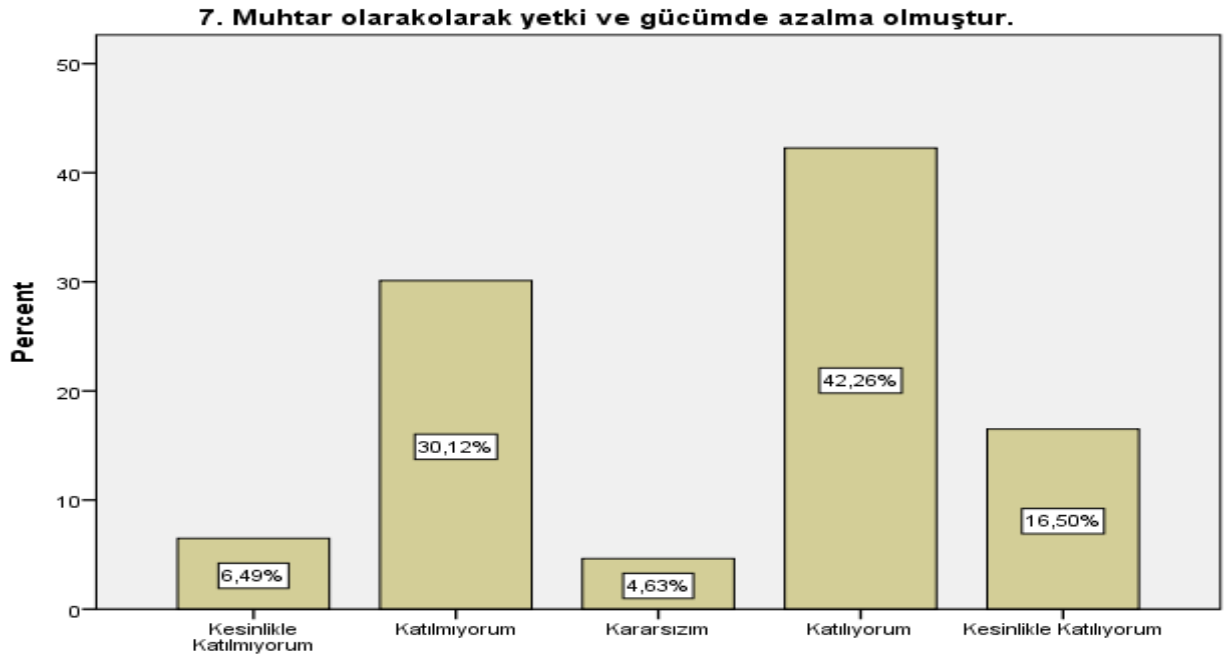

Muhtarların yukarıdaki maddeye verdikleri cevapların dağılımına bakıldığında az bir farkla Köye / Mahalleye hizmet talep ederken görüşülecek kişiler ve bürokrasi, evrak işinin eskiye göre arttığı yönünde algıladıkları görülmektedir ($\bar{x}=3,0399$). Bu sonuçta bize muhtarlarda yereldeki bürokrasi ve merkezileşme algısının olumsuz olduğu sonucunu göstermektedir.

Kırsal Alanda Yerel Hizmetlerin Sunumunda Yereldeki Merkezileşme Algısı Boyutunu ölçmeye çalıştığımız bir diğer maddede “Muhtar olarak yetki ve gücümde azalma olmuştur.” ifadesine TR 22 Bölgesindeki muhtarların önemli bir bölümünün katıldığı görülmektedir. Araştırmaya katılan 1079 muhtarlardan “Katılıyorum” diyenlerin sayısı 456 olup bunun oranı % 42,6 iken bu maddeye “Kesinlikle Katılıyorum” diyenlerin sayısı 178 ve oranı ise % 16, 50 olmuştur.

Şekil 3.7.

Şekil 3.7’ de grafik olarak gösterilen maddede muhtarların yetki ve güçlerinde azalma olduğu yönündeki ifadeye % 30,12’ sinin yani 325’ inin Katılmadığı ve bununla beraber % 6,49’ u yani 70 muhtarın Kesinlikle Katılmadığı görülmektedir. Ancak bu maddeye verilen cevapların tamamı değerlendirildiğinde muhtarların % 59’ luk önemli bir kısmının maddeyi olumsuz yani yetki ve güçlerinde azalma olduğu şeklinde algıladıkları anlaşılmaktadır ($\bar{X} = 3,3216$).

Araştırmada yerelde merkezileşmeyi ölçmeye çalıştığımız bu boyutta; halka, ihtiyaç ve çözüme en yakın noktada yer alan muhtarların, kırsal alanda yerel hizmetlerin sunumunda bir merkezileşme algısına sahip oldukları anlaşılmaktadır.

3.1.3. TR 22 Bölgesinde Görev Yapan Köy ve Mahalle Muhtarlarının Kırsal Alanda Yerel Hizmetlerin Sunumunda Dönüşüm Boyutunda Algılarının İncelenmesi

Tablo 3.3.

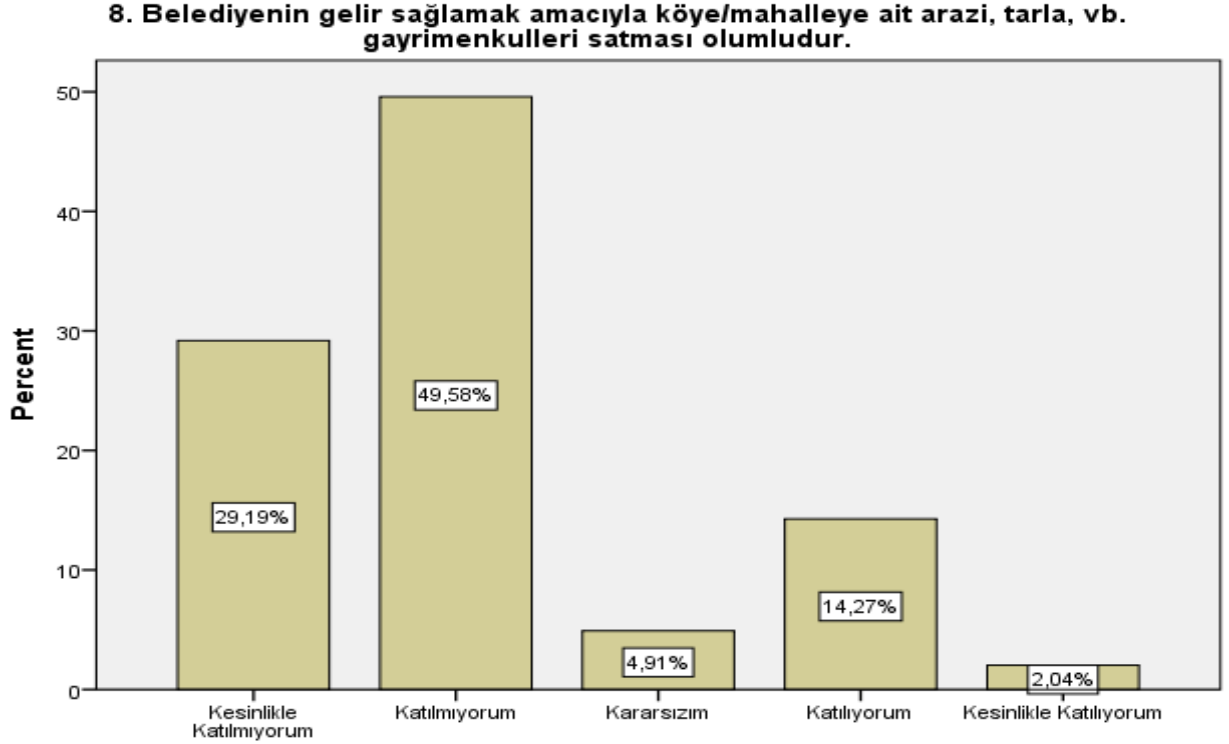
Kırsal Alanda Yerel Hizmetlerin Sunumu TR 22 Bölge Analizine İlişkin Muhtar Görüşleri Ölçeği Yereldeki Dönüşüm Algısı Boyutu

Madde		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	$\bar{X}$	S
8. Belediyenin gelir sağlamak amacıyla köye/mahalleye ait arazi, tarla, vb. gayrimenkulleri satması olumludur.	f	315	535	53	154	22	2,1038	1,04196
	%	29,2	49,6	4,9	14,3	2,0		
9. Köy tüzel kişiliklerine son verilerek Mahalleye dönüştürülmesi uygulaması doğrudur.	f	292	369	121	272	25	2,4152	1,19523
	%	27,1	34,2	11,2	25,2	2,3		
10. Köy / Mahallelere, kırsal alana İl Özel İdaresinin hizmet vermeye devam etmesi gerekir.	f	38	155	51	625	210	3,7544	1,03640
	%	3,5	14,4	4,7	57,9	19,5		
11. Köy / Mahallelere, kırsal alana Büyükşehir Belediyesinin hizmet vermesini daha doğru buluyorum.	f	194	334	80	406	65	2,8276	1,27191
	%	18,0	31,0	7,4	37,6	6,0		

Kırsal Alanda Yerel Hizmetlerin Sunumu TR 22 Bölge Analizine İlişkin Muhtar Görüşleri Ölçeği Yereldeki Dönüşüm Algısını ölçmeyi amaçlayan bu boyutta sorulan sorulara muhtarlar tarafından verilen cevaplar şu şekildedir:

“Belediyenin gelir sağlamak amacıyla köye/mahalleye ait arazi, tarla, vb. gayrimenkulleri satması olumludur.” maddesini muhtarların büyük bir bölümünün olumsuz yönde algıladıkları ortaya çıkmaktadır ($\bar{X} = 2,1038$). Bu çerçevede muhtarların 535’ i yani % 49,6’ sı “Katılmıyorum”, 315’ i yani % 29,2’ si “Kesinlikle Katılmıyorum” şeklinde bu maddeyi yanıtlamışlardır.

Şekil 3.8.

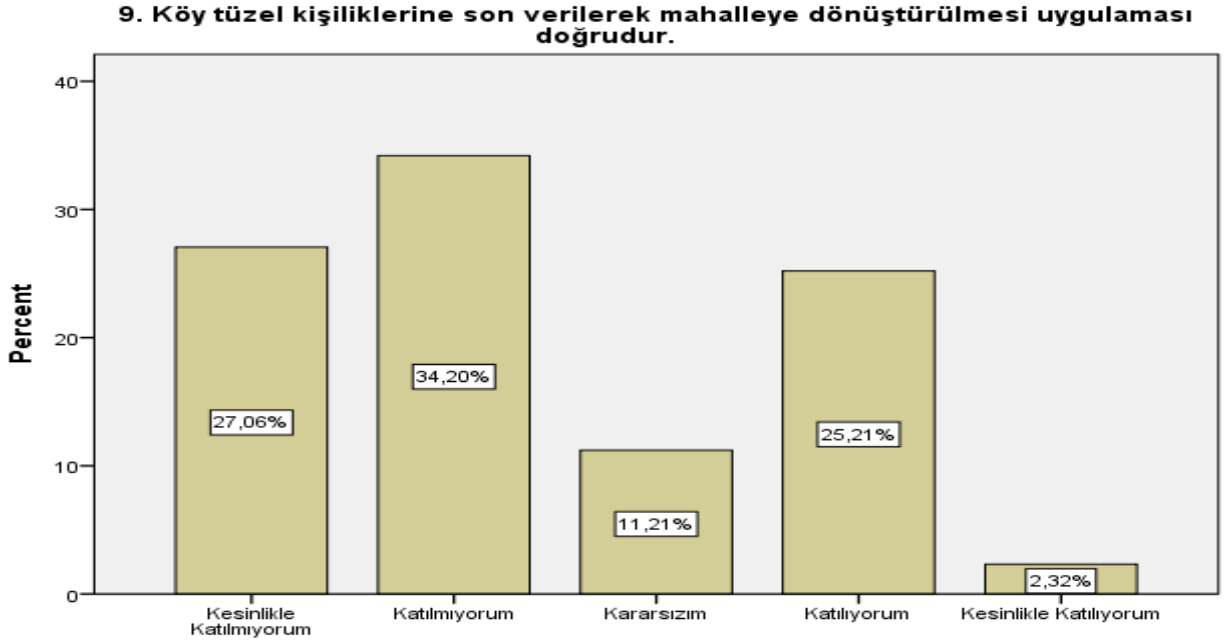

Şekil 3.8’ de maddeye verilen cevaplar bar grafik olarak da gösterilmiştir. Görüldüğü üzere maddeye olumlu yaklaşanlardan “Kesinlikle Katılıyorum” diyen 22 muhtarın oranı sadece % 2,04’ de kalırken “Katılıyorum” diyen 154 muhtarın oranı ise ancak % 14,27 olarak ortaya çıkmıştır. Bu durumu olumlu bulmayanların oranı % 79 gibi oldukça yüksek bir rakamdır. Muhtarlar, uygulamada özellikle belediyelerin kendilerine hizmet verebilmek için kaynak sağlama adına köylerde atadan, dededen kalma, köyün ortak ihtiyaçları için kullanılmak ve köy bütçesine gelir sağlamak üzere, geçmişte edinilen köye ait gayrimenkullerinin satılmasına veyahut da köylülerin bu gayrimenkullerin tasarrufunda söz sahibi olamaması sonucunu doğuran duruma olumsuz yaklaşmaktadırlar.

“Köy tüzel kişiliklerine son verilerek Mahalleye dönüştürülmesi uygulaması doğrudur.” maddesini Muhtarların büyük bir bölümünün olumsuz değerlendirdikleri görülmektedir ($\bar{x}=2,4152$). Muhtarların % 34,2’ si yani 369’ u “Katılmıyorum” derken % 27,1’ i yani 292’ si “Kesinlikle Katılmıyorum” diyerek köylerin mahalleye

dönüştürülmesini toplamda % 61' in üzerinde bir oranla olumsuz algıladıkları ortaya çıkmıştır.

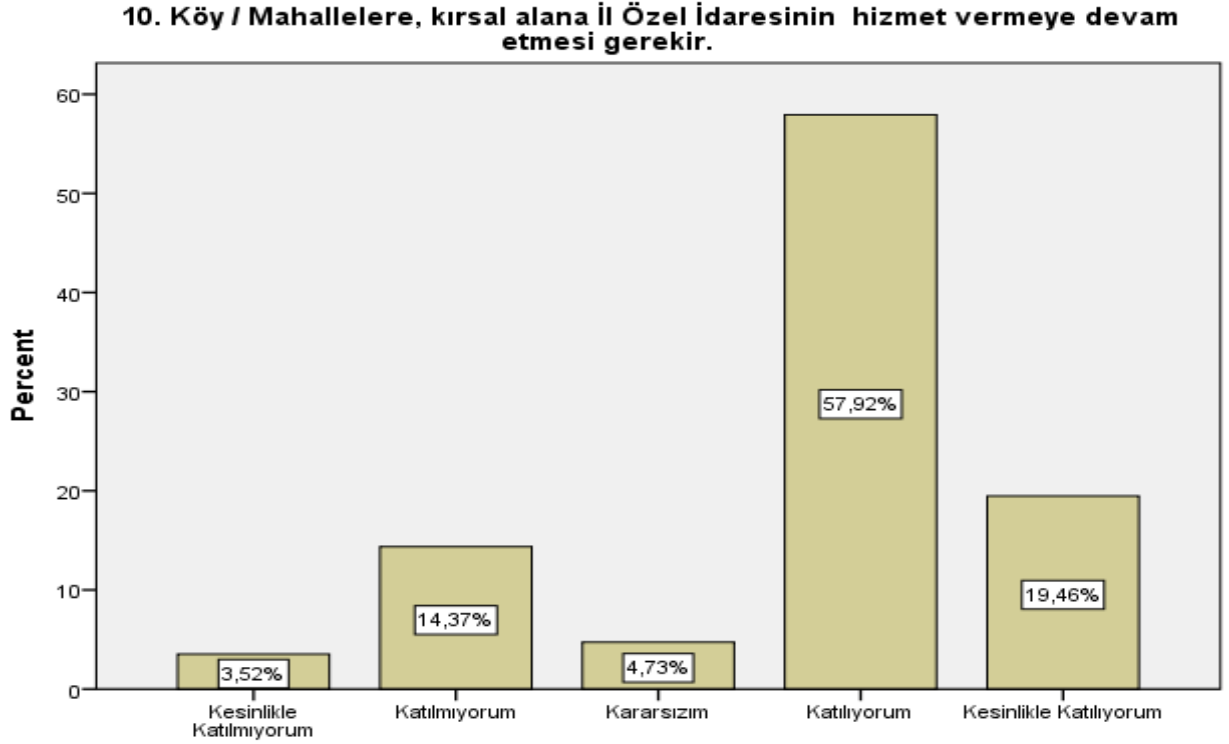
Şekil 3.9.

“Köy tüzel kişiliklerine son verilerek Mahalleye dönüştürülmesi uygulaması doğrudur.” Maddesine “Katılıyorum” diyenlerin sayısı 272, oranı % 25,21 iken “Kesinlikle Katılıyorum” diyenlerin sayısı 25, oranı sadece % 2,32’ de kalmıştır (Şekil 3.9). Buna göre TR 22 bölgesindeki Muhtarlar, Köy tüzel kişiliklerine son verilerek köylerin mahalleye dönüştürülmesi maddesin, olumsuz olarak algıladıkları rahatlıkla ifade edilebilmektedir.

Araştırmaya katılan TR 22 Bölgesindeki Muhtarların önemli bir kısmı, Köy / Mahallelerde ve kırsal alanda İl Özel İdaresinin hizmet vermeye devam etmesi gerektiğini belirtmektedirler ($\bar{x} = 3,7544$). Buna göre araştırmaya katılan 1079 muhtarın 625’i yani %57,9’ u kırsal alana İl Özel İdaresinin hizmet vermeye devam etmesi gerektiğine “Katılıyorum” diyerek kanaat bildirmişlerken, % 19,46’ sı yani 210 muhtar ise “Kesinlikle Katılıyorum” cevabını vermişlerdir.

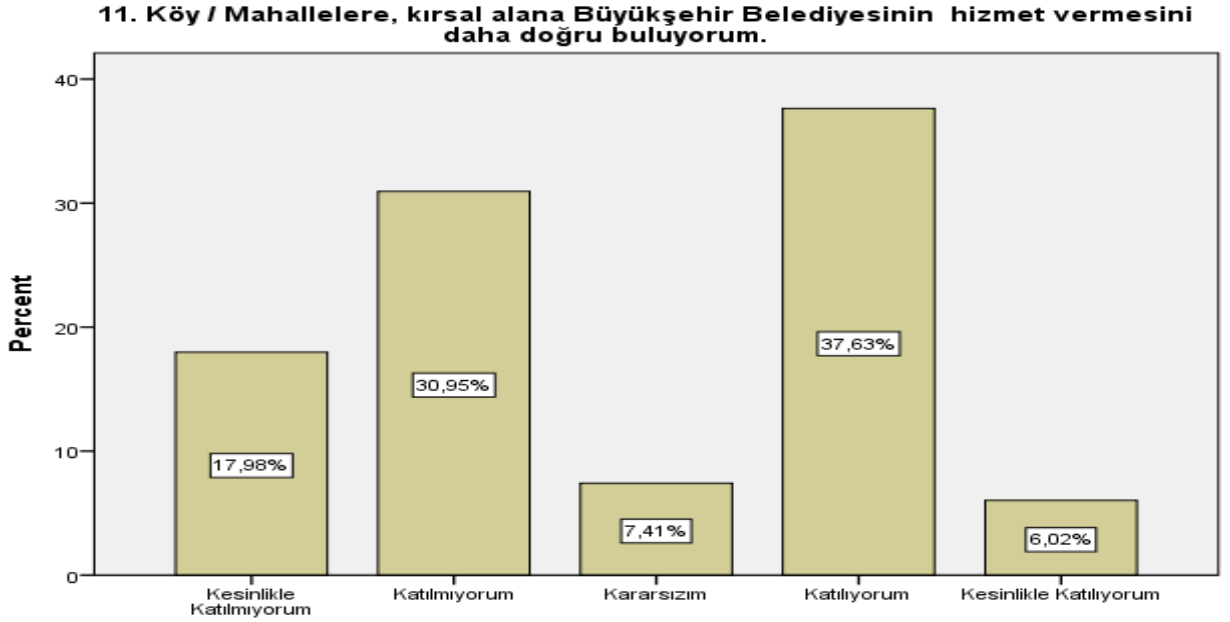
Şekil 3.10.

Bu maddeyi olumsuz yönde algılayan muhtarların oranı oldukça düşük olmuştur. Buna göre TR 22 Bölgesindeki muhtarların 155' i yani % 14,37' si katıldığını ifade ederken sadece 38 muhtar yani % 3,52' si kesinlikle katılıyorum şeklinde cevap vermişlerdir (Şekil 3.10.). Muhtarların % 77' sinden fazlasının kırsal alanda yerel hizmetlerin sunumunu İl Özel İdareleri tarafından vermeye devam etmesini istemesi oldukça dikkat çekicidir. 6360 sayılı yasanın yürürlüğe girdikten ve uygulamadan 3 yıl sonra gerçekleştirilen bu algı anketinde TR 22 Bölgesindeki muhtarlar tarafından henüz Büyükşehir modelinin benimsenmediği görülmektedir.

Bununla beraber “Köy / Mahallelere, kırsal alana Büyükşehir Belediyesinin hizmet vermesini daha doğru buluyorum.” maddesini de muhtarların olumsuz algıladıkları ortaya çıkmıştır ($\bar{X} = 2,8276$).

Şekil 3.11.

Bu çerçevede araştırmaya katılan muhtarların 334' u yani % 30,95' i "Katılmıyorum" derken 194' ü yani % 17,98' i "Kesinlikle Katılmıyorum" diyerek toplamda % 48,93 oranında maddeyi olumsuz değerlendirmişlerdir. Bu maddeye olumlu cevap veren muhtarların 406 sı yani % 37,63' ü "Katılıyorum" derken sadece 65 muhtar yani % 6,02' si "Kesinlikle Katılıyorum" demişlerdir. Böylece maddeye olumlu cevap veren muhtarların toplam oranı ancak % 43,65' de kalmıştır. Muhtarların % 49' unun ise Büyükşehir Belediyesinin kırsalda hizmet vermesini doğru olmadığı yönünde algıya sahip olduğunu görmekteyiz.

Kırsal Alanda Yerel Hizmetlerin Sunumunda TR 22 Bölgesinin Analizine İlişkin Muhtar Görüşleri Ölçeği ile Yereldeki Dönüşüm Algısını ölçmeyi amaçlayan bu boyutta sorulan sorulara muhtarlar tarafından verilen cevaplar neticesinde muhtarlarda, Yerelde yaşanan Dönüşüm algısının, TR 22 Bölgesinde ve uygulandığı zaman diliminde geçerli olmak üzere olumsuz olduğu söylenebilir. Ancak dönüşümün sürekliliği ve getirdiği yenilikler ve algıların zamanla ve uygulamalarla değişebileceği göz önünde bulundurulduğunda ilerde yapılacak araştırmalarda farklı sonuçlar da alınabilecektir.

3.1.4. TR 22 Bölgesinde Görev Yapan Köy ve Mahalle Muhtarlarının Kırsal Alanda Yerel Hizmetlerin Sunumunda Katılım Boyutunda Algılarının İncelenmesi

Tablo 3.4.

Kırsal Alanda Yerel Hizmetlerin Sunumu TR 22 Bölge Analizine İlişkin Muhtar Görüşleri Ölçeği Katılım Algısı Boyutu

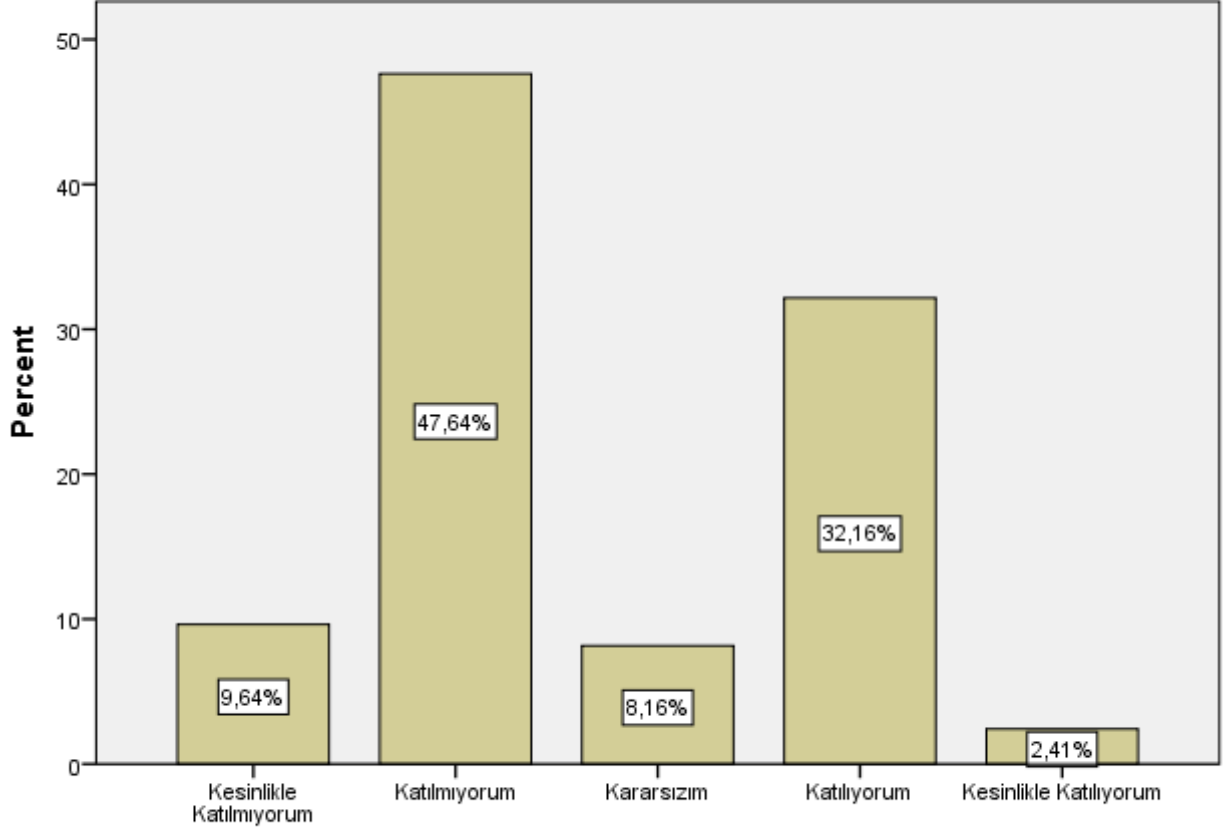
Madde	f	Kesinlikle	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle	$\bar{X}$	S
		Katılmıyorum	Katılmıyorum	Katılıyorum	Katılıyorum			
12.Köye / Mahalleye hizmet verilirken köylünün/mahallelinin katkı ve katılımı artmıştır.	104	514	88	347	26	2,7006	1,09150	
	% 9,6	47,6	8,2	32,2	2,4			
13.Köye / Mahalleye sunulan yerel hizmetlerin verilme hızında artma olmuştur.	75	395	114	463	32	2,9833	1,09209	
	% 7,0	36,6	10,6	42,9	3,0			
14.Köye / Mahalleye sunulan yerel hizmetlerin kalitesi artmıştır.	82	323	112	529	33	3,1001	1,09865	
	% 7,6	29,9	10,4	49,0	3,1			

Kırsal Alanda Yerel Hizmetlerin Sunumu TR 22 Bölge Analizine İlişkin Muhtar Görüşleri Ölçeği Katılım Algısını ölçmeyi amaçlayan bu boyutta sorulan sorulara araştırmaya katılan 1079 muhtar tarafından verilen cevaplar şu şekildedir:

“Köye / Mahalleye hizmet verilirken köylünün/mahallelinin katkı ve katılımı artmıştır.” maddesini TR 22 bölgesinde araştırmaya katılan muhtarların büyük bir bölümünün olumsuz yönde algıladığı ortaya çıkmaktadır ($\bar{X}=2,7006$). Buna göre muhtarların 514’ ü yani % 47,6’ sı “Katılmıyorum”, 104’ ü yani % 9,6’ sı “Kesinlikle Katılmıyorum” şeklinde bu maddeyi yanıtlamışlardır.

Şekil 3.12.

12. Köy / Mahalleye hizmet verilirken köylünün/mahallelinin katkı ve katılımı artmıştır.

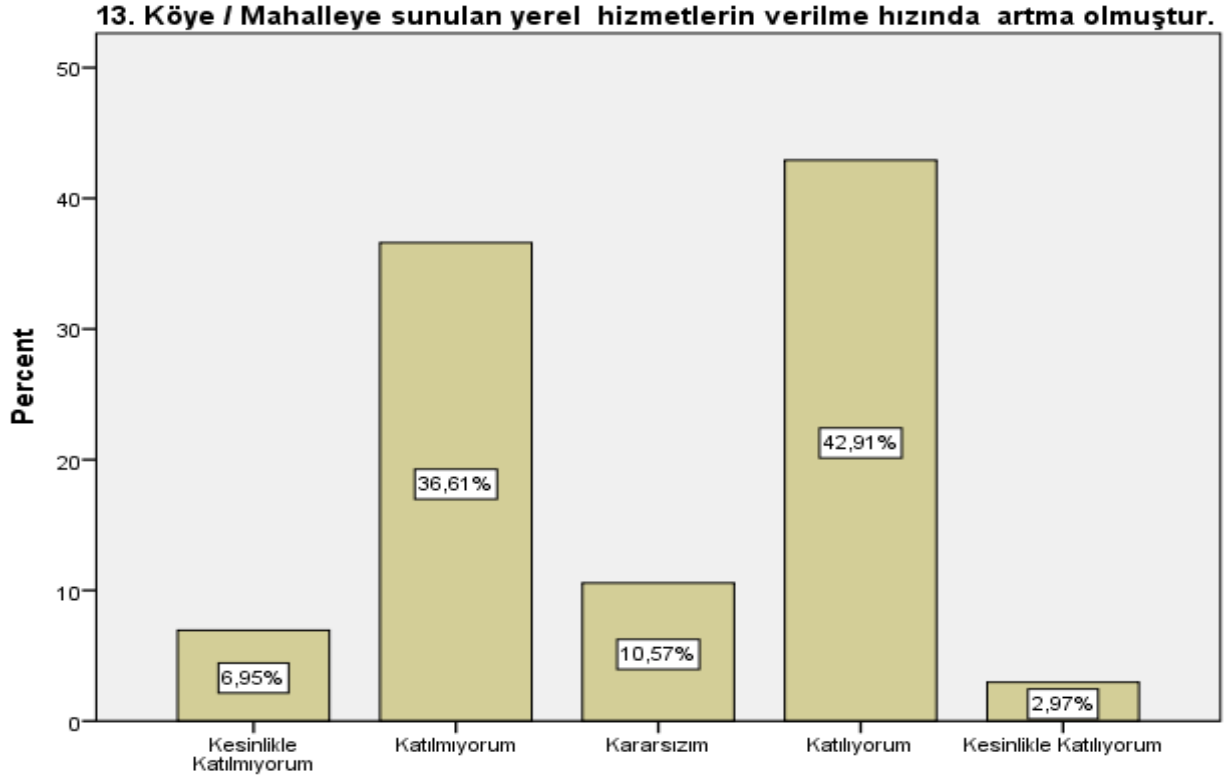
Şekil 3.12’ de Köye / Mahalleye hizmet verilirken köylünün/mahallelinin katkı ve katılımı artmıştır sorusuna verilen cevaplar bar grafik olarak da gösterilmiştir. Buna göre maddeye muhtarların % 32,16’ sı yani 347’ si “Katılıyorum” derken yalnızca 26 muhtar yani % 2,41’ i “Kesinlikle Katılıyorum” cevabını vermiştir. Muhtarlara göre köylünün ya da mahallelinin yerel hizmetlere katkı ve katılımı % 57 oranında azalmıştır. Hâlbuki yerel hizmetlerde katılım ve katkı oldukça önemlidir. O yöreye hissedilen aidiyetin bir göstergesi olmanın yanında çözümün bir parçası olmak adına katılımcı bir davranışın da işaretidir. Yerel hizmetlere vatandaşlarca gösterilen katılım ve katkı yerel demokrasiyi güçlendiren bir durum olmasının yanında yerellik (subsidiarite) ilkesinin de bir gereğidir. Vatandaşların kırsalda yerel hizmetlerin sunumundaki katılım ve katkısının düşüyor veya düşmüş olması kırsal alanda yerel hizmetlerin sunumu noktasında TR 22 Bölgesinde kırsal

alanda yerel hizmetlerin sunumunda, ortadaki mevcut uygulamaların katılımcılığı açısından değerlendirilmesi gerektiği söylenebilir.

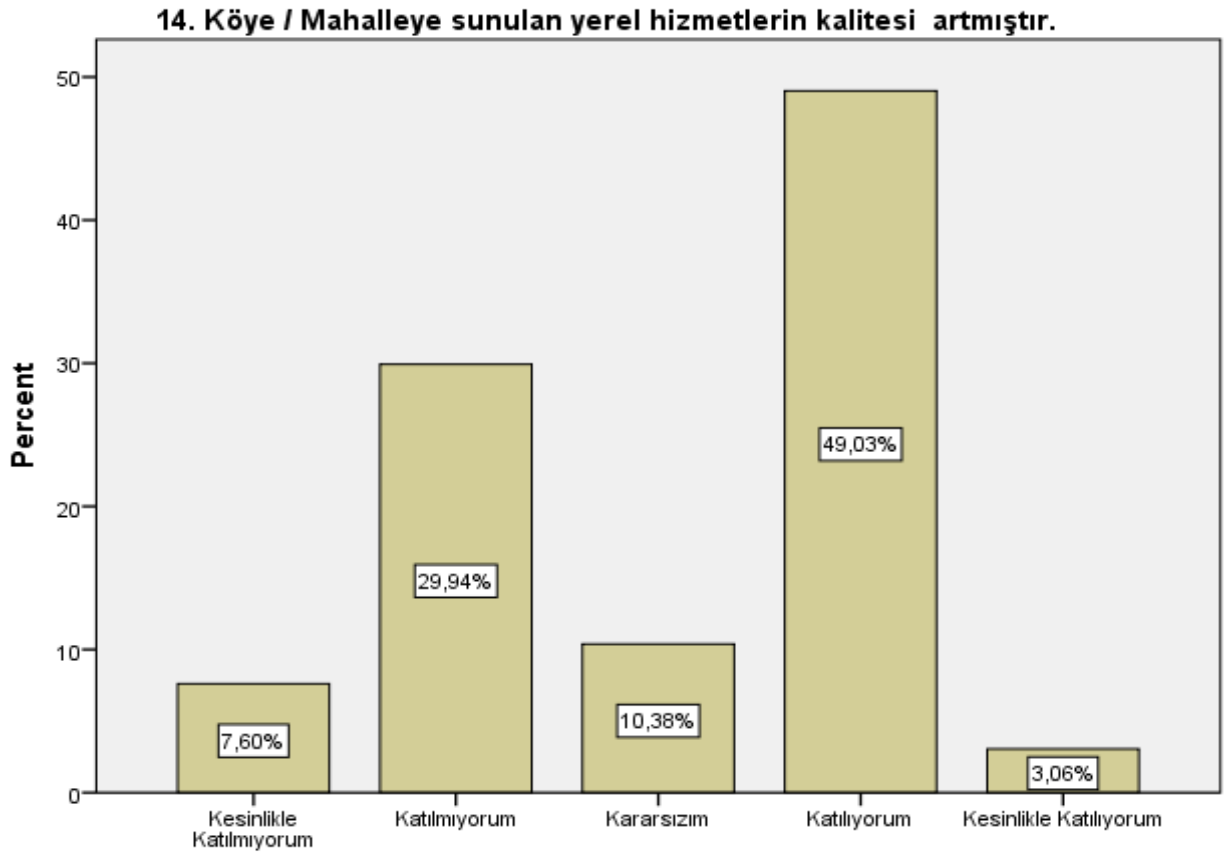
“Köye / Mahalleye sunulan yerel hizmetlerin verilme hızında artma olmuştur.” maddesine araştırmaya katılan muhtarların 463’ ü yani % 42,91’ i “Katılıyorum” derken sadece % 2,97’ si yani 32’ si “Kesinlikle Katılıyorum” cevabını vermişlerdir. Maddeye “Katılmıyorum” cevabı veren muhtarların sayısı 395 oranı % 36,61, “Kesinlikle Katılmıyorum” diyen muhtarların sayısı 75 oranı ise % 6,95’ dir. Toplamda maddeye % 45,88 olumlu cevap verilmiş, % 43,56 oranında ise olumsuz cevap verilmiştir (Şekil 3.13). Araştırmaya katılan muhtarlardan 114’ ü yani % 10,57’ lik önemli bir kesimi ise kararsız kalmıştır. Bir önceki madde ile bağlantılı düşünüldüğünde TR 22 Bölgesinde kırsalda vatandaşın yerel hizmetlere katılımı ve katkısı düşmesi ile beraber yerelde sunulan hizmetlerde karar almada, planlamada, uygulamada hızlanma beklenebilecektir. Ancak TR 22 bölgesindeki muhtarlarda bu beklentiyi karşılayabilecek belirgin bir algısal netice görülmemiştir.

Şekil 3.13.

Muhtarlar, Köye / Mahalleye sunulan yerel hizmetlerin kalitesi arttığı yönündeki maddeye araştırmaya katılan muhtarların 529' u yani % 49,3' ü “Katılıyorum” derken 33 muhtar ise yani % 3,06' sı “Kesinlikle Katılıyorum” şeklinde maddeyi yanıtlamışlardır. Aynı maddeyi olumsuz algılayan muhtarlardan 323' ü % 29,94' ü “Katılmıyorum” şeklinde cevaplarırken 82' si yani % 7,60' ı “Kesinlikle Katılmıyorum” şeklinde cevaplamıştır.

Şekil 3.14.

Şekil 3.14 incelendiğinde TR 22 Bölgesinde muhtarların bu maddeyi az bir farkla ve göreceli olarak olumlu algıladıkları ve kırsal alanda sunulan yerel hizmetlerde kalitenin arttığını ifade ettikleri söylenebilir ($\bar{X}=3,1001$). Ancak bir önceki maddenin değerlendirmesinde de ifade edildiği gibi katılımı yaşanan düşüşe rağmen TR 22 Bölgesinde görev alan muhtarlarda, sunulan hizmetlerin kalitesinde bariz bir artış algısı söz konusu değildir.

3.1.5. TR 22 Bölgesinde Görev Yapan Köy ve Mahalle Muhtarlarının Kırsal Alanda Yerel Hizmetlerin Sunumunda Etkinlik ve Başarı Boyutunda Algılarının İncelenmesi

Tablo 3.5.

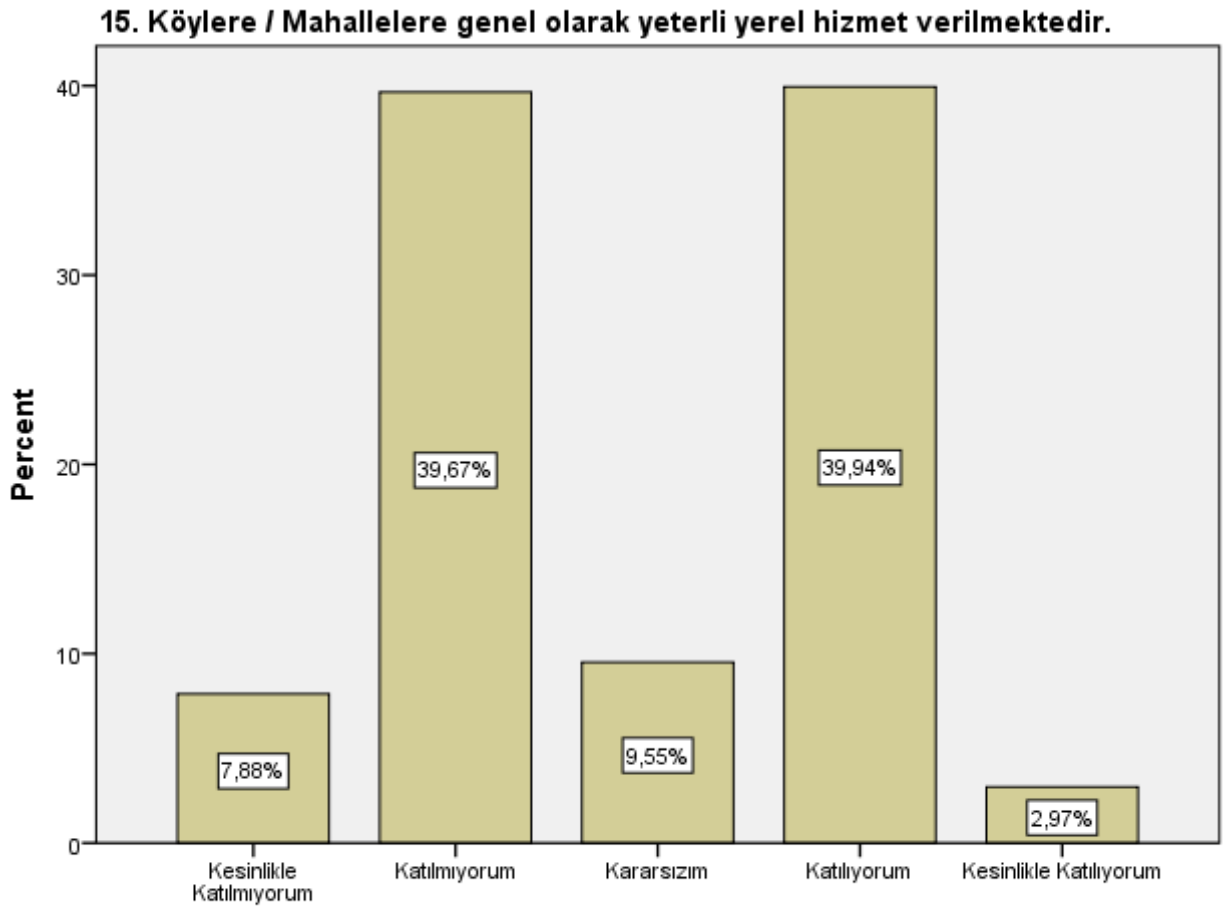
Kırsal Alanda Yerel Hizmetlerin Sunumu TR 22 Bölge Analizine İlişkin Muhtar Görüşleri Ölçeği Etkinlik ve Başarı Algısı Boyutu

Madde		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	$\bar{X}$	S
15.Köylere/Mahallelere genel olarak yeterli yerel hizmet verilmektedir.	f	85	428	103	431	32	2,9045	1,10538
	%	7,9	39,7	9,5	39,9	3,0		
16.Yol yapım ve bakımı hizmetleri başarılıdır.	f	153	365	85	437	39	2,8554	1,19811
	%	14,2	33,8	7,9	40,5	3,6		
17.İçme suyu temini hizmetleri başarılıdır.	f	80	247	68	611	73	3,3244	1,12175
	%	7,4	22,9	6,3	56,6	6,8		
18.Kanalizasyon hizmetleri başarılıdır.	f	108	343	81	504	43	3,0287	1,15982
	%	10,0	31,8	7,5	46,7	4,0		
19.Çöp toplanması ve çevre temizliği hizmetleri başarılıdır.	f	88	244	85	609	53	3,2734	1,11340
	%	8,2	22,6	7,9	56,4	4,9		
20.İmar düzenlemesi ve ruhsatlandırma işleri başarılıdır.	f	94	312	232	426	15	2,9592	1,04278
	%	8,7	28,9	21,5	39,5	1,4		
21.Meydan, çevre, park düzenlemesi (kilit parke, çocuk parkı vb. gibi) hizmetleri başarılıdır.	f	124	389	86	439	41	2,8925	1,16994
	%	11,5	36,1	8,0	40,7	3,8		
22.Ekonomik ve Sosyal Destek içerikli hizmetler başarılıdır.	f	101	391	141	429	17	2,8795	1,08811
	%	9,4	36,2	13,1	39,8	1,6		
23.KÖYDES Projesi yol, su vb. gibi altyapı hizmetlerinin verilmesinde başarılı bir çalışmadır.	f	66	255	148	548	62	3,2641	1,07239
	%	6,1	23,6	13,7	50,8	5,7		

Kırsal Alanda Yerel Hizmetlerin Sunumu TR 22 Bölge Analizine İlişkin Muhtar Görüşleri Ölçeği Etkinlik ve Başarı Algısını ölçmeyi amaçlayan bu boyutta sorulan sorulara araştırmaya katılan 1079 muhtar tarafından verilen cevaplar şu şekildedir:

Araştırmaya katılan Köy ve Mahalle Muhtarlarının 428' i yani % 39,7' si bu soruya Katılmıyorum derken 85 muhtar yani % 7,9' u Kesinlikle Katılmıyorum biçiminde cevap vermişlerdir. Muhtarların % 39,9' u yani 431' i genel olarak yeterli yerel hizmet verildiği yönünde yani katılıyorum şeklinde cevap verirken 32 muhtar yani % 2,97' si Kesinlikle Katılıyorum biçiminde cevaplandırmışlardır.

Şekil 3.15.

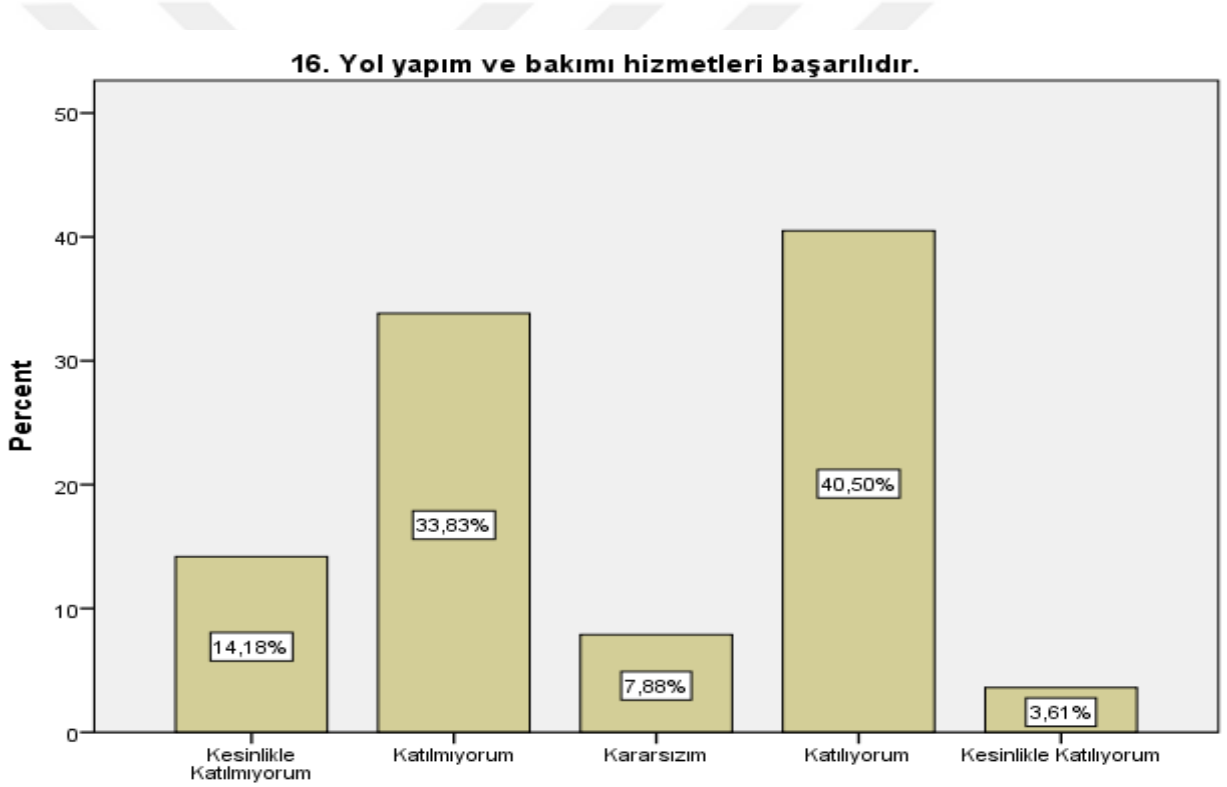

Şekil 3.15. deki bar grafikte de görüldüğü üzere ve böylece maddenin genel değerlendirmesine bakıldığında TR 22 Bölgesinde Muhtarların, Kırsal alanda Köylere / Mahallelere genel olarak yeterli yerel hizmet verilmediği algısına sahip oldukları anlaşılmaktadır ($\bar{x}=2,9045$). Toplamda olumsuz cevapların daha fazla olduğu ve maddenin TR 22 Bölgesinde görev yapan muhtarlarca olumsuz değerlendirildiği söylenebilecektir. Bu sonuç TR 22 Bölgesinde Muhtarların kırsalda yerel hizmetlerin

sunumu noktasında yeterli hizmet alamadıkları algısına sahip olduğunu bize göstermektedir.

Araştırmaya katılan TR 22 Bölgesinde görev alan 1079 Köy ve Mahalle Muhtarından “Yol yapım ve bakımı hizmetleri başarılıdır.” şeklindeki maddeye “Katılıyorum” diyen 437 muhtarın oranı % 40.50 ve “Kesinlikle Katılıyorum” diyen 39 muhtarın oranı ise % 3.61 olmuştur. Bu değerlendirmeyi olumlu algılayan muhtarların toplam oranı böylece % 44,11 olmuştur. Buna karşılık maddeye “Katılmıyorum” şeklinde cevap veren 365 muhtarın oranı % 33,83 ve “Kesinlikle Katılmıyorum” diyen 153 muhtarın oranı ise % 14,18 biçiminde olmuştur.

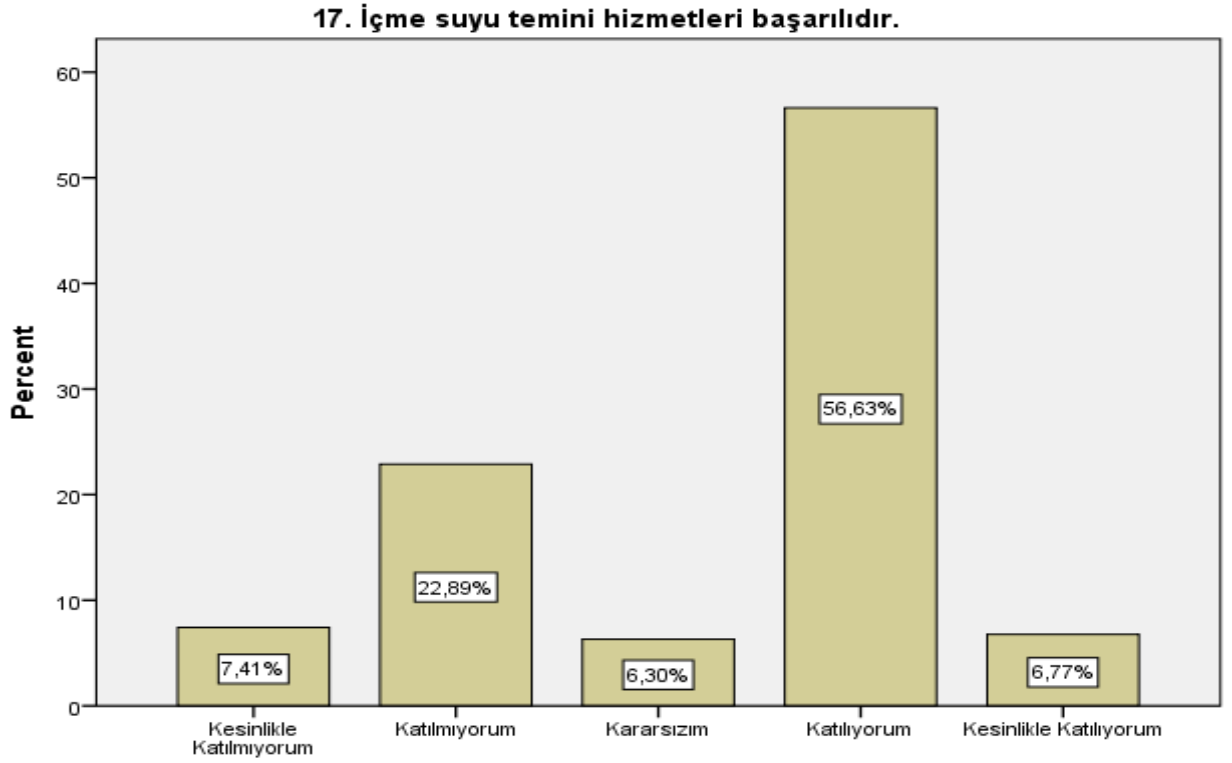
Şekil 3.16.

Şekil 3.16. da görüleceği üzere TR 22 Bölgesinde kırsalda verilen yol yapım ve bakımı hizmetlerini değerlendiren muhtarların genel olarak olumsuz bir algıya sahip oldukları söylenebilecektir ($\bar{x} = 2,8554$). Yani bu maddeyi olumsuz algılayanların toplam oranı % 48,01 olmuştur. TR 22 Bölgesinde Kırsalda yerel hizmetlerin sunumunda muhtarlar nezdinde yol yapım ve bakımı hizmetlerine daha çok ağırlık verilmesi gerektiği görülmektedir.

TR 22 Bölgesinde araştırmaya katılan 1079 Köy ve Mahalle Muhtarlarının ölçekte yer alan “İçme suyu temini çalışmaları başarılı.” maddesi ile bu alandaki etkinlik ve başarı algısı ölçülmeye çalışılmıştır. Buna göre sunulan içme suyu temini çalışmalarını olumlu yönde değerlendiren 611 muhtar yani katılımcı muhtarların % 56,63’ ü “Katılıyorum” ve 73 muhtar yani % 6,77’ si “Kesinlikle Katılıyorum” şeklinde ifade etmişlerdir. Buna karşın maddeyi olumsuz değerlendiren muhtarlardan 247’ si yani % 22,89’ u Katılmıyorum ve % 7,41’ i yani 80 muhtar ise Kesinlikle Katılmıyorum şeklinde ifade etmişlerdir.

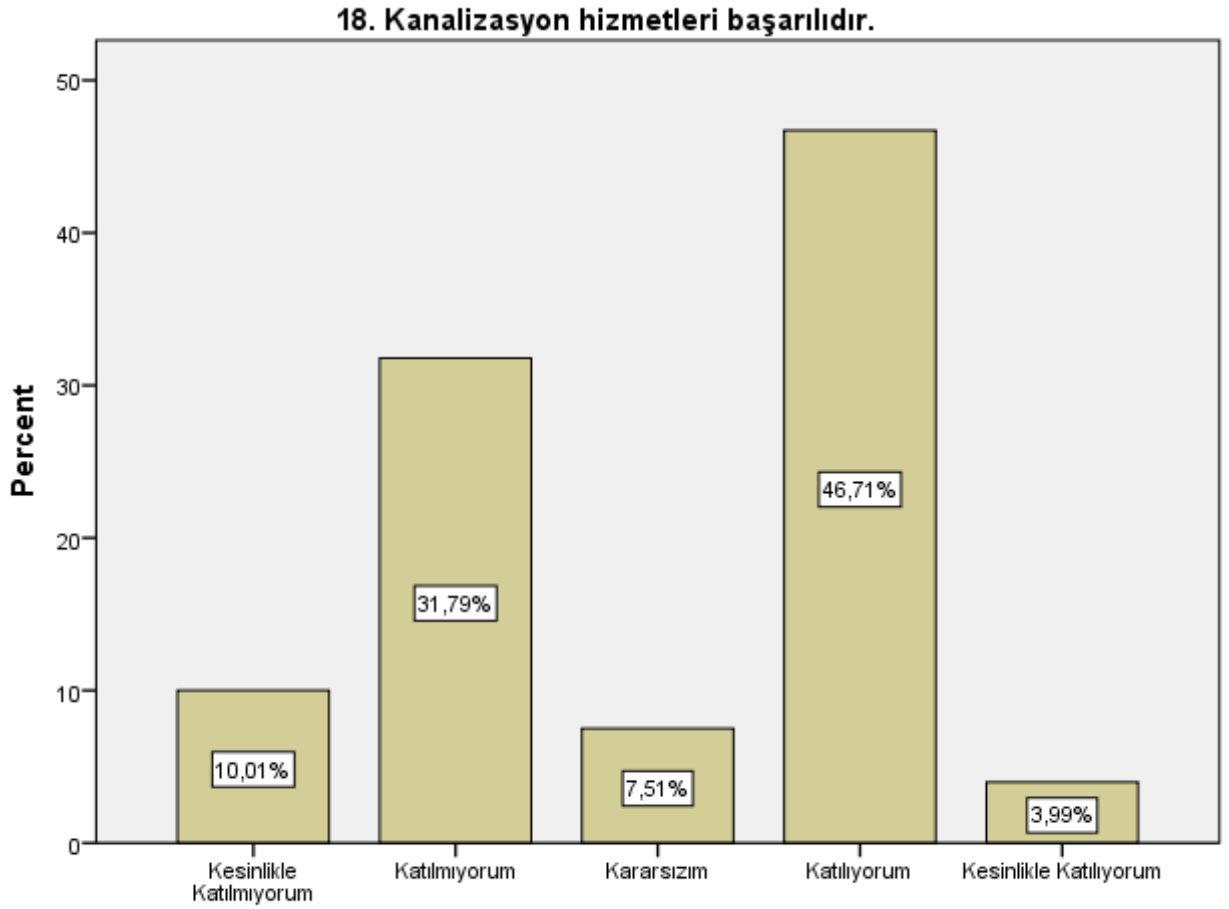
Şekil 3.17.

Böylece TR 22 Bölgesinde görev yapan muhtarların İçme suyu temini hizmetlerini ise daha başarılı buldukları ve maddeyi olumlu algıladıkları ortaya çıkmıştır ($\bar{X} = 3,3244$). Maddeyi olumsuz değerlendiren muhtarların toplam oranı ancak % 30,3’ ü bulmaktadır. TR 22 Bölgesinde kırsal alanda yerel hizmetlerin sunumunda İçme suyu temini hizmetlerinin yol yapım ve bakım hizmetlerine göre muhtarlar tarafından daha başarılı bulunduğu görülmektedir (Şekil 3.17.).

Araştırmaya katılan TR 22 Bölgesinde görev alan 1079 Köy ve Mahalle Muhtarından “Kanalizasyon hizmetleri başarılıdır.” şeklindeki maddeye muhtarların 504’ ü yani % 46,71’ i Katılıyorum ve 43’ ü yani % 3,99’ u Kesinlikle Katılıyorum şeklinde cevaplamışlardır. Bu maddeye olumsuz cevap veren 343 muhtarın % 31,8’ i katılmıyorum derken 108 muhtar ise % 10 Kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevaplamıştır.

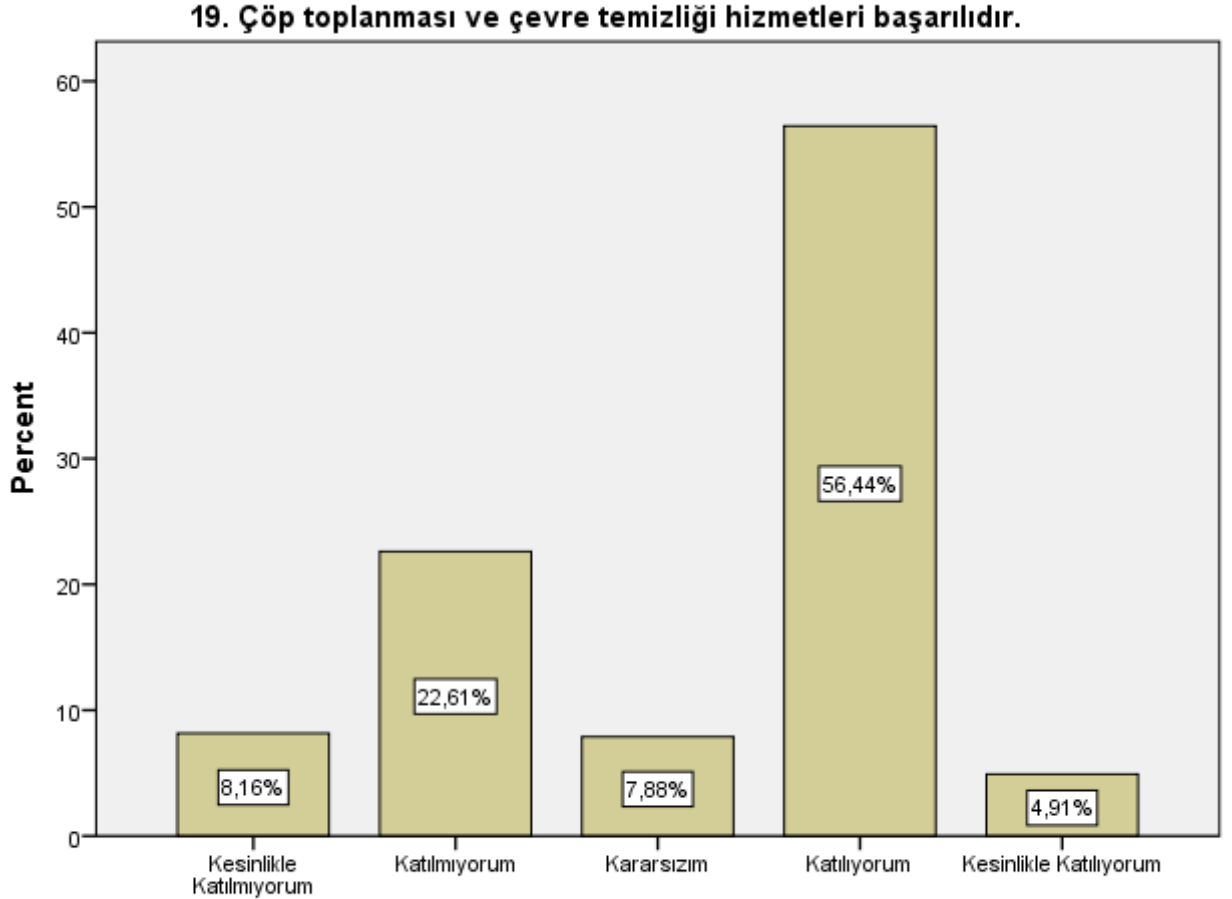
Şekil 3.18.

Yukarda Şekil 3.18. de görüldüğü üzere sunulan Kanalizasyon hizmetlerini olumsuz bulan muhtarların oranı, olumlu bulan muhtarların gerisinde kalmıştır. Buna göre muhtarların çoğunluğunun “Kanalizasyon hizmetleri başarılıdır.” şeklindeki maddeye olumlu yönde algıladıkları ortaya çıkmaktadır ($\bar{X} = 3,0287$).

“Çöp toplanması ve çevre temizliği hizmetleri başarılıdır” maddesine, araştırmaya katılan muhtarların 609’ u yani % 56,44’ ü Katılıyorum ve 53’ ü % 4,91’ i Kesinlikle Katılıyorum şeklinde cevaplandırmışlardır.

Şekil 3.19.

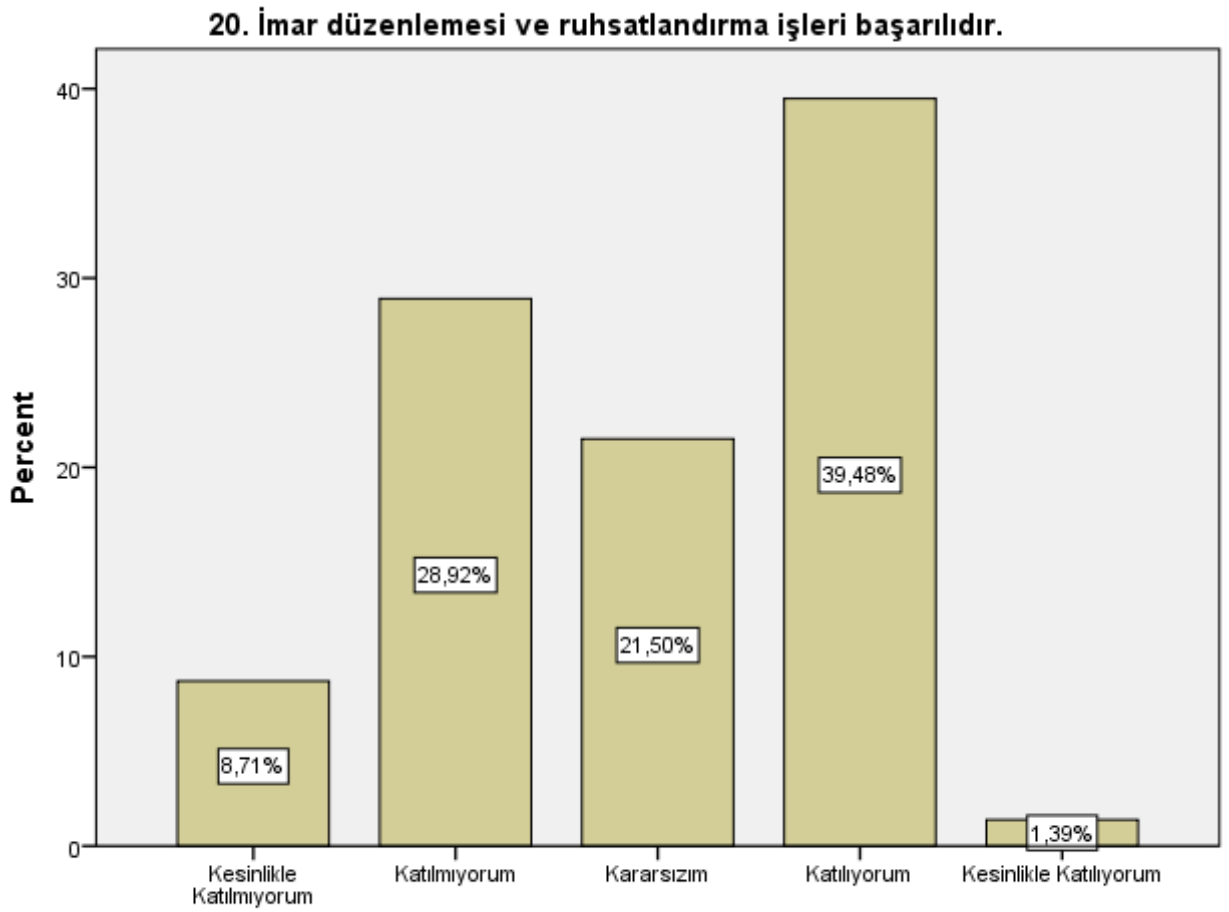

Çöp toplanması ve çevre temizliği hizmetlerini olumsuz değerlendiren muhtarlardan % 22,61’ i yani 244’ ü “Katılmıyorum”, 88 muhtar yani % 8,16’ sı ise Kesinlikle Katılmıyorum şeklinde maddeyi cevaplandırmışlardır. Buna göre TR 22 Bölgesinde muhtarların, çöp toplanması ve çevre temizliği hizmetlerini ağırlıklı olarak başarılı buldukları ortaya çıkmaktadır ($\bar{x}=3,2734$). Böylece TR 22 Bölgesindeki muhtarların toplamda % 61,35’ inin bölgede sunulan çevre temizliği hizmetlerini başarılı olarak algıladıkları anlaşılmaktadır (Şekil 3.19.).

Araştırmaya katılan TR 22 Bölgesinde görev alan 1079 Köy ve Mahalle Muhtarından “İmar düzenlemesi ve ruhsatlandırma işleri başarılıdır.” şeklindeki maddeye muhtarların 426’ sı yani % 39,48’ i “Katılıyorum” derken 15 muhtar yani % 1,39’ u “Kesinlikle Katılıyorum” şeklinde cevap vermişlerdir.

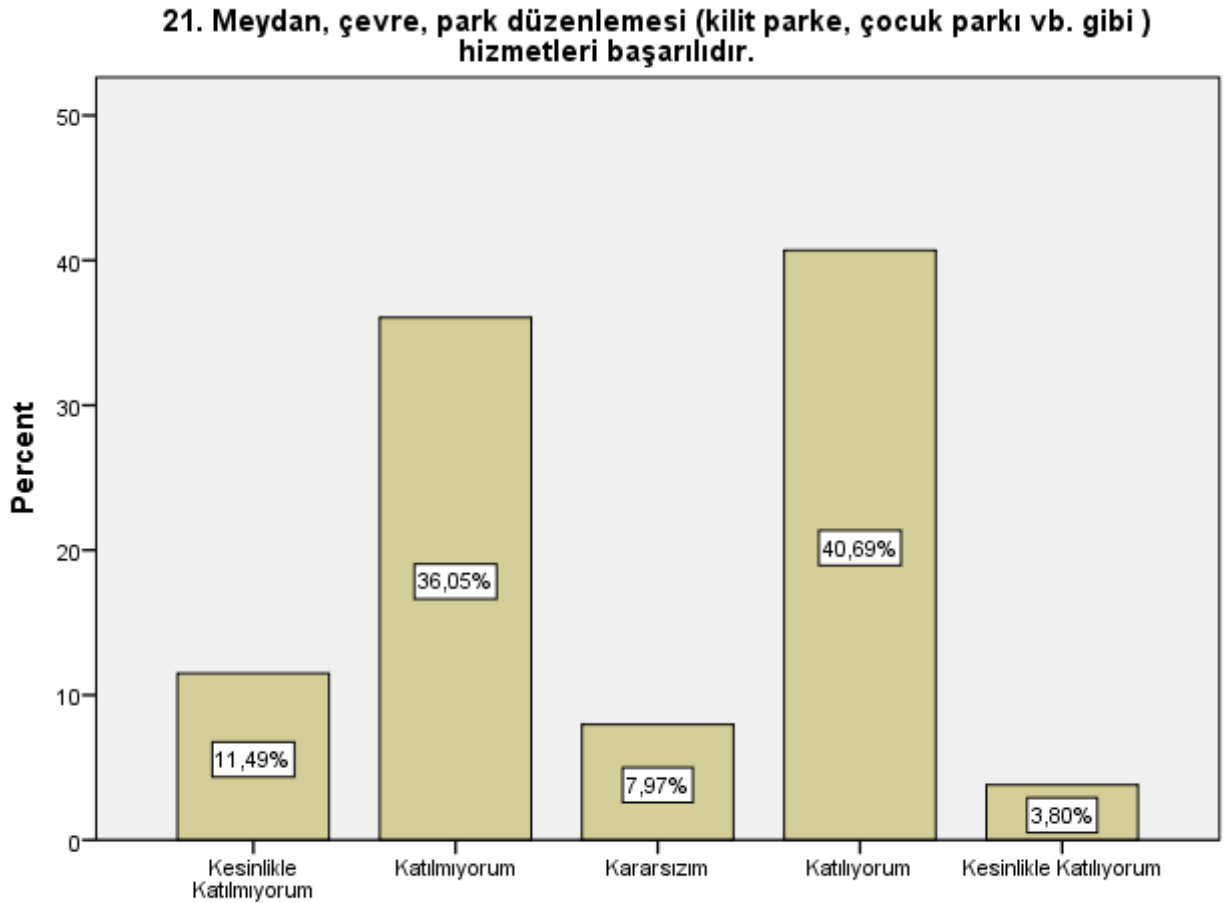
Şekil 3.20.

Muhtarların “İmar düzenlemesi ve ruhsatlandırma işleri başarılıdır.” maddesine % 28,92’ si yani 312 muhtar “Katılmıyorum” ve % 8,71’ i yani 94’ ü “Kesinlikle Katılmıyorum” şeklinde cevap verdikleri ayrıca % 21,50 yani 232 muhtar gibi önemli bir kısmının “Kararsızım” biçiminde yanıt vermesi oldukça dikkat çekici olmuştur. Muhtarların bu maddeye cevap verirken yüksek oranda kararsız kalmaları olumsuz cevaplarla birlikte değerlendirildiğinde TR 22 Bölgesinde görev alan muhtarlarda bu alandaki başarı algısının dikkatle değerlendirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

Araştırmaya katılan TR 22 Bölgesinde görev alan 1079 Köy ve Mahalle Muhtarından “Meydan, çevre, park düzenlemesi (*kilit parke, çocuk parkı vb. gibi*) hizmetleri başarılıdır” şeklindeki maddeye muhtarların 439’ u yani % 40,69’ u “Katılıyorum” derken 41 muhtar yani % 3,8’ i “Kesinlikle Katılıyorum” şeklinde cevap vermiştir. Araştırmaya katılan muhtarların 389’ u yani % 36,1’i “Katılmıyorum” derken 124’ ü yani % 11,5’ i “Kesinlikle Katılmıyorum” şeklinde cevap vermiştir.

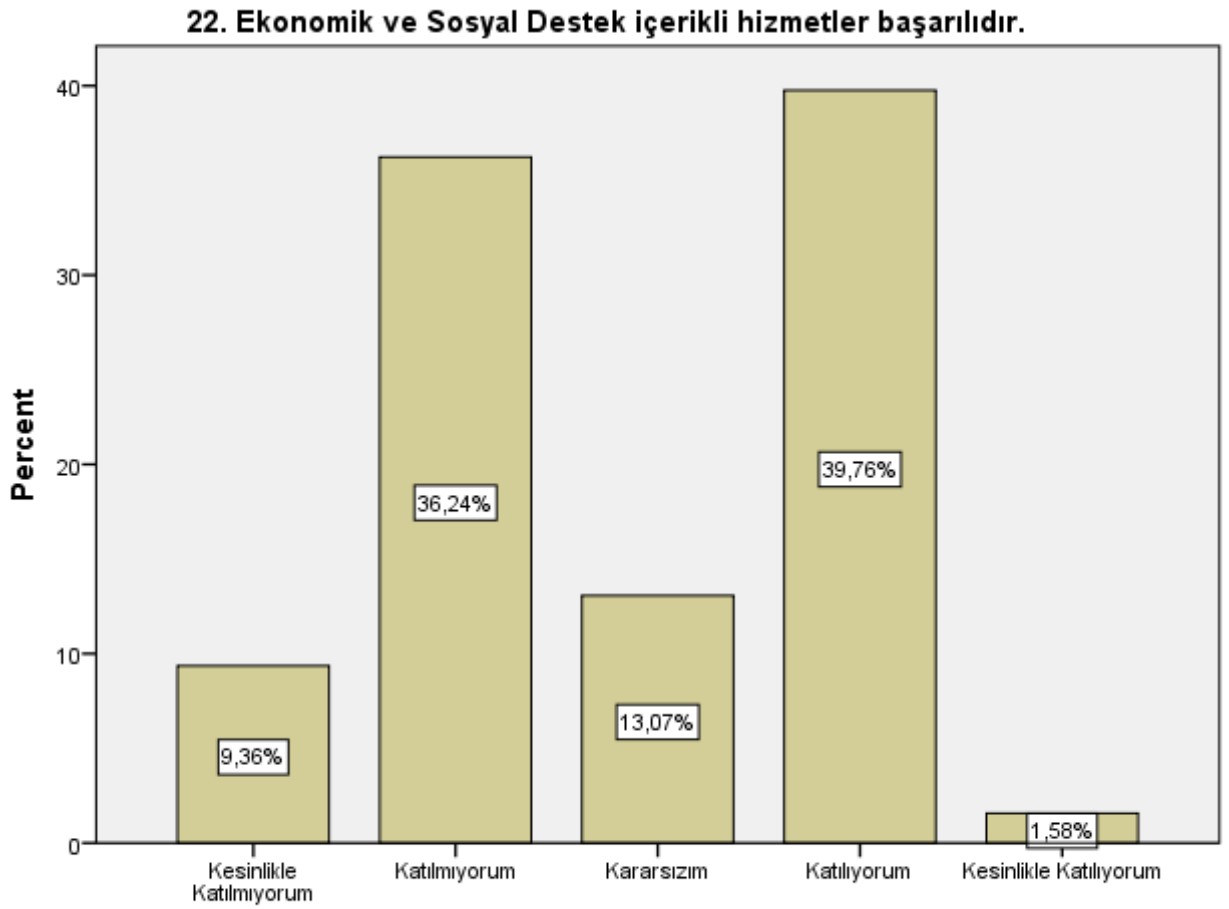
Şekil 3.21.

Şekil 3.21. de görüldüğü üzere meydan, çevre, park düzenlemesi (*kilit parke, çocuk parkı vb. gibi*) hizmetlerin başarılı bulan, olumlu görüş sahibi muhtarların toplam oranı % 44, 49 iken olumsuz değerlendirmede bulunan muhtarların oranı % 47,54’ e tekabül etmektedir. Buna göre TR 22 Bölgesinde Muhtarların, meydan, çevre, park düzenlemesi (*kilit parke, çocuk parkı vb. gibi*) hizmetlerin başarısını daha ziyade olumsuz değerlendirdikleri ortaya çıkmaktadır ($\bar{X} = 2,8925$).

Araştırmaya katılan TR 22 Bölgesi Muhtarlarına yöneltilen “Ekonomik ve Sosyal Destek içerikli hizmetler başarılıdır.” maddesine “Katılmıyorum” diyen 391 muhtarın oranı % 36,24, “Kesinlikle Katılmıyorum” diyen 101 muhtarın oranı ise % 9,36 olarak ortaya çıkmıştır. Böylece maddeyi toplamda olumsuz algılayan muhtarların oranı % 45,6 olarak gerçekleşmiştir.

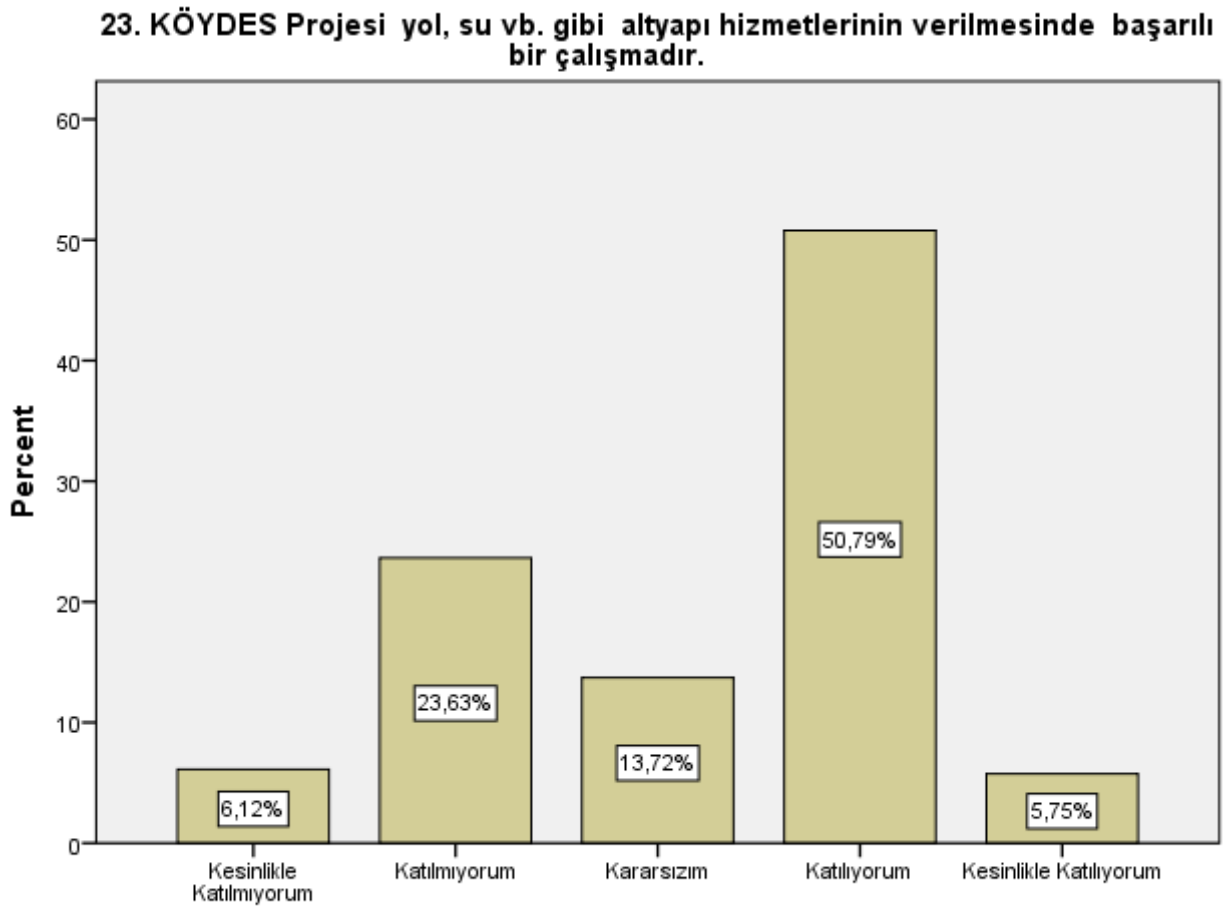
Şekil 3.22.

Şekil 3.22. incelendiğinde “Ekonomik ve Sosyal Destek içerikli hizmetler başarılıdır.” maddesini olumlu algılayan 429 muhtarın yani % 39,76 sı Katılıyorum, 17 muhtarın yani % 1,58 i ise Kesinlikle Katılıyorum şeklinde değerlendirmede bulunmuşlardır. Böylece toplamda % 41,34 lük maddeyi olumlu algılayan bir oran ortaya çıkmıştır. Ancak Araştırmaya katılan TR 22 Bölgesi Muhtarlarının maddeyi daha çok olumsuz algıladıkları ortaya çıkmaktadır ($\bar{x} = 2,8795$).

Araştırmaya katılan TR 22 Bölgesinde görev alan 1079 Köy ve Mahalle Muhtarından “KÖYDES Projesi yol, su vb. gibi altyapı hizmetlerinin verilmesinde başarılı bir çalışmadır.” Maddesine muhtarların 548’ i yani % 50,79’ u “Katılıyorum” ve 62’ si de yani % 5,75’ i “Kesinlikle Katılıyorum” şeklinde bu maddeyi cevaplandırmışlardır. Buna göre TR 22 Bölgesinde muhtarların, KÖYDES çalışmalarını büyük oranda olumlu olarak değerlendirdikleri, çalışmaları olumlu değerlendirenler muhtarların toplam oranının % 56,54’ ü bulunduğu görülmektedir.

Şekil 3.23.

Yukarıdaki şekil 3.23. de görüleceği üzere maddeyi olumsuz değerlendirenlerden % 23,63’ ü “Katılmıyorum” derken % 6,12’ si “Kesinlikle Katılmıyorum” biçiminde cevap vermiştir. Araştırmaya göre TR 22 Bölgesinde Köy ve Mahalle Muhtarı KÖYDES Projesi hakkında ve yol, su vb. gibi altyapı hizmetlerinin verilmesinde başarılı bir çalışma oluşunu yönünde olumlu bir algıya sahiptirler ($\bar{x}=3,2641$).

3.2. TR 22 Bölgesindeki Muhtarların Kırsal Alanda Yerel Hizmetlerin Sunumunda Algılarının Cinsiyet Değişkenine Göre İncelenmesi

TR 22 Bölgesinde görev yapan muhtarların Kırsal Alanda Yerel Hizmetlerin Sunumunda alt faktör ve boyutlarda cinsiyet değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığı bağımsız örneklem t testi ile incelenmiştir. Bağımsız iki örnek T testi (Independent-Samples T-Test), iki örneklem grubu arasında ortalamalar açısından fark olup olmadığını araştırmak amacıyla kullanılır. Eğer ikiden fazla grubun ortalamaları karşılaştırılacak ise F Testi diğer bir ismiyle Varyans Analizi (ANOVA, Analysis Of Variance) uygulanır.

Tablo 3.6.

Kırsal Alanda Yerel Hizmetlerin Sunumu TR 22 Bölge Analizine İlişkin Muhtar Görüşleri Ölçeği Puanlarının Cinsiyete Göre t-Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Cinsiyet	n	X	Ss	sd	t	p
Etkinlik ve Başarı	Kadın	7	3,1270	,26001	1077	,-421	,674
	Erkek	1072	3,0597	,42218			
Katılım	Kadın	7	3,5238	,81325	1077	-1,444	,149
	Erkek	1072	3,1312	,71617			
Dönüşüm	Kadın	7	3,1429	,60994	1077	-1,566	,118
	Erkek	1072	2,7729	,62328			
Merkezleşme	Kadın	7	2,5714	,89679	1077	1,186	,236
	Erkek	1072	2,9695	,88544			
Yerellik	Kadın	7	3,2857	36,596	1077	,894	,372
	Erkek	1072	3,4398	,45528			

Tablo 3.6. incelendiğinde katılımcıların Kırsal Alanda Yerel Hizmetlerin Sunumu TR 22 Bölge Analizine İlişkin Muhtar Görüşleri Ölçeğine ilişkin algıları Cinsiyet değişkenine göre Etkinlik ve Başarı [(t₍₁₀₇₇₎ = , -421; p>.05], Katılım [(t₍₁₀₇₇₎ = , -1,444; p>.05], Dönüşüm [(t₍₁₀₇₇₎ = , -1,566; p>.05], Merkezleşme [(t₍₁₀₇₇₎ = , -1,186; p>.05] ve Yerellik [(t₍₁₀₇₇₎ = ,894; p>.05] alt boyutlarında anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Bu bulgu, katılımcıların Kırsal Alanda Yerel Hizmetlerin Sunumu ilişkin algıları ile Cinsiyet arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı şeklinde yorumlanabilir. Buna göre “H₂: : Kırsal alanda yerel hizmetlerin sunumunda muhtarların algıları cinsiyet değişkenine göre anlamlı fark göstermektedir.” Hipotezi reddedilmiştir.

Buna karşın Etkinlik ve Başarı alt boyutunda kadın katılımcıların Kırsal Alanda Yerel Hizmetlerin Sunumunun etkinliği ve başarısı hususundaki algıları (X= 3,12) erkek

katılımcılara göre ($X=3,05$) daha yüksek düzeydedir. Yine Katılım boyutunda kadın muhtarların ($X=3,52$) algılarının erkek muhtarlara göre ($X=3,13$) daha yüksek olduğu görülmektedir. Benzer durum dönüşüm boyutunda da bayan muhtarlar lehinedir. Dönüşüm boyutunda Bayan muhtar katılımcılar algıları ($X=3,14$) erkek muhtarlara göre ($X=2,77$) daha yüksektir. Ancak Merkezileşme boyutunda bu durum değişmekte ve Erkek muhtarların merkezileşme boyutundaki algıları ($X=2,96$) bayan muhtarlara göre ($X=2,57$) daha yüksek çıkmaktadır. Bayan muhtarlar başvurdukları mercilere ulaşmakta ve işlerini yaptırmakta erkek muhtarlara göre daha kolay netice almaktadır. Bu duruma göre erkek muhtarların yerel hizmetlerin sunumunda daha merkeziyetçi bir yapı ile karşılaştıklarını değerlendirdiklerini anlıyoruz. Yine Yerellik boyutunda da erkek muhtarların algısı ($X=3,43$) bayan muhtarlara göre ($X=3,23$) daha yüksek görülmektedir. Bu da erkek muhtarların sorunların ve çözümlerinin daha fazla yerelde kendi mahallerinde, bölgelerinde kararlaştırılarak çözümlenmesini istediklerini göstermektedir.

3.3. TR 22 Bölgesindeki Muhtarların Kırsal Alanda Yerel Hizmetlerin Sunumunda Algılarının KÖYDES Projelerinden Yararlanma Değişkenine Göre İncelenmesi

TR 22 Bölgesinde görev yapan muhtarların Kırsal Alanda Yerel Hizmetlerin Sunumunda alt boyutlarda Köydes projelerinden yararlanma değişkenine göre farklılaşp farklılaşmadığı bağımsız örneklem t testi ile incelenmiştir.

Tablo 3.7.

Kırsal Alanda Yerel Hizmetlerin Sunumu TR 22 Bölge Analizine İlişkin Muhtar Görüşleri Ölçeği Puanlarının KÖYDES 'ten Yararlanma Durumuna Göre t-Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Yararlanma	n	X	Ss	sd	t	p
Etkinlik ve Başarı	Evet	536	3,1010	,47803	1073	3,253	,001
	Hayır	539	3,0177	,35163			
Katılım	Evet	536	3,2034	,73136	1073	3,122	,002
	Hayır	539	3,0674	,69621			
Dönüşüm	Evet	536	2,7090	,64067	1073	-3,462	,001
	Hayır	539	2,8400	,59954			
Merkezileşme	Evet	536	3,1076	,84588	1073	5,215	,001
	Hayır	539	2,8293	,90260			
Yerellik	Evet	536	3,4841	,44352	1073	3,320	,001
	Hayır	539	3,3924	,46235			

Tablo 3.7. incelendiğinde katılımcıların Kırsal Alanda Yerel Hizmetlerin Sunumu TR 22 Bölge Analizine İlişkin Muhtar Görüşleri Ölçeği Puanlarının KÖYDES 'ten Yararlanma Durumuna yönelik algılarının sırasıyla Etkinlik ve Başarı [(t₍₁₀₇₃₎ = 3,253; p<.05], Katılım [(t₍₁₀₇₃₎ = ,3,122; p<.05], Dönüşüm [(t₍₁₀₇₃₎ = -3,462; p<.05], Merkezileşme [(t₍₁₀₇₃₎ = ,5,215; p<.05] ve Yerellik [(t₍₁₀₇₃₎ = 3,320; p<.05] alt boyutlarında KÖYDES' ten yararlanma durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Bu bulgu, KÖYDES' ten yararlanma durumu değişkeninin katılımcıların Kırsal Alanda Yerel Hizmetlerin Sunumuna yönelik algıları üzerinde etkili bir değişken olduğunu ortaya çıkarmaktadır. Buna göre: “H₁₁: Kırsal alanda yerel hizmetlerin sunumunda muhtarların algıları köyün veya mahallenin Köydes ya da Köylere Hizmet Götürme Birliği Projelerinden yararlanma değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir.” Hipotezi kabul edilmiştir.

Katılımcıların KÖYDES' ten yararlanmalarının (X=3,10) Etkinlik ve Başarı durumlarını, KÖYDES' ten yararlanmayanlara göre (X= 3,01) daha olumlu yönde etkilediği ve bu etkinin anlamlı olduğu ortaya çıkmaktadır. Bu çerçevede Kaymakamlık Köylere Hizmet Götürme Birlikleri eliyle yürütülen KÖYDES projelerinin, uygulandığı köylerde kırsal alanda yerel hizmetlerin sunumun etkin ve başarılı bulunmasında önemli ve anlamlı fark olduğu görülmüştür. Bu çerçevede kırsal alanda uygulanan KÖYDES projelerinin muhtarlar tarafından başarılı ve etkin bulunduğu ve böylece devam etmesi gerektiği de rahatlıkla söylenebilir. Yine Katılım boyutunda muhtarların KÖYDES' ten yararlanmalarının (X=3,20) KÖYDES' ten yararlanmayanlara göre (X= 3,06) daha olumlu yönde etkilediği ve bu etkinin anlamlı olduğu ortaya çıkmaktadır. Dönüşüm boyutunda ise KÖYDES' ten yararlanmayanların (X=2,84) KÖYDES' ten yararlananlara göre (X= 2,70) daha olumlu algılamaktadırlar. Bu durumda KÖYDES projesinin muhtarlar üzerinde belirleyici bir algı oluşturduğunu göstermektedir. Merkezileşme boyutunda ise KÖYDES' ten yararlananların (X=3,10) KÖYDES' ten yararlanmayanlara göre (X= 2,82) yerelde merkezileşmeyi daha yoğun algıladıkları ortaya çıkmaktadır. Benzer bir şekilde Yerellik boyutunda ise KÖYDES' ten yararlanan muhtarların (X=3,48) KÖYDES' ten yararlanmayan muhtarlara göre (X= 3,39) yerellik algısının daha yüksek olduğu ortaya çıkmaktadır.

3.4. TR 22 Bölgesindeki Muhtarların Kırsal Alanda Yerel Hizmetlerin Sunumunda Algılarının İdari Bakımdan Bağlı Olunan İl Değişkenine Göre İncelenmesi

TR 22 Bölgesinde görev yapan muhtarların Kırsal Alanda Yerel Hizmetlerin Sunumunda alt faktör ve boyutlarda İdari Bakımdan Bağlı Olunan İl değişkenine göre farklılaşp farklılaşmadığı bağımsız örneklem t testi ile incelenmiştir.

Tablo 3.8.

Kırsal Alanda Yerel Hizmetlerin Sunumu TR 22 Bölge Analizine İlişkin Muhtar Görüşleri Ölçeği Puanlarının Bağlı Olunan İl Merkezine Göre t-testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Cinsiyet	n	X	Ss	sd	t	p
Etkinlik ve Başarı	Balıkesir	611	3,0527	,40609	1077	-,659	,510
	Çanakkale	468	3.0698	,44060			
Katılım	Balıkesir	611	3,0595	,75814	1077	-3,915	,000
	Çanakkale	468	3,2308	,64779			
Dönüşüm	Balıkesir	611	2,9218	,61114	1077	9,155	,000
	Çanakkale	468	2,5839	,58742			
Merkezileşme	Balıkesir	611	2,5625	,73815	1077	-20,088	,000
	Çanakkale	468	3,4950	,77814			
Yerellik	Balıkesir	611	3,4677	,45525	1077	2,386	,017
	Çanakkale	468	3,4012	,45190			

Tablo 3.8. e göre katılımcıların Kırsal Alanda Yerel Hizmetlerin Sunumuna yönelik algılarının Katılım [(t₍₁₀₇₇₎ = -,3,915; p<.05], Dönüşüm [(t₍₁₀₇₇₎ = 9,155; p<.05], Merkezileşme [(t₍₁₀₇₇₎ = -,20,088; p<.05] ve Yerellik [(t₍₁₀₇₇₎ = 2,386; p<.05] alt boyutlarında Bağlı Olunan İl Merkezi değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Buna karşın, Etkinlik ve Başarı alt boyutunda katılımcıların algılarının [(t₍₁₀₇₃₎ = 3,253; p<.05] bağlı olunan il merkezi değişkeni açısından anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir. Buna göre: “H₆: Kırsal alanda yerel hizmetlerin sunumunda muhtarların algıları bağlı oldukları il değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir.” Hipotezi Etkinlik ve Başarı alt boyutu haricinde diğer tüm boyutlarda kabul edilmiştir. Etkinlik ve Başarı alt boyutunda ise reddedilmiştir.

Çanakkale’ de bulunan muhtarların Katılım alt boyutuna yönelik algılarının (X= 3,23) Balıkesir iline bağlı bulunanlara göre (X= 3,05) daha yüksek düzeyde olduğu ve bu farkın anlamlı olduğu ortaya çıkmaktadır. Bu noktadan hareketle, Kırsal alanda yerel

hizmetlerin sunumunda Çanakkale ilinde Katılım alt boyutu daha yüksek düzeyde olmasının burada köy tüzel kişiliklerinin halen korunuyor olması sebebiyle olduğu düşünülebilir. Dönüşüm boyutunda Balıkesir ilinde Muhtarlar ($X= 2,92$) Çanakkale’ deki Muhtarlara göre ($X= 2,58$) daha olumlu bakmaktadır. Merkezileşme boyutunda ise Çanakkale’ deki Muhtarlar ($X= 3,49$) Balıkesir deki Muhtarlara göre ($X= 2,56$) yerel hizmetlerin sunumunda yani yerelde merkeziyetçilik algısının daha yüksek olduğunu ortaya koymaktadır. Bir diğer alt boyut olan Yerellik boyutunda ise Balıkesir’ deki Muhtarlarda ($X= 3,46$) yerellik algısının Çanakkale deki muhtarlara ($X= 3,40$) göre daha yüksek olduğu ortaya çıkmaktadır. Buna göre Balıkesir’ deki muhtarlar Çanakkale’ deki muhtarlara göre daha fazla yerellik talep etmekte olduğu anlaşılmaktadır. Bütün bunlarla beraber Etkinlik ve Başarı alt boyutunda katılımcıların algılarının bağlı olunan il merkezi değişkeni açısından anlamlı bir farklılık göstermediği dolayısıyla yerelde sunulan hizmetlerin etkinliği ve başarısı açısından Büyükşehir modeli ile özel idare modelinin birbirinden farklı ya da birbirine karşı üstün sonuçlar doğurmadığı söylenebilir.

3.5. TR 22 Bölgesindeki Muhtarların Kırsal Alanda Yerel Hizmetlerin Sunumunda Algılarının Eğitim Durumu Değişkenine Göre İncelenmesi

TR 22 Bölgesinde görev yapan muhtarların Kırsal Alanda Yerel Hizmetlerin Sunumunda alt faktör ve boyutlarda Eğitim Durumu değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığı F Testi diğer bir ismiyle Varyans Analizi (ANOVA, Analysis Of Variance) testi ile incelenmiştir.

	Toplam	079	,1338	71711	Genel	54,360	078		
Dönüşüm	Okuryazar	8	,8333	68599	Gruplar Arası	,095		,524	
	İlkokul	45	,7977	64220					,349
	Ortaokul	87	,7955	55836	Gruplar İçi	17,154	074	,388	
	Lise	92	,6940	56146					250
	Üniversite ve üzeri	7	,6757	83928					
	Toplam	079	,7753	62363	Genel	19,249	078		
	Merkezileşme	Okuryazar	8	,8519	70685	Gruplar Arası	3,286		3,322
İlkokul		45	,0398	87916					,286
Ortaokul		87	,9323	88607	Gruplar İçi	32,312	074	,775	
Lise		92	,8490	87482					002
Üniversite ve üzeri		7	,5405	96976					
Toplam		079	,9669	88567	Genel	45,599	078		

Yerellik	Okuryazar						,691		
		8	,3194	37186	Gruplar Arası		,764	,370	
	İlkokul								
		45	,4744	43583					
	Ortaokul				Gruplar İçi		295		
		87	,4225	44071			20,199	074	009
	Lise								
		92	,3763	49208					
	Üniversite ve üzeri				Gruplar İçi				
		7	,2838	60427					
Toplam				Genel					
	079	,4388	45479			22,963	078		

P<.05; A: Okuryazar, B: İlkokul, C: Ortaokul, D: Lise, E: Üniversite ve üzeri.

Tablo 3.9. incelendiğinde katılımcıların Kırsal Alanda Yerel Hizmetlerin Sunumuna ilişkin algılarının Etkinlik ve Başarı [$F_{(4-1074)}= 3,125; p<.05$] ve Merkezileşme [$F_{(4-1074)}= 3,370; p<.05$] alt boyutlarında eğitim durumu değişkenine göre anlamlı farklılıklar gösterdiği ortaya çıkmaktadır. Buna göre: “H₄: Kırsal alanda yerel hizmetlerin sunumunda muhtarların algıları eğitim değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir.” Hipotezi Etkinlik ve Başarı ve Merkezileşme alt boyutlarında kabul edilmiştir. Ancak diğer 3 boyutta (Katılım, Yerellik, Dönüşüm) reddedilmiştir.

Anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında gerçekleştiğine yönelik yapılan Tukey testi sonuçlarına göre Okuryazar katılımcıların algılarının ($X= 3,33$), İlkokul ($X=3,03$) ve Ortaokul ($X= 3.05$) mezunu katılımcıların algılarına göre Etkinlik ve Başarı alt boyutunda daha yüksek düzeyde olduğu ortaya çıkmaktadır. Bu durum eğitim durumu sadece Okuryazar olan muhtarların kırsal alanda sunulan yerel hizmetler konusunda beklentilerinin oldukça düşük olduğu ya da hizmetleri Etkinlik ve Başarı yönünden düşük düzeyde değerlendirmelerinin yerelde hizmeti sunan otoriteler nezdinde olumsuz algılanacağı ve böylece bunun kırsalda kendilerine sunulan hizmetleri de olumsuz etkileyebileceği kaygısından kaynaklandığı söylenebilir. Bunun yanı sıra, Okuryazar

katılımcıların algılarının ($X= 2,85$), İlkokul ($X=3,03$) ve Ortaokul ($X= 2,93$) mezunu katılımcıların algılarına göre merkezileşme alt boyutunda daha yüksek düzeyde olduğu ortaya çıkan diğer bir araştırma bulgusudur. Bu noktadan hareketle eğitim durumu sadece Okuryazar olan Muhtarların kırsal alanda yerel hizmetleri talep ederken yetkilere ulaşmakta ve sorunu anlatmakta daha fazla zorluk çektiği gibi evrak ve bürokrasinin arttığını düşünürken diğer eğitim seviyesindeki katılımcılara göre muhtar olarak zamanla yetki ve gücünde daha çok azalma olduğuna inandıkları da söylenebilecektir.

3.6. TR 22 Bölgesindeki Muhtarların Kırsal Alanda Yerel Hizmetlerin Sunumunda Algılarının İdari Bakımdan Bağlı Olunan İlçe Merkezine Uzaklık Değişkenine Göre İncelenmesi

TR 22 Bölgesinde görev yapan muhtarların Kırsal Alanda Yerel Hizmetlerin Sunumunda alt faktör ve boyutlarda İdari Bakımdan Bağlı Olunan İlçe Merkezine Uzaklık değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığı F Testi diğer bir ismiyle Varyans Analizi (ANOVA, Analysis Of Variance) testi ile incelenmiştir.

Tablo 3.10.

Kırsal Alanda Yerel Hizmetlerin Sunumu TR 22 Bölge Analizine İlişkin Muhtar Görüşleri Ölçeği Puanlarının İlçeye Uzaklığına Göre Farklılaşmasının Anova Sonuçları

	İlçeye Uzaklık	n	X	Ss	Varyans Kaynağı	Kareler		Kareler		F	P	Fark
						Toplamı	d	Ortalaması				
Etkinlik ve Başarı	0-10	301	3,0672	,34866	Gruplar	,151	3	,050	,282	,838		
	11-20	457	3,0613	,40072	Arası							
	21-50	299	3,0468	,51800	Gruplar	191,182	1075	,178				
	51-100	22	3,1212	,26980	İçi							
	Toplam	1079	3,0601	,42129	Genel	191,332	1078					
Katılım	0-10	301	3,1107	,76468	Gruplar	3,055	3	1,018	1,986	,114		
	11-20	457	3,1276	,70330	Arası							
	21-50	299	3,1884	,68473	Gruplar	551,305	1075	,513				
	51-100	22	2,8333	,71084	İçi							
	Toplam	1079	3,1338	,71711	Genel	554,360	1078					

Dönüşüm	0-10	301	2,7849	,62285	Gruplar			
	11-20	457	2,7894	,61110	Arası	,604	3	,201
	21-50	299	2,7391	,64318	Gruplar			
	51-100	22	2,8409	,64340	İçi	418,645	1075	,389
	Toplam	1079	2,7753	,62363	Genel	419,249	1078	
Merkezileşme	0-10	301	2,8837	,81930	Gruplar			
	11-20	457	3,0088	,91762	Arası	4,568	3	1,523
	21-50	299	3,0045	,88528	Gruplar			
	51-100	22	2,7273	1,02682	İçi	841,031	1075	,782
	Toplam	1079	2,9669	,88567	Genel	845,599	1078	
Yerellik	0-10	301	3,4145	,50657	Gruplar			
	11-20	457	3,4464	,45084	Arası	,293	3	,098
	21-50	299	3,4540	,40779	Gruplar			
	51-100	22	3,4091	,40492	İçi	222,670	1075	,207
	Toplam	1079	3,4388	,45479	Genel	222,963	1078	

Tablo 3.10. incelendiğinde katılımcı muhtarların Kırsal Alanda Yerel Hizmetlerin Sunumuna ilişkin İlçe merkezine uzaklığına göre algılarının ölçülmesinde sırasıyla, Etkinlik ve Başarı [$F_{(3-1075)} = ,282$; $p > 05$], Katılım [$F_{(3-1075)} = 1,986$; $p > 05$], Dönüşüm [$F_{(3-1075)} = ,517$; $p > 05$], Merkezileşme [$F_{(3-1075)} = 1,946$; $p > 05$] ve Yerellik alt boyutlarında [$F_{(3-1075)} = ,472$; $p > 05$] anlamlı farklılıklar göstermediği belirlenmiştir. Buna göre: “ H_{10} : Kırsal alanda yerel hizmetlerin sunumunda muhtarların algıları köyün veya mahallenin İlçe merkezine uzaklığı değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir.” Hipotezi reddedilmiştir.

Bu bağlamda araştırmaya katılan bireylerin Kırsal Alanda Yerel Hizmetlerin Sunumuna ilişkin algılarında İlçeye uzaklığın etkili bir değişken olmadığı söylenebilir. Bununla birlikte hâlihazırda Kırsal alanda yerel hizmetlerin sunulması, bu hizmetlerin planlanması ve kararlaştırılması gerek İl Özel idareleri sisteminde gerekse de Büyükşehir Belediyesi sisteminde İl merkezinden gerçekleştirilmektedir. Dolayısıyla bu sebeple de

araştırmaya katılan Muhtarların Kırsal Alanda Yerel Hizmetlerin Sunumuna ilişkin algılarında İlçeye uzaklığın etkili bir değişken olmadığı da ayrıca düşünülebilir.

3.7. TR 22 Bölgesindeki Muhtarların Kırsal Alanda Yerel Hizmetlerin Sunumunda Algılarının İdari Bakımdan Bağlı Olunan İl Merkezine Uzaklık Değişkenine Göre İncelenmesi

TR 22 Bölgesinde görev yapan muhtarların Kırsal Alanda Yerel Hizmetlerin Sunumunda alt faktör ve boyutlarda İdari Bakımdan Bağlı Olunan İl Merkezine Uzaklık değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığı F Testi diğer bir ismiyle Varyans Analizi (ANOVA, Analysis Of Variance) testi ile incelenmiştir.

Tablo 3.11.

Kırsal Alanda Yerel Hizmetlerin Sunumu TR 22 Bölge Analizine İlişkin Muhtar Görüşleri Ölçeği Puanlarının İl Merkezine Uzaklığına Göre Farklılaşmasının Anova Sonuçları

	İle Uzaklık			s	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	d	Kareler Ortalaması	F	p	Fark
Etkinlik ve Başarı	0-20	151	3,0633	,36459	Gruplar Arası	2,394			2,719	,019	
	21-50	293	3,1111	,42589							
	51-100	358	3,0552	,43371							
	101-150	242	3,0243	,43849	Gruplar İçi	188,938	073				
	151-200	29	2,9770	,28074							
	201 üzeri	6	2,6296	,25979							
	Toplam	1079	3,0601	,42129	Genel	191,332	078				
Katılım	0-20	151	3,1104	,68823	Gruplar Arası	7,118		1,424	2,791	,016	
	21-50	293	3,2366	,70450							
	51-100	358	3,1341	,74933							
	101-150	242	3,0606	,68978	Gruplar İçi	547,242	073				
	151-200	29	2,9195	,72185							
	201 üzeri	6	2,6667	,55777							

	Toplam	1079	3,1338	,71711	Genel	554,360	078		
Dönüşüm	0-20	151	2,7169	,55278	Gruplar				
	21-50	293	2,8933	,64334	Arası	11,891	5	2,378	
	51-100	358	2,6641	,63741					6,264 ,000 -B
	101-150	242	2,7986	,59516	Gruplar				
	151-200	29	2,9483	,54845	İçi	407,358	073	,380	-C
	201 üzeri	6	3,3333	,60553					
	Toplam	1079	2,7753	,62363	Genel	419,249	078		
Merkezleşme	0-20	151	2,8102	,81514	Gruplar				
	21-50	293	2,8487	,74908	Arası	33,610	5	6,722	-C
	51-100	358	3,1574	,95710					8,883 ,000
	101-150	242	3,0110	,90532	Gruplar				-C
	151-200	29	2,4253	,88145	İçi	811,989	073	,757	-E
	201 üzeri	6	2,1667	,65828					
	Toplam	1079	2,9669	,88567	Genel	845,599	078		
Yerellik	0-20	151	3,3825	,55288	Gruplar				
	21-50	293	3,4693	,44220	Arası	2,342	5	,468	
	51-100	358	3,4595	,46189					2,278 ,045
	101-150	242	3,3926	,39424					
	151-200	29	3,5948	,33683	Gruplar	220,621	073	,206	
	201 üzeri	6	3,2500	,41833	İçi				
	Toplam	1079	3,4388	,45479	Genel	222,963	078		

p<.05; A: 0-20, B: 21-50, C: 51-100, D: 101-150, E: 151-200, E: 201 ve üzeri.

Tablo 3.11. incelendiğinde katılımcıların Kırsal Alanda Yerel Hizmetlerin Sunumuna ilişkin İl merkezine uzaklığına göre algılarının ölçülmesinde muhtarların

algılarının sırasıyla, Etkinlik ve Başarı [$F_{(5-1073)}= 2,719; p>05$], Katılım [$F_{(5-1073)}= 2,791; p>05$] ve Yerellik alt boyutlarında [$F_{(5-1073)}= 2,278; p>.05$] anlamlı farklılıklar göstermediği belirlenmiştir. Buna göre: “H₉: Kırsal alanda yerel hizmetlerin sunumunda muhtarların algıları köyün veya mahallenin il merkezine uzaklığı değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir.” Hipotezi 3 boyutta reddedilmiştir. Buna karşın Dönüşüm [$F_{(5-1073)}= 2,378; p<.05$] ve Merkezileşme [$F_{(5-1073)}= 6, 722; p<.05$] alt boyutlarında anlamlı farklılıklar gözlemlenmiştir. H₉ Hipotezi Dönüşüm ve Merkezileşme alt boyutlarında ise geçerliliğini koruyarak kabul edilmiştir.

Buna göre, anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında gerçekleştiğini belirlemeye yönelik yapılan Tukey analizi sonuçlarına göre Dönüşüm alt boyutunda İl merkezine 0-20 km arasında uzaklıkta bulunan yerleşim birimleriyle ($X= 2,71$) 21-50 km arasında uzaklığa sahip olan yerleşim birimleri ($X= 2,89$) arasında, 21-50 km arasında mesafede bulunan yerleşim birimleri lehine anlamlı bir fark bulunmuştur. Bu sonuç ve durum özellikle son dönemde yaşanan dönüşümün daha fazla merkeze 20 km den daha uzak yerleşim ve en fazla 50 km ye kadar olan yerlerde hissedildiğini göstermektedir. 50 km den sonra ise bu anlamlı farklılıklar ortadan kaybolmaktadır. Bu durum Kırsal alanda yerel hizmetlerin sunumunda en uygun uzaklığın ne olduğu sorusunun cevabını bulmakta da araştırmacılara yardımcı olabileceğini değerlendirilmek mümkündür. Yine aynı şekilde Dönüşüm alt boyutunda İl merkezine 21-50 km arasında uzaklıkta bulunan yerleşim birimleriyle ($X= 2,89$) 51-100 km arasında uzaklığa sahip olan yerleşim birimleri ($X= 2,66$) arasında, yine 21-50 km arasında mesafede bulunan yerleşim birimleri lehine anlamlı bir fark bulunmuştur. Gruplar arasında anlamlı farklılığın ortaya çıktığı bir başka alt boyut olan Merkezileşme alt boyutunda İl merkezine 0-20 km arasında uzaklıkta bulunan yerleşim birimleriyle ($X= 2,81$) 51-100 km arasında uzaklığa sahip olan yerleşim birimleri ($X= 3,15$) arasında, 51-100 km arasında mesafede bulunan yerleşim birimleri lehine anlamlı bir fark bulunmuştur. Yine İl merkezine 21-50 km arasında uzaklıkta bulunan yerleşim birimleriyle ($X= 2,84$) 51-100 km arasında uzaklığa sahip olan yerleşim birimleri ($X= 3,15$) arasında, 51-100 km arasında mesafede bulunan yerleşim birimleri lehine anlamlı bir fark bulunmuştur. Bir başka anlamlı farklılık olarak İl merkezine 51-100 km arasında uzaklıkta bulunan yerleşim birimleriyle ($X= 3,15$) 151-200 km arasında uzaklığa sahip olan yerleşim birimleri ($X= 2,42$) arasında, yine 51-100 km arasında mesafede bulunan yerleşim birimleri lehine anlamlı bir fark bulunmuştur.

Buna göre, İl merkezine 51-100 km arası uzaklıkta olan köy ve mahalle yerleşim yeri muhtarları yerel hizmetlerin sunumunda yerelde merkezileşme algısına sahip olduğu söylenebilecektir.

3.8. TR 22 Bölgesindeki Muhtarların Kırsal Alanda Yerel Hizmetlerin Sunumunda Algılarının Nüfus Değişkenine Göre İncelenmesi

TR 22 Bölgesinde görev yapan muhtarların Kırsal Alanda Yerel Hizmetlerin Sunumunda alt faktör ve boyutlarda Nüfus değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığı F Testi diğer bir isimle Varyans Analizi (ANOVA, Analysis Of Variance) testi ile incelenmiştir.

Tablo 3.12.

Kırsal Alanda Yerel Hizmetlerin Sunumu TR 22 Bölge Analizine İlişkin Muhtar Görüşleri Ölçeği Puanlarının Nüfusa Göre Farklılaşmasının Anova Sonuçları

	Nüfus				Varyans Kaynağı	Kareler		Kareler Ortalaması	F	p	Fark
	n	X	Ss	Toplamı		d					
Etkinlik ve Başarı	0-150	322	3,0148	,36459	Gruplar Arası	1,058	4	,264	1,493	,202	
	151-500	516	3,0732	,42589							
	501-1000	168	3,0933	,43371							
	1001-2000	66	3,0825	,43849							
	2.000 +	7	3,1746	,28074							
	Toplam	1079	3,0601	,42129	Gruplar İçi	190,274	1074	,177			
				Genel	191,332	1078					
Katılım	0-150	322	3,1625	,68823	Gruplar Arası	8,023	4	2,006	3,943	,000	-D
	150-500	516	3,1298	,70450							
	500-1000	168	3,2202	,74933							
	1000-2000	66	2,8333	,68978							
	2.000 +	7	2,8571	,72185	Gruplar İçi	546,337	1074	,509			

	Toplam	1079	3,1338	,71711					
						554,360	1078		
					Genel				
Dönüşüm	0-150	322	2,7880	,55278					
	150-500	516	2,7728	,64334	Gruplar Arası	1,451	4	,363	
	500-1000	168	2,8110	,63741				,932	,444
	1000-2000	66	2,6667	,59516	Gruplar				
	2.000 +	7	2,5357	,54845	İçi	417,799	1074	,389	
	Toplam	1079	2,7753	,62363					
						419,249	1078		
					Genel				
Merkezleşme	0-150	322	2,9752	,81514					
	150-500	516	3,0058	,74908	Gruplar Arası	11,148	4	2,787	
	500-1000	168	2,9861	,95710				3,587	,005
	1000-2000	66	2,6515	,90532	Gruplar				
	2.000 +	7	2,2381	,88145	İçi	834,451	1074	,777	
	Toplam	1079	2,9669	,65828					
						845,599	1078		
					Genel				
Yerellik	0-150	516		,55288					
	150-500	168		,44220	Gruplar Arası	,300	4	,075	
	500-1000	66		,46189				,361	,836
	1000-2000	7		,39424	Gruplar				
	2.000 +	1079		,33683	İçi	222,663	1074	,207	
	Toplam	322		,45479					
						222,963	1078		
					Genel				

p<.05; A: 0-150 , B: 151-500, C: 501-1000, D: 1001-2000, E: 2000+

Tablo 3.12. incelendiğinde katılımcı muhtarların Kırsal Alanda Yerel Hizmetlerin Sunumuna ilişkin Nüfusa göre algılarının sırasıyla, Etkinlik ve Başarı [$F_{(4-1074)}= 1,493$; $p>.05$], Dönüşüm [$F_{(4-1074)}= ,932$; $p>.05$] ve Yerellik alt boyutlarında [$F_{(4-1074)}= ,361$; $p>.05$] anlamlı farklılıklar göstermediği belirlenmiştir. Buna göre: “ H_8 : Kırsal alanda yerel hizmetlerin sunumunda muhtarların algıları köyün veya mahallenin nüfus değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir.” Hipotezi sayılan 3 alt boyutta kabul edilmemiştir. Buna karşın Katılım [$F_{(4-1074)}= 3,943$; $p<.05$] ve Merkezileşme [$F_{(4-1074)}= 3, 587$; $p<.05$] alt boyutlarında anlamlı farklılıklar gözlemlenmiştir. H_8 Hipotezi Katılım ve Merkezileşme alt boyutları için ise kabul edilmiştir.

Buna göre anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında gerçekleştiğini belirlemeye yönelik yapılan Tukey analizi sonuçlarına göre Katılım alt boyutunda 0-150 nüfusa sahip köy ya da mahalleler ($X=3,16$) ile 1001-2000 arası nüfusa sahip yerleşim yerleri ($X=2,83$) arasında 0-150 nüfusa sahip köy ya da mahalleler lehine anlamlı fark olduğu görülmektedir. Yine Katılım alt boyutunda 151-500 nüfusa sahip yerleşim yerleri($X=3,12$) ile 1001-2000 arası nüfusa sahip yerleşim yerleri ($X=2,83$) arasında 151-500 arası nüfusun yaşadığı yerler lehine anlamlı fark olduğu anlaşılmaktadır.

Buna göre katılımın daha büyük yerleşim yerlerine göre nüfusu 500’ ü geçmeyen yerlerde daha yüksek olduğunu söylemek mümkün olmaktadır. Anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında gerçekleştiğini belirlemeye yönelik yapılan Tukey analizi sonuçlarına göre Merkezileşme alt boyutunda 151-500 nüfusa sahip yerleşim yerleri ($X=3,00$) ile 1001-2000 arası nüfusa sahip yerleşim yerleri ($X=2,65$) arasında 151-500 nüfusa sahip yerleşim yerleri lehine anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. Böylece 500 nüfusun altında yerleşim yerlerindeki muhtarlar yerelde merkezileşmeyi daha fazla algılamakta oldukları söylenebilecektir.

3.9. TR 22 Bölgesindeki Muhtarların Kırsal Alanda Yerel Hizmetlerin Sunumunda Algılarının Yaş Değişkenine Göre İncelenmesi

TR 22 Bölgesinde görev yapan muhtarların Kırsal Alanda Yerel Hizmetlerin Sunumunda alt faktör ve boyutlarda Yaş değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığı F Testi diğer bir isimle Varyans Analizi (ANOVA, Analysis Of Variance) testi ile incelenmiştir.

Tablo 3.13.

Kırsal Alanda Yerel Hizmetlerin Sunumu TR 22 Bölge Analizine İlişkin Muhtar Görüşleri Ölçeği Puanlarının Yaşa Göre Farklılaşmasının Anova Sonuçları

	Yaş	n	X	Ss	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	d	Kareler Ortalaması	F	p	Fark
Etkinlik ve Başarı	25-35	45	3,0593	,37650	Gruplar						
	36-45	290	3,0851	,44894	Arası	1,833	4	,458			-E
	46-55	427	3,0385	,35623					2,598	,035	
	56-65	248	3,1022	,50441	Gruplar						
	65+	69	2,9388	,34539	İçi	189,499	1074	,176			
	Toplam	1079	3,0601	,42129	Genel	191,332	1078				
Katılım	25-35	45	3,1259	,71876	Gruplar						
	36-45	290	3,0080	,74325	Arası	9,607	4	2,402			-D
	46-55	427	3,1468	,72175					4,735	,001	
	56-65	248	3,2728	,65332	Gruplar						
	65+	69	3,0870	,71778	İçi	544,753	1074	,507			
	Toplam	1079	3,1338	,71711	Genel	554,360	1078				
Dönüşüm	25-35	45	2,9333	,73739	Gruplar						
	36-45	290	2,6784	,63987	Arası	4,856	4	1,214			-D
	46-55	427	2,7834	,60773					3,147	,014	
	56-65	248	2,8347	,60730	Gruplar						
	65+	69	2,8152	,59045	İçi	414,393	1074	,386			
	Toplam	1079	2,7753	,62363	Genel	419,249	1078				
Merkezileşme	25-35	45	2,7407	,88731	Gruplar						
	36-45	290	2,7759	,91841	Arası	21,329	4	5,332			-C
	46-55	427	3,0148	,81204					6,948	,000	
	56-65	248	3,0793	,81124	Gruplar	824,270	1074	,767			-D

	65+	69	3,2174	1,2271	İçi				-E
	Toplam	1079	2,9669	,88567	Genel				
						845,599	1078		
Yerellik	25-35	45	3,4722	,3884	Gruplar				
	36-45	290	3,3991	,48234	Arası	,815	4	,204	
	46-55	427	3,4543	,45575				,985	,415
	56-65	248	3,4617	,43101	Gruplar	222,148	1074	,207	
	65+	69	3,4058	,45192	İçi				
	Toplam	1079	3,4388	,45479	Genel	222,963	1078		

p<.05; A: 25-35, B: 36-45, C: 46-55, D:56- 65 E: 65 üzeri

Tablo 3.13. incelendiğinde katılımcı muhtarların Kırsal Alanda Yerel Hizmetlerin sunumuna ilişkin algılarının Yaşa Göre Farklılaşmasının sırasıyla, Etkinlik ve Başarı [$F_{(4-1074)}= 2,598$; $p<.05$], Katılım [$F_{(4-1074)}= 4,735$; $p<.05$], Dönüşüm [$F_{(4-1074)}= 3,147$; $p<.05$] ve Merkezileşme alt boyutlarında [$F_{(4-1074)}= 6,948$; $p<.05$] anlamlı farklılıklar gösterdiği belirlenmiştir. Buna karşın Yerellik [$F_{(4-1074)}= ,985$; $p>.05$] alt boyutunda ise anlamlı farklılık gözlemlenmemiştir. Buna göre: “H₃: Kırsal alanda yerel hizmetlerin sunumunda muhtarların algıları yaş değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir.” Hipotezi Yerellik alt boyutu dışında diğer tüm alt boyutlarda kabul edilmiştir.

Anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında gerçekleştiğini belirlemeye yönelik yapılan Tukey analizi sonuçlarına göre Etkinlik ve Başarı alt boyutunda 56-65 yaş gurubu muhtarlarla ($X=3,10$), 65 yaş üzeri katılımcı muhtarlar ($X=2,93$) arasında 56 - 65 yaş muhtarlar lehine anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. Katılım alt boyutunda ise 36 - 45 yaş arası muhtarlar ($X=3,00$) ile 56-65 yaş arasındaki katılımcı muhtarlar ($X=3,27$) arasında 56-65 yaş arası muhtarlar lehine anlamlı bir farklılık gözlemlenmiştir. Muhtarların Yaş ve hayat tecrübesi ilerledikçe katılım sağlamada vatandaşlar üzerinde daha etkili olduğu düşünülebilir.

Dönüşüm alt boyutunda ise 36 - 45 yaş arasındaki muhtarlar ($X=2,67$) ile 56-65 yaş arasındaki katılımcı muhtarlar ($X=2,83$) arasında 56 - 65 yaş arasındaki katılımcı muhtarlar lehine anlamlı bir fark olduğu anlaşılmaktadır. Merkezileşme alt boyutuna

gelindiğinde ise 36 - 45 yaş arasındaki muhtar gurubu ($X=2,77$) ile 46 - 55 yaş gurubu ($X=3,01$) arasındaki muhtarlar arasında 46 - 55 yaş arasındaki muhtarlar lehine anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Merkezileşme alt boyutunda 36 - 45 yaş arasındaki muhtarların ($X=2,77$), 56 - 65 yaş arası muhtarlarla ($X=3,07$) da arasında 56 - 65 yaş gurubu muhtarlar lehine anlamlı bir fark görülmektedir. Yine 36-45 yaş arasındaki muhtarların ($X=2,77$), 65 yaş üzeri muhtarlar ile ($X=3,21$) de arasında 65 yaş üzeri muhtarlar lehine anlamlı bir fark olduğu anlaşılmaktadır. Buna göre, Merkezileşme alt boyutunda 36-45 yaş arasına göre daha ileri yaşlarda olan muhtarların kırsal alanda yerel hizmetlerin sunumunun mevcut durumunu yerelde daha merkeziyetçi olduğu algısına sahip olduğu söylenebilecektir.

3.10. TR 22 Bölgesindeki Muhtarların Kırsal Alanda Yerel Hizmetlerin Sunumunda Algılarının Dönem, Görev Süresi Değişkenine Göre İncelenmesi

TR 22 Bölgesinde görev yapan muhtarların Kırsal Alanda Yerel Hizmetlerin Sunumunda alt faktör ve boyutlarda Dönem, Görev Süresi değişkenine göre farklılaşp farklılaşmadığı F Testi diğer bir ismiyle Varyans Analizi (ANOVA, Analysis Of Variance) testi ile incelenmiştir.

Tablo 3.14.

Kırsal Alanda Yerel Hizmetlerin Sunumu TR 22 Bölge Analizine İlişkin Muhtar Görüşleri Ölçeği Puanlarının Döneme Göre Farklılaşmasının Anova Sonuçları

	Dönem	n	X	Ss	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	d	Kareler Ortalaması	F	p	Fark
Etkinlik ve Başarı	Bir	491	3,0369	,36387	Gruplar						
	İki	345	3,0696	,46399	Arası	2,009	4	,502			
	Üç	142	3,0853	,37304					2,850	,023	
	Dört	64	3,0156	,34567	Gruplar						
	Beş ve üzeri	37	3,2613	,80346	İçi	189,323	1074	,176			
	Total	1079	3,0601	,42129	Genel	191,332	1078				

Katılım	Bir	491	3,1079	,70139	Gruplar				
	İki	345	3,1875	,75119	Arası	2,199	4	,550	
	Üç	142	3,0798	,67247					1,069 ,370
	Dört	64	3,1042	,71239	Gruplar				
	Beş ve üzeri	37	3,2432	,76839	İçi	552,161	1074	,514	
	Total	1079	3,1338	,71711	Genel	554,360	1078		
Dönüşüm	Bir	491	2,7704	,63172	Gruplar				
	İki	345	2,8572	,59865	Arası	6,314	4	,1,579	
	Üç	142	2,6268	,64875					4,106 ,003 B-C
	Dört	64	2,6680	,58766	Gruplar				
	Beş ve üzeri	37	2,8311	,60188	İçi	412,935	1074	,384	
	Total	1079	2,7753	,62363	Genel	419,249	1078		
Merkezileşme	Bir	491	2,9022	,85632	Gruplar				
	İki	345	3,0242	,84434	Arası	7,508	4	1,877	
	Üç	142	3,0376	,87167					2,405 ,048
	Dört	64	2,8438	,84821	Gruplar				
	Beş ve üzeri	37	3,2342	1,50075	İçi	838,091	1074	,780	
	Total	1079	2,9669	,88567	Genel	845,599	1078		
Yerellik	Bir	491	3,3987	,46351	Gruplar				
	İki	345	3,4333	,42953	Arası	3,009	4	,752	
	Üç	142	3,5018	,44512					3,673 ,006
	Dört	64	3,5469	,53799	Gruplar				
	Beş ve üzeri	37	3,5946	,37431	İçi	219,954	1074	,205	
	Total	1079	3,4388	,45479	Genel	222,963	1078		

p<.05; A: Bir, B: İki, C: Üç, D:Dört E: Beş ve üzeri

Tablo 3.14. incelendiğinde katılımcı muhtarların Kırsal Alanda Yerel Hizmetlerin sunumuna ilişkin algılarının sırasıyla, Etkinlik ve Başarı [$F_{(4-1074)} = 2,850; p > .05$], Katılım

[F₍₄₋₁₀₇₄₎= 1,069; p>.05], Merkezileşme [F₍₄₋₁₀₇₄₎= 2,405; p>.05] ve Yerellik [F₍₄₋₁₀₇₄₎= 3,673; p>.05] alt boyutlarında Dönem değişkenine göre anlamlı farklılıklar göstermediği görülmüştür. Buna karşın Dönüşüm [F₍₄₋₁₀₇₄₎= 4,106; p<.05] alt boyutunda dönem değişkenine göre anlamlı farklılıklar gözlemlenmiştir. Buna göre: “H₅: Kırsal alanda yerel hizmetlerin sunumunda muhtarların algıları görev yaptıkları dönem sayısı değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir.” Hipotezi Dönüşüm alt boyutu dışında kabul edilmemiştir. Anlamlı farklılığın bulunduğu Dönüşüm alt boyutu için ise H₅ Hipotezi kabul edilmiştir.

Anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında gerçekleştiğini belirlemeye yönelik yapılan Tukey analizi sonuçlarına göre Dönüşüm alt boyutunda ikinci dönem muhtarlık görevini üstlenen katılımcılar (X=2,85) ile muhtarlık görevini üçüncü dönemde de üstlenen muhtarlar (X=2,62) arasında muhtarlığında ikinci dönemde olan katılımcılar lehine anlamlı bir fark olduğu anlaşılmaktadır. Buna göre, İkinci dönemde muhtarlık görevini tekrar üstlenen muhtarların iki dönemleri arasındaki yaşanan dönüşüm algısının daha yüksek olduğu görülmüştür.

3.11. TR 22 Bölgesindeki Muhtarların Kırsal Alanda Yerel Hizmetlerin Sunumunda Algılarının Bağlı Olunan İlçe Değişkenine Göre İncelenmesi

TR 22 Bölgesinde görev yapan muhtarların Kırsal Alanda Yerel Hizmetlerin Sunumunda alt faktör ve boyutlarda İdari Bakımdan Bağlı Olunan İlçe değişkenine göre farklılaşp farklılaşmadığı F Testi diğer bir ismiyle Varyans Analizi (ANOVA, Analysis Of Variance) testi ile incelenmiştir.

Tablo 3.15.

Kırsal Alanda Yerel Hizmetlerin Sunumu TR 22 Bölge Analizine İlişkin Muhtar Görüşleri Ölçeği Puanlarının İlçelere Göre Farklılaşmasının Anova Sonuçları

	İlçeler	n	X	Ss	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	d	Kareler Ortalaması	F	p	Fark
tkinlik ve	Ayvacık	64	3,0069	,28406	Gruplar Arası	10,491	26	,404	2,347	,000	-A -H
	Lapseki	36	3,0957	,48552							

	Balya	41	3,2981	,44958	İçi						
	Toplam	1079	3,0601	,42129	Genel	191,332	1078				
Katılım	Ayvacık	64	3,3281	,62429	Gruplar	77,852	26	2,994	6,611	,000	-K
	Lapseki	36	3,2778	,64488	Arası						-M
	Gökçeada	9	3,3704	,30932		-P					
	Eceabat	12	2,7500	,62158		-G					
	Ezine	48	3,2569	,64957		-F					
	Yenice	75	2,9689	,63476		-A					
	Çan	62	2,9839	,70498		-K					
	Biga	109	3,4220	,56953		-M					
	Çanakkale Merkez İlçe	52	3,3974	,59788		-J					
	Karesi	31	2,8925	,90015		-P					
	Edremit	20	2,3833	,68633		-T					
	Bandırma	27	2,9136	,65758		-S					
	Erdek	20	2,5000	,72950		-E					
	Ayvalık	16	2,7292	,47483		-B					
	Gömeç	9	2,9259	,46481		-#					
	Manyas	41	2,8049	,67485		-S					
	Sındırgı	9	3,3704	,75359		-U					
	Gönen	87	3,0153	,68936		-Q					
	Bigadiç	49	2,8776	,66907		-V					
	Altıeylül	74	3,2883	,60772		-&					
Savaştepe	26	3,2051	,63300		-I						
						-E					
						-B					
						-U					
						-#					
						-&					
						-I					
						-G					
						-D					
						-F					
						-N					

											-P -R -S -T -U -V -Y -Z -Q -& # -A -H -G -C -F U-M -I -A D-M -H -F -M -E -M
	Toplam	1079	2,9669	,88567	Genel	845,599	1078				
Yerellik	Ayvacık	64	3,6602	,29334	Gruplar	30,961	26	1,191	6,525	,000	-H
	Lapseki	36	3,7153	,48238	Arası						
	Gökçeada	9	3,1944	,34861							A-#
	Eceabat	12	3,3750	,39167							-T

											-J -P Q-W -I
	Toplam	1079	3,4388	,45479	Genel	222,963	1078				

p<.05; A: Ayvacık , B: Lapseki, C: Gökçeada, D: Eceabat, E: Ezine, F: Yenice, G: Çan, H: Biga, I: Çanakkale-Merkez, J: Karesi, K: Edremit, L: Bandırma, M: Erdek, N: Ayvalık, O: Gömeç, P: Manyas, R: Sındırgı, S: Gönen, T: Bigadiç, U: Altıeylül, V: Savaştepe, Y: İvrindi, Z: Burhaniye, Q: Kepsut, W: Marmaraadası, &= Susurluk, # = Balya.

Tablo 3.15. incelendiğinde katılımcı muhtarların Kırsal Alanda Yerel Hizmetlerin sunumuna ilişkin algılarının İlçelere göre farklılaşmasının sırasıyla, Etkinlik ve Başarı [F (4-1074)= 2,347; p>.05], Katılım [F (4-1074)= 6,611; p>.05], Dönüşüm [F (4-1074)= 11,15; p<.05], Merkezileşme [F (4-1074)= 24,13; p>.05] ve Yerellik [F (4-1074)= 6,525; p>.05] alt boyutlarında anlamlı farklılıklar gösterdiği belirlenmiştir. Buna göre: “H₇: Kırsal alanda yerel hizmetlerin sunumunda muhtarların algıları bağlı olduğu ilçe değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir.” Hipotezi kabul edilmiştir.

Anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında gerçekleştiğini belirlemeye yönelik yapılan Tukey analizi sonuçlarına göre Etkinlik ve Başarı alt boyutunda Ayvacık (X=3,0069), Biga (X=3,0367), Çan (X=3,0394), Yenice (X=3,0726), Altıeylül (X=3,0556), Ayvalık (X=2,9306), Bandırma (X=3,0041), Erdek (X=2,9500), Gönen (X=2,9157), İvrindi (X=3,0350), Manyas (X=2,9810), Susurluk (X=3,0325), Çanakkale Merkez İlçe (X=3,0214), Burhaniye (X=2,9352), İlçeleri ile Gökçeada ilçesi arasında (X=3,6269) Gökçeada lehine anlamlı bir fark olduğu anlaşılmaktadır. Kendine özgü bir yerel idare, bütçe ve karar alma modeline sahip, yerellik ilkesi ağır basan ve bir ada olan Gökçeada ilçesinin yerel hizmet sunumunda yukarıda sayılan ilçelere göre muhtarlarda sunulan yerel hizmetlerde etkinlik ve başarı algısı daha yüksektir

Katılım alt boyutunda ise Ayvacık ilçesi (X=3,3281) ile Edremit (X=2,3833), Erdek (X=2,5000) ve Manyas (X=2,8049) ilçelerinin arasında Ayvacık ilçesi lehine anlamlı farklılıklar olduğu belirlenmiştir. Biga ilçesi (X=3,4220) ile Çan (X=2,9839), Yenice (X=2,9689), Ayvacık (X=3,3281), Edremit (X=2,3833), Erdek (X=2,5000),

Karesi ($X=2,8925$), Manyas ($X=2,8049$), Gönen ($X=3,0153$) ilçeleri arasında Biga ilçesi lehine anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. Edremit ilçesi ($X=2,3833$) ile Ezine ($X=3,2569$), Lapseki ($X=3,2778$), Balya ($X=3,1951$), Gönen ($X=3,0153$), Altıeylül ($X=3,2883$), Kepsut ($X=3,6993$), Savaştepe ($X=3,2051$), Susurluk ($X=3,2033$), Çanakkale Merkez İlçe ($X=3,3974$) arasında Edremit ilçesi aleyhine anlamlı bir fark olduğu anlaşılmaktadır. Erdek İlçesi ($X=2,5000$) ile Ezine ($X=3,2569$), Lapseki ($X=3,2778$), Altıeylül ($X=3,2883$), Balya ($X=3,1951$), Susurluk ($X=3,2033$), Çanakkale Merkez İlçe ($X=3,3974$) arasında da Erdek aleyhine anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. Yine Katılım boyutunda Kepsut ilçesi ($X=3,6993$) ile Çan ($X=2,9839$), Eceabat ($X=2,7500$), Yenice ($X=2,9689$), Ayvalık ($X=2,7292$), Bandırma ($X=2,9136$), Bigadiç ($X=2,8776$), Burhaniye ($X=2,8611$), Edremit ($X=2,3833$), Erdek ($X=2,5000$) Gönen ($X=3,0153$), İvrindi ($X=3,0123$), Karesi ($X=2,8925$), Manyas ($X=2,8049$) ilçeleri arasında Kepsut ilçesi lehine anlamlı fark olduğu anlaşılmaktadır.

Dönüşüm alt boyutunda ise Ayvacık ilçesi ($X=2,0664$) ile Biga ($X=3,0436$), Çan ($X=2,5685$), Eceabat ($X=2,4583$), Ezine ($X=2,5260$), Yenice ($X=2,5600$), Altıeylül ($X=2,9628$), Ayvalık ($X=2,7500$), Balya ($X=3,1890$), Bigadiç ($X=2,9133$), Burhaniye ($X=3,0417$), Edremit ($X=2,6750$), Erdek ($X=2,7125$), İvrindi ($X=3,0139$), Karesi ($X=2,6532$), Kepsut ($X=3,0588$), Susurluk ($X=3,1159$), Çanakkale Merkez ($X=2,6779$) ilçeleri arasında Ayvacık ilçesi aleyhine anlamlı fark olduğu görülmektedir. Lapseki İlçesi ($X=2,2292$) ile Altıeylül ($X=2,9628$), Bigadiç ($X=2,9133$), Burhaniye ($X=3,0417$), Balya ($X=3,1890$), Susurluk ($X=3,1159$) ve Çanakkale Merkez ($X=2,6779$) İlçeleri arasında Lapseki aleyhine anlamlı fark olduğu görülmektedir. Yine Dönüşüm alt boyutunda Gökçeada ilçesi ($X=2,2778$) ile Balya ($X=3,1890$), Kepsut ($X=3,0588$), Susurluk ($X=3,1159$) ilçeleri arasında Gökçeada aleyhine anlamlı fark söz konusudur. Yine Çan ($X=2,5685$) ilçesi ile Biga ($X=3,0436$), Altıeylül ($X=2,9628$), Balya ($X=3,1890$) ve Susurluk ($X=3,1159$) ilçeleri arasında Çan aleyhine anlamlı fark bulunmuştur. Bununla beraber Biga ilçesi ($X=3,0436$) ile Çan ($X=2,5685$), Ezine ($X=2,5260$), Eceabat ($X=2,4583$), Gökçeada ($X=2,2778$), Lapseki ($X=2,2292$), Yenice ($X=2,5600$), Çanakkale Merkez ($X=2,6779$) ilçeleri arasında Biga lehine anlamlı fark olduğu görülmüştür.

Merkezileşme alt boyutunda ise Ayvacık ilçesi ($X=4,1979$) ile Lapseki ($X=3,3148$), Ezine ($X=3,4306$), Yenice ($X=3,3511$), Çan ($X=3,1290$), Biga ($X=3,6422$)

), Çanakkale Merkez ($X=3,2564$), Karesi ($X=2,4624$), Edremit ($X=2,2167$), Bandırma ($X=2,3580$), Erdek ($X=1,9167$), Ayvalık ($X=2,1875$), Gömeç ($X=2,5556$), Manyas ($X=2,4228$), Sındırgı ($X=2,2593$), Gönen ($X=2,4751$), Bigadiç ($X=2,4830$), Altieylül ($X=2,6216$), Savaştepe ($X=2,7051$), İvrindi ($X=2,6235$), Burhaniye ($X=2,3611$), Kepsut ($X=2,8693$), Marmaraadası ($X=2,8333$), Susurluk ($X=2,9675$), Balya ($X=2,8699$), ilçeleri arasında Ayvacık ilçesi lehine anlamlı fark olduğu görülmektedir. Gökçeada İlçesi ($X=3,5926$) ile Altieylül ($X=2,6216$), Bandırma ($X=2,3580$), Bigadiç ($X=2,4830$), Manyas ($X=2,4228$), Edremit ($X=2,2167$), Gönen ($X=2,4751$), Manyas ($X=2,4228$), Sındırgı ($X=2,2593$) ilçeleri arasında Gökçeada ilçesi lehine anlamlı fark olduğu görülmektedir. Bununla birlikte Biga ilçesi ($X=3,6422$) ile Lapseki ($X=3,3148$), Gökçeada ($X=3,5926$), Çan ($X=3,1290$), Çanakkale Merkez ($X=3,2564$), Karesi ($X=2,4624$), Edremit ($X=2,2167$), Bandırma ($X=2,3580$), Erdek ($X=1,9167$), Ayvalık ($X=2,1875$), Gömeç ($X=2,5556$), Manyas ($X=2,4228$), Sındırgı ($X=2,2593$), Gönen ($X=2,4751$), Bigadiç ($X=2,4830$), Altieylül ($X=2,6216$), Savaştepe ($X=2,7051$), İvrindi ($X=2,6235$), Burhaniye ($X=2,3611$), Kepsut ($X=2,8693$), Marmaraadası ($X=2,8333$), Susurluk ($X=2,9675$), Balya ($X=2,8699$) ilçeleri ile Biga ilçesi lehine anlamlı fark bulunduğu görülmektedir. Ölçeğin yine Merkezileşme alt boyutunda Altieylül ilçesi ($X=2,6216$) ile Ayvacık ilçesi ($X=4,1979$), Biga ilçesi ($X=3,6422$), Çan ($X=3,1290$), Gökçeada İlçesi ($X=3,5926$), Yenice ($X=3,3511$), Erdek ($X=1,9167$), Çanakkale Merkez ($X=3,2564$) ilçeleri ile Altieylül ilçesi aleyhinde anlamlı fark bulunmuştur.

Yerellik alt boyutunda Ayvacık ilçesi ($X=3,6602$), ile Biga ($X=3,1927$), Çan ($X=3,2540$), Balya ($X=3,5946$), Bigadiç ($X=3,3571$), Karesi ($X=3,2742$), Manyas ($X=3,2744$), Çanakkale Merkez ($X=3,2981$), ilçeleri ile Ayvacık ilçesi lehine anlamlı fark bulunmuştur. Biga ilçesi ($X=3,1927$) ile Ezine ($X=3,5625$), Lapseki ($X=3,7123$), Altieylül ($X=3,4966$), Ayvalık ($X=3,6406$), Bandırma ($X=3,5463$), Edremit ($X=3,7000$), Erdek ($X=3,6625$), Gömeç ($X=3,7222$), Gönen ($X=3,4253$), İvrindi ($X=3,5556$), Kepsut ($X=3,7157$), Susurluk ($X=3,5469$) ilçeleri arasında Biga ilçesi aleyhinde anlamlı fark olduğu görülmektedir. Çan ($X=3,2540$) ilçesi ile Ezine ($X=3,5625$), Lapseki ($X=3,7123$), Edremit ($X=3,7000$), Erdek ($X=3,6625$), İvrindi ($X=3,5556$) İlçeleri arasında Çan ilçesi aleyhine anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. Ezine ($X=3,5625$) ilçesi ile Biga ($X=3,1927$), Çan ($X=3,2540$) ve Susurluk ($X=3,5469$) ilçeleri arasında Ezine ilçesi lehinde anlamlı fark olduğu da görülmektedir. Lapseki ilçesi (

X=3,7123) ile Bigadiç (X=3,3571), Karesi (X=3,2742), Manyas (X=3,2744), Çanakkale Merkez (X=3,2981), Marmaraadası (X= 2,8750), Balya (X=3,5946) ilçeleri arasında Lapseki ilçesi lehine anlamlı fark bulunmaktadır. Yine Yerellik alt boyutunda Kepsut İlçesi (X=3,7157) ile Balya (X=3,5946), Bigadiç (X=3,3571), Gönen (X=3,4253), Karesi (X=3,2742), Manyas (X=3,2744), Marmaraadası (X= 2,8750), Çanakkale Merkez (X=3,2981) ilçeleri arasında Kepsut ilçesi lehine anlamlı fark olduğu görülmektedir.

3.12. TR 22 Bölgesindeki Muhtarların Kırsal Alanda Yerel Hizmetlerin Sunumunda Analiz Boyutlarının Korelasyon İncelenmesi

Korelasyon analizi sonucunda değişkenler arasındaki korelasyon katsayıları belirlenmiştir. Buna göre % 5 önem seviyesine göre 0,05' ten küçük olan değerler ilişkinin olmadığını gösterirken, % 5' ten büyük olan değerler değişkenler arasında ilişkinin varlığını yani hipotezin kabul edildiğini gösterir. Tablo 3.X' te asteriks (**) ile gösterilen rakamlar % 1 önem seviyesinde değişkenler arasında korelasyon olduğunu gösterir.⁸⁷

Tablo 3.16.

TR 22 Bölgesindeki Muhtarların Kırsal Alanda Yerel Hizmetlerin Sunumunda Analiz Boyutlarının Korelasyon Analizi Sonuçları

		1.Etkinlik ve Başarı	2.Katılım	3.Dönüşüm	4.Merkezi -leşme	5.Yerellik
1.Etkinlik ve Başarı	Pearson Correlation	1	,545(**)	,174(**)	-,350(**)	-,059
	Sig. (2-tailed)		,000	,000	,000	,093
	Sum of Squares and Cross-products	327,802	222,246	52,776	-147,295	-14,919
	Covariance	,398	,270	,064	-,179	-,018
	N	824	824	824	824	824

⁸⁷ Şeref Kalaycı, *Spss Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri*, Asil Yayın Dağıtım A.Ş., Ankara 2014, s.124

2.Katılım	Pearson Correlation	,545(**)	1	,182(**)	-,251(**)	-,031(**)
	Sig. (2-tailed)	,000		,000	,000	,373
	Sum of Squares and Cross-products	222,246	507,441	68,652	-131,459	-9,847
	Covariance	,270	,617	,083	-,160	-,012
	N	824	824	824	824	824
3.Dönüşüm	Pearson Correlation	,174(**)	,182(**)	1	,114(**)	-,178(**)
	Sig. (2-tailed)	,000	,000		,001	,000
	Sum of Squares and Cross-products	52,776	68,652	280,675	44,415	-41,866
	Covariance	,064	,083	,341	,054	-,051
	N	824	824	824	824	824
4.Merkezileşme	Pearson Correlation	-,350(**)	-,251(**)	,114(**)	1	-,086(*)
	Sig. (2-tailed)	,000	,000	,001		0,14
	Sum of Squares and Cross-products	-147,295	-131,459	44,415	540,468	-28,046
	Covariance	-,179	-,160	,054	,657	-,034
	N	824	824	824	824	824
5.Yerellik	Pearson Correlation	-,059	-,031	-,178(**)	-,086(*)	1
	Sig. (2-tailed)	,093	,373	,000	,014	
	Sum of Squares and Cross-products	-14,919	-9,847	-41,866	-28,046	198,146
	Covariance	-,018	-,012	-,051	-,034	,241
	N	824	824	824	824	824

** Corelation is significant at the 0.001 level (2-tailed)

*p<0,05, **p<0,01

Buna göre Tablo 3.16 incelendiğinde, Etkinlik ve Başarı ile Katılım arasında 0,545 ile pozitif yönde ve yüksek bir korelasyon, Dönüşüm ile 0,174 zayıf ve pozitif bir korelasyon, Merkezileşmede 0,350 ile ve Yerellik ile 0,59 değeri ile zayıf ve negatif yönde bir korelasyon varken Dönüşüm boyutu ile de 0,174 değeri ile pozitif yönde zayıf bir korelasyon olduğu görülmektedir. Bu sonuca göre tüm boyutlar arasında birbiri ile anlamlı düzeyde bir ilişki olduğunu bununla beraber Etkinlik ve Başarı ile en yüksek korelasyonların pozitif yönde Katılım Boyutu ile negatif yönde merkezileşme boyutları arasında olduğu söylenebilecektir.

TR22 Bölgesinde 2014 – 2019 döneminde seçilmiş yerel yönetici olarak görev yapan muhtarların, yerel hizmet algılarını ölçmek için oluşturulan 5 boyutun, birbiri arasında ilişkinin olup olmadığını ortaya koymak için yapılan basit doğrulama korelasyon işlemi bize; bu beş boyutun birbiri ile anlamlı düzeyde ilişkili olduğunu göstermektedir. Yukarıda da zikredildiği gibi Katılımın Etkinlik ve Başarı ile pozitif yönde güçlü bir ilişkisi vardır. Bunun dışında Katılımın, Merkezileşme ile negatif yönde 0,251 güçlü, Yerellekle negatif yönde 0,031 zayıf bir korelasyonu olduğunu görmekteyiz. Yine ayrıca Katılımın, Dönüşüm boyutu ile 0,182 ile zayıf pozitif yönde anlamlı bir korelasyonu olduğu görülmektedir. Bu sonuçlara göre Yerel hizmetlerde halkın katılım artıka yerel hizmetlerin etkinlik ve başarısı algısı yükselmekte ve dönüşüm daha pozitif algılanmaktadır. Katılım azaldıkça merkezileşme algısı güçlenmektedir. Dolayısıyla sonuçlar beklentilerimize uygun olarak ortaya çıkmıştır.

Dönüşüm boyutu İle Etkinlik ve Başarı boyutu (0,174), Katılım boyutu (0,182) ve Merkezileşme (0,114), boyutları arasında zayıf ve pozitif bir korelasyon görülmektedir. Yerellik boyutu ile zayıf ve negatif ancak anlamlı bir ilişkisi söz konusudur. Merkezileşme Boyutunda yine etkinlik ve başarı 0,350 ile Katılım 0,251 ile Yerellik 0,086 ile negatif yönde zayıf bir korelasyon olduğu görülmektedir. Merkezileşme ile Dönüşüm 0,114 arasında ise pozitif yönde zayıf anlamlı bir ilişki vardır. Yerellik boyutu ile Dönüşüm 0,178 Etkinlik ve Başarı ile 0,059 Katılım 0,031 Merkezileşme 0,086 olarak negatif yönde anlamlı bir korelasyon göstermektedir. Buna göre Yerellik boyutunun TR22 Bölgesinde görev yapan muhtarların algılarında tüm diğer boyutlarla olan ilişkilerinde anlamlı fakat negatif bir korelasyon görülmektedir. Buna göre: H_1 Hipotezi, kırsal alanda yerel hizmetlerin sunumunda muhtarların algılarının düzeyleri farklılık gösterdiği şeklinde kabul edilmiştir.

Korelasyon tablosunun tamamına bakıldığında asteriks (**) ile işaretlenen rakamlar % 1 önem seviyesinde değişkenler arasında korelasyon olduğunu göstermektedir.⁸⁸ Boyutların tamamının birbiri ile korelasyon içinde olması sonuçların açıklayıcılığı açısından oldukça önemlidir. Kırsal alanda yerel hizmetlerin sunumunda TR 22 Bölgesindeki muhtarların algıları 5 boyutta Etkinlik ve Başarı, Katılım, Dönüşüm, Merkezileşme, Yerellik ile değerlendirilmiştir.

Muhtarların kırsal alan yerel hizmet algılarını ölçen 5 boyutlu değerlendirme setini oluşturan 23 sorulu ölçek karşısındaki değişkenlerle, algılarını ölçen cevapları karşısında 11 hipotezin 5 boyutta sınanma tablosu şu şekilde gerçekleşmiştir.

Buna göre **H₁** hipotezi, kırsal alanda yerel hizmetlerin sunumunda muhtarların algılarının düzeyleri tüm boyutlarda farklılık gösterdiği şeklinde kabul edilmiştir. “**H₂**: Kırsal alanda yerel hizmetlerin sunumunda muhtarların algıları **cinsiyet** değişkenine göre anlamlı fark göstermekte olduğu” hipotezi tüm alt boyutlarda red edilmiştir. “**H₃**: Kırsal alanda yerel hizmetlerin sunumunda muhtarların algıları **yaş** değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir” hipotezi yerellik alt boyutu dışında tüm alt boyutlarda kabul edilmiştir. “**H₄**: Kırsal alanda yerel hizmetlerin sunumunda muhtarların algıları **eğitim** değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir.” Hipotezi Etkinlik ve başarı ve Merkezileşme alt boyutlarında kabul edilmiş diğer alt boyutlarda red edilmiştir. “**H₅**: Kırsal alanda yerel hizmetlerin sunumunda muhtarların algıları **görev yaptıkları dönem** sayısı değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir.” hipotezi ancak Dönüşüm alt boyutunda kabul edilmiş diğer alt boyutlarda red edilmiştir. “**H₆**: Kırsal alanda yerel hizmetlerin sunumunda muhtarların algıları **bağlı oldukları il** değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir.” hipotezi Etkinlik ve başarı alt boyutu dışındaki tüm alt boyutlarda kabul edilmiştir. “**H₇**: Kırsal alanda yerel hizmetlerin sunumunda muhtarların algıları **bağlı olduğu ilçe** değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir.” hipotezi tüm alt boyutlarda kabul edilmiştir. “**H₈**: Kırsal alanda yerel hizmetlerin sunumunda muhtarların algıları **köyün veya mahallenin nüfus** değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir.” Hipotezi katılım ve merkezileşme alt boyutlarında kabul edilmiş diğer alt boyutlarda red edilmiştir. “**H₉**: Kırsal alanda yerel hizmetlerin sunumunda muhtarların algıları köyün veya mahallenin **il merkezine uzaklığı** değişkenine göre anlamlı farklılık

⁸⁸ Şeref Kalaycı, a.g.e., s.124

göstermektedir.” Hipotezi Dönüşüm ve Merkezileşme alt boyutlarında kabul edilmiş diğer alt boyutlarda red edilmiştir. “**H₁₀**: Kırsal alanda yerel hizmetlerin sunumunda muhtarların algıları köyün veya mahallenin **İlçe merkezine uzaklığı** değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir.” hipotezi tüm alt boyutlarda red edilmiştir. “**H₁₁**: Kırsal alanda yerel hizmetlerin sunumunda muhtarların algıları köyün veya mahallenin **Köydes ya da Köylere Hizmet Götürme Birliği Projelerinden yararlanma** değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir.” Hipotezi de tüm alt boyutlarda kabul edilmiştir.

Sonuç olarak Tablo 3.17. de görüldüğü gibi “Kırsal alanda yerel hizmetlerin sunumu TR 22 Bölge Analizine İlişkin Muhtar görüşleri” anketinin hipotezlerinin red kabul tablosu şu şekilde ortaya çıkmıştır.

Tablo 3.17.

Hipotezler Kabul / Red Tablosu

HİPOTEZ	ETKİNLİK	KATILIM	DÖNÜŞÜM	MERKEZİLEŞME	YERELLİK
H ₁ : Kırsal alanda yerel hizmetlerin sunumunda muhtarların algılarının düzeyleri farklılık göstermektedir.	KABUL	KABUL	KABUL	KABUL	KABUL
H ₂ : Kırsal alanda yerel hizmetlerin sunumunda muhtarların algıları cinsiyet değişkenine göre anlamlı fark göstermektedir.	RED	RED	RED	RED	RED
H ₃ : Kırsal alanda yerel hizmetlerin sunumunda muhtarların algıları yaş değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir.	KABUL	KABUL	KABUL	KABUL	RED
H ₄ : Kırsal alanda yerel hizmetlerin sunumunda muhtarların algıları eğitim değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir.	KABUL	RED	RED	KABUL	RED
H ₅ : Kırsal alanda yerel hizmetlerin sunumunda muhtarların algıları görev yaptıkları dönem sayısı değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir.	RED	RED	KABUL	RED	RED

H ₆ : Kırsal alanda yerel hizmetlerin sunumunda muhtarların algıları bağlı oldukları il değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir.	RED	KABUL	KABUL	KABUL	KABUL
H ₇ : Kırsal alanda yerel hizmetlerin sunumunda muhtarların algıları bağlı olduğu ilçe değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir.	KABUL	KABUL	KABUL	KABUL	KABUL
H ₈ : Kırsal alanda yerel hizmetlerin sunumunda muhtarların algıları köyün veya mahallenin nüfus değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir.	RED	KABUL	RED	KABUL	RED
H ₉ : Kırsal alanda yerel hizmetlerin sunumunda muhtarların algıları köyün veya mahallenin il merkezine uzaklığı değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir.	RED	RED	KABUL	KABUL	RED
H ₁₀ : Kırsal alanda yerel hizmetlerin sunumunda muhtarların algıları köyün veya mahallenin İlçe merkezine uzaklığı değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir.	RED	RED	RED	RED	RED
H ₁₁ : Kırsal alanda yerel hizmetlerin sunumunda muhtarların algıları köyün veya mahallenin Köydes ya da Köylere Hizmet Götürme Birliği Projelerinden yararlanma değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir.	KABUL	KABUL	KABUL	KABUL	KABUL

SONUÇ VE ÖNERİLER

Kırsal alanda yerel hizmetlerin sunumu TR 22 Balıkesir Çanakkale Bölge Analizi çalışması, bölgede görev yapan ve 2014 yerel yönetimler seçiminde yöre halkı tarafından seçilerek 2019 yılı mahalli idare seçimlerine kadar iş başına gelen, 1483 muhtarın tamamını kapsamaktadır. Bunun için öncelikle bu alanda daha önceden amaca uygun hazırlanmış, uygulanmış, güvenilirliği ve geçerliliği test edilmiş hazır bir ölçek bulunmadığından yeni bir ölçek geliştirilmesi yoluna gidilmiştir. Bu sebeple TR 22 Bölgesinde görev alan muhtarlardan 231 muhtar pilot seçilerek ölçek geliştirme çalışmalarında katkıda bulunmuştur. Oluşturulan ölçeğin geçerliliği ve güvenilirliği test edilmiş, amaca uygun ölçek oluşturulduktan sonra araştırmanın evreni, geriye kalan 1252 köy ve mahalle muhtarından oluşmuştur. Esasen literatürde araştırmanın geçerliliği hususunda 1252 kişinin oluşturduğu bir evren için 223 kişi yeterlidir. Ancak araştırmanın geniş kapsamlı olmasını sağlamak için 1252 muhtarın tamamına ulaşılmıştır. Ulaşılan muhtarların ancak 1079' u verdikleri cevaplar ile araştırmaya katılmışlardır. Böylece çeşitli nedenlerle araştırmaya katılmayan muhtarlar dışında araştırmanın örneklemini 1079 muhtar olarak ortaya çıkmiştir. Böylece araştırma kapsamında geliştirilmiş olan 5 boyut ve 23 maddeden oluşan **“Kırsal Alanda Yerel Hizmetlerin Sunumu TR 22 Bölge Analizine İlişkin Muhtar Görüşleri Ölçeği”** ışığında değerlendirmelerde bulunduğumuzda şu sonuçlar ortaya çıkmıştır.

Yerellik boyutunda; köy ve mahalle muhtarları İl özel idaresi ve büyükşehir belediyesinin yetki ve görev sorumluluk sahalarının çok geniş olduğu algısına sahip oldukları anlaşılmıştır. Bu algı ile beraber katılımcı muhtarlar, il merkezli karar ve uygulama modeline sahip il özel idaresi ya da büyükşehir belediyesi modeline göre ilçe merkezinden yerel hizmetlerin sunumu karar verilerek uygulanmasını istemektedirler. Ayrıca kendilerinin başında bulunduğu köy idare ve mahallelerinin imkânlarının yetersiz olduğunu ancak gelirlerinin arttırılması durumunda yerel hizmet sunumunda başarılı olacaklarına inanmaktadırlar. Bu durumda TR 22 Bölgesindeki muhtarların kırsal alanda yerel hizmetlerin mevcut sunumunu yani gerek il özel idaresi modeli ve gerekse de Büyükşehir belediyesinin kırsalda sunduğu hizmet modelini yerellik ilkesinden uzak algıladıkları söylenebilecektir.

Merkezileşme boyutunda ise, katılımcı bölge muhtarlarının kendi yetki ve güçlerinde azalma algısına sahip oldukları görülmektedir. Köy veya mahallenin sorunlarını anlatmak ve çözüm istemek için yetkililere ulaşmakta bariz bir şekilde güçlük yaşamadıkları anlaşılmıştır. Buradan TR 22 Bölgesinde kırsal alanda yerel hizmet sunumu ile görevli yetkililerin iletişim kanallarını açık tuttukları değerlendirilmesi yapmak mümkündür. Ancak muhtarların köy ve mahalleye hizmet talep ederken görüşülecek kişi sayısı, bürokrasi ve evrak işinin eskiye oranla arttığı düşüncesine sahip oldukları göz önüne alındığında TR 22 Bölgesi yerelinde bir merkezileşme olgusunun yaşandığı sonucuna varılabilecektir.

Ölçeğin bir başka boyutu ise Dönüşüm boyutudur. Bu boyutta en başta TR 22 Bölgesindeki muhtarların çok büyük bir çoğunluğu ile kırsalda yerel hizmet sunumuna İl özel idaresinin devam etmesini istediği sonucu göze çarpmaktadır. Benzer bir sonuç olarak kırsal alanda büyükşehir belediyesinin hizmet vermesini doğru bulmayan muhtarların doğru bulanlara göre oranı daha yüksektir. Büyükşehir ve ilçe belediyelerinin eskiden köy tüzel kişiliğine ait taşınmazları bütçe geliri maksadıyla satmalarına da muhtarlar büyük bir oranda olumsuz yaklaşmaktadırlar. TR 22 Bölgesi muhtarları köylerinin tüzel kişiliklerine son verilerek mahalleye dönüştürülmeleri hususunda da olumsuz algıya sahiptirler. Dolayısıyla TR 22 Bölgesi muhtarlarının kırsal alanda yerel hizmetlerin sunumunda yaşanan dönüşümde olumlu bir algıya sahip olmadıkları sonucuna ulaşılmaktadır.

Ölçeğin Katılım boyutunda araştırmaya katılan muhtarların TR bölgesinde yerel hizmetlerin verilmesinde kırsalda yaşayan vatandaşların hizmetlere katkı ve katılımının artmadığı yönünde algıya sahip oldukları görülmüştür. Yerel hizmetlerin sunumunun hızında belirgin bir artış algısına sahip olmamakla birlikte, sunulan hizmetin kalitesinin arttığı yönünde bir algıya sahip oldukları anlaşılmıştır.

Beşinci boyut olan TR 22 Bölgesindeki yerel hizmetlerin sunumundaki etkinlik ve başarısı değerlendirildiğinde muhtarların en çok içme suyu temini hizmetleri, kanalizasyon ve Köydes projesi ile çöp toplanması ve çevre hizmetlerini başarılı buldukları görülmüştür. Muhtarların TR 22 bölgesi kırsalında sorumlu yerel hizmet veren kurumlar tarafından sunulan yol yapım ve bakımı hizmetlerini, imar düzenlemesi ve ruhsatlandırma işleri, meydan, çevre park düzenlenmesi işleri ile ekonomik ve sosyal içerikli hizmetlerini başarılı görmemektedirler. Genel olarak ise TR 22 Bölgesi Muhtarları, TR 22 bölgesinde

kırsal alanda yerel hizmet sunmakla görevli kurumlar tarafından yeterli yerel hizmet verilmediği algısına sahiptirler. Özellikle belirtmek gerekir ki, Köydes projesi kırsalda altyapı hizmetlerini (yol, su, kanalizasyon vb. gibi) sunma çalışması veya modeli olarak TR 22 Bölgesi muhtarları üzerinde oldukça başarılı bir algıya sahiptir.

Araştırmanın alt amaçları doğrultusunda çıkan sonuçlar değerlendirildiğinde şu neticeler ortaya çıkmaktadır. TR 22 Bölgesinde görev yapan muhtarların Kırsal Alanda Yerel Hizmetlerin Sunumunda alt faktör ve boyutlarda **cinsiyet değişkenine göre** anlamlı bir ilişkinin olmadığı görülmüştür. Bununla birlikte araştırmaya katılan 1079 muhtardan sadece 7 sinin bayan olması TR 22 Bölgesinde yaklaşık yarısının bayan olduğu nüfus ölçeğinde cinsiyet açısından adaletsiz bir temsil olduğu gerçeğini de gözler önüne sermektedir. Araştırmanın alt amaçlarından birisi de Kırsal alanda yerel hizmetlerin sunumunda muhtarların algısı köyün veya mahallenin **Köydes ya da Köylere Hizmet Götürme Birliği Projelerinden yararlanma değişkenine göre** anlamlı farklılık göstermekte olup olmadığıdır. Buna göre araştırmanın sonuçları KÖYDES’ ten yararlanma durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Bu bulgu, KÖYDES’ ten yararlanma durumu değişkeninin katılımcıların Kırsal Alanda Yerel Hizmetlerin Sunumuna yönelik algıları üzerinde etkili bir değişken olduğunu ortaya çıkarmaktadır. Araştırma sonucu ortaya çıkan sonuçlarda göstermektedir ki, KÖYDES projesi ülkemizde kırsal alanda yerel hizmetlerin sunumunda etkinliği, başarısı ve ortaya koyduğu sonuçları ile ülkemizde kırsal alanda en başarılı hizmet sunma çalışmasıdır. Araştırmanın alt amaçlardan bir diğeri de **Bağlı Olunan İl Merkezi değişkenine göre** TR 22 Bölgesindeki muhtar algılarının anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğiydi. Bu kapsamda bağlı olunan il in etkinlik ve başarı alt boyutu dışındaki diğer alt boyutlarda anlamlı fark gösterdiği anlaşılmıştır. TR 22 Bölgesindeki muhtar algılarında Etkinlik ve başarı boyutunda anlamlı bir farkın olduğu tespit edilememiştir. İki ayrı ilde kırsal alanda hizmete veren kurumların farklı olmasına rağmen etkinlik ve başarıları algısı açısından bir fark oluşturamamaktadır. Bu durum hem Çanakkale hem de Balıkesir’ de mevcut kırsal alana hizmet götürme modellerinin etkinlik ve başarı yönünden bir üstünlükleri söz konusu değildir. Alt amaçlardan **muhtarların eğitim durumu değişkenine göre** ise anlamlı farklılıklar gösterdiği ortaya çıkmaktadır. Araştırmaya katılan muhtarlarda sahip olunan eğitim düzeyi düştükçe beklentilerde azalmakta ve değerlendirmeler buna göre gerçekleştirildiği görülmektedir. Araştırmaya katılan muhtarların Kırsal Alanda Yerel

Hizmetlerin Sunumuna ilişkin algılarında **İlçeye uzaklığın** etkili bir değişken olmadığı görülmüştür. Bununla birlikte hâlihazırda Kırsal alanda yerel hizmetlerin sunulması, bu hizmetlerin planlanması ve kararlaştırılması gerek İl Özel idareleri sisteminde gerekse de Büyükşehir Belediyesi sisteminde İl merkezinden gerçekleştirilmektedir. Dolayısıyla bu sebeple de araştırmaya katılan Muhtarların Kırsal Alanda Yerel Hizmetlerin Sunumuna ilişkin algılarında İlçeye uzaklığın etkili bir değişken olmadığı düşünülmektedir. Kırsal Alanda Yerel Hizmetlerin Sunumuna ilişkin **İl merkezine uzaklığına göre algılarının ölçülmesinde** muhtarların algılarında anlamlı farklılıklar gözlemlenmiştir. Bu farklılıklarda dikkat çeken ise 50 km' ye kadar olan yerler lehine anlamlı farklılıkların olduğuudur. Bu da kırsal alana yönelik hizmetlerde en uygun uzaklığın ya da ölçünün ne olabileceği sorusunun cevabına yardımcı olabilecek nitelikte bir bulgu olduğu sonucunu ortaya koymaktadır. Araştırmanın muhtar görüşlerine **köy ve mahallelerin nüfus değişkeninin** de etki ettiği görülmüştür. Özellikle 500 nüfusu geçmeyen yerlerde katılım boyutunda algının yüksek olduğu ancak aynı zamanda bu yerlerde merkezileşme algısının da yüksek olduğu görülmüştür. Bir başka ifade ile 500 nüfusun altındaki yerleşim yerleri sesini duyurmakta güçlük çekmekte ve yerel hizmet sunumundaki durumu yerelde merkezileşmenin güçlenmesi şeklinde algıladıklarını görmekteyiz. Araştırmanın **muhtarların yaş değişkenine göre** de sonuçları anlamlı farklılıklar ortaya koymuştur. Buna göre yaşı genç muhtarlar daha yaşlı muhtarlara göre kırsal alanda yerel hizmetlerin sunumunu daha merkezileşme eğiliminde bulmaktadırlar. Muhtarların kırsal alanda yerel hizmetlerin sunumunda algılarının **dönem, görev süresi değişkenine göre algıları** dönüşüm boyutunda, muhtarlık görevini ikinci dönem üstlenen muhtarlarda diğer muhtarlara göre anlamlı farklılıklar ortaya koymuştur. Buna göre, İkinci dönemde muhtarlık görevini tekrar üstlenen muhtarların iki dönemleri arasındaki yaşanan dönüşüm algısının daha yüksek olduğu görülmüştür. Araştırmanın alt amaçlarından TR 22 bölgesindeki muhtarların kırsal alanda yerel hizmetlerin sunumunda algılarının **bağlı olunan ilçe değişkenine göre** sonuçlar incelendiğinde ilçelere göre anlamlı farklar olduğu görülmüştür. Genel olarak ilçeler değişkenine göre Çanakkale ilçelerinden katılan muhtarlarda yerellik algısı ve katılım boyutunda algı daha yüksektir. Buna karşın Balıkesir ilçelerinde de merkezileşme ve dönüşüm algısının daha yüksek olduğu görülmektedir. Ayrıca sonuçların bağlı olunan ilçe değişkenine göre anlamlı farklılıklar göstermesi, aynı

zamanada kırsal alanda yerel hizmet sunumunun ilçe ölçekli yada tabanlı olmasına da işaret etmekte olduğunu göstermektedir.

Yerel hizmetlerin sunumu konusu daha çok kentler ve belediyeler özelinde ele alınan bir konu olmaktadır. Bununla beraber kırsal alanda yerel hizmetlerin etkin, düzenli ve sağlıklı sunulabilmesi, kırsalda yaşayan insanların memnuniyeti için son derece önemlidir. Bu çalışma ile böylece, kırsal alan esas alınarak TR 22 Bölgesi özelinde kırsal alanda yerel hizmetlerin sunumu analiz edilmiştir. Ülkemizde 2012 yılı sonunda yayımlanarak yürürlüğe giren 6360 sayılı On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması İle Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile kırsal alanda yerel hizmetlerin sunumunda da önemli bir değişim yaşanmıştır. Bu değişimin incelenmesi ve çıkarımlarda bulunulması yerel hizmetlerin sunumunda araştırmacılara, alana, kurumlara ve dolayısıyla ülkemize olumlu katkılar sağlayacağı umudunu taşımaktayım.

Yapılan bu araştırma sonuçları da gösteriyor ki, kırsal alanda yerel hizmet sunumunu daha iyi noktalara taşıyabilmek için eksik kalan hususları tamamlayacak, modern çağın, uluslararası gereklerin icapları ile birlikte ülkemiz gerçeklerine de uygun daha gelişmiş bir kırsal alan yerel hizmet sunumu modeli ortaya koymak gerekmektedir. Araştırma sonuçlarına göre ortaya konulması gereken hizmet modelinin bir takım özellikleri olmalıdır. Buna göre ortaya konulacak bu model öncelikle ilçe temelli olmalıdır. Kırsal alanda İl bazında verilen yerel hizmetler gerek il özel idaresi olarak gerekse de büyükşehir belediyesi olarak yerelde merkezileşme ve hantallığa neden olmaktadır. Bu zamana kadar il temelli yapılan hizmet sunumunun neticeleri ortadadır. Kırsalla ilgili alınan kararlar ve uygulamalar yani kırsalda yerel hizmetlerin sunumu ilçe düzeyinde olmalıdır. Bunun için kırsalda yerel hizmet sunma görevi mevcut duruma göre ilçe merkezli bir yerel yönetim birimi olan ilçe belediyelerinde olmalıdır. Köy muhtarları da kırsal bölgelerin temsilcisi olarak belediye meclisinin seçilmiş üyeleri sıfatıyla karar ve uygulama da söz sahibi olmalıdırlar. İlçe de merkezi idarenin temsilcisi mülki idare amiri ise idari vesayet makamı olarak hizmetlerin adil, düzenli ve sürekli verilmesi için etkin bir vesayet ve denetim yetkisi ile donatılmalıdır. Böylece bir takım itiraz ve değerlendirmeler yine ilçe ölçeğinde çözümlenebilmelidir. Köy yada mahallenin sorunları onlara en yakındaki, etkin çözüm üretebilecek ölçek olan ilçede çözüme kavuşturulabilmelidir.

Sorunun çözümü yada hizmet sunma sorumluluğu daha üst birimlere örneğin büyükşehir belediyesine gitmemelidir.

TR 22 Bölgesi sahip olduğu coğrafi, kültürel, tarihi değerlerinin yanında yüksek sosyo ekonomik potansiyeli ile her alanda gelişime açık bir bölgedir. Aynı zamanda kırsal alanda yerel hizmetlerin en güzel haliyle sunumuna da örnek olabilecek bir bölgedir. Ayrıca bölgede kırsal alanda yerel hizmetlerin sunumu için gerçekleştirilebilecek, öneri olarak sunulan, ilçe tabanlı yeni bir model ile tüm ülkemiz kırsal alanı için de emsal teşkil edebilecek kapasiteye sahiptir. Bununla birlikte araştırma kapsamında geliştirilen ölçek benzer diğer düzey bölgelerinde de uygulanabilecektir. Bu araştırma sonuçları da göz önüne alınarak ortaya daha iyi bir kırsal alanda yerel hizmet sunum modeli konulabilecektir. Böylece kırsal kalkınma için gerekli olan, kırsalda yaşayan ve aynı zamanda memnuniyet düzeyi, yaşam kalitesi yüksek bireylerin yaşadığı bu alanlarda ülkemizin yerel kalkınmasına da katkı sağlanabilecektir.

KAYNAKÇA

- Arıkan, Rauf (2004). Araştırma Teknikleri ve Rapor Hazırlama, 4. Baskı, Ankara: Asil Yayın Dağıtım.
- Arslan, Yılmaz (2003). Köylere Hizmet Götürme Birlikleri, Problemleri ve Çözüm Önerileri. Türk İdare Dergisi, Ankara. 438, 209-223.
- Belli, Aziz; Aydın, Abdullah (2016). 6360 Sayılı Yasa İle Kapatılan Belde Belediyelerinin Hizmette Etkinlik, Verimlilik ve Temsil Sorunsalı Üzerine Bir Alan Araştırması: Önsen Belediyesi Örneği. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 9(43),1698-1711.
- Biricikoğlu, Hale; Yalnızoğlu Yasemin (2018). 6360 Sayılı Kanun'un Etkinlik-Verimlilik İle Hizmette Yerellik İlkeleri Açısından Değerlendirilmesi: Kocaali İlçesinde Yapılan Bir Araştırma, Yönetim Bilimleri Dergisi /Journal of Administrative Sciences 16 (32), 255-284
- Büyüköztürk, Şener (2014). Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı 19. Baskı, Ankara: Pegem Akademi.
- Can Hasan Hüseyin, Gündüzöz İlker, Turgut Kasım (2010). Köy Kanunu Çalıştayı. Ankara: T.C. İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü
- Ceritli, İsmail İ. (2001). Yerel Kent Hizmetlerinin Verimli Sunumu Açısından En Uygun Kent Büyüklüğü ve Türkiye Örneği. İçişleri Bakanlığı, Türk İdare Dergisi, Yıl:73, Sayı:430, 137-156.
- Çezik, Asuman (1982). Kent Eşiği Araştırması(Türkiye için Kent Tanımı). Ankara: DPT, Sosyal Planlama Başkanlığı Planlama Dairesi.
- Çoker, Ziya (1995). Yönetimde Yeniden Yapılanma Kırsal Yörede Yeni Bir Yönetim Modeli. İstanbul: Çetin Ofset.
- Çokluk Ömay; Şekercioğlu Güçlü; Büyüköztürk Şener (2014). Sosyal Bilimler İçin Çok Değişkenli İstatistik: Spss ve Lisrel Uygulamaları, 3. Baskı, Ankara: Pegem Akademi.

- Dağdaş Said (2009). Türkiye Kırsalında Köklü Değişim: KÖYDES Projesi ve Uygulamaların Değerlendirilmesi”, 4. Ulusal Yerel Yönetimler Sempozyumu Bildirileri 2, TODAİE- Ankara, 19-20 Ekim 2009, 1083-1103.
- DPT (2008). Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisi (2007-2013), Ankara: DPT Yayınları
- Görün, Mustafa; Kara, Mustafa; Kara, Canan Öykü (2014). Bir Kırsal Kalkınma Girişimi Olarak Köydes Projesi ve Çanakkale Örneği. Çanakkale: Asde Reklam ve Matbaa San. Tic. Ltd.Şti.
- Gözler, Kemal (2013). 6360 Sayılı Kanun Hakkında Eleştiriler, Legal Hukuk Dergisi. 11 (122), 37-82
- Gülümser, Aliye Ahu; Baycan, Tülin Levent; Nijkamp, Peter (2010). Türkiye'nin Kırsal Yapısı: AB Düzeyinde Karşılaştırma. İstanbul Teknik Üniversitesi Dergisi Mimarlık Planlama Tasarım. 9 (2), 545-564.
- Gündüzöz, İlker (2011). Kırsal Kalkınma Ekseninde KÖYDES Projesi ve Köy Reformu. Türk İdare Dergisi, Ankara. 471-472, 117-142.
- Henden, H.Burçin; Henden Rıfkı(2005). Yerel Yönetimlerin Hizmet Sunumlarındaki Değişim ve E-Belediyecilik. Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 4 (14), 48-66.
- Kalabalık, Halil (2005). AB Ülkeleri ile Karşılaştırmalı Yerel Yönetim Hukuku Teori-Uygulama” Ankara: Seçkin Kitap
- Kalaycı, Şeref (2014). SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri. Ankara: Asil Yayıncılık
- Kara, Mustafa; Görün, Mustafa Kırsal (2008). Kalkınmada İl Özel İdarelerinin Köylere Hizmet Götürme Birliklerinin ve İlçe Yönetimlerinin Rolü ve Bazı Uygulamalar, Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 13 (1), 430-448
- Karasar, Niyazi (2012). Bilimsel Araştırma Yöntemi. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kartal Nazım; Demirhan Yılmaz (2015). Yerel Hizmetlerin Kırsal Alanlara Götürülmesi ve Kent Belediyeciliğinden Alan Belediyeciliğine Geçiş: Bir Model Önerisi. Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 7 (13), 384-402.

- Kayıkçı, Sabrina (2009). Türkiye’ de Kırsal Alan Yönetimi. İstanbul: Sosyal Araştırmalar Vakfı.
- Keleş, Ruşen (2015). Kentleşme Politikası, 14.basım. Ankara: İmge Kitabevi
- Keleş, Ruşen, (1995). Hizmette Halka Yakınlık (Subsidiarity) İlkesi ve Yerel Yönetimler. Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi. 5(1), 3-19
- Kline, B.Rex (2005). Principles and Practice of Structural Equation Modeling, Second Edition, New York: The Guilford Press,
- Nielsen, Niels Christian; Thuesen, Annette Aagaard; Hjalage Anne-Mette (2012). “Service Provision In Rural Areas Concepts From Vital Rural Area”, <http://www.vitalruralarea.eu/scientific-articles> (Erişim Tarihi 15.12.2018)
- OECD (1998). Agricultural Policy Reform and the Rural Economy in OECD Countries, France; OECD Publication
- OECD (2007). Defination of Rural Areas for Rural Development. Paris : OECD Doc.
- Eurostat (2006). Territorial Comparison of The Two European Concepts For Rural-Urban Classification., Luxembourg: Eurostat Doc.
- OECD (2010). Rural Policy Reviews “Strategies to improve Rural Services Delivery”, , Paris, France: OECD publishing,
- Okçu Murat; Hüseyin Özgür; Nilüfer Negiz; Pınar Savaş Yavuzçehre; Gökçen Kılınç; Elvettin Akman; Çiğdem Akman (2016). 6360 Sayılı Kanun Sonrası Yerel Hizmet Sunumunda Etkinlik . 13. Kamu Yönetimi Kongresi Kayfor 13 Bildiri Kitabı, Konya-Türkiye, 15-17 Ekim, 1508-1527,
- Ökmen Mustafa; Uluç Çağatay, Ahmet Uçar, Recep Arslan (2016). Köylerin Mahalleye Dönüşüm Kararının Etkilerini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma: Manisa Büyükşehir Belediyesi Örneği. 13. Kamu Yönetimi Kongresi Kayfor 13 Bildiri Kitabı, Konya 15-17 Ekim 2015, Selçuk Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Kamu Yönetimi Bölümü, Konya 2016, 1475-1487.
- Ökmen, Mustafa; Parlak, Bekir (2010). Kuramdan Uygulamaya Yerel Yönetimler, Bursa: Alfa Aktüel.

- Özaslan, Kamil; Rüveyda Kızılboğa; Hüsniye Akıllı (2014). 6360 Sayılı Kanun Çerçevesinde Gümüşlük Belde Belediyesinin Kapatılmasına İlişkin Yöre Halkının Algısı. Marmara Üniversitesi İ.İ.B. Dergisi, 36 (2), s.215-235
- Rex, B. Kline (2005). Principles and Practice of Structural Equation Modeling, 2.Ed., New York: The Guilford Press.
- Sayılgan, Neslihan (2010). Kırsal Yerleşmelerde İçme Suyu Hizmetlerinin Sağlanmasında Köylerin Altyapısının Desteklenmesi Projesinin (Köydes) Rolü, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Şehir ve Bölge Planlama, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Ankara.
- Sülün, Mehmet (2004). İl Özel İdareleri ve Toplum Kalkınması. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi ve Siyaset Bilimi Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara
- Sümer, Nebi (2000). Yapısal Eşitlik Modelleri: Temel Kavramlar ve Örnek Uygulamalar. Türk Psikoloji Yazıları, 3 (6), 49-74.
- Tekeli, İlhan (1983). Yerel Yönetimlerde Demokrasi ve Türkiye’ de Belediyelerin Gelişimi, Amme İdaresi Dergisi, 16(2), 3-22.
- TİAV (2018). Köydes Projesinde Mülki İdare Amirleri 2018, Köylere Hizmet Götürme Birlikleri ve Kırsal Kalkınma, Ankara: Türk İdari Araştırmalar Vakfı.
- TODAİE (1992). KAYA Yerel Yönetimler Araştırma Gurubu Raporu. Ankara: TODAİE Yayınları.
- Toprak, Zerrin (2010). Yerel Yönetimler, İzmir: Birleşik Matbaacılık.
- Tuncer, Cüneyt (2007). Mahalli İdarelerin Hizmet Sunumunda Etkinlik: Salihli Belediyesi Jeotermal Örneği. Celal Bayar Üniversitesi. Yönetim ve Ekonomi Dergisi. 14 (1), 42-55
- TÜİK (2013). İstatistiklerle Türkiye 2012. Ankara : TÜİK Matbaası,.
- TÜİK (2014). İstatistiklerle Türkiye 2013. Ankara: TÜİK Matbaası.
- Uysal Yusuf; Mehmet Mecek (2016). Köylere Sunulan Kamu Hizmetleri Nitelik ve Niceliği: Kütahya İli Örneği. 13. Kamu Yönetimi Kongresi Kayfor 13 Bildiri

Kitabı, Konya 15-17 Ekim 2015, Selçuk Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Kamu Yönetimi Bölümü, Konya 2016, 1169-1183.

Uzgören, Nevin (2012). Bilimsel Araştırmalarda Kullanılan Temel İstatistiksel Yöntemler ve SPSS Uygulamaları, Bursa: Ekin Basım Yayın Dağıtım

Uzun Abdullah; Çağrı D. Çolak (2016). 6360 Sayılı Kanun Kapsamında Kapatılan Geyikli ve Söğütlü Belde Belediyelerindeki Yerel Vatandaşların Yeni Yapıya İlişkin Algı ve Tutumlarına İlişkin Bir Araştırma. 13. Kamu Yönetimi Kongresi Kayfor 13 Bildiri Kitabı, Konya 15-17 Ekim 2015, Selçuk Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Kamu Yönetimi Bölümü, Konya-Türkiye 2016, 450-1474.

Yıldırım, Ali; Şimşek, Hasan (2013). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri, Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yıldız, Osman (2009). Avrupa Birliğinde Kırsal Kalkınma İstatistiklerin ve Uyum Sürecinde Türkiye' nin Durumu. Doktora Tezi, Ankara.

İnternet Kaynakları

<https://www.tbmm.gov.tr/hukumetler/HP60.htm>, (Erişim Tarihi: 12.12.2015)

http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1059,(Erişim Tarihi: 12.12.2015)

<http://www.konyadayatirim.gov.tr/yatirim.asp?SayfaID=7>,(Erişim Tarihi: 12.12.2015)

<http://www.koydes.gov.tr/Home/YpkKararlari> (Erişim Tarihi: 12.12.2015)

<http://www.ab.gov.tr/index.php?p=62&l=1>, (Erişim Tarihi: 12.12.2015)

<https://www.tkd.gov.tr/Ipard/IpardProgrami> (Erişim Tarihi: 12.12.2015)

<http://www.illeridaresi.gov.tr/ozel-idare1>, (Erişim tarihi.20.11.2018)

<http://www.illeridaresi.gov.tr/birlikler1>, (Erişim tarihi 05.12.2018)

<http://www.oecd.org/> (Erişim tarihi 05.12.2018)

<http://www.oecd.org/cfe/regional-policy/regionalstatisticsandindicators.htm>

<http://www.vitalruralarea.eu/> (Erişim tarihi 05.12.2018)

<http://www.vitalruralarea.eu/scientific-articles> (Erişim Tarihi 15.12.2018)

<http://www3.kalkinma.gov.tr/PortalDesign/PortalControls/WebContentGosterim.aspx?Enc=51C9D1B02086EAFB35DA5809A41F5B8A>, (Erişim Tarihi: 16.12.2018)

Arşiv Kaynakları

Resmi Gazete, 21 02 2015, Sayı: 29274, Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisi 20014-2020,

Resmi Gazete, 04 03 2005, Sayı: 25745, 5302 İl Özel İdare Kanunu

Resmi Gazete, 23 07 2004, Sayı: 25531, 5216 Büyükşehir Belediye Kanunu

Resmi Gazete, 13 07 2005, Sayı: 25874, 5393 Belediye Kanunu

Resmi Gazete, 07 04 1924, Sayı: 68, 442, Köy Kanunu

Resmi Gazete, 09 11 1982, Sayı: 17863 (Mükerrer), 2709 T.C. Anayasası

Resmi Gazete, 11 06 2005, Sayı: 25842, 5355 Mahalli İdare Birlikleri Kanunu

EK-1

Kırsal Alanda Yerel Hizmetlerin Sunumu TR 22 Bölge Analizine İlişkin Muhtar Görüşleri Ölçeği

1	Cinsiyetiniz	Erkek ( ) Kadın ( )
2	Yaşınız	25-35 ( ) 36-45 ( ) 46-55 ( ) 56-65 ( ) 65 ve üzeri ( )
3	Eğitim Durumunuz	Okur Yazar ( ) İlkokul ( ) Ortaokul ( ) Lise ( ) Üniversite ve üzeri ( )
4	Muhtarlık Görevinde Kaçınıcı Döneminiz	1 ( ) 2 ( ) 3 ( ) 4 ( ) 5 ve daha fazla ( )
5	Bağlı Olduğunuz İl	Balıkesir ( ) Çanakkale ( )
6	Bağlı Olduğunuz İlçeyi YAZINIZ	.....
7	Köyünüzün/Mahallenizin Nüfusu	0-150 ( ) 151-500 ( ) 501-1.000 ( ) 1.001-2.000 ( ) 2.001-5.000 ( ) 5.001ve üz
8	Köyünüzün İL Merkezine Uzaklığı	0-20 KM. ( ) 21-50 KM. ( ) 51-100 KM ( ) 101-150 ( ) 151 -200 KM ( ) 201 KM ve üzeri ( )
9	Köyünüzün İLÇE Merkezine Uzaklığı	0-10 KM. ( ) 11-20 KM. ( ) 21-50 KM. ( ) 51-100 KM ( ) 101 KM ve üzeri ( )
10	Köyünüz Köylere Hizmet Götürme Birliği Kaynakları/ KÖYDES Projelerinden yararlandı mı?	Evet ( ) Hayır ( )
LÜTFEN ARKA SAYFAYI ÇEVİRİNİZ.		

No	KENDİ KÖY/ MAHALLENİZDE YEREL HİZMETLERİN SUNUMUNU DÜŞÜNDÜĞÜNÜZDE.....	KESİNLİKLE HAYIR	HAYIR	KARARSIZIM	EVET	KESİNLİKLE EVET
		1	2	3	4	5
1	Köy/Mahalle idaresinin hizmet için kaynak ve imkanları yetersizdir.					
2	Köy/Mahallenin gelirlerinin arttırılması durumunda muhtarlar daha başarılı olur.					
3	Köy/Mahallenize yönelik hizmetlerin İLÇE' den karar verilerek uygulanması gerekir.					
4	İl Özel İdaresi/Büyükşehir Belediyesinin sorumluluk ve yetki sahası çok geniştir.					
5	Köy/Mahallenin sorunlarını anlatmak ve çözüm istemek için yetkililere ulaşmakta zorlanıyorum.					
6	Köy/Mahalleye hizmet talep ederken görüşülecek kişiler ve bürokrasi, evrak işi eskiye göre artmıştır.					
7	Muhtar olarak yetki ve gücümde azalma olmuştur.					
8	Belediyenin gelir amacıyla köy/mahalleye ait arazi, tarla, vb. gayrimenkulleri satması olumludur.					
9	Köy tüzel kişiliklerine son verilerek mahalleye dönüştürülmesi uygulaması doğrudur.					
10	Köy/Mahallelere, kırsal alana İl Özel İdaresinin hizmet vermeye devam etmesi gerekir.					
11	Köy/Mahallelere, kırsal alanda Büyükşehir Belediyesinin hizmet vermesini daha doğru buluyorum.					
12	Köy/Mahalleye hizmetler verilirken köylünün katkı ve katılımı artmıştır.					
13	Köy/Mahalleye sunulan yerel hizmetlerin verilme hızında artma olmuştur.					
14	Köy/Mahalleye sunulan yerel hizmetlerin kalitesi artmıştır.					
15	Köy/Mahallelere genel olarak yeterli yerel hizmet verilmektedir.					
16	Yol yapım ve bakımı hizmetleri başarılıdır.					
17	İçme suyu temini hizmetleri başarılıdır.					
18	Kanalizasyon hizmetleri başarılıdır.					
19	Çöp toplanması ve çevre temizliği hizmetleri başarılıdır.					
20	İmar düzenlemesi ve ruhsatlandırma işleri başarılıdır.					
21	Meydan, çevre, park düzenlemesi (kilit parke, çocuk parkı vb. gibi) hizmetleri başarılıdır.					
22	Ekonomik ve Sosyal içerikli hizmetler başarılıdır.					
23	KÖYDES Projesi yol, su vb. gibi altyapı hizmetlerinin verilmesinde başarılı bir çalışmadır.					

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyadı, Adı : KIZILKAYA, Kemal
Uyruğu : T.C.
Doğum Tarihi ve Yeri : 08.07.1975
Telefon : 0 232 878 18 82
Faks : 0 232 878 14 40
E-mail : kemal.kizilkaya@icisleri.gov.tr

Eğitim

<i>Derece</i>	<i>Eğitim Birimi</i>	<i>Mezuniyet Tarihi</i>
Yüksek lisans	Ankara Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi ve Siyaset Bilimi Yönetim Bilimleri Anabilim Dalı	09.04.2007
Lisans	Ankara HUKUK	15.09.1997
Lise	Yalvaç Sağlık Meslek Lisesi	01.06.1993

İş Deneyimi

<i>Yıl</i>	<i>Yer</i>	<i>Görev</i>
1993-1999	T.C. Sağlık Bakanlığı	Sağlık Memuru
1999-	T.C. İçişleri Bakanlığı	Mülki İdare Amiri

Yabancı Dil

İNGİLİZCE